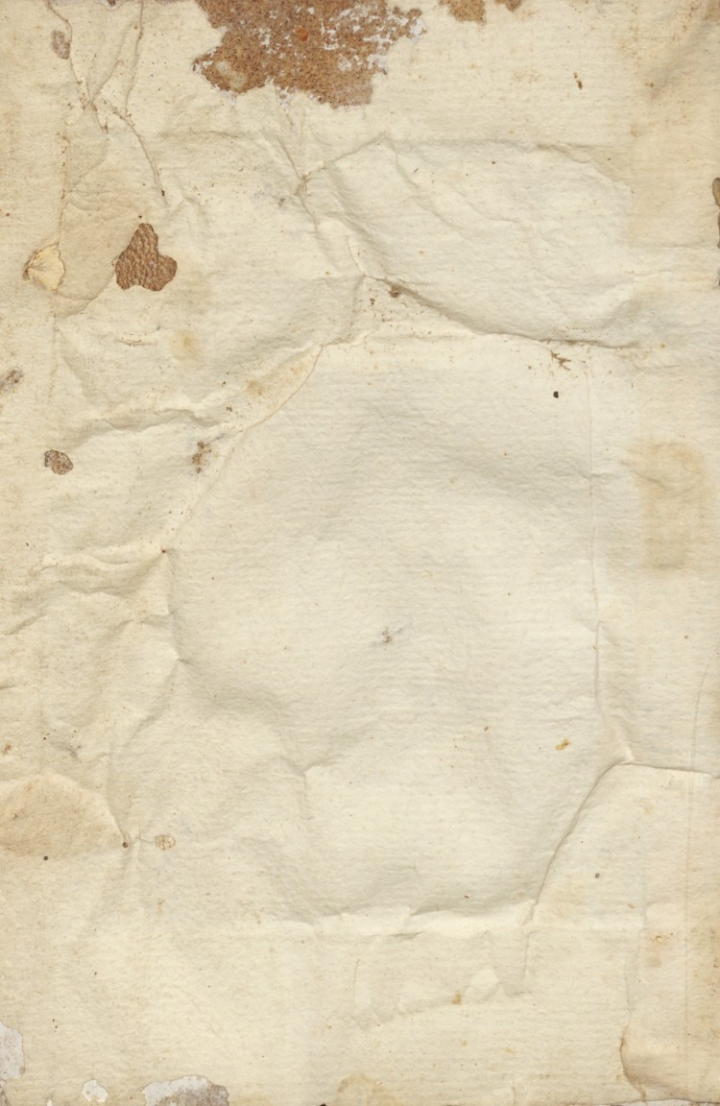

410

F. 1000

3246

B 2592

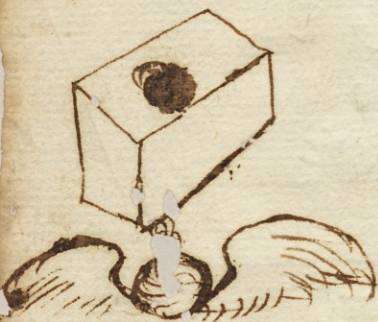

10

10

10

OVIDII Metamorphoseon

LIBRI XV.

*In quibus corrigendis, collatis probatissimæ
fidei exemplaribus, maximam profe-
ctò adhibuimus diligentiam.*

*Figuras, annotationes, ac lectionum uarietates,
in margine ascriptas, adiecimus.*

Index fabularum, atque aliarum rerum memorabilium.

VENETIIS, apud Ioan. Gryphium,
M D LXXX.

OVIDI
Metamorphoseon

LIBR. N.

In quibus corrigendis, collatis prædicationibus
liberis, maximam præ
diligentiam.

liberis, annotationes, ac locutionum varietates,
in margine aliter, adhibemus.

In hoc libello, ad prædictum textum, nonnulla addidimus.

D-3.248-1954

M D LXX.
VENETIS, apud Ioh. Gryphum.

P OVIDII Nasonis uitam huic operi præpone
re placuit, quod ad eruditionem facere, & studio
sis gratissimum fore uidebatur. Fuit igitur Ovi-
dii Sulmonensis. quod ipse sic testatur in Tristibus. lib.
4. eleg. 9.

*Sulmo mihi patria est, * diris uberrimus undis,*

Millia qui nonies distat ab urbe decem.

gelidis

& in Fastis: ubi etiam à Solemo Sulmonem denomina-
tum dicit. lib. 4.

*Huius erat * Solemus Phrygia comes unus ab Ida,*

Solymus

A quo Sulmonis mœnia nomen habent.

Sulmonis gelidi patriæ Germanicæ nostræ.

Memiserum, Scythico quam procul illa solo est.

Est autem Sulmo in Pelignis. quod ipse sic in 1. Amor.
eleg. 1.

Hæc quoque composui Pelignis natus aquosis

Ille ego n equitiæ Naso poeta meæ.

& in tertio eleg. 15.

Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo,

Pelignæ gentes gloria dicar ego.

Fuit ex equestri natus familia, ipso dicente in 4. de Trist.

Si quid id est, usque à proavis uetus ordinis hæres,

Non modò fortune munere factus eques.

& factorum sexto,

Sanctæ pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen

Hoc dedit: hoc dedimus nos tibi nomen eques.

idem ait & in Ponto, epist. 8

Si genus excutias, equites ab origine prima

Vsq̃ue per innumeros inueniemur auos.

Patrimonium satis amplum habuisse constat quod ab eo-
dem in ponto sic ostenditur;

Non meus amissos animus desiderat agros,

Rurâq̃; Peligno conspicienda solo;

Nec quos pomiferis positos in collibus hortos

Spectat Flaminie Claudia iuncta uie.

item domum non longè a Capitolio . ait enim in 1. de Trist. eleg. 3.

Hanc ego suspiciens , & ab hac Capitolia cernens ,

Quæ nostro frustra iuncta fuere lari .

Ovidij fra-
ter eodem,
quo ipse na-
tus est die.

Fratrem præterea habuit natu maiorem duodecim mensibus , & quod mirum est , eodem , quo ipse , natum die . uterque enim quartodecimo Kal. Aprilis Mineræ quinquatriis natus est . quod sic ipse in quarto de Trist. eleg. 9.

Nec stirps prima fui , genito sum fratre creatus ,

Qui tribus ante quater mensibus ortus erat .

Lucifer ambobus natalibus affuit idem :

Vna celebrata est per duo liba dies .

Hec est armifera de festis quinque Mineræ ,

Quæ fieri pugna prima cruenta solet .

Natus est autem Hircio & pansa colli . qui bello Antoniano apud Mutinam perempti sunt , ut ipse in 4. de Trist. eleg. 9.

Editus hinc ego sum , nec non , ut tempora noris ,

Cùm cecidit fato consul uterque pari .

Cùm autem Romæ unà cum fratre sub clarissimis & grammaticis , & rhetoribus plurimum profecisset legibus , cogente patre , qui humanitatis studia inutilia esse contendebat , cœpit incumbere , & profecit legibus , & honoribus functus est . sed cùm forum displiceret , quod esset maius onus eius uiribus , relicta curia , & lati clavi seruitute , ad mansuetiores musas rediit ; poetasq; omnes illius temporis natu maiores assidue coluit , atque a minoribus æquè cultus ipse est : Quæ omnia in quarto de Trist. eleg. 9. elegantissime sic scribit ;

Protinus excollimur , teneri curaq; parentis

Imus ad insignes urbis ab arte uiros .

Frater ad eloquium uiriditendebat ab ævo ,

Fortia uerbo si natus ad arma fori .

At mihi iam puero caelestia sacra placebant ,

Inq; suum furtim Musa trahebat opus .

Sæpe pater dixit : Studium quid inutile tentas ?

Meonides

Meonides nullas ipse reliquit opes.
 Motus eram dictis, totoque Helicon relicto,
 Scribere conabar uerba soluta modis.
 Sponte sua carmen numeros ueniebat ad aptos:
 * Quidquid conabar dicere, uersus erat.
 Interea, tacito passu labentibus annis,
 Liberior fratri sumpta, mihiq; toga est:
 Induiturq; humeros cum lato purpura clauo,
 Et studium nobis quod fuit, ante manet.
 Jamq; decem uita frater geminauerat annos,
 Cum perit, & cœpi parte carere mei.
 Cepimus & tenere primos ætatis honores,
 Deq; uiris quondam pars tribus una fui.
 Curia restabat: clauus mensura coacta est.
 Maius erat nostris uiribus illud onus.
 Nec patiens corpus, nec mens erat apta labori:
 Sollicitaq; fugax ambitionis eram:
 Et petere Aonia suadebant tuta sorores.
 Otia, iudicio semper amata meo.
 Temporis illius colui, foniq; poetas:
 Quotq; aderant uates, rebar adesse deos.
 Sæpe suas uolucres legit mihi grandior æuo,
 Quæq; nocet serpens, que iuuat herba, Macer.
 Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,
 Iure sodalicii qui mihi iunctus erat.
 Ponticus Herroo, Battus quoque clarus Iambis,
 Dulcia conuictus membra fuere mei.
 Detinuit nostras numerosus Horatius aures,
 Dum fuerit Ausonia carmina culte lyra.
 Virgilium uidi tantum; nec auara Tibullo
 Tempus amicitie fata dedere mee.
 Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
 Quartus ab his serie temporis ipse fui.
 Vtq; ego maiores, sic me coluere minores:
 Notaq; non tardè facta Thaleia mea est.
 In secundo de Tristibus se & causis dicum fuisse scribit, &
 in priuatis causis arbitrum, his uersibus,

Eo quod
 tentabam
 scribere,

O V I D I I

Nec male commissa est nobis fortuna reorum

Vsque decem decies inspicenda uiris.

Res quisque priuatas statui sine crimine index:

iusta

Deq; mea fasta est pars quoque * uicla fide.

Benignus etiam adeo fuit, ut nullus unquam opus, quod ipse composuerat, carpsert. quod sic ipse testatur in 4. de Trist. eleg. 9.

Nec, qui detractat presentia, liuor iniqua

Vllum de nostris dente momordit opus.

Ouidii mo Fuit & moribus ornatissimus. nam & uinum multa aqua
res integer dilutum bibebat, & a detestando puerorum concubitu
rimi. abhorrebat, eratq; purus. omnis lceieris. sic enim ipse 1.
de Ponto epist. 11.

Parnus in exiles succus mihi peruenit artus.

Membraq; sunt cera pallidior a noua.

Non hac immodico contraxi damna Lyco.

Scis mihi, * quam pure penè bibantur aque.

Non epulis oneror: quarum si tangar amore,

Est tamen in Geticis copia nulla locis.

Nec uires adimit Veneris damiosa uoluptas.

Non solet in mastos illa uenire toros.

item in secundo de arte amandi ait;

Odi concubitus, qui non utrinque resolvunt:

Hoc est, cur pueri tangor amore minus.

in secundo autem de Ponto epist. 7. sic scribit;

Vita prior uitio caret, & sine labe parata est.

Auxilij misero nil tulit illa mihi.

Habuit uxores tres: quarum duas repudiauit: cum tertia uerò coniunctissime, & amantissime uixit. item filiam, & alios liberos: sed ex filia & auus factus est. quare in quarto de Trist. ait, eleg. 9.

Ouidii uxo
res tres.

Penè mihi puero nec digna, nec utilis uxor

Est data, quæ tempus perbreue nupta fuit.

Illi successe, quamuis sine crimine; coniux,

Non tamen in nostro firma futura toro.

Vltima, quæ mecum seros permansit in annos,

Sustinuit coniux exulis esse uiri.

Filia

Filia me mea bis prima secunda iuuenta,

Sed non ex uno coniuge, fecit animum.
in primo autem libro de Trist. eleg. 3. sic;

Sæpe eadem mandata dedi: meq; ipse fesselli;

Respicens oculis pignora cara meis.
& in tertio eleg. 11. sic;

Vtq; sit exiguum pœne, quod coniuge cara,

Quod careo patri: pignoribusq; meis.

Cum autem Augustum Cæsarem imprudenter, & in cius, cur exula-
ut ipse ait, offendisset; ad Euxinos ab eo relegatus est, rit.
annos natus 50 quare ait in 4. de Trist. eleg 9.

Postq; meos prius Pisæa vinctus oliua

Abstulerat decies præmia victor eques:

Cum maris Euxini positos ad læua Tomias

Querere me lest principis ira iubet.

Describit autem discessum suum ex urbe, & uxoris, & ce-
terorum suorum lachrymas, duramq; & periculosam na-
uigationem suam primo de Trist. longa epistola, quæ in-
cipit; Cum subit illius tristissima nobis imago, &c.
præterea primo de Ponto in epist. ad Rufinum, eo in loco
se exulare, ubi semper maxima forent frigora, summaque
inopia bonorum omnium, his quæritur uersibus;

Orbis in extremis iaceo desertus arenis,

Fert ubi perpetuas obruta terra niues.

Non ager hic pomum, non dulces educta uinas

Non salicæ ripa, robora monte uirent.

Nè ue fretum laudes terra magis, æquora semper

Ventorum rabie solibus orba tument.

Quocumque aspicias, campi cultore carentes.

Vastæque quæ nemo uendit, arma iacent.

Hostis adest dextra, læuæq; à parte timendus.

Vicinoque metu terret utrunque latus.

Altera Bistonias pars est sensura sagittas;

Altera Sarmatica spicula missi manu.

sui autem exilii duas fuisse ait causas: quarum alteram exilij Ovi-
ubique fatetur, alteram semper suppressit. ait enim 2. dii causæ
de Trist. due.

O V I D I I

Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error;

Alterius facti culpa silenda mihi est.

Persæpe igitur & libros de Arte amandi composuisse do-
let, quod propterea Augusto odio esse cœperit, & aliquid
vidisse per errorem, ut ob id in Scythiam relegatus fuerit
offenso Cæsare. ait enim in 2. de Ponto epist. 9.

Ne ue roges, que sit stultam quam scripsimus artem,

Innocuas nobis hæc uetat esse manus.

Et quid præterea peccarim, querere noli:

Vt pateat sola culpa sub arte mea.

& paulò inferius epist. 10.

Naso parum prudens artem dum scribit amandi,

Doctrina prætium triste magister habet.

& in tertio ad amorem eleg. 3.

Nec satis hoc fuerat, stultus quoque carmina feci,

Artibus ut posses non rudis esse meis.

Pro quibus exilium misero mihi reddita merces,

Id quoque extremis, & sine pace locis.

in eodem sic Amorem sibi respondentem inducit in som-
nis;

Vtq; hæc, sic utinam defendere cætera posses:

Scis aliud, quod te leserit, esse magis.

& in quarto ad Carum epist. 13.

Ille quidem dixit: sed me iam, Caro, nivali

Sexta relegatum bruma sub axe * tenet.

Carmina nil prosunt: nocuerunt carmina quondam,

Primaque tam miserae causa fuisse fugæ.

secundo item de Trist. ait;

Cur aliquid uidi? cur noxia lumina feci?

Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

Inscius Actæon uidit sine ueste Dianam;

Præda fuit canibus non minus ille suis.

& in eodem in fine;

Carminaq; edideram, cum te delicta notantem

Præterit toties irrequietus eques.

Ergo que inueni mihi non nocitura patani,

Scripta parum prudens, nunc nocere seni.

Sera

Sera redundant ueteris uindicta libelli,

Distat & à meriti tempore poena sui.

et in tertio eleg. 5.

Inscia quòd crimen uiderunt lumina, plector:

Peccatumq; oculos est habuisse meum.

Non equidem totam possum defendere culpam:

Sed partem nostri criminis error habet.

Vbiue igitur exilij causam tum libros de Arte, tum errorem fuisse, commemorat. quis uerò ille error fuerit, nunquam aperuit, ne magis Augustus sibi irasceretur. uerum quia, ut ipse ait, *Nitimur in uetitum semper, cupimusq; negata*, quidnam id fuerit, plurimi scire conati sunt, & conatur semper aliquis, quapropter suspicari sunt quidnā turpe aliquod Augusti secretum casu uidisse Ouidium. quod non placet, quia toties obijcendo scelus, immitiorem reddidisset Casarem, quem lenire, & placare studebat. alij uerò, quòd Augusti filiam falso Corinne nomine amauerit, quæ, ut Plinius, & Tranquillus scribunt, flagrauit adulteriorum infamia, & damnata est. qua de re sic Sidonius poeta;

Et te carmina perlucidiosa

Notum Naso tenet, Tomosque missam,

Quondam Casarea nimis puella

Falso nomine subditum Corinne.

quod non uidetur: quia si ita esset; grauius, & scienter in Augusti maiestatem deliquisset Ouidius, non, ut ubi quæ ipse scribit, per errorem, & inscienter. præterea, quam ficto nomine Corinnam appellauit, potius se testatur in Amoribus libro primo eleg. 5. dicens;

Singula quid referam? nil laudabile uidi:

Et nudam præsi corpus adusque meum.

Cetera quis nescit? lasi requieuius ambo.

Proueniant, medii sic mihi sæpe dies.

quare si ea uel filia, uel neptis, uel ancilla Cæsaris, uel quæcūque alia fuerit. sic illi cara ut propterea Ouidium relegauerit; non error, sed scelus fuisset; non inscius uidisset crimen, sed sciens fecisset. adde, quòd in eum er-

rorem incidit iam senex: Corinnam uelò iuuenis amarit.
sic enim de se ipso quarto de Trist. eleg. 9.

Carmina cum populo primum iuuenilia feci,

Barba resecta mihi, bis uel semel uel fuit.

Mouerat ingenium totam cantata per urbem

Nomine non uero dicta Corinna mihi.

nec putò hic ea, quasi gaudens, nominasset, si eius miseriz, & exilii causa fuisset. Credendum certè est, aliquid ab Ouidio per errorem uisum, cognitumque, ut propterea ab offeso Augusto sub Artis amatoriz culpa, Tomos relegatus sit. sed quidnam illud fuerit, cum scrii ipse noluerit, nequidquam querimus, præsertim cum, ne queratur, sic ipse inbeat;

Et quid præterea peccarim, querere noli,

Ut pateat sola culpa sub arte mea.

Exulans autem in locis asperrimis, & perinhumanis, sepe ut saltem in mitiorem locum relegaretur petijt. quamquam uel ueniam impetraturum se ab imperatore sperabat. quapropter, eo mortuo, in 4. de Ponto epist. 6. sic dolet:

Cæperat Augustus decepte ignoscere culpe,

Spem nostram, terras deseruitq; simul.

Quale tamen potui, de celite Brute recenti

Vestra procul positus carmen in ora dedi.

Quæ pro sit pietas utinam mihi, sitq; malorum

Iam modus, & sacre mitior ira domus.

& in eodem epist. 9. numen Augusti rogat, ut sibi ignoscatur, præsertim cum de illo nouo Deo facto libellum scripserit. ait enim;

Tu certe scis hæc superius, ascite, uidesq;

Cæsar, ut est oculis subdita terra tuis.

Tu nostras audis inter connexa locatus

Sidera, sollicito quas demus ore preces.

Pervenient illud & carmina forsitan illa,

Quæ de te scripsi celite facta nouo.

Auguror his flecti tua numina: nec tu

Immerito nomen miæ parentis habes.

Scriptis

Scriptis ante exilium Heroidum epist. plurimas; de Amoribus ad Corinam libros 5. quos postea diligentius recognitos in tres redegit: quod sit ipse in 1. eorundem;

Qui modò Nasonis fueramus quinque libelli;

Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus.
de Arte amandi, libros tres; de Remedio amoris, libros duos; Transmutationum, libros quindecim: quos, quia non emendauerat, tum iratus, ut ipse ait, studio, carminibusque suis, cum Tomos relegaretur, sua manu cōbulsit, cum aliis quibusdam placiturus, sed quia exscripti fuerant antè plurimis exemplis, omnino aboleri non potuerunt. propterea sic ipse primo de Trist. eleg. 6. ait;

Grata tua est pietas: sed carmina maior imago

Sunt mea. quæ mando quælibetunque legas

Carmina mutatas hominum dicentia formas:

Infelix domini quod fuga rupit opus.

Hoc ego discedens, sicut bona multa meorum;

Ipse mea posui: mastus in igne manu.

Utq; cremasse suum fertur sub stipite natum

Thestias, & meliorem matre fuisse soror:

Sic ego non meritis mecum peritura libellos

Imposui rapidis viscera nostra rogi.

Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus

Vel quòd adhuc crescens & rude carmen erat

Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant:

(Pluribus exemplis scripta fuisse reor.)

Nunc precor, ut uiuant: & non ignara legentem

Otia delectent, admonerantq; mei.

Non tamen illa te gē poterunt patienter ab ullo,

Nesciat his summum si quis abesse manum.

Ablatum mediis opus est incudibus illud.

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et ueniam pro laude peto: laudatus abunde,

Non fastiditus si tibi, lector, ero.

Hos quoque sex uersus in prima fronte libelli,

Si præponendos esse putabis, habe:

© R B A parente suo quicunque uolumina cernis,

His

Hic saltem uestra detur in urbe locus.

Quoque magis fanes, non sunt hæc edita ab ipso.

Sed quasi de domini funere raptæ sui.

Quidquid in his igitur vitii rude carmen habebit,

*Emendaturus, si licuisset, * eram*

Sunt quoque mutata per quinque uolumina forma.

Carmina de domini funere raptæ sui.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,

Cetus a summa nomen habere manu.

Nunc incorrectum populi peruenit in ora,

*In populi quidquam si tamen ore * meum est.*

Scriptis & Medeam tragœdiam, de qua maximè & à Quintiliano, & à Cornelio Tacito laudatus est. ait enim Fabius; Ouidij Medea ostendit, quantum uir ille præstare potuerit, si ingenio suo temperare, quàm indulgere maluisset. Summo etiam eum fuisse iudicio ostendit Seneca in 2. declamationum sic inquit: Rogatus aliquando ab amicis suis, ut tolleretur tres uersus petiuit inuicem, ut tres exciperet, in quos illis nihil liceret. Conscripserant illi, quos tolli uellent secretò, hic tutos rutos esse uellet. In utrisque condicillis iisdem uersus erant ex quibus primum fuisse narrabat Albinouanus Peto, qui inter arbitros fuit:

Semibouemque uirum semiuirumque bouem.

secundum,

Et gelidum Boream: egelidumque Notum.

ex quo apparet summi ingenij uiro non iudicium defuisse ad compescendum licentiam carminum suorum, sed animum. aiebat enim decentiorem esset faciem, in qua aliquis natus inesset. De Medea tragœdia ipse sic meminit secundo de Tristibus:

Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:

Quæque grauis debet uerba cothurnus habet.

Composuit & librum in malos poetas, qui non extat: item in exilio Epistolam consolatoriam ad Liuiam Augusti de morte Drusi: de Tristibus etiam libros quinque: de Ponto libros quattuor: in Ibin: Factorum libros 12. ex

quibus

quibus lex tantum ad nostra tempora peruenerunt: de quibus sic ipse 2. de Trist.

Sex ego Fastorum scripsi; totidemq; libellos;

Cumq; suo finem mense libellus habet. & cum scripsit & triumphum Caesaris, de quo 3. de Ponto epist. 4. sic meminit;

Vtq; suo faneas, mandat, Rufine, triumpho;

In uestras ueniet si tamen ille manus.

Est opus exiguum, nostrisq; paratibus impar;

Quale tamen cunque est ut tuare, rogo.

& lingua Getica libellum de laudibus Caesaris, quem etiam recitauit. cuius meminit 4. de Ponto ad Carum epist. 13. sic scribens;

Ah pudet, & scripsi Getico sermone libellum;

Structaq; sunt nostris barbara uerba modis.

Et placui, (gratare mihi) cœpique poetæ

Inter in humanos nomen habere Getas.

Materiam queris? laudes de Casare dixi.

Adiuta est nouitas numine nostra Dei.

Nam patris Augusti docui mortale fuisse

Corpus, ac ethereas numen abisse domos.

Esse parem uirtute patri, qui frena rogatus

Sæpe recusati cœperit imperii.

Esse pudicarum Vestam te, Livia, matrum;

Ambiguum nato dignior, an' ne uiro.

Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis,

Qui dederint animi pignora certa sui.

Hec ubi non patria perlegi scripta Camæna,

Venit & ad digitos ultima charta meos;

Et caput, & plenas omnes mouere pharetras,

Et longum Getico murmur in ore fuit.

Atque aliquis, Scribas hæc cum de Casare, dixit,

Cesaris imperio restituendus eras,

De Piscibus opus non perfecit. de quibus postea Oppia-

nus, Ouidium imitatus. Græce scripsit ad Antoninum im-

peratorem. Extant præterea multa opuscula sub huius

poetæ nomine, ut de Nuce & Medicamine faciei, ac

OVIDII NATA.

animum, de Pulice, de Somno, de Cuculo, de Aurora,
de Philomela, de Limace, de Vetula, de Quattuor hu-
moribus, de Ludolattunculorum, quæ omnia, præter-
quam de Nuce & de Medicamine faciei, quæ fortasse
puer composuit, ridicula sunt, nec digna, ut diuino Na-
sonis ingenio, non iuuenis modò, uiri'ue, sed ne pueri
quidem attribuuntur. Desperans tandem ad urbem re-
ditum impetrat à Cæsare, sic ad uxorem 3. lib. de Trist.
eleg. 3. scripsit;

Ossa tamen facito parua referantur in urna :

Sic ego non etiam mortuus exulero.

*Non uetat hoc quisquam : fratrem Thebana peremptum
Supposuit tumulo rege uetante soror.*

Atque ea cum foliis, & amomi puluere misce,

Atque suburbano condita crede solo :

Quosq; legat uersus oculo properante uiator,

Grandibus in tumuli marmore cæde notis.

HIC ego qui taceo tenerorum lusor amorum

Ingenio perii Naso Poeta meo.

At tibi, qui transis, non sit graue, quisquis amasti

Dicere ; Nasonis molliter ossa cubent.

Missus autem fuit in exilium anno imperii Augusti secun-
do & quinquagesimo, uel circiter : quinto autem Tiberij
Tomis apud Getas diem obiit. ex quo colligitur exulas-
se annos octo, & menses aliquot. Sepultum etiam iuxta
oppidum Tomos tradit Eusebius.

INDEX FABVLARVM

ac rerum memorabilium.

A B A S, Diomedis fo-	Aemus, iude Hemus.	
cus, in auem cycnō	Aenae pietas in parentem	
similem	389 pag.	357
Achæmenides Vlyssis fo-	Aenae nauigatio in La-	
cus	378 rium	387
Acheloi, & Herculis con-	Aenae naues in nymphas	
gressus	234 pag.	391
Achelous in uarias figuras	Aeneas Deus indiges fa-	
233 236. 237	ctus	392
Achelous ab Hercule supe-	Aesacus in mergum	315
ratus	237 Aesculapius in draconem	
Achillis, & Cycni certa-	pag.	425
men	319 Aesculapius Romam adue-	
Achillis interitus	337 ctus	427
Achillis arma Vlyssi data	Aeson ex sene in iuuenem	
pag.	351 pag.	183
Achillis umbra Græcos in-	Aestas	409
gratitudinis accusat	353 Aetas Ahenea, & Ferrea	
Acis in flumen	368 pag.	18
Aconitum è spuma Cerbe-	Aetas Argentea	17
ri	187 Aetas Auræa	16
Aetæon, Cadmi nepos, in	Aethiopiæ lacum epotum	
ceruum	77 aut infaniam, aut sopo-	
Adonis ex Myrrha iam ar-	rem facere	413
bore editus	280 Aetnæ incendium	136
Adonis cruor in florem pur-	Aetna, Siciliæ mons, cur	
pureum	287 ardeat	414
Aeacus Iouis filius	249 Aglauros, Cecropis filia,	
Aegeria, Numæ uxor, in	in lapidem	68
fontem	421 Aiakis, & Vlyssis conten-	
Aegeus Medea excipit	187 tio super occisi Achillis	
Aegina olim Oenopia	189 arma	339

Alas sibi mortem consci-	uinum conuertebant, in
uit	351 columbas
Aiacis cruor in florem Hya	366
cinthum	352 pora
Albani reges	393 Annus in quattuor tempo-
Alcidamantis filia in colum	409
bam	186 Antiffa olim infula
Alcithoe cum sororibus in	412
uespertilionibus	110 Antigone in ciconiam
Alcyone in auem	313 Antiphates laestrygonum
Altheæ fratres a Meleagro	rex
cafi	218 Apes ex tauro
Amasenum, Siciliæ amnem,	415
modò arefcere, modò	nasci
fluere	412 Apollo interficit Coron-
Amathuntis incolæ in tau-	61
ros	170 Apollinis. amor erga Leu-
Ammon cornutus	135 cothoen
Ammonis fons die frigidus,	152
nocte calefcit	413 Apollo in accipitrem
Amphionis exitus	157 Apollo in anum
Anaxerete puella in lapi-	299
dem	398 Apollo in coruum
Andromede ceto expofita	135
pag.	119 Apollo in leonem
Andromedes & Perfei nu-	152
ptiæ	122 Apollo in paflorem
Angues plurimi ex guttis,	63
quæ ex obruncato Me-	398 Apollo iterum in paflo-
dusæ capite cecidere, in	rem
Libya nati	117 Apollo, & Neptunus in ho-
Angues ex hominum me-	295
dulla	415 Apri Calidonij defcriptio
Anigrus amnis dulcis in	pag.
amarum	412 Apulus pafior in oleaftrum
Anij filiæ quæ omnia a fe ta-	390
cta in frumentum, oleum	57
	Ardea

Ardea oppidum in auem sui nominis	392	Bacchi educatio	81
Arethusa nympa in fontem	144	Bacchi nutrices à Medea in iuuentutē reuocatæ	183
Argi oculi in caudam pauonis	37	Bacchi nomina	97
Ariadnæ corona in sidus cælestē	209	Bacchus in caprum	135
Aries senio confectus, in agnum	184	Bacchus in puerum	92
Arne in auem monedulâ	89	Bacchus in uinam	153
Ascalaphus in bubonem	pag.	Bacchæ Thraciæ in arbore	227
Alterie in coturnicem rapta, & compressa ab Ioue	152	Baucis ipsa in arborem	227
Astyanax interfectus	352	Bœotia à Boue dicta	71
Atalantæ forma	214	Boreæ uenti natura	171
Atalanta in lænam	286	Bura, & Helice urbes submersæ	412
Athamantis aquis accendi lignum	413	Byblis, Miletī filia, in fontem	256
Atamas furens filium interficit	114	C	
Atlas in montem	118	Cadmus Thebarum conditor	57
Atys in pinum	266	Cadmus, & hermione uxor in dracones	116
Aues omnes ex ouī uitello nasci	415	Cænis puella in uirum Cæneum	323
Augusti laudes	427	Cæneus uir, arborum congerie oppressus, in auem	334
Auroræ lacrymæ in rorem	pag.	Cæsar Iulius in stellam	430
Autolycus, Mercurij filius, fur maximus	299	Caicum amnem iter mutans	412
Autumnis	409	Calais, & Zethes pennæ	172
B		Calauræ insulæ rex cū coniuge in auem uersus	185
Bacchus ex semele Cadmi filia	81	Calchas	317

Calisto in urfam	56	ta	14
Callirhoes filij infantes in		Chione à Mercurio. & Apol	
iuuenes	248	line compressa, & inter-	
Calculi nigri in cādidos	404	secta à Diana	299
Canes, pici uxor, erepti		Chamæleon in uarios colo-	
coniugis dolore absum-		res	416
pta loco nomē dedit	387	Ciconum flumen quoddam	
Cannæ uocales	295	quæ tangit in saxum uer-	
Caper	406	tere	413
Caro in ursum	415	Cippo in fronte enata cor-	
Cassandra phœbi sacerdos		nua	421
pag.	352	Clitorio de fonte potantes	
Caunus, Byblidis frater,		abstemios fieri	413
Cauni urbis cōditor	256	Clytie nympha in heliotro-	
Celmus puer in adaman-		pium herbam	105
tem	106	Coæ matrone cornutæ	186
Centaurorum, & Lapitha-		Combe in auem	186
rum prælium	323	Copiæ cornu	237
Cephalus ab Aurora	12-	Coralium ex uirgis	121
ptus	197	Coralium sub aqua molle	
Cephalus, mutata facie, pro		esse, extra aquam lapi-	
crin uxore sollicitat	198	descere	416
Cephali telum ineuitabile		Coronis necata ab Apolli-	
pag.	199	ne	61
Cephenum tumultus	125	Coronis in cornicem	59
Cephenes, perseum oppu-		Coruus ex candido niger	
gnantes, in saxa	139	pag.	61
Cerambus in auem	185	Coryti pater	285
Ceraftæ in tauros	270	Coronas iuuenes ex fauillis	
Cerbero uiso mutatu quen-		filiarum Orionis	362
dam in saxum	265	Crocus, & Smilax in flores	
Cercopes in simias	375	pag.	106
Cereris, & Nepruni adul-		Crabrones ex equo putre-	
terium	152	facto nasci	415
Ceycis naufragium	307	Crathin, & sybarin amnes	
Ceyx in auem	313	capillos auro similes fa-	
Chaos in quatuor elemen-		cere	413
			cure.

Curetes ex imbri	106	Draconis dentes sati a Cad-	
Cyane nimpha in fontem		mo in uiros armatos	74
sui nominis	139	Draconis dentes sati ab Ia-	
Cycnus, Schenelei filius, &		sone in uiros armatos	
Ligurum rex, in auem sui		pag.	178
nominis	53	Draco peruigil ab Iasone	
Cycnus, Neptuni filius, in		sopitus	178
auem sui nominis	321	Draco in saxum	185
Cyllarus centaurus adole-		Dracones iuuentutem ac-	
scens	329	quirunt odore herbarum	
Cyparissus in cupressum		Medæ	181
pag.	367	Dryope in arborem Lotom	
D		pag.	346
Dedalus è creta aufugiens		E	
uolat	210	Echo nympa in uocem	83
Dedalus ad cocalum sici-		Elementa inuicem transmu-	
liæ regem	212	tari	28, & 410
Dædalion in accipitrem		Electrum ex lacrymis phae-	
pag.	208	thontiadum	52
Deianira uxor Herculis à		Erasmus amnis nunc subter	
Nesso Centauro rapta		raneus fuit, nunc emer-	
pag.	238	git	412
Daphne in laurum	32	Erisichthonis impietas	229
Daphnis Ideus in lapidem		Erisichthonis fames	231
pag.	106	Erisichthonis filia in uarias	
Deianiræ zelotypia	239	formas	233
Deucalionis lapides in ui-		Europa, filia Agenoris, ada-	
ros	27	mata ab Ioue	68
Diana in felem	135	Eumeli filia in uolucrum	
Diei finis descriptio	165	pag.	186
Diluuij descriptio	23	F	
Diomedis errores	388	Famæ domus descriptio	
Diomedis socij in aues	389	pag.	138
Dirce Babilonia in pascem		Famis patria, & descriptio	
pag.	98	pag.	230
Dirces filia in columbam		Fulmina in continentem	
pag.	98	pag.	411

Fulmen apud Cicones est,	Oram deam	407
ex quo qui bibit, in lapi-	Hesione, Laomedontis filia,	
des conuertitur	411 ab Hercule liberata	295
Fontes sæpe oriuntur, ubi	Hippocrene fons ex ungula	
sylvarum succiduntur	411 Pegasi	133
Formicæ in homines	193 Hippodames, & Pirithoi	
Fungi in homines	187 nuptiæ	323
Furiarum ornatus	112 Hippolytus in Virbium	
G	pag.	420
Galanthis ancilla in muste-	Hippomenes, & atalanta in	
lam	245 leones	286
Galatææ, & accidis amores	Hominis origo	16
pag.	363 Homines ex dentibus serpē	
Ganymedes ab Ioue raptus	tinis	74
pag.	268 Homines, ausi cum perseo	
Gigantum sanguis in homi-	congrēdi, in saxa muta-	
nes	19 ti	131
Glaucus in Deum mari-	Hominis quattuor ætates	
num	307 pag.	409
Glauci ad Circem oratio	Homines in aues	414
pag.	373 Hyacinthus puer in florem	
Gleba in puerum	421 pag.	268
Græcorum expeditio contra	Hyacinthia festa	269
Troianos	317 Hyænis utranque inesse na-	
Guttæ aquæ feruentis in	turam	416
flores	183 Hycms	409
H	Hypanis amnis ex dulci ama-	
Hecuba in canem	357 rus	412
Hæmus, & Rhodope in	Hyries filius in olorem	186
montes	151 Hyrie dolore amissi filij in	
Helice, & Bura urbes sub-	lacum	186
mersæ	412 I	
Herculis labores	240 Iasonis in Colchos expedi-	
Hercules in Deum	243 tio.	173
Hermaphroditus, & salma-	Iason aureo uellere poti-	
cis in unum corpus	109 tur	179
Hersilia, Romuli uxor, in	Icarus, in mare præceps de-	
	lapsus	

lappus, Icariz insulæ no-		Iupiter in cycnum	152
men dedit	211	Iupiter in Dianam	54
Ilithyia in uetulam	214	Iupiter in ignem	152
Inferorum descriptio	111	Iupiter in pastorem	152
Ino, & Melicerta in deos		Iupiter in satirum	152
maris	114	Iupiter in serpentem	152
Inus comites in saxa, &		Iupiter in taurum 69, &	
aves	115	pag.	152
Inuidiæ domus, & ipsius in-		Iuuenus in ceruum	186
uidiæ descriptio	66	L	
Io Inachi filia in iuuenam		Labyrinthus	209
pag.	34	Lacrymæ satyrorum, nym-	
Io eadem in deam Isidem		pharum, rusticorumque	
pag.	38	in flumen	161
Iolaus ex sene in adolescen-		Lacum Aetiopiæ epotum	
tem	248	insaniam, aut soporem	
Iphigenia, Agamemnonis		facere	413
filia, in ceruam	317	Lacteus circulus	20
Iphis puella in puerum	261	Lapitharum cum Centau-	
Iphis adolescens, magno		ris pugna	323
amore in anaxaretem in		Latonæ ad filios oratio	155
flammatum, laqueo uitam		Latona cum peperit Apol-	
finit	397	linem, & Dianam	160
Iris nuntia Iunonis	22	Leucothoe, Orchami regis	
Itys a matre occiditur	170	filia, in uirgam tuream	
Iulius Cæsar in stellam	430	pag.	104
Iudex in saxum	362	Leucas continens olim, nūc	
Iuno in Beroen anum	79	insula	412
Iuno in uaccam	135	Lotis in arborem sui nomi-	
Iupiter, & Mercurius in ho-		nis	246
mines	224	Lupis in saxum	302
Iupiter in amphitryonē	152	Lycaon in lupum	21
Iupiter in aquilam	152, &	Lychas in scopulum	242
pag.	268	Lycij coloni in ranas	161
Iupiter in arietem	135	Lycus amnis hiatu absor-	
Iupiter in aurum	117. &	ptus rursus enascitur	411
pag.	152	Lycestium amnem epotum	

ebrietatem inducere	413	sa in aurum	292
Lyncis urina in lapidē lyn-		Midæ aures in asininas	294
curium	416	Midæ famuli uox in arundi-	
Lyncus, rex Scytharum, in		netum	295
lyncem	146	Miletus mileti urbis condi-	
		tor	249
M			
Mæra in canem	186	Minois bellum contra Athe-	
Mare in terram	411	nienfes	189
Martis, & Veneris adulte-		Minois æquitas, & iustitia	
rium	102	pag.	207
Marfyas excoriatus	161	Molossi filij in aues	362
Marfyas in flumen	162	Monsex planitie apud Trœ-	
Matronæ Thebanæ in saxa,		zena factus	412
& uolucres	115	Mora ex albis nigra	98
Medea artis periculum in		Morpheus in multas for-	
stipite facit	183	mas	310
Medeæ amores	174	Musæ, alis sumptis, Pyrenei	
Medeæ ad Aegeum confu-		uim effugiunt	134
git	187	Muri uocales	204
Medusei capilli cur immi-		Mutationes rerum, ac re-	
stis serpentibus	123	gnorum	416
Medusæ, & Neptuni adulte-		Mycilus, siue myscelus, ca-	
rium	152	pitis reus factus	403
Meleagri fatum	218	Myrrhæ amor	272
Meleagri mors	221	Myrrha in arborem sui no-	
Meleagri sorores in aues me-		minis	279
leagridas	222	N	
Memnonis cineres in aues		Naiades nymphæ in insulas	
memnoniadas pictas	348	Echinadas.	223
Menthe nympa in men-		Nais nympa in piscem	98
tham herbam	287	Narcissi ortus	82
Menephron cum matre con-		Narcissi amor	84
cubuit	187	Narcissus in florem sui no-	
Mercurius in pastorem	36	minis	87
Mercurius in Ibin	135	Naues Aenææ in nymphas	
Metra in uarias figuras	233	pag.	391
Midæ contactu omnia uer-		Nauis, ab Alcinoos Vlyssi	
		data	

data, in scopulum	391	fus	263
Neptunus in arietem	152	Orpheus discerpitur à Bac-	
Neptunus in delphinū	152	chis	289
Neptunus in Enipeum flu-		Orpheus, obsceni concubi-	
uium	152	tus apud Thracas auctor,	
Neptunus in equum	152	pag.	265
Neptunus in iuuenem	152	Ortygia insula olim mobi-	
Neptunus Nyctimenis amo		lis	414
re captus	59	P	
Nessi cruor in uenenum, ac		Pactoliarenæ aureæ ab Mi-	
cædes	239	da	293
Nestor	216	Palamedis cædes	340
Nigri lapilli in candidos		Pallenes incolas mutari in	
pag.	404	aves	414
Niobes filiorum & filiarum		Pallas in uetulam	149
mors	157	Pan Apollinem in certamē	
Niobe in marmor	157	uocat	294
Nisus, scyllæ pater, in Ha-		Parnassus biceps	24
liærum auem	208	Pegassus, equus alatus, &	
Numa Pompilius ad Pytha-		Crysaor ex Medusæ san-	
goram	404	guine	123
Numæ Pompilij mors	419	Peleus	296
Nycteus, Diomedis socius,		Peliæ cædes	185
in auem	389	pelopis humerus in ebur-	
Nyctimene in noctuam	60	neum	162
O		Pentheus à matre, & mater	
Ocyroe in equam	63	teris deliceratur	94
Oliuæ ramus siccus in uiri-		Perdices acerrimi uolatus,	
dem	183	& cursus	212
Olenus, & Lethæa in lapi-		Periclymenus, Nelei filius,	
des	265	in uarias figuras	335
Oppidum in stagnum	224	Periclymenus, ac fratres ab	
Orgia liberi patris sacra	80	Hercule interfecti	335
Orithyia à Borea rapta	172	Perimele, hippodamantis	
Orphei & euridices nu-		filia, in insulam	224
ptiæ	262	Periphas, & phineus in	
Orphei ad inferos descen-		aves	187

Persei gesta	117	Pici socij in uarias feras	
Persei, & andromedæ nup- tix	pag. 122	Pierides in picas	386 134
Pellitentix descriptio	191	Pirithoi nuptiæ, quas Cen- tauri inturbant	323
Pestis maxima in aegina, æaco rege	191	Plexippus & Toxeus, Al- thææ fratres, à Meleagro	423
Pestis in Latio	423	Phaetontis cum Epapho occisi	218
Phaetontis contentio	38	Polydectes in saxum	133
Phaethontis incendium	47	Polydori cædes	353
Phaethon fulmine occisus	51	Polymnestor ab Hecuba ob cæcatus	357
Phaetontis sorores in popu- los	52	Polypemonis neptis in uo- lucrem	187
Pharos olim insula	412	Polyphemi amor, & canti- lena	365
Pheneus, arcadiæ lacus, noctu epotus nocet, inter diu innoxius est	413	Polyxenæ immolatio	353
Philammon apollinis filius	299	Procridis mors	202
pag.	299	Proetus in saxum	132
Philemonis casa in tem- plum	227	Progne in hirundem	171
Philemon in arborem	227	Prometheus	16
Philocteti ab Hercule pha- retra, & sagittæ donatæ	242	Propetides in saxa	270
pag.	242	Proserpinæ raptus	138
Philoctetes ab Vlisse dere- lictus	340	Proserpinæ, & Iouis adul- terium	152
Philoctetes Troiam petit	352	Proteus in uarias figuras pag.	228
pag.	352	Pygmææ in gruem mutatio pag.	151
Philomela in lusciniam	171	Pygmalionis odium in soc- minas	270
Phineus rex, Cephei frater, & socij eius in saxa	132	Pygmalionis statuant puel- lam	272
Phœnis ex se ipso nascitur	415	Pyrami, & Tisbes amores pag.	89
Picus in auem sui nominis	385	Pyrenei scelus	134
pag.	385	Pyrihæ	

Pyrrhæ lapides in mulieres	pag.	414	
pag.	27	Scython modò uir, modò	
Pythagoræ ermo	404	foemina	106
Pythagoras sapius renatus	Semele ex Ioue grauida	79	
pag.	408	Septem Triones quare non	
Pythia ludi	28	occidant	58
Python serpens occisus	28	Serpens, deuoraturus faciem	
R		Orphei, in lapidem	290
Ranæ ex limo	415	Serpens alius in lapidè	317
Rhadamanthus Iouis filius	Sibylla in uocem	377	
pag.	149	Siciliæ descriptio	362
Resus ab Vlyste interfe-	Silenus	97	
ctus	347	Sirenes facie uirginea, cete-	
Roma condita	398	ra uolucres	14
Romæ laus	417	Sithonis in monedulam	
Romulus in Deum	400	pag.	189
Romuli hasta in arborem	Solis regia	40	
pag.	421	Solis comites	41
Rustici apparatus, & mores	Solis equorum nomina	45	
pag.	225	Somni domus descriptio	
S	pag.	308	
Salmacis amor.	17	Somni filij	310
Salmacis fons semiuiros fa-	Speluncæ fluuij descriptio		
cit	109. & 413	pag.	222
Saturnus in equum	153	Spuma Cerberis in aconi-	
Scironis ossa in scopulos,	tum herbam	187	
qui Scironides petræ	188	Stagnum in phrygia ex in-	
Scorpius ex cancro	415	nundatione terræ factum	
Scylla, Nisi filia, in Cirim	pag.	223	
auem, quæ & alaunda, &	Statua eburnea in uirgi-		
galerita dicitur	208	nem	272
Scylla, Phorci filia, media	Steles, puer temerarius, in		
sui parte in canes latran-	stellionem	40	
tes	374	Styx deorum timor	80
Scylla eadē in scopulū	375	Sus prima hostia	406
Scythidas foeminas ueneno	Silux descriptio	214	
sparsas immutari in aues	Symplegades in insulas olim		

moueri solitas, nunc sta-	414	aus est	81
re	414	Triptolemus	146
Siringa in arundinem	37	Tumultus descriptio	125
T		Tumulus terræ motu in areā	
Tages ex gleba ortus	421	reductus	412
Talus puer, ferræ, circi-		Turnus, Rutulorum rex, con-	
niq; iuuentor, in perdi-		tra Aeneam	388
cem	211	Turnus ab Aenea uincitur	
Tauri ignem efflantes	178	pag.	391
Telchines, uisu omnia uitiā		Tyros olim insula	412
tes, ab Ioue submersi	186	Tyrrheni nauæ in delphi-	
Tempestatis elegans descri-		nos	93
ptio	305	V	
Temporis descriptio	203,	Vellus aureum	174
& 292		Ventorum regiones	15
Tereus rex Thracum, in		Venus cum Marte in adulte-	
upupam	171	rio deprehensa	102
Terra in orbis speciem	14	Venus ex spuma maris	114
Terra post diluuium pro-		Venus in piscem	135
creasse uarias animalium		Veneris oratio ad cupidi-	
formas	28	nem	136
Tæbe à Cadmo conditæ	75	Venus Adonis amore capta	
Thesei gesta, ac festa	188	pag.	280
Thetis nympa in uarias		Venus prospiciens	398
formas	297	Ver	409
Thisbe mortem sibi ipsi con-		Værtumnus, pomonę amore	
sciscit	102	captus, in anum post ua-	
Thraces maximè lasciui	164	rias formas uersus ea po-	
Thraciæ mulieres in arbo-		titur	398
res	291	Vespertilioes a uespere	
Tinæ in papiliones	415	pag.	110
Tiresias, Eueri filius, in fœ-		Via ad inferos	111
minam conuersus, & mox		Virgæ in coralia	121
idem in mare restitutus		Vlyssis focij in porcos, atq;	
pag.	81	ex porcis in formam pri-	
Tiresitas ab Iunone oculis		stinam	382
captus, ab Ioue augur fa-		Vrsæ catulum prius uiuam	
		esse	

esse carnem, postea lam- bendo reduci in ursi for- mam	415	Zanclem insulam olim Ita- lia iunctam	412
Vulpes, Cephali canem fu- giens, & canis ipse in sa- xa	200	Zonis quinque & cœlum di- stingui, & terram	14

F I N I S.

**Ea quæ ab Ouidio diligentissimè
sunt descripta.**

Descriptio Apparatus, et Descriptio Pestilentie		
Mensæ rustici paupe-	pag.	191
ris	225	Descriptio puellæ, amo-
Descriptio Diluuij	23	re ardentis. 272
Descriptio Domus Famæ		Descriptio Sicilia 362
pag.	138	Descriptio Speluncæ flu-
Descriptio Domus Somni	uij	222
pag.	308	Descriptio Sylvæ 214
Descriptio Famis	230	Descriptio Tempestatis
Descriptio finis diei	165	pag. 305
Descriptio Inferorum		Descriptio Temporis
pag.	111	pag. 203. & 292
Descriptio Inuidie	66	Descriptio Tumultus 125

P. Ouidij Nasonis,

METAMORPHOSEON

LIBER PRIMVS.

INNOVA fert animus muta- propositio:
tas dicere formas inuocatio:
Corpora. Dij cœptis (nam uos mu-
tastis & illas)
Aspirate meis, primaq; ab origine
mundi

Ad

Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

narratio. *Ante mare, & terras; & quod tegit omnia, cælum.*
Vnus erat toto naturæ vultus in orbe

mundi origo prima. *Quem dixere Chaos, rudis indigestaq; moles,*
Nec quidquam, nisi pondus iners, congestaq; eodem,

distributio. *Non bene iunctarum discordia semina rerum.*
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan:
Nec noua crescendo reparabat cornua Phæbe:
Nec circumfuso pendebat in aere tellus,
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphirite.

Quaque fuit telus ** quaq; erat & telus, illic & pontus, & aer:*
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda;
Lucis egens aer: nulli sua forma manebat,

Obstabatq; alijs aliud: quia corpore in uno
ex Chaos elementa. *Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,*
Mollia cum duris sine pondere habentia pondus.

vide lib. 9. pag. 260. *Hanc Deus, & * melior litem natura diremit.*

aere *Nam cælo terras, & terris absceidit undas,*
Et liquidum spisso secrevit ab æthere cælum.
Quæ postquam euoluit, cæcoq; exemit acervo;
Dissociata locis concordia pace ligauit.

ætheris, atque ignis periphrasis, *Ignea conuexi uis, & sine pondere cæli*
Emicuit, summaq; locum sibi legit in arce.

qui supremum, propter leuitatem, sibi locum uendicant. *Proximus est aer illi leuitate, locoq;.*
Densior his tellus, elementaq; grandia traxit,
Et pressa est gravitate sui. circumfluus humor
Ultima possedit, solidumq; coercuit orbem.

Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
Congeriem secuit, sectamq; in membra rededit;

Principio terram, non equalis ab omni
 Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis,
 Tum freta diffudit, rapidisq; tumescere uentis
 Iussit, & ambita circumdare litora terræ.

Addidit & fontes, & stagna immensa, lacusq; ;
 Fluminaq; obliquis cinxit declivia ripis;
 Quæ diuersa locis partim sorbentur ab ipsa,
 In mare perueniunt partim; campoq; recepta
 Liberioris aquæ, pro ripis litora pulsant.
 Iussit & extendi campos, subsidere ualles,
 Fronde tegi syluas, lapidosos surgere montes.

Vtq; duæ dextra cælum, totidemq; sinistra
 Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei, totidemq; plagæ tellure premuntur,
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
 Nix tegit alta duas: totidem inter utranq; locauit,
 Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flammâ.

Imminet his aer; qui quanto est pondere terræ
 * Pondus aquæ leuius, tanto est onerosior igne.
 Illic & nebulas, illic consistere nubes
 Iussit, & humanas motura tonitrua mentes,
 Et cum fulminibus facientes frigora uentos.
 His quoq; non passim mundi fabricator habendum
 Aera permisit, uix nunc obsistitur illis,
 Cum sua quisq; regat diuerso flamina tractu,
 Quin laniant mundum. tanta est discordia fratrum.
 Eurvs ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,
 Persidaq; , & radijs iuga subdita matutinis.
 Vesper, & occiduo quæ litora Sole tepefcunt,

ornatus
mundi.

litora à ri-
pis eleganter distin-
guunt.

terre peri-
phras. 70
nis enim
quinque cō-
tinetur, ac
distingui-
tur.
aeris descri-
ptio.

Pondere
aquæ le-
uior.
nebularū,
& nubium
differētiæ.

acclamatio

quatuor
mundi par-
tes.

Proxima

Proxima sunt Zephyro Scythiam, septemq; triones
 Horriſer inuaſit Boreas : contraria tellus
 Nubibus aſſiduſ, pluuiôq; madescit ab Austro.
 Hæc ſuper impoſuit liquidum, & grauitate carentem
 Aethera, nec quidquam terrenæ fæcis habentem.

Vix ita limitibus diſcreuerat omnia certis,

eorum ſe- Cùm, quæ preſſa diu maſſa latuere ſub ipſa,

quitur opi Sidera cæperunt toto fulgeſcere cælo.

nionē, qui Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba,

aiunt ſide- Aſtra tenent cæleſte ſolum, formæq; deorum.

râ, & deos Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ :

eſſe anima Terra feras cepit, uolucres agitabilis aer.

lia. Sanctius his animal, mentisq; capaciùs altæ.

Hominis Deerat adhuc, & quod dominari in cetera poſſet :

creatio. Natus homo eſt. ſiue hunc diuino ſemine fecit

Ille opifex rerum, mundi melioris origo ;

Siue recens tellus, ſeducſtaq; nuper ab alto

Aethere, cognati retinebat ſemina cæli :

Prome- Quam ſatus Iapeto miſtam fluuijalibus undis

theus Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.

homo ad ſi Pronaq; cùm ſpectent animalia cetera terram,

militudi- Os homini ſublime dedit, cælumq; uidere

nē, & ima luſit, & erectos ad ſidera tollere uultus.

grem Dei Sic, modò quæ fuerat rudis, & ſine imagine tellus,

factus. Induit ignotas hominum conuerſa figuras.

Aurea Aurea prima ſata eſt ætas; quæ uindice nullo

atus. Sponte ſua ſine lege fidem, rectumq; colebat.

periphrasis Pœna metusq; aberant; nec uerba minantia fixo

legum, quæ Aere ligabantur: nec ſupplex turba timebat

in as inci- Iudicis ora ſui: ſed erant ſine iudice tuti.

Non dum

Non dum cæsa suis, peregrinum ut uisceret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas:

Nullaq; mortales, præter sua litora norant.

Non dum precipites cingebant oppida fossæ:

Non tuba directi, non cris cornua flexi,

Non galeæ, non ensis erat: sine militis usu

Mollia securæ peragebant otia gentes.

Ipsa quoque immunis, rastroq; intacta, nec ullis

Saucia uomeribus, per se dabat omnia tellus:

Contentiq; cibus nullo cogente creatis.

* Arbutos fœtus, montanaq; fragra legebant;

Cornaq;, & in duris hærentia mora rubetis,

Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes.

Ver erat æternum: placidiq; tepentibus* auris

Mulcebant Zephyri natos sine semine flores

Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:

Nec renouatus ager grauidis canebat aristis.

Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant:

Flauaq; de uiridi stillabant * illice mella.

Postquam Saturno, tenebrosa in Tartara misso,

Sub Ioue mundus erat, subijtq; argentea proles

Auro deterior, fuluo pretiosior ære:

Iuppiter antiqui contraxit tempora ueris,

Perq; hyemes, æstusq;, & inæquales autumnos,

Et breue uer spatius exegit quattuor annum.

Tum primum siccis acris feruoribus uſtus

Canduit, & uentis glacies astricta pependit.

Tum primum subiere domos: domus antra fuerunt,

Et densi frutices, & iunctæ cortice uirgæ.

Semina tum primum longis Cerealia fulcis

ſi tui peria
phraſis

arbo-
reos.

Auſtris

ſpecies
pro genere
argentea æ-
ras ſub Io-
ue.

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenti.

Actas she-
nea & sci-
gea.

Tertia post illam successit abenea proles,
Savior ingeniis, & ad horrida promptior arma,

Non scelerata tamen. de duro est ultima ferro.

Protinus irrupit uenæ peioris in æuum

Omne nefas: fugere pudor, uerumq; , fidesq; :

In quorum subiere locum fraudesq; , doliq; ,

Insidiaq; , & uis, & amor scelcratus habendi.

Vela dabat uentis, nec adhuc bene nouerat illos

Nauita; quæq; diu steterant in montibus altis,

Fluctibus ignotis insultauere carina;

Communemq; prius, ceu lumina Solis & auræ,

messor, Cautus humum longo signauit limite* mensor.

uel, fos- Nec tantum segetes, alimenta; debita diues

for. Poscebatur humus; sed itum est in uiscera terræ:

Quasq; recondiderat, Stygiisq; admouerat umbris

Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum

Prodierat. prodit bellum, quod pugnat utroque,

Sanguinea; manu crepitantia concutit arma.

Viuitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus,

Nec socer à genero: fratrum quoque gratia rara est.

Imminet exitio uir coniugis, illa mariti.

Lurida terribiles miscent aconita uouerca:

Filius ante diem patrios inquit in annos

Vieta iacet pietas; & uirgo cæde madentes

Vltima cælestium terras Astræa reliquit.

Næue foret terris securior arduus æther,

Affectasse ferunt regnum cæleste gigantes,

Altaq; congestos struxisset ad sidera montes.

Tum

Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
 Fulmine, & excussit subiectum* Pelion* Ossæ. mōtes Tes-
saliz.
 Obruta mole sua cū corpora dira iacerent,
 Perfusa multo natorum sanguine terram
 Immaduisse ferunt, calidumq; animasse cruorem;
 Et ne nulla suæ stirpis monumenta manerent,
 In faciem uertisse hominum. sed & illa propago.
 Contemptrix superū, sæuæq; auidissima cæcis,
 Et uiolenta fuit. sciress è sanguine natam.
 Quæ pater ut summa uidit Saturnius arce,
 Ingemit: & facto non dum uulgata recenti
 Fæda Lycaonia referens conuiuia* mensæ,
 Ingentes* animo, dignas Ioue concipit ira. cæna
animos
 Conciliumq; uocat. tenuit mora nulla uocatos.

Est uia sublimis calo manifesta sereno,
 Lactean nomen habet candore notabilis ipso:
 Hac iter est superis ad magni tecta notantis,
 Regalemq; domum. dextra, lauaq; deorum
 Atria nobilium ualuis celebrantur apertis.
 Plebs habitat diuersa locis: à fronte potentes
 Calicole, clariq; suos posuere penates.
 Hic locus est, quem, si uerbis audacia detur,
 Haud timeam magni dixisse palatia celi.
 Ergo ubi marmereo superi sedere recessu,
 Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno.
 Terrificam capitis concussit terq; quaterq;
 Cæsariem: cum qua terram, mare, sidera mouit
 Talibus inde modis ora indignantia soluit:

Non ego pro mundi regno magis anxius illa
 Tempestate fui, qua centum, quisque parabat

Injicere anguipedum captiuo brachia cælo.
 Nam. quanquā ferus hostis erat: tamen illud ab uno
 Corpore, & ex una pendebat origine bellum.
 Nunc mihi, quā totum Nereus circumsonat orbem,
 Perdendum est mortale genus: per flumina iuro
 Infera, sub terras Stygio labentia luco.
 Cuncta prius tentanda. SED immedicabile uulnus
 Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
 Sunt mihi Semidei; sunt rustica numina Fauni,
 Et nymphæ, Satyriq; , & monticolæ Syluani:
 Quos quoniam cæli non dum dignamur honore,
 Quas dedimus, certè terras habitare sinamus.
 An salis, ò superi, tutos fore creditis illos,
 Cùm mihi, qui fulmen, qui uos habeoq; , regoq; ,
 Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
 * Confremuere omnes: Studijsq; ardentibus ausum
 Talia deprecant. Sic, cum manus impia sæuit
 Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
 Attonitum tanto subitæ terrore ruina
 Humanum genus est, totusq; perhorruit orbis.
 Nectibi grata minus pietas, Auguste, tuorum,
 Quam fuit illa Ioui. qui postquam uoce, manuq;
 Murmura compressit, tenuere silentia cuncti.
 Substitit ut clamor pressus grauitate regentis,
 Iuppiter hoc iterum sermone silentia rupit:
 Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) soluit:
 Quid tamen admissum, quæ sit uindicta, docebo.
 Contigerat nostras infamia temporis aures:
 Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
 Et Deus humana lustrò sub imagine terras.

contre-
 muere.

Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum
 Enumerare. minor fuit ipsa infamia uero.
 Mænala transferam latebris horrenda ferarum.
 Et cum Cylleno gelidi pincta Lycai:
 Arcados hinc sedes: & inhospita tecta tyranni
 Ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
 Signa dedi uenisse Deum; uulgusq; precari
 Cæperat: irridet primò pia uota Lycaon:
 Mox ait; Experiar, Deus hic discrimine aperto,
 An sit mortalis: nec erit dubitabile uerum.
 Noctē grauem somno, nec opina perdere morte
 Me parat: hæc illi placet experientia ueri.
 Nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 Obsidis unius iugulum mucrone resoluit:
 Atque ita semineces partim feruentibus artus
 Mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
 Quos simul imposuit mensis. ego uindice flamma
 In dominum dignos euerti tecta penates.
 Territus ipse fugit; nactusq; silentia ruris
 Exululat, frustra; loqui conatur. ab ipso
 Colligitos rabiem. solitæq; cupidine cædis
 Vitur in pecudes, & nunc quoque sanguine gaudet.
 In uillos abeunt uestes, in crura luerti:
 Fit lupus, & ueteris seruat uestigia formæ.
 Canicies eadem est, eadem uiolentia uultus:
 Idem oculi lucent: eadem feritatis imago est.
 Occidit una domus: sed non domus una perire
 Digna fuit quâ terra patet, fera regnat Erinys.
 In facinus iurasse putes. dent ocyus omnes
 Quas meruere pati (sic stat sententia) pœnas.

Lycaon in
 Lupum.

furenti

Dicta Iouis pars uoce probant, stimulosq; frement;
 Adijciunt: alij partes assensibus implent.
 Est tamen humani generis iactura dolori
 Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbe
 Forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
 Thura; feris ne paret populandas tradere terras.
 Talia quærentes (sibi enim fore cetera cura)
 Rex superum trepidare uetat, sobolemq; priori
 Dissimilem populo promittit origine mira.
 Iamq; erat in totas sparsurus fulminat terras:
 Sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus æther
 Conciperet flammæ, totusq; ardesceret axis.
 Esse quoque in satis reminiscitur, affore tempus
 Quo mare, quo tellus, correptaq; regia cæli
 Ardeat: & mundi moles operosa laboret.
 Tela reponuntur manibus fabricata cyclopi.
 Pœna placet diuersa, genus mortale sub undis
 Perdere, & ex omni nimbos dimittere cælo.

Protinus Aeolys Aquilonem claudit in antris,
 Et quæcunque fugant inductas flamina nubes,
 Emittitq; Notum. madidis Notus euolat alis,
 Terribilem picea testus caligine uultum.
 Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
 Fronte sedent nebulae, rorant pennaq; sinusq;
 Utq; manu latè pendentia nubila pressit,
 Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi.
 Nuntia Iunonis uarios induta colores,
 Concipit Iris aquas, alimenta q; nubibus affert.
 Sternuntur segetes, & deplorata colonis
 Vota iacent, longiq; perit labor irritus anni.

Iris nuncia
 Iunonis,

Nec

Nec cælo contenta suo est Iouis ira : sed illum
 Cæruleus frater iuuat auxiliariis undis.
 Conuocat hic amnes : qui postquam testæ tyranni
 Intrauere sui ; Non est hortamine longo
 Nunc , ait , utendum ; uires effundite uestras :
 (Sic opus est) aperite domos ; ac , mole remota ,
 Fluminibus uestris totas immittite habenas .
 Iusserat . hi redeunt , ac fontibus ora relaxant .
 Et defrenato uoluuntur in æquora cursu .
 Ipse tridente suo terram percussit : at illa
 Intremuit , motuq ; uias patefecit aquarum .
 Expatinata ruunt per apertos flumina campos .
 Cumq ; satis arbusta simul , pecudesq ; , uiros ,
 Testaq ; , cumq ; suis rapiunt penetralia sacris .
 Si qua domus mansit , potuitq ; resistere tanto
 Indeiecta malo : culmen tamen altior huius
 Vnda tegit , pressaq ; latent sub gurgite turres .
 Iamq ; mare , & tellus nullum discrimen habebant :
 Omnia pontus erat : dærant quoq ; litora ponto .
 Occupat hic collem : cymba sedet alter adunca .
 Et ducit remos illic , ubi nuper ararat .
 Ille super segetes aut mersæ culmina uillæ
 Nauigat : hic summa piscem deprendit in ulmo .
 Figitur in uiridi (sic sors tulit) anchora prato :
 Aut subiecta* tegunt curuæ uineta carinæ :
 Et modò qua graciles gramen carpsere capellæ ,
 Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ
 Mirantur sub aqua lucos , urbesq ; , domosq ;
 Nereides , syluasq ; tenent delphines , & altis
 Incurfant ramis , agitataq ; robora pulsant .

diluuij de-
 lectatio .

terunt

Nat lupus inter oues : fuluos uehit unda leones :
 Unda uehit tigres : nec uires fulminis apro ,
 Crura nec ablato prosunt uelocia ceruo .
 Quæsitisq; diu terris : ubi sistere possit ,
 In mare lassatis uolucris uaga decidit alis .
 Obruerat tumulos immensa licentia ponti ;
 Pulsabantq; noui montana cacumina fluctus .
 Maxima pars unda rapitur : quibus unda pepercit ,
 Illos longa domant inopi ieiunia uictu .

Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis
 Terra ferax , dum terra fuit : sed tempore in illo
 Pars maris , & latus subitarum campus aquarum .
 Mons ibi uerticibus petit arduus astra duobus ,
 Nomine Parnassus , superatq; cacumine nubes .
 Hic ubi Deucalion (nam cetera texerat æquor)
 Cum consorte tori parua rate uectus adhæsit ,
 Corycidas nymphas , & numina montis adorat ,
 Fatidicamq; Themis , quæ tunc oraculatenebat .
 Non illo melior quisquam , nec amantior æqui
 Vir fuit , aut illa reuerentior ulla deorum .
 Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem ,
 Et superesse uirum de tot modò millibus unum ,
 Et superesse uidet de tot modò millibus unam ;
 Innocuos ambos , cultores numinis ambos ,
 Nubila desiecit : nimbisq; Aquilone remotis ,
 Et cælo terras ostendit , & æthera terris .
 Nec maris ira manet : positoq; tricuspile telo
 Mulcet aquas rector pelagi : supraq; profundum
 Extantem , atque humeros innato murice tectum
 Cæruleum Tritona uocat ; conchaq; sonanti

Inspirare

Inspirare iubet; fluctusq; & flumina signo
 Iam renovare dato. caua buccina sumitur illi
 Tortilis in latum, quæ turbine crescit ab imo.
 Buccina, quæ in medio concepit ubi æra ponto
 Litora uoce replet sub utroque iacentia Phæbo.
 Tum quoque, ut ora Dei madida rorantia barba
 Contigit, & cecinit iussos inflata recessus
 Omnibus audita est telluris, & æquoris undis:
 Et quibus est undis audita, coercuit omnes.
 Iam mare litus habet: plenos capit alueus ænes:
 Fulmina subsidunt: colles exire uidentur:
 Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis;
 Postq; diem longam nudata cacumina syluæ
 Ostendunt, limumq; tenent in fronte relictum.
 Redditus orbis erat: quem postquam uidit inanem,
 Et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis;
 O soror, ò coniux, ò femina sola superstes
 Quam commune mihi genus, & patruelis origio,
 Deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:
 Terrarum, quasunque uident occasus, & ortus,
 Nos duo turba sumus: possedit cætera pontus.
 Hæc quoque adhuc uitæ non est fiducia nostræ
 Certa satis: terrent etiam nunc nubila mentem.
 Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses:
 Nunc animus miseranda foret? quo sola timorem
 Ferre modò posses? quo consolante dolores?
 Nanq; ego, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
 Te sequerer coniux, & me quoque pontus haberet.
 O utinam possem populos reparare paternis

Artibus

Artibus, atque animos formatae infundere terræ.
 Nunc genus in nobis restat mortale duobus :
 (Sic uisum est superis) hominūq; exēpla manemus.
 Dixērat, & flebant, placuit celeste pretari
 Numen, & auxilium per sacras querere sortes.
 Nulla mora est : adeunt pariter Cephisidas undas,
 Et non dum liquidas, sed iam uado nota secantes.
 Inde ubi libatos irrorauere liquores
 Vestibus, & capiti, flectunt uestigia sacra
 Ad delubra deæ : quorum fastigia turpi
 Squalebant musco, stabantq; sine ignibus aræ,
 Ut templi tetigere gradus, procumbit uterque
 Pronus humi, gelidoq; pauens dedit oscula saxo.
 Atque ita, si precibus, dixerunt, numina iustis
 Victa remollescunt ; si flectitur ira deorum ;
 Dic Themī, qua generis damnum reparabile nostri
 Arte sit, & mersis fer opem. mitissima rebus.
 Motadea est, sortemq; dedit : Discedit templo,
 Et uelate caput, cinctasq; resoluite uestes,
 Ossaq; post tergum magnæ iactate parentis.
 Obstupuere diu : rupi q; silentia uoce
 Pyrriha prior, iussisq; deæ parēre recusat :
 Detq; sibi ueniam, pauido rogat ore : pauetq;
 Ledere iactatis maternas osibus umbras.
 Interea repetunt cæcis obscura latebris
 Verba data sortis secum, inter seq; uolunt.
 Inde Promethides placidis Epimethida dictis
 Mulcet, &, Aut fallax ait, est sollertia nobis,
 Aut pia sunt ; nullumq; nefas oracula suadent.
 Magna parens terra est ; lapides in corpore terræ

Offareor dici; iacere hos post terga iubemur.
 Coniugis augurio quanquam Titania mota est;
 Spes tamen in dubio est: * adeo caelestibus ambo
 Diffidunt monitis; sed quid tentare * nocebat?
 Discedunt, uelantq; caput: tunicasq; recingunt,
 Et iassos lapides sua post uestigia mittunt.
 Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste uetustas?)
 Ponere duritiem cepere, suumq; rigorem,
 Molliriq; mora, mollitaq; ducere formam:
 Mox ubi creuerunt, naturaq; mitior illis
 Contigit, ut quaedam, sic non manifesta uideri
 Forma potest hominis, sed uti de marmore cepta,
 Non exacta satis, rudibusq; simillima signis,
 Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
 Et terrena fuit, uersa est in corporis usum:
 Quod solidum est, flectiq; nequit, mutatur in ossa:
 Quæ modò uena fuit, sub eodem nomine mansit:
 Inq; breui spatio, superiorum numine, saxa
 Missa uiri manibus faciem traxere uirorum:
 Et de femineo reparata est femina iactu.
 Inde genus durum sumus, experiensq; laborum;
 Et documenta damus, qua simus origine nati,
 Cetera diuersis tellus animalia formis
 Sponte sua peperit. postquam uetus humor ab igne
 Percaluit solis, cænumq; udæq; paludes
 Intumuere æstu, sæcundaq; semina rerum
 Viuaci nutrita solo, ceu matris in aluo
 Creuerunt, faciemq; aliquam cepere morando.
 Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
 Nilus, & antiquo sua flumina reddidit atreo.

& adhuc
 nocebit

reparatio
 generis hu-
 mani iactu
 lapidum.

Aethereoq;

Aethereoq; recens exarsit sidere limus.

Plurima cultores uersis animalia glebis

nata. Inueniunt, et in his quædam modo cæpta per ipsum

Nascendi spatium, quædam imperfecta, suisq;

Trunca uident humeris: & eodem corpore sæpe

Altera pars uiuit: rudis est pars altera tellus.

Quippe ubi temperiem sumpsere humorq;, calorq;.

Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.

Cumq; sit ignis aquæ pugnax, uapor humidus omnes

Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.

Ergo ubi diluuio tellus lutulenta recenti

Solibus, æthereis altoq; recanduit æstu,

Edidit innumeras species, partimq; figuras

Rettulit antiquas, partim noua monstra creauit.

Reddi-
dit.

Illa quidem nollet: sed te quoque maxime Python

Tum genuit: populisq; nouis incognite serpens

Terror eras: tantum spatij de monte tenebas.

Hunc Deus Arcitenens, & nunquam talibus armis

Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus,

Mille grauem telis exhausta penè pharetra

Perdedit effuso per uulnera nigra ueneno.

Nè ue operis famam posset delere uetustas.

Instituit sacros celebri certamine ludos,

Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.

Hic iuuenum quicumque manu, pedibus ue, rota ue

Hercu-
leæ.

Vicerat, & esculeæ capiebat frondis honorem.

Non dum Laurus erat: longoq; decentia crine

Tempora cingebat de qualibet arbore Phæbus.

Primus amor Phœbi Daphne Peneia, quem nō

Sors ignara dedit; sed saua Cupidinis ira.

Delius

Delius hunc nuper uicto serpente superbus
 Viderat adducto flectentem cornua neruo.
 Quidq; tibi lasciue puer cum * fortibus armis? talibus.
 Dixerat: ista decent humeros gestamina nostros;
 Qui dare certa feræ, dare uulnera possumus hosti;
 Qui modò pestifero tot iugera uentre prementem
 Strauimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
 Tu face nescio quos esto contentus amores
 Irritare tua; nec claudes asserere nostras.
 Filius huic ueneris: Figat tuus omnia, Phæbe,
 Te meus arcus, ait: quantoq; animalia cedunt
 Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra.
 Dixit: & eliso percussis aere pennis
 Impiger umbrosa Parnassi constitit arce,
 Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra
 Diuersorum operum: fugat hoc facit illud amorem.
 Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:
 Quod fugat, obtusum est, et habet sub arundine plumbum.
 Hoc Deus in nymphea Peneide fixit: at illo
 Læsit Apollineas traiecta per ossa medullas.
 Protinus alter amat: fugit altera nomen amantis,
 Sylvarum latebris, captiuarumq; ferarum
 Exuijs gaudens, innuptæq; æmula Phæbes.
 Vittæ coercebat positos sine lege capillos.
 Multi illam petiere: illa * auersata petentes,
 Impatiens, expersq; uiri nemora ania lustrat: asperna-
 Nec quid Hymen, quid amor, qd sint cōnubia, curat: ta
 Sæpe pater dixit, Generum mihi filia debes:
 Sæpe pater dixit, Debes mihi nata nepotes.
 Illa uelut crimen, tedas exosa iugales,

Pulchra ueretundo suffundens ora rubore,
 Inq; patris blandis hærens ceruice lacertis,
 Da mihi perpetua genitor carissime, dixit,
 Virginitate frui: dedit hoc pater antè Diana.
 Ille quidè obsequitur: sed te decor iste, quod optas.
 Esse uetat, uotoq; tuo tua forma repugnat.
 Phæbus amat, uisq; cupit connubia Daphnes,
 cōparatio. Quodq; cupit, sperat, suaq; illum oracula fallunt.
 Utq; leues stipulæ demptis adolentur aristis.
 Ut facibus sepes ardent, quas fortè uiator
 Vel nimis admouit, uel iam sub luce reliquit:
 Sic Deus in flammis abiit, sic pectore toto
 Vritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
 Spectat inornatos collo pendere capillos:
 Ecquid, si comantur, ait? uidet igne micantes
 Sideribus similes oculos: uidet oscula, quæ non
 Est uidisse satis: laudat digitosq;, manusq;,
 Brachiaq;, & nudos media plus parte lacertos.
 Si quala teret, meliora putat. fugit ocior aura
 Illa leui; neque ad hæc reuocantis uerba resistit:
 Nympha, precor, Peneia, mane: nō insequor hostis:
 Nympha mane: sic agna lupum, sic cerua leonem,
 Sic aquilam penna fugiunt trepidante columbæ,
 Hostes quæque suos. amor est mihi caussa sequendi
 Memiserum, ne prona cadas, indigna' ue ladi
 Crura notent sentes, & sim tibi caussa doloris.
 Aspera, quæ properas, loca sunt: moderantius oro,
 Curre, fugamq; inhibe: moderantius insequar ipse.
 Cui placeas, inquire tamen: non incola mantis,
 Non ego sum pastor: non hic armenta, greges ue,
 Horridus

Horridus obseruo . nescis temeraria , nescis
 Quem fugias , ideoq; fugis . mihi Delphica tellus
 Et Claros , & Tenedos , Pateræaq; regia seruit ;
 Iuppiter est genitor : per me quod eritq; , fugitq;
 Estq; , patet : me concordant carmina nervis .
 Certa quidem nostra est , nostra tamen una sagitta
 Certior , in uacuo quæ uulnera pectore fecit .
 Inuentum medi canameum est , * opiferq; per orbem opifexq;
 Dicor , & herbarum est subiecta potentia nobis .
 HEI mihi , quod nullis amor est medicabilis herbis ;
 Nec prosunt domino , quæ prosunt omnibus , artes .
 Plura locuturum timido Pencia cursu
 Fugit , cumq; ipso uerba imperfecta reliquit .
 Tunc quoque uisa decens : nudabant corpora uenti ,
 Obuiaq; aduersas uibrabant flamina uestes ,
 Et leuis impulsos retrò dabat aura capillos ,
 Aucta forma est : sed enim non sustinet ultra
 Perdere blanditias iuuenis Deus : utq; monebat
 Ipse amor , admissio sequitur uestigia passu .
 Ut canis in uacuo leporem cum Gallicus aruo
 Vidit , & hic prædam pedibus petit , ille salutem
 Alter in hæfuro similis , iam iamq; tenere
 Sperat , & extento stringit uestigia rostro ;
 Alter in ambiguo est , an sit comprehensus ; & ipsi
 Morsibus eripitur , tangentiaq; ora relinquit .
 Sic Deus , & uirgo est : hic spe celer , illa timore .
 Qui tamen insequitur , pennis adiutus amoris ,
 Ocyor est ; requiemq; negat , tergoq; fugacis
 Imminet , & crinem sparsum ceruicibus afflat .
 Viribus absumptis expalluit illa citæq;

Daphne in
cauam

Victa labore fuga, spectans Peneidas undas,
Fer pater, inquit, opem, si flumina numen habetis:
Qua nimium placui, tellus, ait, hisce, uel istam,
Quæ facit, ut ledar, mutando perde figuram.
Vix prece finita, torpor grauis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:
In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
Pes modò tam uelox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent: remanet nitor unus in illa.
Hæc quoq; Phæbus amat: positaq; in stipite dextra,
Sentit adhuc trepidare nouo sub cortice pectus:
Complexusq; suis ramos, ut membra, lacertis,
Oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, At quoniam coniux mea non potes esse,

Laurus
Apollini sa
cra.

Arbor eris certè, dixit, mea: semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ Laure pharetræ.
Tu ducibus letis aderis, cum lata triumphum
Vox canet, & longas uisent Capitolia pompas.
Postibus augustis eadem fidißima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.
Utq; meum intonsis caput est iuuenile capillis,
Tu quoq; perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Pæan: factis modò laurea ramis
Annuit, utq; caput uisa est agitare cacumen.

Est nemo Aemonia, prærupta qd undiq; claudit
Sylua; uocant Tempe; per quæ Penæus ab imo
Effusus Pindo spumosis uoluitur undis,
Deiectuq; graui tenues agitantia fumos
Nubila conduit, sumisq; aspergine syluis
Influit, & sonitu plus quàm uicina fatigat.

LIBER I.

Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni;
 Amnis: in his residens, facto de cautibus antro,
 Undis iura dabat, nymphisq; colentibus undas.
 Conueniunt illuc popularia flumina primum,
 Nescia gratentur, consolentur ne parentem,
 Populifer Sperchius, & irriquetus Enipeus,
 * Apidanusq; senex, lenisq; Amphrysus, & Aeas;
 Moxq; amnes alij: qui, quâ tulit impetus illos,
 In mare deducunt fessas erroribus undas.
 Inachus unus abest, * imoq; reconditus antro
 Fletibus auget aquas, natamq; miserrimus Io
 Luget; ut ammissam nescit, uita' ne fruatur,
 An sit apud manes: sed quam non inuenit usquam;
 Esse putat nusquam: atque animo peiora ueretur.
 Viderat à patrio redeuntem Iuppiter illam
 Flumine: & O uirgo Ioue digna, tuoq; beatum
 Nescio quem factura toro, pete, dixerat; umbras
 Aut horû, aut horû nemorû, (et mōstrauerat ambas)
 Dum calet, & medio Sol est altissimus orbe.
 Quod si sola times latebras intrare ferarum;
 Præside tuta Deo nemorum secreta subibis:
 Nec de plebe Deo, sed qui caelestia magna
 Sceptra manu tenco, sed qui uagafulmina mitto.
 Ne fuge me: fugiebat enim iam pascua Lerne,
 Consitaq; arboribus* Lyrœa reliquerat arua;
 Cum Deus in ducta latas caligine terras
 Occuluit, tenuitq; fugam, rapuitq; pudorem.
 Interea medios Iuno despexit in agros,
 Et noctis faciem nebulas fecisse uolucres
 Sub nitido mirata die, non fluminis illas

Erida-
nusq;

unosq;

Lyncea
Iupiter cō
primu Io.

Esse, nec humenti sensit tellure remitti :
 Atque suus coniux , ubi sit circumspicit ; ut quæ
 Deprensi toties bene nossent furtiva mariti .
 Quem postquam cælo non repperit ; Aut ego fallor ,
 Aut ego lador , ait. delapsaque ab æthere summo
 Constitit in terris , nebulasque recedere iussit .
 Coniugis aduentum præsenferat, inq; nitentem
 Inachidos uultus mutauerat ille iuuenecam .
 Bos quoque formosa est . speciem Saturnia uaccae ,
 Quanquam inuita, probat: nec non & cuius, et unde,
 Quo'ue sit armento , ueri quasi nescia , querit .
 Iuppiter è * terra genitam mentitur , ut auctor
 Desinat inquiri . petit hanc Saturnia munus .
 Quid faciat ? crudele , suos abdicere amores :
 Non dare , suspectum . pudor est, qui suadeat illinc :
 Hinc dissuadet amor , uictus pudor esset amore :
 Sed , leue si munus sociæ generisq; , toriq;
 Vacca negaretur , poterat non uaca uideri
 Pellice donata non protinus exiit omnem
 Diua metum : timuitq; Iouem , & fuit anxia furti ,
 Donec Arestoridæ seruandam tradidit Argo .
 Centum luminibus cinctum caput Argus habebat :
 * Inde suis uicibus capiebant bina quietem :
 Cetera seruabant , atque in statione manebant
 Constiterat quocunque loco , spectabat ad Io :
 Ante oculos Io , quamuis auersus , habebat .
 Luce finit pasci : cùm Sol tellure sub alta est ,
 Claudis , & indigno circumdat uincula collo .
 Frondibus arboreis , & amara pascitur herba :
 Proq; toro , terræ , non semper gramen habenti ,

Io in iuuen-
cam .

uide Polit.
Miscelra.
18.

Inque

Incubat

Incubat infelix, limosaq; flumina potat.
 Illa etiam supplex Argo cum brachia uellet
 Tendere, non habuit, quæ brachia tenderet Argo,
 Et conata queri, mugitus edidit ore,
 Pertimuitq; sonos, propriaq; exterrita uoce est.
 Venit & ad patrias, ubi ludere sæpe solebat.
 Inachidas ripas: nouaq; ut conspexit in unda
 Cornua, pertimuit, * seq; externata refugit. Jeseq; ex
 Naiades ignorant, & ignorat Inachus ipse. terr a
 Quæ sit: at illa patrem sequitur. sequiturq; sorores, fugit.
 Et patitur tangi, seq; admirantibus offert.
 Decerptas senior porrexerat Inachus herbas:
 Illa manus lambit, patriisq; dat oscula palmis,
 Nec retinet lacrymas: & si modò uerba supersint,
 Oret opem, nomenq; suum, casusq; loquatur.
 Littera pro uerbis, quam pes in puluere* duxit, fecit
 Corporis indicium mutati triste peregit.
 Me miserum, exclamat pater Inachus; inq; gementis
 Cornibus, & niuæ pendens ceruice iuuençæ,
 Me miserum ingeminat: tu ne es quæ sita per omnes
 Nata mihi terras? tu, non inuenta, reperta es.
 Luctus erat leuior. retices: nec mutua* nostris nobis
 Dicta refers: alto tantum suspiria ducis
 Pectore: quodq; unum potes, ad mea uerba remugis
 At tibi ego ignarus thalamos, tedasq; parabam:
 Spesq; fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
 De grege nunc tibi uir, & de grege natus habendus.
 Nec finire licet tantos mihi morte dolores:
 Sed nocet esse Deum; præclusaq; ianua lethi
 Aeternum nostros luctus extendit in æuum.

Talia dicenti stellatus summonet Argus,
 Ereptamq; patri diuersa in pascua natam
 Abstrahit. ipse procul montis sublime cacumen
 Occupat: inde sedens partes speculatur in omnes.
 Nec superum rector malatanta Phoronidos ultra
 Ferre potest; natumq; uocat, quem lucida partu
 Pleias enixa est; lethoq; det, imperat, Argum.
 Parua mora est, alas pedibus, uirgamq; potentē
 Somniferam sumpsisse manu, tegimenq; capillis.
 Hæc ubi disposuit, patria Ioue natus ab arce
 Desilit in terras: illic tegimenq; remouit,
 Et posuit pennas: tantummodo uirga retenta est.
 Hac agit, ut pastor per deuia rura capellas,
 Dum* uenit, adductas: & structis cantat auenis.
 Voce nouæ captus custos Iunonijs artis
 Quisquis es hoc poteris mecum confidere saxo,
 Argus ait: neque enim pecori secundior ullo
 Herba loco est; aptamq; uides pastoribus umbram.
 Sedit Atlantiades: & euntem multa loquendo
 Detinuit sermone diem; iunctisq; canendo
 Vincere arundinibus seruantia lumina tentat:
 Ille tamen pugnat molles euincere somnos.
 Et quamuis sopor est oculo rem parte receptus,
 Parte tamen uigilat. quærit quoque, (nanq; reperta
 Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.
 Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
 Inter Hamadryadas celeberrimi Nonacrinæ
 Naias una fuit. nymphæ Syringa uocabant.
 Non semel & satyros eluserat illa sequentes,
 Et quoscunque deos; umbrosa; sylua feraxq;

Mercurius
 an pastorem
 uehit

Rus habet : Ortygiam studijs , ipsamq; colebat
 Virginitate deam : ritu queque cincta Diana ,
 Falleret , & credi posset Latonia , si non
 Corneus huic arcus , sit non foret aureus illi .
 Sic quoque fallebat . redcuntem colle Lyceo
 Pan uidet hanc pinuq; caput præcinctus acuta
 Talia uerba refert : Tibi nubere , nympha , uolentis
 Votis cede Dei . restabat plura referre ,
 Et , precibus spretis , fugisse per auia nympham ,
 Donec arenosis placidum Ladonis ad amnem
 Venerat : hic illam , cursum impredientibus undis ,
 Ut se mutarent , liquidas orasse sorores :
 Panaq; cum prensam sibi iam Syringa putaret ,
 Corpore pro nymphæ calamos tenuisse palustres :
 Dumq; ibi suspirat , motos in arundine uentos
 Effecisse sonum tenuem ; similemq; querenti ,
 Arte nona , uocisq; Deum dulcedine captum ,
 Hoc mihi * consilium tecum dixisse manebit :
 Atque ita disparibus calamis compagine cera
 Inter se iunctis nomen * mansisse puellæ .

Syringa in
arundinē .

conciliū,
uel , col-
loquium.

Talia dicturus , uidit Cyllennius omnes
 Succubuisse oculos , adopertaq; lumina somno :
 Supprimat ex templo uocem , firmaq; soporem
 Languida permulcens medicata lumina uirga .
 Nec mora , falcato nutantem uulnerat ense ,
 Quæ collo est confine caput ; saxoq; cruentum
 Deiecit , & maculat præruptam sanguine rupem .
 Arge iaces ; quodq; in tot lumina lumen habebas ,
 Extinctum est ; centumq; oculos nox occupat una ,
 Excipit hoc , uolucrisq; suæ Saturnia pennis

Argus ocu-
li in caudā
pauonis .

Collocat; & gemmis caudam stillantibus implet.

Protinus exarsit; nec tempora distulit iræ;

Horrise
ramq;

Horrificamq; oculis, animoq; obiecit Erimyn
Pellicis Argolicæ, stimolosq; in pectore cæcos
Condedit, & profugam per totum terruit orbem.

Vltimus immenso restabas Nile labori;

Quem simulac tetigit, positusq; in margine ripæ

Procubuit genibus, resupinoq; ardua collo,

rollens

Quos potuit solos * tendens ad sidera uultus,

Et gemitu, & lacrimis, & luctifono mugitu

Cum Ioue uisa, queri est, finemq; orare malorum.

Coniugis ille suæ complexus colla lacertis,

Finiat ut pœnas tandem, rogat: inq; futurum

Pone metus, inquit; nunquam tibi caussa doloris

Hæc erit: & Stygias iubet hoc audire patudes

Vt lenita dea est, uultus capit illa priores,

Fitq;, quod antè fuit. fugiunt de corpore setæ:

Io in deam
Isidem.

Cornua decrescunt; fit luminis arctior orbis;

Contrahitur rictus; redeunt humeriq;, manusq;;

Vngulaq; in quinos dilapsa absimitur ungues.

De boue nil superest formæ, nisi condor in illa:

Officioq; pedum nymphæ contenta duorum

Erigitur, metuitq; loqui, ne more inuencæ

Mugiat; timidè uerba intermissa retentat.

Nilige-
na san-
guine

Nunc dea* linigera colitur celeberrima turba.

Hinc Epaphus magni genitus de* semine tandem

Creditur esse Iouis; perq; urbes iuncta parenti

Templa tenet. fuit huic animus equalis, & annis

Sole satus Phaethon: quæ quodam magna loquentè,

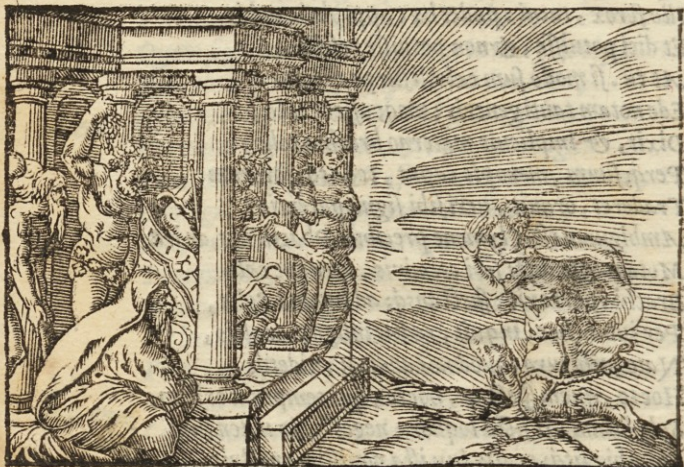
Nec sibi cedentem, Phæboq; parentem superbum,

Non

Non tulit Inachides : matrisq; , ait , omnia demens
 Credis , & es tumidus genitoris imagine falsi
 Erubuit Phaethon , iramq; pudore repressit ,
 Et tulit ad Clymenem Epaphi conuicia matrem .
 Quoque magis doleas genitrix , ait , en ego liber ,
 Ille ferox , tacui : pudet hæc opprobria nobis
 Et dici potuisse , & non potuisse refelli .

At tu . si modò sum cælesti stirpe creatus .
 Ede notam tanti generis ; meq; assere cælo ,
 Dixit , & implicuit materno brachia collo :
 Perq; suum , meropis caput , tedasq; sororum
 Traderet , orauit , ueri sibi signa parentis .
 Ambiguum est , Clymene precibus Phaethōtis , an ira
 Mota magis dicti sibi criminis , utraque cælo
 Brachia porrexit : spectansq; ad lumina Solis ,
 Per iubar hoc , inquit , radiis insigne caruscis ,
 Nate , tibi iuro , quod nos auditq; , uidetq; ,
 Hoc te , quem spectas , hoc te , qui temperat orbem ,
 Sole satum , si ficta loquor : neget* ille uidendum ipse
 Semibi : sitq; oculis lux ista nouissima nostris .
 Nec longus patrios labor est tibi nosse penates .
 Vnde oritur , terræ domus est contermina nostræ .
 Si modò fert animus ; gradere , & scitabere ab ipsa
 Emicat extemplo letus post talia matris
 Dicta suæ Phaethon , & concipit athera mente ;
 Aethiopasq; suos , positosq; sub ignibus Indos
 Sidereis transit , patriosq; adit impiger ortus .

P. Ouidij Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER SECVNDVS.

Descriptio
aluz Solis.

EGIA Solis erat sublimibus alta
columnis,

Clara micante auro, flammascq;
imitante Pyropo:

Cuius ebur nitidum fastigia sum-
mategebant.

lumine Argenti biforesh radiabant * limine ualuz.

Materiam superabat opus. nam Mulciber illic

Aaequor

Aequora clārat medias cignentia terras
 Terrarumq; orbem, cælumq;, quod imminet orbi.
 Cæruleos habet unda deos, Tritona canorum:
 Proteaq; ambiguum, balenarum prementem
 Aegeona suis immani terga lacertis,
 Dorideq; & natas: quarum pars nare uidetur,
 Pars in mole sedens uirides siccare capillos,
 Pisce uehi quædam, facies non omnibus una est,
 Nec diuersa tamen, qualem decet esse sororum.
 Terra uiros, urbesq; gerit, syluasq;, ferasq;,
 Fulminaq;, & nymphasq;, et cætera numina ruris.
 Hæc super imposita est cæli fulgentis imago,
 Signaq; sex foribus dextris, totidemq; sinistris.

zodiacus
 circulus.

Quò simul acclino Climeneia limite proles
 Venit, & intrauit dubitati tecta parentis;
 Protinus ad patrios sua fert uestigia uultus,
 Consistitq; procul, neque enim propiora ferebat
 Lumina: purpurea uelatus ueste sedebat
 In solio Phæbus, claris lucente smaragdis.
 A dextra, læuaq; Dies, & Mensis, & Annus,
 Sæculaq;, & posita spatij equalibus Horæ,
 Verq; nouum stabat cinctum florente corona:
 Stabat nuda Aestas, & spicæserta gerebat:
 Stabat & Autumnus calcatis sordidus unis,
 Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
 Inde loco medius rerum nouitate pauentem
 Sol oculis iuuenem, quibus aspicit omnia, uidit.
 Quæq; nix tibi caussa? quid hæc, ait, arce petisti
 Progenies Phaethon haud inficianda parenti?
 Ille refert: O lux immensi publicæ mundi

comites
 solis.

Phæbe pater, si das usum mihi nominis huius,
 Nec falsa Clymene culpam sub imagine calat,
 Pignora da genitor, per quæ tua uera propago
 Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris.
 Dixerat: at genitor circum caput omne micantes
 Deposuit radios, propiusq; accedere iussit,
 Amplexuq; dato, Nec tu meus esse negari
 Dignus es, & Clymene ueros, ait, edidit ortus.
 Quoq; minus dubites, quoduis pete munus; & illud,
 Me tribuente, feres. promissis testis adesto
 Dijs iuranda palus, oculis incognita nostris.
 Vix bene desierat: currus petit ille paternos,
 Inq; diem alipedum ius, & moderamen equorum.
 Pœnituit iurasse patrem: qui terq; quaterq;
 Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
 Vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
 Non dare: confiteor; solum hoc tibi nate negarem.
 Dissuadere licet: non est tua tuta uoluntas.
 Magna petis Phaeton, & quæ non uiribus istis
 Munera conueniunt, nec tam puerilibus annis.
 Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
 Plus etiam, quàm quod superis contingere fas est,
 Nescius affectas. placeat sibi quisque licebit:
 Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
 Me ualet excepto. uasti quoque rector Olympi,
 Qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
 Non aget hos currus: & quid Ioue maius habetur?
 Ardua prima uia est, & qua uix manè recentes
 Enituntur equi: medio est altissima calo;
 Vnde mare, & terras ipsi mihi sæpe uidere

Fit timor,

Fit timor, & pauida trepidet formidine pectus. Sit
Vltima prona uia est, & eget moderamine certo. trepidas
Nunc etiam, quæ me subiectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa uereri.
Adde, quod assidua rapitur uertigine cælum,
Sideraq; alta trahit, celeriq; uolumine torquet.
Nitor in aduersum: nec me, qui cetera, uincit
Impetus: & rapido contrarius euehor orbi.
Finge datos currus: quid ages? poterit ne rotatis
Obuius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic, urbesq; deorum
Concipias animo, delubraq; ditia donis
Esse: per insidias iter est, formasq; ferarum.
Vtq; uiam teneas, nulloq; errore traharis,
Per tamen aduersi gradieris cornua tauri;
Æmoniosq; arcus, uiolentiq; ora leonis,
Sæuaq; circuitu curuantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curuantem brachia cancrum.
Nec tibi quadrupedes * animosos ignibus illis, dānosos
Quos in pectore habent, quos ore, et naribus efflant,
In promptu rege est: uix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, ceruixq; repugnat habenis.
At tu, funesti ne sis tibi muneris auctor,
Nate caue; dum resq; sinit. tua corrige uota.
Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
Pignora certa petis. do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probor. aspice uultus
Ecce meos: utinamq; oculos in pectore posses
Inserere, patrias intus deprendere curas.
Deniq; quidquid habet diues circumspice mundus;

M E T A M O R.

Deq; tot, hac tantis calix, terrq; , marisq;
 Posce bonis aliquid; nullam patiēre repulsam.
 Deprecor hoc unum, quod uero nomine pœna,
 Non honor est: pœnam Phaethon pro munere poscis.
 Quid mea colla tenes blandis ignare lacertis?
 Ne dubita: dabitur (Stigias iuramus undas)
 Quodcunque optaris: sed tu sapientius opta.

Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
 Propositumq; premit, flagratq; cupidine currus.
 Ergo quā licuit gemitor cunctatus, ad altos
 Deducit iuuenem, Vulcania munera, currus.
 Aureus axis erat, temo aureus, aurea summa
 Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo.
 Per iuga chrysolithi, positaq; ex ordine gemmæ
 Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
 Dumq; ea magnanimus Phaethon miratur, opusq;
 Perspicit: ecce uigil nitido patefecit ab ortu
 Purpureas Aurora fores, & plene rosarum
 Atria diffugiunt stellæ: quarum agmina cogit
 Lucifer, & cali statione nouissimus exit.

Tum pater ut terras, mūdumq; rubescere uidit
 Cornuq; extremæ uelut euanescere Lunæ:
 Iungere equos Titan uelocibus imperat Horis.
 Iussa deæ celeres peragunt, ignemq; uomentes
 Ambrosiæ succo saturos præsepibus altis
 Quadrupedes ducunt, adduntq; sonantia fræna.
 Tum pater ora sui sacro medicamine nati
 Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
 Imposuitq; comæ radios; præsagaq; luctus
 Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:

Si po-

Si potes his saltem monitis parère parentis ,
 Parce puer stimulis, & fortius utere loris .
 Sponte sua properant : labor est inhibere uolantes .
 Nec tibi directos placent uia quinque per arcus .
 Sectus in obliquum est lato curuamine limes ,
 Zonarumq; trium contentus fine , polumq;
 Effugit Australem, iunctamq; aquilonibus Arcton .
 Hac sit iter : manifesta rotæ uestigia cernes .
 Utq; ferant æquos & calum , & terra calores : tecta
 Nec preme, nec summum molire per æthera currum .
 Altius egressus cælestia* signa cremabis ,
 Inferius terras : medio tutissimus ibis .
 Neu te dexterior tortum declinet ad anguem ,
 Ne'ue sinisterior pressam rota ducat ad aram .
 Inter utrunque tene , fortunæ cætera mando :
 Quæ iuuet, & melius , quàm tu, tibi consulet, opto .
 Dum loquor , Hesperio positas in litore metas
 Humida mox tetigit : non est mora libera nobis
 Poscimur , & fulget tenebris Aurora fugatis .
 Corripe lora manu : uel , si mutabile pectus
 Est tibi, consilijs , non curribus , utere nostris ;
 Dum potes , & solidis etiam nunc sedibus astas
 Dumq; malè optatos nondum premis inscius axes :
 Quæ telus spectes , sine me dare lumina terris .
 Occupat ille leuem iuuenili corpore currum ,
 Statq; super , manibusq; datas contingere habenas
 Gaudet , & inuito grates agit inde parenti .
 Interea uolucres Pyrois , & Eòus , & Aëton .
 Solis equi , quartusq; Phlegon hinnitibus auras
 Flamiferis implent , pedibusq; repagula pulsant .

mundi

Quæ postquam Tethys, fatorum ignara repotis.
 Reppulit, & facta est immensi copia* cali,
 Corripuere uiam, pedibusq; per aera motis
 Obstantes scindunt nebulas pennisq; leuati
 Prætereunt ortos iisdem de partibus Euros.
 Sed leue pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaq; iugum grauitate carebat.

cōparatio.

Vtq; labant curuæ iusto sine pondere naues,
 Perq; mare instabiles nimiam leuitate feruntur:
 Sic onere insueto uacuos dat in aere saltus,
 Succutiturq; altè, similisq; est currus inani.
 Quod simul ac sensere, ruunt, tritumq; relinquunt.
 Quadrijugi spatium; nec, quo prius, ordine currunt.
 Ipse pauet; nec, quâ commissas flectat habenas,
 Nec scit. quâ sit, iter; nec, si sciat, imperet illis.
 Tum pimum radijs gelidi caluere triones,
 Et uetito frustra tentarunt æquore tingi.
 Quæq; polo posita est glaciali proxima, serpens
 Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
 Incaluit, sumpsitq; nouas feruoribus iras.
 Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 Quamuis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
 Vt uerò terras despexit ab æthere summo
 Infelix Phaethon penitus, penitusq; iacentes;
 Palluit, & subito genua intremuere timore
 Suntq; oculis tenebræ per tantum lumen abortæ.
 Et iam mallet equos nunquam tetigisse paternos:
 Iam cognosse genus piget, & ualuisse rogando.
 Iam Meropis dici cupiens, ita fertur, ut acta
 Præcipiti pinus Borea; cui* uicta remisit

cuncta

Frena

Fræna suus rector, quam dijs, notisq; reliquit
 Quid faciat? multum cæli post terga relictum:
 Ante oculos plus est: animo metitur utrunque:
 Et modò, quos illi^x fas tum contingere non est.

fatum

Prospicit occasus; interdum respicit ortus.
 Quidq; agat ignarus, stupet; & nec fræna remittit
 Nec retinere ualet, nec nomina nouit equorum.
 Sparsa quoque in uario passim miracula cælo,
 Vastarumq; uidet trepidus simulacra ferarum.

Est locus, ingeminos ubi brachia concauat arcus
 Scorpheus, & cauda, flexisq; utrinque lacertis
 Porrigit in spatium signorum membra duorum.
 Hunc puer ut nigri madidum sudore ueneni
 Vulnera curuata minitantem cuspide uidit;
 Mentis inops, gelida formidine lora remisit.

Quæ postquam summo sensere iacentia tergo,
 Expatiantur equi, nulloq; inhibente per auras
 Ignota regionis eunt, quaq; impetus egit,
 Hæc sine lege ruunt, altoq; sub æthere fixis
 Incurfant stellis, rapiuntq; per aua currum:
 Et modò summa petunt, modò per decline, uiasq;

Præcipites spatio terræ propiore feruntur:
 Inferiusq; suis fraternos currere Luna

Admiratur equos: *ambustaq; nubila fumant.

côbusta

Corripitur flammis ut quæque altissima tellus,
 Fissaq; agit rimas, & succis aret ademptis.

Tabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
 Materiamq; suo præbet seges arida damno.

Parua queror: magnæ pereunt cum mœnibus urbes,
 Cumq; suis^x tantas populis incendia gentes

totas

In cinerem

*In cinerem uertunt : syluæ cum montibus ardent ;
 Ardet Athos , Taurusq; Cilix , & Tmolus , & Oete ,
 Et tum sicca , prius celeberrima fontibus , Ida ,
 Vrgineusq; Helicon , & nondum Oeagrius Aemus .
 Ardet in immensum geminatis ignibus Aetna ,
 Parnassusq; biceps , et Eryx , et Cynthus , et Othrys .
 Et tandem niuib; Rhodope caritura , Mimasq; ,
 Dindymaq; , & Mycale , natusq; ad sacra Cithæron :
 Nec prosunt Scythiæ sua frigora : Caucasus ardet ,
 Ossaq; cum Pindo , maiorq; ambobus Olympus ,
 Aëriæq; Alpes , & nubifer Apenninus .
 Tum uero Phaethon cunctis è partibus orbem
 Aspicit* accensum , nec tantos sustinet* æstus :
 Feruentesq; auras uelut è fornace profunda
 Ore trahit , currusq; suos candescere sentit ;
 Et neque iam cineres , eiectatamq; fauillam
 Ferre potest , calidoq; inuoluitur undique fumo .
 Quoq; eat , aut ubi sit , picea caligine tectus
 Nescit ; & arbitrio uolucrum raptatur equorum .
 Sanguine tum credunt in corpora summa uocato
 Aethiopum populos nigrum traxisse colorem .
 Tum facta est Libye raptis humoribus æstu
 Arida ; tum nymphæ passis , fontesq; , lacusq;
 Defleuere comis . querit Bæotia Dircen ,
 Argos Amymonem : Ephyre Pyrenidas undas .
 Nec sortita loco distantes flumina ripas
 Tuta manent : medijs Tanais fumauit in undis ,
 Penæusq; senex , Teuthrantæusq; Caicus ,
 Et celer Ismenos cum Phocaico Erymantho ,
 Arsurusq; iterum Xanthus , flauusq; Lycormas ,*

accendi
 ignes

Quiq;

Quiq; recuruatis ludit Mæander in undis ,
Mygdoniusq; Melas , & Tænarius Eurotas .
Arsit & Euphrates Babylonius . arsit Orontes ,
Thermodoonq; citus, Gangesq; , & Phasis, & Ister .
Aestuât Alphêus : ripæ Sperchiades ardent .
Quodq; suo Tagus amne uehit, fluit ignibus aurum ;
Et quæ Mæonias celebrarunt carmine ripas
Flumineæ uolucres medio caluere Caystro .
Nilus in extremum fugit perterritus orbem ;
Occuluitq; caput , quod adhuc latet . ostia septem
Puluerulenta uacant , septem sine flumine ualles ,
Sors eadem Ismarios Hebrum cū Strymone siccat ,
Hesperiosq; amnes Rhenū, Rhodanumq; , Padumq; ,
Cuiq; fuit rerum promissa potentia, Tybrim .
Disilit omne solum , penetratq; in tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum coniuge regem .
Et mare contrahitur : siccaq; est campus arenæ .
Quodmodò pontus erat, quosq; altū texerat æquor,
Existunt montes , & sparsas Cycladas augent ,
Ima petunt pisces ; nec se super æquora curui
Tollere consuetas audent delphines in auras .
Corpora Phocarum summo resupina profundo
Exanimata iacent. ipsum quoque Nereas fama est
Doridaq; , & natas tepidis latuisse sub undis .
Ter Neptunus aquis cum toruo brachia uultu
Exerere ausus erat, ter non tulit aeris ignes .
Alma tamen Tellus , ut erat circumdata ponto ,
Inter aquas pelagi, contractosq; undique fontes ,
Qui se condiderant in opacæ uiscera matris ,
Sustulit omniferos collo tenus arida uultus ,

Telluris
pmanifera
oratio,

Opposuitq; manum fronti, magnoq; tremore
Omnia concutiens paulum subsedit, & infra
Quam solet esse, fuit; sacraq; ita uoce profatur:
Si placet hoc, meruiq; : quid ò tua fulmina cessant?
Summe deum? liceat peritura uiribus ignis,
Igne perire tuo, clademq; auctore leuare.
Vix equidem fauces hec ipsa in uerba resoluo:
(Presserat ora uapor) tostos en aspice crines,
Inq; oculis fumum: uolitant super ora fauilla.
Hos ne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem:
Officijq; refers, quod adunci uulnera aratri,
Rastrorumq; fero, totoq; exerceor anno?
Quod pecori frondes, alimenta; mitia, fruges
Humano generi, uobis quoque tura ministro?
Sed tamen exitium fac me meruisse: quid unda?
Quid meruit frater? cur illi tradita sorte
Aequora decrescunt, & ab æthere longius absunt?
Quod si nec fratribus, nec te me a gratia tangit:
At cali miserere tui, circumspice, utrinque
Fumat uterque polus: quos si uiolauerit ignis;
Atria uestra ruent. Atlas en ipse laborat,
Vixq; suis humeris candentem sustinet axem.
Sis freta, si terræ pereunt, si regia cali:
In Chaos antiquum confundimur. cripe flammis,
Si quid adhuc superest, & rerum consule summa.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare uaporem
Vlterius potuit, nec dicere plura: suumq;
Retulit os in se, propioraq; manibus antra.

At pater omnipotens, superos testatus, et ipsum:
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato

Inter-

Interitura graui, summam petit arduus arcem;
 Vnde solet nubes latis inducere terris;
 Vnde mouet tonitrus, uibrataq; fulmina iectat.
 Sed neque, quas posset terris inducere, nubes
 Tunc habuit, nec quos caelo demitteret imbres.
 Intonat, & dextra* libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam; pariterq; anima; , rotisq;
 *Exuit; & saeuis compescuit ignibus ignes,
 Consternantur equi; & , saltu in contraria facto,
 Cola iugo eripiunt, abruptaq; lora relinquunt.
 Illic fræna iacent, illic temone reuulsus
 Axis, in hac radij fractarum parte rotarum;
 Sparsaq; sunt latè lacerti uestigia currus.
 At Phaethon, rutilos flamma populante capillos,
 Voluitur in præceps, longoq; per aera tractu
 Fertur, ut interdum de caelo stella fereno,
 Et si non cecidit, potuit cecidisse uideri.
 Quem procul à patria diuerso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaq; abluit ora.
 Naiades Hesperiae trifida fumantia flamma
 Corpora dant tumulto, signant quoq; carmine saxū:
 Hic situs est Phaethon, currus auriga paterni;
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.
 At pater obductos lutu miserabilis agro
 Condiderat uultus: & , si modò credimus, unum
 Iste diem sine Sole ferunt, incendia lumen
 Præbebant; aliquisq; malo fuit usus in illo,
 At Clymene postquam dixit, quaecunq; fuerunt
 In tantis dicenda malis, lugubris, & amens,
 Et laniata sinus totum percensuit orbem,

uibratū

expulit

 Phaethon
 præceps
 in Erida-
 num.
 cōparatio

terra

Exanimēsque artus primò, mox ossarequirens;
 Repperit ossa tamen peregrina condita^{*} ripa,
 Incubuitque loco, nomenque in marmore lectum
 Perfudit lacrymis, & aperto pectore fouit.
 Nec minus Heliades lugent, & inania morti
 Muneradant lacrymas, & casæ pectora palmis
 Non auditurum miseras Phaethonta querclas.
 Noctē, diēque uocant, aſternunturque sepulcro.
 Luna quater iunctis implerat cornibus orbem:

Phaeton-
 tis lorores
 in arbores
 mutantur.

Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
 Plangorem dederant: è queis Phaethusa sororum
 Maxima cum uellet terræ procumbere, quæſta eſt.
 Diriguisse pedes: ad quam conata uenire
 Candida Lampetie, subita radice retenta eſt.
 Tertia cum crinem manibus laniare pararet,
 Auellit frondes. hæc ſtipite crura teneri,
 Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
 Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 Perque gradus uterū, pectusque, humerosque, manusque;
 Ambit: & extabant tantum ora uocantia matrem.
 Quid faciat mater; niſi quò trahit impetus illam,
 Huc eat: atque illuc; & dum licet, oscula iungat?
 Non ſatis eſt truncis auellere corpora tentat,

Et
 corpore

* Bis teneros manibus ramos abrumpit: at inde
 Sanguineæ manant tanquam de^{*} uulnere guttæ.
 Parce precor mater, quæcunque eſt ſaucia, clamat,
 Parce precor: noſtrum laceratur in arbore corpus.
 Iamque uale. cortex in uerba nouiſſima uenit,
 Inde fluunt lacrymæ, ſtillataque; Sole rigescunt
 Eleſtrum. De ramis eleſtra nouis: quæ lucidus amnis

Excipit

Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

ex lacry-
mis Helia-
dum.

Affuit huic monstro proles Steneleia Cycnus:

Qui tibi materno quamuis à sanguine iunctus,
Mente tamen Phaethon propior fuit. ille, relicto
(Nam Ligurū populos, & magnas rexerat urbes)

Imperio, ripas uirides, amnemq; querelis
Eridanum implerat, syluamq; sororibus auctam:

Cum uox est tenuata uiro, caneq; capillos

Disimulant plumæ, collumq; à pectore longè

Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes.

Pennæ latus uelat; tenet os sine acumine rostrum; Cycnus in
auctm.

Fit noua Cycnus auis? nec se caloq; , Iouiq;

Credit, ut iniuste missi memor ignis ab ullo,

Stagna petit, patulosq; lacus: ignemq; perosus,

Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

Squalidus interea genitor Phaethōtis, & expertus

Ipse sui decōris, qualis, cum deficit orbi,

Esse solet, lucemq; odit, seq; ipse, diemq; ;

Datq; animum in luctus, & luctibus adiicit iram,

Officiūq; negat mundo. Satis, inquit, ab æui

Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetq;

Actorum sine fine mihi, sine honore laborum,

Quilibet* alter agat portantes lumina currus.

auctor

Si nemo est, omnesq; dei non posse fatentur;

Ipse agat: ut saltem dum nostras tentat habenas,

Orbatura patres aliquando fulmina ponat.

Tunc sciet ignipedum uires expertus equorum

Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.

Talia dicentem circumstant omnia Solem

Numina, ne'ue uelit tenebras inducere* terris, rebus

Supplice uoce rogant missos quoque Iuppiter ignes
Excusat, precibusq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore pauentes
Phæbus equos, stimuloq; dolens, & uerbere seuit:
Seuit enim, natumq; obiecit, & imputat illis.

Ingressus
in amoris
Iouis.

At pater omnipotens ingentia mœnia cali
Circuit, & ne quid labefactum uiribus ignis
Corruat, explorat: quæ postquam firma, suiq;
Roboris esse uidet; terras hominumq; labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ: fontesq; & non dum audentia labi
Flumina restituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus, læsasq; iubet reuirescere syluas.
Dum redit, itq; frequens, in uirgine Nonacrina
Hesit, & accepit caluere sub ossibus ignes.

positas
sed

Non erat huius opus lanam mollire trahendo,
Nec * positu uariare comas * ubi fibula uestem,
Vitta coercuerat neglectos alba capillos,
Et modò leue manu iaculum, modò sumpserat arcum:
Miles erat Phæbes: nec Menalon attigit ulla
Gratior hac Triuie. S E D nulla potentia longa est.
Vtlerius medio spatium Sol altus habebat,
Cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exiit hinc humero pharetram; lentosq; tetendit
Arcus inq; sôlo, quod texerat herba, iacebat,
Et pictam posita pharetram ceruice premebat.
Iuppiter ut uidit fessam, & custode * uacantem.

carentē

Hoc certè furtum coniux mea nesciet, inquit;
Aut si rescierit sunt ibi, sunt iurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultumq; Dianæ,

Iuppiter in
Dianam.

Atque

Atque ait: ò comitum uirgo pars una mearum,
 In quibus es uenata iugis? de cæspite uirgo
 Se leuat; & , Salue numen, me iudice, dixit,
 Audiat ipse licet, maius Ioue, ridet, & audit,
 Et sibi præferri se gaudet, & oscula iungit,
 Nec moderata satis, nec sic à uirgine danda.
 Qua uenata foret sylua narrare parantem
 Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit,
 Illa quidem contrà, quantum modò fœmina posset,
 (Aspiceres utinam Saturnia, mitior esses)
 Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella?
 Quis' ne Iouë poterat? superùm petit æthera uictor
 Iuppiter: huic odio nemus est, & conscia sylua.
 * Vnde pedem referens, penè est oblita pharetram. Inde
 Tollere cum telis, & , quem suspenderat, arcum.
 Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
 Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum
 Aspicit hanc. uisamq; uocat. clamata refugit,
 Et timuit primò, ne Iuppiter esset in illa:
 Sed postquam pariter nymphas incedere uidit,
 Sensit abesse dolos, numerumq; accessit ad harum.
 HEU quàm difficile est crimen non prodere uultu?
 Vix oculos attollit humo, nec, ut antè solebat,
 Iuncta deæ lateri, nec toto est agmine prima:
 Sed silet, & læsi dat signe rubore pudoris.
 Et, nisi quòd uirgo est, poterat sentire Diana
 Mille notis culpam, nymphæ sensisse feruntur.
 Orbe resurgebant lunaria cornua nono,
 Cùm dea* uenatu fraternis languida flammis, uenatrix
 Nacta nemus gelidū est, de quo cū murmure latēs

Ibat, & attritas uersabat riuus arenas.

Ut loca laudauit, summas pede contigit undas:

His quoque laudatis, Procul est, ait, arbiter omnis:

Nuda super fusis tingamus corpora lymphis.

Parrhasis erubuit: cunctæ uelamina ponunt:

Vna moras quærit: dubitanti uestis adempta est:

Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.

Attonitæ, manibusq; uterum celare uolenti,

I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes,

Cynthia: deq; suo iussit secedere cœtu.

Senserat hoc olim magni matrona Tonantis,

Distuleratq; graues in idonea tempore pœnas.

Causa moræ nulla est: & iam puer Arcas (id ipsum

Indoluit Iuno) fuerat de pellice natus.

Quò simul obuertit sæuam cum lumine mentem,

Scilicet hoc etiam restabat adultera, dixit,

Ut fecunda fores, fieretq; iniuria partu

Nota, Iouisq; mei testatum dedecus esset.

Haud impune feres: adimam tibi nanque figuram.

Qua tibi, quaq; places nostro importuna marito.

arreptã Dixit: * & auersa prensis à fronte capillis

Strauit humi pronam. tendebat brachia supplex:

Calisto in Brachia cæperunt nigris horrescere uillis,

Curuariq; manus, & aduncos crescere ungues,

Officioq; pedum fungi, laudatq; quondam

Ora Ioui lato fieri deformia rictu.

Nè ue preces animos, & uerba precantia flectant,

Posse loqui eripitur; uox iracunda, minaxq; ,

Plenaq; terroris rauco de gutture fertur.

manet: Mens antiqua * tamen facta quoque mansit in ursa:

Assiduq;

*Affiduoq; suos gemitu testata dolores,
 Qualescunque manus ad cælum, & sidera tollit,
 Ingratumq; Iouem nequeat cum dicere, sentit.
 Ab quoties sola non ausa quiescere sylua,
 Ante domum, quondamq; suis errauit in agris.
 Ah quoties per saxa canum latratibus acta est,
 Venatrixq; metu uenantum territa fugit.
 Sæpe feris latuit uisis, oblita quid esset,
 Vrsaq; conspectos in montibus horruit urfos;
 Pertimuitq; lupos, quamuis pater esset in illis.*

*Ecce Lycaoniæ proles ignara parentis
 Arcas adest, ter quinque ferens natalibus annos,
 Dumq; feras sequitur, dum saltus eligit aptos,
 Nexilibusq; plagis syluas Erimanthidas ambit,
 Incidit in matrem: quæ restitit Arcade uiso,
 Et cognoscenti similis fuit, ille refugit,
 Immososq; oculos in se sine fine tenentem
 Nescius extimuit, propiusq; accedere * fugit.
 Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
 Arcuit omnipotens; pariterq; ipsosq;, nesusq;
 Sustulit, & celeri raptos per inania uento
 Imposuit cælo, uicinaq; sidera fecit.*

*Intumuit Iuno, postquam inter sidera pellex
 Fulsit, & ad canam descendit in æquora Tethyn,
 Oceanumq; senem, quorum reuerentia mouit
 Sæpe deos: caussamq; uia scitantibus inquit:
 Quæritis, æthereis quare regina deorum
 Sedibus hic adsim, pro me tenet altera cælum.
 Mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
 Nuper honoratas summo mea uulnera cælo*

tentat

*Arcas filius
 Calisto
 nis in Ar-
 ctophyla-
 ca.*

*Videritis stellas illic, ubi circulus axem
 Ultimus extremum, spatioq; breuissimus ambit.
 Est uerò, cur quis Iunonem ledere nolit,
 Offensamq; tremat, quæ prosum sola nocendo?
 O ego quantum egi? quàm uasta potentia nostra est?
 Esse hominem uetui, facta est dea. sic ego pœnas
 Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
 Vendicet antiquam faciem, uultusq; ferinos
 Detrahat, Argolica quod in ante Phœnoride fecit:
 Cur non expulsa ducit Iunone, meoq;
 Collocat in thalamo, socerumq; Lycaona sumit?
 At uos, si læsa tangit contemptus alumna,
 Gurgite cœruleo septem prohibete Triones,
 Sideraq; in cælum stupri mercede recepta
 Pellite, ne puro tingatur in æquore pellex.
 Dii maris annuerant: habili Saturnia curru
 Ingreditur liquidum pauonibus* aera pictis,
 Tami nuper pictis cæso pauonibus Argo,
 Quàm tu nuper eras, cùm candidus antè fuisses,
 Corue loquax, subito nigrantes uersus in alas.
 Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
 Ales, ut æquaret totas sine labe columbas,
 Nec seruaturis uigili Capitolia uoce
 Crederet anseribus, nec amanti flumina cycno.
 Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,
 Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
 Pulchrior in tota, quàm Larissæa Coronis
 Non fuit Aemonia. placuit tibi Delphice certè
 Dum uel casta fuit, uel in obseruata: sed ales
 Sensit adulterium Phœbeius: utq; latentem*

æthera

*Coronis in
 cornicem.*

Detegeres

Detegeret culpam non exorabilis index,
 Ad dominum tendebat iter. quem garrula motis
 Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix.
 Auditaq; uix causa, Non utile carpis,
 Inquit, iter ne sperne mea præsagia lingua.
 Quid fuerim, quid sinq; uide, meritumq; requires:
 Inuenies nocuisse fidem. nam tempore quodam
 Palas Erichthonium, prolem sine matre creatam.
 Clauserat Actæa texta de uimine cista,
 Virginibusq; tribus, gemino de Cecrope natis,
 Seruandum dederat, * sed non confessa, quid esset:
 * Et legem dederat, sua ne secreta uiderent.
 Abdita fronde leui densa speculabar ab ulmo,
 Quid facerent. commissa duæ sine fraude tuentur
 Pandrosos, atq; Herse. timidas uocat una sorores
 Aglauros, nodosq; manu deducit, & intus
 Infantemq; uident, apporrectumq; draconem.
 Actæa Deæ refero: pro quo mihi gratia talis
 Redditur, ut dicar tutela pulsa Minervæ,
 Et ponar post noctis auem. MEA pœna uolucres
 Admonuisse potest, ne uoce pericula quærant.
 At puto non uliro, nec quicquam tale rogantem
 Me petiit: licet hoc ex ipsa Pallade quæras;
 Quamuis irata est, non hoc irata negabit.
 Nam me Phocaica clærus tellure Coroneus
 (Nota loquor) genuit; fueramq; ego regia uirgo,
 Diuitibusq; procis (ne me contemne) petebar.
 Forma mihi nocuit. nam, cum per litora lentis
 Passibus, ut soleo, summa spatiarer arena,
 Vidit, & incaluit pelagi Deus; uq; precando

sic incon
 fessa
 Hanc

Tempora

Tempora cum blandis absumpsit inania uerbis,
 Vim parat, & sequitur: fugio, densumq; relinquo
 Litus, & in molli ne quidquam lassor arena.
 Inde deos, hominesq; uoco: nec contigit ullum
 Vox mea mortalem: mota est pro uirgine uirgo
 Auxiliumq; tulit. tendebam brachia cælo:
 Brachia cæperunt leuibus nigrescere pennis.
 Reicere ex humeris uestem molibar: at illa
 Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.
 Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
 Sed neque iam palmas, nec pectora nuda gerebam.
 Currebam: nec, ut antè, pedes retinebat arena:
 Sed summa tollebar humo mox * alta per auras
 Euehor, & data sum comes inculcata Mineruæ.
 Quid tamen hoc prodest, si diro facta uolucris
 Crimine Nyctimene, nostro successit honori?
 An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
 Non audita tibi est, patrium temerasse cubile
 Nyctimenen? auis illa quidem: sed conscia culpæ,
 Conspectum, lucemq; fugit, tenebrisq; pudorem
 Calat, & à cunctis expellitur æthere toto.
 Talia dicenti, tibi, ait, reuocamina coruus
 Sint præcor ista malo: nos uanum spernimus omen:
 Nec cæptum dimittit iter, dominoq; iacentem
 Cum iuvene Aemonio uidisse Coronida narrat:
 Laurea delapsa est, audito crimine amantis,
 Et pariter uultusq; Deo plectrumq;, colorq;
 Excidit: utq; animus tumida feruebat ab ira,
 Arma assueta capit, flexumq; à cornibus arcum
 Tenuit, & illa suo toties cum pectore iuncta

Coronis to
lo transi-
x ab Apol
lina.

Indeuitato traiecit pectora telo.

Ista dedit gemitum; tractoq; à uulnere ferro

Candida puniceo perfudit membra cruore:

Et dixit: Potui pœnas tibi, Phœbe, dedisse,

Sed peperisse prius: duo nunc moriemur in una.

Hactenus, & pariter uitam consanguine fudit.

Corpus inane animæ frigus lethale secutum est.

Pœnitet heu serò pœnæ crudelis amantem,

Seq; , quòd audierit, quòd sic exarserit, odit.

Odit auem, per quam crimen, causamq; dolendi

Scire coactus erat: nec non arcumq; , manumq;

Odit, cumq; manu temeraria tela, sagittas:

Collapsamq; fouet, feraq; ope uincere fata

Nititur, & medicas exercet inaniter artes;

Quæ postquam frustra tentata, rogamq; parari

Vidit, & arsueros supremis ignibus: artus:

Tum uerò gemitus (neque enim cœlestia tingi

Ora licet lacrymis) alto de corde petitos

Edidit: haud aliter, quàm cùm spectante iuuenca

Lactentis uituli dextra libratus ab aure

Tempore discussit claro caua malleus ictu.

Vt tamen ingratos in pectora fudit odores.

Et dedit amplexus, iniustoq; busta peregit,

Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem

Semina: sed natum flammis, uteroq; parentis

Eripuit, geminiq; tulit Chironis in antrum;

Sperantemq; sibi non falsæ præmia linguae,

Inter aues albas uetuit consistere coruum.

Semifer interea diuinæ Stirpis alumno

Latus erat, mistoq; oneri gaudebat honore,

Ecce

separatio.

iusta

coruus ex
candido ni
ger.

Caici
Ocyroen
uates.

prohibe
ris

præuer-
ditur

Ecce uenit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri; quam quondam nympha * Chariclo
Fluminis in rapidi ripis enixa uocauit
Ocyroen. non hæc artes contenta paternas
Edidicisse fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi uaticinos concepit mente furores,
Incaluitq; Deo, quem clausum pectore habebat,
Aspicit infanlem; Totiq; salutifer orbi
Cresce puer, dixit: tibi se mortalia sæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit: idq; semel, dijs indignantibus, ausus,
Posse dare hoc iterum flamma* prohibebere auita
Eque Deo corpus fiet exangue, Deusq;
Qui modò corpus eras, & bis tua fata nouabis.
Tu quoque care pater non iam mortalis, & auis.
Omnibus ut maneas, nascendi lege creatus,
Posse mori cupies tum, cùm cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra recepto:
Teq; ex æterno patientem numina mortis
Efficiant, triplicesq; Deæ tua fila resoluent.
Restabat fatis aliquid; suspirat ab imis
Pectoribus, lacrymaq; genis labuntur obortæ:
Atque ita præuertunt; inquit, me fata; uetorq;
Plura loqui, uocisq; meæ* præcluditur usus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallet nescisse futura.
Iam mihi subduci facies humana uidetur:
Iam cibus herba placet: iam latis currere campis
Impetus est: in equam, cognataq; pectora uertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.

Talia

Talia dicentis pars est extrema querelæ
 Intellecta parum, confusaq; uerba fuerunt.
 Mox nec uerba quidem, nec equæ sonus ille uidetur,
 Sed simulantis equam: paruoq; in tempore certos
 Edidit hinnitus, & brachia mouit in herbas.
 Tum digiti coeunt, & quinos alligat ungues
 Perpetuo cornu leuis ungula: crescit & oris,
 Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
 Cauda sit: utq; uagi crines per colla iacebant,
 In dextras abiere iubas: pariterq; nouata est
 Et uox & facies: nomen quoque monstra dederunt.
 Flebat, opemq; tuam frustra * Philyreius heros
 Delphice poscebat. nam nec rescindere magni
 Iussa Iouis poteras; nec, si rescindere posses,
 Tunc caderas: Elim, Messeniaq; arua colebas.
 Illud erat tempus, quo te pastoria pellis
 Texit, onus dextræ baculus syluestris oliuæ,
 Alterius, dispar septenis fistula cannis.
 Dumq; amor est curæ, dum te tua fistula mulcet.
 Incustoditæ Pylios memorantur in agros
 Processisse boues. uidet has Atlantide Maia
 Natus, & arte sua syluis occultat abactas,
 Senferat hoc furtum nemo, nisi natus in illo
 Rure senex; Battum uicinia tota uocabat.
 Diuitis hic saltus, herbosaq; pascua Nelei,
 Nobiliumq; greges custos seruabat equarum.
 Hunc timuit, blandaq; manu seduxit; & illi,
 Quisquis es hospes, ait, si fortè armenta requireret
 Hæc aliquis, uidisse nega. neu gratia factò
 Nulla rependatur, nitidam cape præmia uaccam.
 Et dedit:

Ocyroe in
equam.

Phylli-
rius

Apollo pæ-
stor.

Et dedit accepta, uoce has reddidit hospes:
 Tutus eas, lapis iste prius tua furta loquatur:
 Et lapidem ostendit. simulat Ioue natus abire:
 Mox redit; & uersa pariter cum uoce figura,
 Rustice uidisti si quas hoc limite, dixit,
 Ire boues, fer opem, furtoq; silentia deme:
 Iuncta suo pariter dabitur tibi femina tauro.

At senior, postquam est merces geminata, Sub illis
 Montibus, inquit, erant: & erant sub montibus illis
 Risit Atlantiades: & Me mihi perfide prodis?
 Me mihi prodis? ait: periuraq; pectora uertit
 In durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index:
 Inq; nihil merito uetus est infamia saxo.

Battus mu-
 tatus in In-
 dicem.

Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis,
 Munychiosq; uolans agros, gratamq; Mineruæ
 Despiciebat humum, cultiq; arbuſta Lycei
 Illa fortè die castæ de more puellæ
 Vertice supposito festas in Palladis arces
 Pura coronatis portabant sacra canistris,
 Inde reuertentes Deus aspicit ales, iterq;
 Non agit in rectum, sed in orbem curuat eundem.

comparatio.

Vt uolucris uisis rapidissima miluius extis,
 Dum timet, & densi circumstant sacra ministri,
 Flectitur in gyrum, nec longius audet abire.
 Spemq; suam motis auidus circumuolat alis:
 Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
 Inclinat cursus, & easdem circinat auras.

comparatio.

Quanto splendidior, quàm cetera sidera fulget
 Lucifer, & quanto quàm Lucifer, aurea Phæbe,
 Tanto uirginibus prestantior omnibus Herse

Ibat,

Ibat, eratq; decus pompæ, comitumq; suarum.
Obstupuit forma Ioue natus: & æthere pendens
Non secus exarsit, quam cum Balearica plumbum cōparatio.
Funda iacit. uolat illud, & incandescit eundo;
Et, quos non habuit, sub nubibus inuenit ignes.
Vertit iter, cæloq; petit diuersa relicto:
Nec se dissimulat: tanta est fiducia formæ.
Quæ quanquàm iusta est; cura tamen adiuuat illam;
Permulcetq; comas; chlamydemq; ut pendeat aptè,
Collocat; ut limbus, totumq; appareat aurum;
Vt teres in dextra, qua somnos ducit, & arcet,
Virga sit, ut tersis uiteant talaria plantis.
Pars secreta domus ebore, & testudine cultos
Tres habuit thalamos; quorum tu Pandrose dextrū,
Aglauros læuum, medium possederat Herse.
Quæ tenuit læuum, uenientem prima notauit
Mercurium; nomenq; Dei scitarier ausa est,
Et causam aduentus. cui sic respondit Atlantis,
Pleionesq; nepos: Ego sum, qui iussa per auras
Verba patris porto: pater est mihi Iuppiter ipse.
Nec fingam causas: tu tantum fida sorori
Esse uelis, prolisq; meæ matertera dici.
Herse causa uia est: faneas oramus amanti.
Aspicit hunc oculis ipsdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flauæ secreta Mineræ;
Proq; ministerio magni sibi ponderis aurum
Postulat: interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc forui Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit suspiria motu,
Vt pariter pectus, positamq; in pectore forti

*Aegida concuteret. subit hanc arcana profana
Detexisse manu tum, cum sine matre creatam
Lemniacam stirpem contra data fœdera uidit :
Ingratamq; Deo fore iam, ingratamq; sorori,
Et ditem sumpto, quod auara proposcerat, auro*

*Inuidiæ de
scriptio,*

*Protinus Inuidiæ nigro squalentia tabo
Tecta petit. domus est imis inuallibus huius
Abdita, Sole carens, non ulli peruia uento,
Tristis, & ignauiplenissima frigoris; & quæ
Igne uacet semper, caligine semper abundet.
Huc ubi peruenit bello metuenda uirago,
Constitit ante domum, (neq; enim succedere tectis
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concessæ patuere fores: uidet intus edentem
Vipereas carnes: uitiorum alimenta suorum,
Inuidiam: uisq; oculos auertit. at illa
Surgit homo pigre, semesarumq; relinquit
Corpora serpentum, passuq; incedit inertî.
Utq; Deam uidit, formaq; armisq; decoram;
Ingemuit, uultumq; Deæ ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet, macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: liuent rubigine dentes:
Pectora felle uirent: lingua est suffusa ueneno:
Risus abest, nisi quem uisi* mouere calores:
Nec fruitur somno uigilantibus excita curis:
Sed uidet ingratos; in tabescitq; uidendo
Successus hominum; carpitq;, & carpitur unda;
Suppliciumq; suum est. quamuis tamen oderit illam;
Tribus affata est breuiter Tritonia dictis:
In te tabe tua nati tarum Cecropis unam:*

fecere

Sic opus est : Aglauros ea est , haud plura locuta
 Fugit , & impressa tellurem reppulit hasta .
 Illa , Deam obliquo fugientem lumine cernens ,
 Murmura parua dedit , successorumq; Minervæ
 Indoluit : baculumq; capit , quem spinea tortum
 Vincula cingebant : adopertaq; nubibus atris
 Quacunque ingreditur , florentia proterit arua ,
 Exuritq; herbas , & suma* papauera carpit :
 Afflatuq; suo populos , urbesq; , domosq;
 Polluit : & tandem Tritonida conspicit arcem ,
 * Ingenijsq; , opibusq; , & festa pace* nitentem :
 Vixq; tenet lacrymas : quia nil lacrymabile cernit .
 Sed postquam thalamos intrauit Cecrope natæ ,
 Iussa facit , pectus manu ferrugine tincta
 Tangit , & hamatis præcordia sentibus implet ,
 Inspiratq; nocens uirus , piccumq; per ossa
 Dissipat , & medio spargit pulmone uenenum .
 Neue mali caussæ spatium perlatus errent ;
 Germanam ante oculos , fortunatumq; sororis
 Coniugium , pulchraq; deum sub imagine ponit :
 Cunctaq; magna facit . quibus irritata dolore
 Cecropis occulto mordetur ; & anxia nocte ,
 Anxia luce gemit ; lentaq; miserrima tabe
 Liquitur , ut glacies incerto saucia Sole :
 Felicisq; bonis* aliter non uritur Hæses ,
 Quam cum spinosis ignis supponitur herbis :
 Quæ neque dant flammæ leniq; tepore cremantur .
 Sæpe mori uoluit , ne quidquam tale uideret ;
 Sæpe uelut crimen rigido narrare parenti .
 Denique in aduerso uenientem limine sedit ,

caciemi-
na

Immēsis
uidentē .

lenius
cōparatio .

*Exclusura Deum . cui blandimenta , præcesq̃ ;
Verbaq̃ ; iactanti mitissima , Desine , dixit :
Hinc ego me non sum nisi te motura repulso .*

*celataq̃ ;
Aglauros
in lapidem*

*Sternus , ait , pacto uelox Cyllenius islo :
* Cælestiq̃ ; fores uirga patefecit . at illi
Surgere conanti partes , quasunque sedendo
Flectimus , ignaua nequeunt grauitate moueri ,
Illa quidem pugnat recto se attollere trunco :
Sed genuum iunctura riget ; frigusq̃ ; per ungues
Ibitur , & pallent amisso sanguine uenæ .*

cōparati .

*Vtq̃ ; malum altè solet immedicabili cancer
Serpere , & illasas uitiatas addere partes :
Sic lethalis hyems paulatim in pectora uenit ;
Vitalesq̃ ; uias , & respiramina clausit .
Nec conataloqui est : nec , si conata fuisset ,
Vocis habebat iter : saxum iam colla tenebat ,
Oraq̃ ; duruerant , signumq̃ ; exangue sedebat .
Neclapis albus erat : sua mens infecerat illam .*

æra

*Has ubi uerborum pœnas , mentisq̃ ; profanæ
Cæpit Atlantiades : dictas à Pallade terras
Linqvit , & ingreditur iactatis æthera pennis .
Senocat hunc genitor ; nec caussam fassus amoris ,
Fide minister , ait iussorum ante meorum ,
Pelle moram , subitoq̃ ; celer delabere cursu .
Quæq̃ ; tuam matrem tellus à parte sinistra
Suspicit , (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete : quodq̃ ; procul montano gramine pasci
Armentum regale uides , ad litora uerte .
Dixit : & expulsi iamdudum monte iuueni
Litora iussa petunt , ubi magni filia regis
Ludere uirginibus Tyriis comitata solebat . Non*

*Agenoris
filia Euro-
pa ad ama-
ta a Ioue ,*

NON bene conueniunt , nec in una sede morantur
 Maiestas , & amor . Sceptri grauitate relicta
 Ille pater , rectorq; deum , cui dextra trifulcis
 Ignibus armata est , qui nutu concutit orbem ,
 Induitur faciam Tauri , mistusq; iuuenis
 Mugit , & in ceneris formosus obambulat herbis .
 Quippe color niuis est ; quam nec uestigia duri
 Calcauere pedis , nec soluit aquaticus Auster .
 Colla toris extant : armis palearia pendent :
 Cornua parua quidem ; sed quæ contendere posses
 Facta manu , puraq; magis pellucica gemma :
 Nullæ in fronte minæ , nec formidabile lumen :
 Pacem uultus habet . miratur Agenore nata ,
 Quod tam formosus , quod prælia nulla minetur .
 Sed quamuis mitem metuit contingere primò :
 Mox adit , & flores ad candida porrigit ora .
 Gaudet amans ; & , dum ueniat sperata uoluptas , uix a
 Oscula dat manibus : (* uix iam , uix cetera differt)
 Et nunc alludit , uiridiq; exultat in herba :
 Nunc latus in fuluis niueum deponit arenis :
 Paulatinq; metu demptu , nunc pectora præbet .
 Virginea palpanda manu ; modò cornua fertis
 Impedienda nouis . ausa est quoque regia uirgo ,
 Nescia quem premeret , tergo considerare tauri .
 Tum Deus à terra , siccoq; à litore sensim
 Falsa pedum primis uestigia ponit in undis :
 Inde abit ulterius ; mediūq; per æquora ponti
 Fert prædam . pauet hæc ; litusq; ablata relictum
 Respicit , & dextra cornu tenet , altera dorso
 Imposita est : * tenues sinuantur flamine uestes . tremule

Europa a
 Ioue abdu-
 cta . & uir-
 ta .

⁷⁰
P. Ouidij Nasonis,
METAMORPHOSEON

LIBER TERTIVS.

*Amque Deus posita fallacis imagi-
ne Tauri.*

*Se confessus erat, Dictæaque rura te-
nebat.*

*Cum pater ignarus * natam perquire
re Cadmo*

raptam

Imperat; & pœnam, si non inueneris, addit

Exilium,

Exilium, factò pius, & sceleratus eodem.
 Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
 Furta Iouis?) profugus patriamq; , iramq; parentis
 Vitat Agenorides; Phæbiq; oracula supplex,
 Consulit, & , quæ sit tellus habitanda, requirit.
 Bos tibi, Phæbus ait, solis occurret in aruis,
 Nullum passa iugum, curuiq; immunis aratri;
 Hac duce carpe vias, & , qua requieuerit herba,
 Mænia fac condas; Bæotiaq; illa uocato.

Bæotia a
 boue dicta

Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro,
 Incustoditam lentè uidet ire iuencam,
 Nullum seruitij signum ceruice gerentem.
 Subsequitur, pressoque legit uestigia gressu,
 Auctoremq; uia Phæbum taciturnus adorat,
 Iam uada Cephisi, Panopesq; euaserat arua,
 Bos stetit, & , tollens speciosam cornibus altis
 Ad cælum frontem, mugitibus impulit auras:
 Atque ita respiciens comites sua terga sequentes
 Procubuit. tenerasq; latus submisit in herbas.
 Cadmus agit grates, peregrinaeque oscula terræ
 Figit, & ignotos, montes agrosq; salutat.
 Sacra Ioni facturum erat: iubet ire ministros,
 Et petere è uiuis libandas fontibus undas.

Sylua uetus stabat nulla uiolata securi,
 Et specus in medio uirgis, ac uimine densus,
 Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
 Vberibus secundus aquis: ubi conditus antro
 Martius anguis erat, cristis præsignis, & auro:
 Igne amicant oculi: corpus tumet omne ueneno:
 Tresq; * micant linguæ: triplicis stant ordine dentes. uibrant GG

Quem postquam Tyria lucum de gente profecti
 Infausto tetigere gradu, demissaq; in undas
 Urna dedit sonitum; longo caput extulit antro
 Ceruleus serpens, horrendaq; sibila misit.
 Effluxere undæ manibus, sanguisq; reliquit
 Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus,
 Ille uolubilibus squamosos nexibus orbes
 Torquet, & immenso saltu sinuatur in arcum:
 Ac media plus parte leues erectus in auras
 Dissipit omne nemus. tantoq; est corpore, quanto,
 Si totum spectes, geminas qui separat Arctos,
 Nec mora, Phænicas, sine illi tela parabant,
 Siue fugam, siue ipse timor prohibebat utrunque,
 Occupat hos morsu, longis amplexibus illos;
 Hos necat afflatu, funesta hos tabe ueneni.

Fecerat exiguas iam Sol altissimus umbras:
 Que mora sit socijs, miratur Agenore natus,
 Vestigatq; uiros. tegimen direpta Leoni
 Pellis erat, telum splendenti lancea ferro,
 Et iaculum, teloq; animus præstantior omni.
 Ut nemus intrauit, lethataq; corpora uidit,
 Victoremq; supra spatiosi corporis hostem
 Tristia sanguinea lambentem uulnera lingua;
 Aut ultor uestre fidissima corpora, mortis,
 Aut comes, inquit, ero. dixit: dextraq; molarem
 Sustulit, & magnum magno conamine misit.
 Illius impulsu cum turribus ardua celsis
 Mœnia mota forent: serpens sine uulnere mansit;
 Loricæq; modo squamis defensus, & atræ
 Duritia pellis, ualidos cute reppulit ictus.

Cadmi cō
 gressus eū
 serpente.

At non duritia iaculum quoque uicit eadem :
 Quod medio lenta spinæ curuamine fixum
 Constat, & totum descendit in ilia ferrum,
 Ille dolore ferox, caput in sua terga retorsit,
 Vulneraq; aspexit, fixumq; hostile momordit.
 Idq; ubi ui multa partem labefecit in omnem,
 Vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus hæsit.
 Tum uerò, postquam solitas accessit ad iras
 Causa recens, plenis tumuerunt guttura uenis,
 Spumaq; pestiferos circumfluit albida rictus:
 Terraq; rasa sonat squamis: quiq; halitus exit,
 Ore niger Stygio uitiatas inficit herbas.
 Ipse modò immensum spiris facientibus orbem
 Cingitur, interdum longa trabe rectior* extat, astat
 Impete nunc uasto, ceu concitus imbribus amnis, cōparatio.
 Fertur, & obstantes perturbat pectore syluas.
 Cedit Agenorides paulum; spolioq; leonis
 Sustinet incursum, instantiaq; ora retardat,
 Cuspide prætentafurit ille, & inania duro
 Vulnera dat ferro, figitq; in acumine dentes.
 Iamq; uenenifero sanguis manare palato
 Cæperat, & uirides aspergine* tinxerat herbas; texerat
 Sed leue uulnus erat: quia se retrahebat ab ictu,
 Læsaq; colla dabat retrò, plagamq; sedere
 Cedendo arcebat, nec longius ire finebat:
 Donec Agenorides coniectum in guttura ferrum
 Vsque sequens pressit, dum retrò quercus eunti
 Obstetit, & fixa est pariter cum robore ceruix.
 Pondere serpentis curuata est arbor, & imæ
 Parte flagellari gemit sua robora caudæ MO

Dum spatium uictor uicti considerat hostis,
 Vox subito audita est: neq; erat cognoscere promptis
 Unde, sed audita est: Quid Agenore nate peremptus
 Serpentem spectas, & tu spectabere serpens,
 Illæ diu pauidus pariter cum uoce colorem
 Perdiderat, gelidoq; comæ terrore rigeabant.
 Ecce uiri faultrix superas delapsa per auras
 Pallas adest, motaq; iubet supponere terræ
 Vipereos adentes, populi incrementa futuri.
 Paret, & impresso sulcum patefecit aratro.
 Spargit humi iussos, mortalia semina, dentes;
 Inde, fide maius, glebæ cœpere moueri:
 *Primaq; de sulcis acies comparuit hastæ:
 Tegmina mox capitum picto nutantia cono,
 Mox humeri, pectusq;, onerataq; brachia telis
 Existunt: crescitq; seges clypeata uirorum.
 Sic ubi tolluntur festis aullææ theatris,
 Surgere signa solent, primumq; ostendere uultus;
 Cetera paulatim, placidoq; educta tenore
 Tota patent, imoq; pedes in margine ponunt.
 Territus hoste nouo Cadmus capere arma parabat:
 Ne cape, de populo quem terra creauerat, unus
 Exclamat, nec te ciuilibus inferre bellis.
 Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
 Comminus ense ferit: iaculo cadit eminus ipse.
 Hic quoque, qui dederat lœtho, non longius illo
 Viuit, & expirat, modò quas acceperat, auras:
 Exemploq; pari fuit omnis turba; suoq;
 Marte cadunt subiti per mutua uulnera fratres.
 Iamq; breuis uitæ spatium sortita iuuentus

paruaq;

 ex denti-
 bus serpen-
 tiuis homi-
 nes.
 cōparatio.

Sanguineam

Sanguineam tepido plagebat pectore matrem,
 Quinque superstitibus: quorum fuit unus Echion.
 Is sua iecit humi monitu Tritonidis arma,
 Fraternæq; fidem pacis petiitq;, deditq;.
 Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
 Cum posuit iussam Phæbeis sortibus urbem.
 Iam stabant Thebæ: poteras iam Cadme uideri
 Exilio felix: soceri tibi Marsq;, Venusq;
 Contigerant. huc adde genus de coniuge tanta,
 Tot natos, natasq;, & pignora cara nepotes,
 Hos quoq; iam iuuenes. SED scilicet ultima semper
 Expectanda dies homini est; DIC Iq; beatus
 Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.
 Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, secundas
 Causa fuit luctus, alienaq; cornua fronti
 Addita, uosq; canes satiati sanguine herili.
 At bene si queras, fortunæ crimen in illo,
 Non scelus inuenies. quod. n. scelus error habebat?
 Mons erat infectus uariarum cæde ferarum;
 Iamq; dies medius rerum contraxerat umbras,
 Et Sol ex æquo meta distabat utraque:
 Cum iuuenis placido per denia lustra uagantes
 Participes operum compellat Hyantius ore:
 Lina madent comites, ferrumq; cruore ferarum;
 Fortunæq; dies habuit satis: altera lucem
 Cum croceis inuecta rotis Aurora reducet,
 Propositum repetemus opus: nunc Phæbus utraque
 Distat idem terra, finditq; uaporibus arua.
 Sistite opus præsens, nodo saq; tollite lina.
 Iussa uiri faciunt, intermittuntq; laborem.

Thebæ
 Cadmo co
 ditæ.

egressio ad
 Actæonis
 casum.

sacra

Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu.

*Nomine Gargaphie, succinctæ cura Dianæ :
Cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nulla : simulauerat artem
Ingenio natura suo, nam pumice uiuo,
Et leuibus tophis natiuum duxerat arcum.
Fons sonat à dextra, tenui pellucides unda,
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hic Dea uenatus sylvarum fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò postquam subijt, nympharum tradidit uni
Armigeræ iaculum, pharetramq; , arcusq; retentos
Altera depositæ subiecit brachia pallæ :
Vincla dux pedibus demunt . nam doctior illis
Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
Colligit in nodum : quamuis erat ipsa solutis .
Excipiunt laticem Nipheq; , Hyaleq; , Rhanisq; ,
Et Psecas , & Phiale ; funduntq; , capacibus urnis .
Dumq; ibi perluitur solita Titania lympa ,
Ecce nepos Cadmi dilata parte laborum ,
Per nemus igotum non certis passibus errans
Peruenit in lucum . sic illum fata ferebant .
Qui simul intrauit rorantia fontibus antra ,
Sicut erant nudæ , uiso sua pectora nymphæ
Percussere uiro : iubitisq; , ululatus omne
Impleuere nemas ; circumfusaq; Dianam
Corporibus texere suis : tamen altior illis
Ipsa Dea est , colloq; , tenuis supereminet omnes .
Qui color infectis aduersi Solis ab ictu
Nubibus esse solet , aut purpureæ Auroræ ;*

comparatio .

Is fuit in uultus uisæ sine ueste Diane.
 Quæ, quanquam comitum turba est stipata suarum,
 In latus obliquum tamen aslittit, oraq; retrò
 Flexit; & ut uellet * promptas habuisse sagittas, positas
 Quas habuit, sic hausit aquas; uultumq; uirilem
 Perfudit; spargensq; comas ultricibus undis,
 Addidit hæc cladis prænuntia uerba futuræ:
 Nunc tibi me posito uisam uelamine narres,
 Si poteris narrare, licet, nec plura minata
 Dat sparso capiti uiuacis cornua cerui:
 Dat spatium collo, summasq; cacuminat aures:
 Cum pedibusq; manus, cum longis brachia mutat
 Cruribus, & uelat maculoso uellere corpus.
 Additus & pauor est. fugit Autono eius heros:
 Et se tam celerem cursu miratur in ipso.
 Ut uerò uultus, & cornua uidit in unda;
 Memiserum, dicturus erat: uox nulla secuta est.
 Ingemuit: uox illa fuit, lacrymaq; per ora
 Non suo fluxerunt: mens tantum pristina mensit.
 Quid faciat? repetat ne domum, & regalia tecta?
 An lateat syluis? timor hoc, pudor impedit illud.
 Dum dubitat, uidere canes: primusq; Melampus,
 Ichnobatesq; sagax latratu signa dedere?
 Gnosius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
 Inde ruunt alij rapida uelocius aura
 Paphagus, & Dorceus, et Oribasus, Archades ocs,
 Nebrophonosq; ualeus, & trux cum Lalape Teron,
 Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
 Hyleusq; ferox, nuper percussus ab apro,
 Deq; lupo concepta Nape, pecudesq; secuta

Atton in
 ceruum.

Pæmenis

Pæmenis, & natis comitata Harpyia duobus,
 Et substrieta gerens Sicyonius ilia Lagon,
 Et Dromas, Canache, Stifteq;, & Tigris, & Alce,
 Et mineis Leucon, & uillis Asbolus atris,
 Præualidusq; Lacon, & cursu fortis Aëllō,
 Et Thoms, & Cyprio uelox cum fratre Lycisca,
 Et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos, & Melaneus, hirsutaq; corpore Lachne,
 Et patre Dictæo, sed matra Laconide nati
 Labros & Agriodos, & acutæ uocis Hylætor,
 Quosq; referre mora est. ea turba cupidine prædæ
 Perrupes, scopulosq;, adituq; carentia saxa,
 Quaq; est difficilis, quaq; est uia nulla, sequuntur.
 Ille fugit, perq; fuerat loca sæpe secutus.
 Heu famulos fugit ille suos. clamare libebat,
 Aëtaon ego sum, dominum cognoscite uestrum:
 Verba animo defunt. resonat latratibus æther.
 Prima Melanchates in tergo uulnera fecit,
 Proxima Theridamas: Oresitrophus hæsit in armō.
 Tardius exierant, sed per compendia montis
 Præcipitata uia est. dominum retinentibus illis
 Cetera turba, coit, confertq; in corpore dentes.
 Iam loca uulneribus defunt. gemit ille, sonumq;
 Etsi non hominis quem non tamen edere possit
 Ceruus, habet, mæstisq; replet inganota querelis:
 Et genibus pronis supplex. similisq; roganti
 Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, uultus,
 At comites rapidum solitis hortatibus agmen
 Ignari instigant; oculisq; Aëtaona querunt,
 Et, uelut, absentem, certatim Aëtaona clamant,

clamori-
bus

(Ad nomen caput ille refert) & abesse queruntur,
 Nec capere oblata segnem spectacula praeda.
 Vellet abesse quidem; sed adest: uelletq; uidere,
 Non etiam sentire, canum fera facta suorum.
 Undique cieumstant, mersisq; in corpore rostris
 Dilacerant falsi dominum sub imagine cerui.
 Nec, nisi finita per plurima uulnera uita,
 Ira pharetrata fertur satiata Diana.

Agona
 canibus di
 laceratur,

Rumor in ambiguo est: alijs uiolentior a quo
 Visa Dea est: alij laudant, dignamq; seuera
 Virginitate uocant: pars inuenit utraque caussas;
 Sola Iouis coniux non tam culpe ue, probet ue.
 Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ducta
 Gaudet, & à Tyria collectum pellice transfert
 In generis socios odium. subit ecce priori

Causa recens; grauidamque dolet de semine magni
 Esse Iouis Semelen. tum linguam ad iurgia soluit.

Semel ex
 Ioue graui
 da.

Profeci quid enim toties per iurgia? dixit:
 Ipsa petenda mihi est: ipsam, si mexicana Iuno
 Ritè uocor, perdam; si me gemmantia dextra
 Sceptra tenere decet; si sum regina, Iotisq;
 Et foror, & coniux, certè soror. at puto furto est
 Contenta, & thalami breuis est iniuria nostri.
 Concipit: id deerat: manifesta; crimina pleno

Fert utero, & mater, quod uix mihi contigit uni,
 De Ioue uult fieri: * tanta est fiducia formæ.
 Fallat eam, faxy: nec sim Saturnia, si non

epiphone-
 ma
 Ab

* De Ioue mersa suo Stygias penetrabit ad undas.

Iuno in Be
 roen.

Surgit ab his solio, fuluaq; recondita nube
 Limen adit Semeles: nec nubes antè remouit,

Quam

rigenti
passu

Quàm simulauit anum, posuitq; ad tempora canos,
Sulcauitq; cutem rugis, & curua* trementi
Membra tulit* gressu, uocem quoque fecit anilem:
Ipsaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato sermone, diuq; loquendo
Ad nomen uenere, Iouis suspirat; &, Opto,
Iuppiter ut sit, ait: metuo tamen omnia. multi
Nomine diuorum thalamos iniere pudicos.
Nec tamen esse Iouem satis est; det pignus amoris,
Si modò uerus is est: quantus, & qualis ab alta
Iunone excipitur; tantus, talisq; rogatio,
Det tibi complexus. suaq; antè insignia sumat.

Talibus ignaram Iuno Cadmeida dictis

Formarat. rogat illa Iouem sine nomine munus.

Cui Deus, Elige, ait; nullam patiēte repulsam:

Quoq; magis credas, Stygi quoque conscia sunt

Nomina torrentis. timor, & Deus ille deorum est.

Sisyx deo-
m. timor.

Lata malo, nimiumq; potens, perituraq; amantis

Obsequio Semel, qualem Saturnia, dixit,

Te solet amplecti, Veneris cum fœdus initis,

Da mihi te talem uoluit Deus ora loquentis

Opprimere: exierat iam uox properata sub auras.

Ingemuit: neque enim non hæc optasse, neque ille

Non iurasse potest. ergo mæstissimus altum

Aethera conscendit, uultumq; sequentia traxit

Nubila: queis nimbos, imministaq; fulgora uentis

Addidit, & tonitrus, & ineuitabile fulmen:

Quà tamen usque potest, uires sibi demere tentat:

Nec quo centimanum deiecerat igne Typhoea,

Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.

Est aliud lenius fulmen, cui dextra Cyclopus
 Scuitia, flammâq; minus, minus addidit ire.
 Tela secunda uocant superi. capit illa, domumq;
 Intrat Agenoream, corpus mortale tumultus
 Non tulit æthereos, donisq; ingalibus arsit.
 Imperfectus adhuc infans genitricis ab aulo
 Eripitur, patrioq; tener, si credere dignum est,
 Insuitur femori, maternaq; tempora complet.
 Furtim illum primis Ino matertera cunis
 Educat: inde datum nymphæ Nyseides antris
 Occulere suis, lactisq; alimenta dedere.

Dumq; ea per terras fatali lege geruntur
 Tutaq; bis geniti sunt incunabula Bacchi;
 Fortè Iouem memorant diffusum nectare curas
 Se posuisse graues, uacuaq; agitasse remissos
 Cum Iunone iocos: & Maior uestra profectò est,
 Quàm quæ contingit maribus, dixisse, uoluptas.
 Illa negat. placuit, quæ sit sententia docti
 Quærere Tiresiæ. Venus huic erat utraq; nota.
 Nam duo magnorum uiridi coeuntia sylua
 Corpora serpentum baculi uiolauerat ictu;
 Deq; uiro factus, mirabile, fœmina, septem
 Egerat autumnos. octauo rursus eosdem
 Vidit: & Est uestræ si tanta potentia plagæ,
 Dixit, ut auctoris sortem in contraria muiet,
 Nunc quoq; uos feriam, percussis anguibus iisdem
 Forma prior redijt, genitiuaq; uenit imago.
 Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
 Dicta Iouis firmat. grauius Saturnia iusto,
 Nec pro materia fertur doluisse: suiq;

secunda
 su limina.

Bacchus in
 fuitur fe
 mori Iouis

Tiresias in
 fœminam,
 deinde iur
 fos in ui
 rum.

Iudicis æterna damnauit lumina nocte.

*Tiresias
augur.*

At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquã

Facta Dei fecisse Deo) pro lumine adempo

Scire futura dedit, pœnamq; lenauit honore.

Ille per Aonias fama celeberrimus urbes

Irreprehensa dabat populo responsa petenti.

data

Prima fide, uocisq; ratæ tentamina sumpsit

Cærule Liriope: quam quondam flumine curuo

Implicuit, clausaq; suis Cephissus in undis

Vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno

Infantem nymphæ, iam tunc qui posset amari,

Narcissus

Narcissumq; uocat. de quo consultus an esset

Tempora maturæ uisurus longa senectæ,

Fatidicus uatès, Si se non nouerit, inquit

Vana diu uisa est uox auguris: exitus illam,

Resq; probat, lethiq; genus, nouitasq; furoris.

Nam quater ad quinos unum Cephissus annos

Addiderat, poteratq; puer, iuuenisq; uidere.

Multi illum iuuenes, multæ petiere puellæ:

Sed fuit in tenera tam dura superbia forma;

Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.

Aspicit hunc trepidos agitantem in retia ceruos

Vocalis nymphæ, quæ nec reticere loquenti,

Nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.

Corpus adhuc Echo, non uox erat: tamen usum

Garrula non alium, quàm nunc habet, oris habebat,

Reddere de multis ut uerba nouissima posset.

Fecerat hoc Iuno: quia, cùm deprendere posset

Sub Ioue sæpe suo nymphas in monte iacentes.

Illam deam longo prudens sermone tenebat,

Echo in
uocem .

Dum fugerent nymphæ. postquā hæc Saturnia sēsit.

Huius , ait, linguæ: qua sum delusa, potestas

Parua tibi dabitur , uocisq; breuissimis usus .

Req; minas firmat . tamen hæc in fine loquendi

Ingeminat uoces , auditaq; uerba reportat .

Ergo ubi Narcissum per denia rura uagantem

Vidit , & incaluit , sequitur uestigia furtim .

Quoq; magis sequitur , flamma propiore calescit :

Non aliter , quàm cùm summis circumlita tedis

cōparatio .

Admotas rapiunt uiuacia sulphura flammæ .

O' quoties uoluit blandis accedere dictis ;

Et molles adhibere preces . natura * repugnat ,

recusat

Nec sinit , inci piat : sed, quod sinit , illa parata est

Expectare sonos , ad quos sua uerba remittat .

Fortè puer comitum seductus ab agmine fido

Dixerat , * Hic quis adest? Et adest, respōderat Echo:

Ecquis
atque

Hic stupet , * utq; aciem partes dimisit in omnes ,

Voce Veni, magna clamat : uocat illa uocantem .

Respicit , & rursus nullo ueniente , quid, inquit ,

Me fugis ? & totidem , quot dixit, uerba recepit .

Perstat , & alternæ deceptus imagine uocis ,

Huc coeamus , ait : nulliq; libentius unquam

Responsura sono , Coeamus rettulit Eccho :

Et uerbis fauet ipsa suis : egressaq; sylua

Ibat , ut iniceret sperato brachia collo .

Ille fugit , fugiensq; , manus complexibus aufert .

Antè , ait , emoriar , quàm sit tibi copia nostri .

Rettulit illa nihil , nisi, Sit tibi copia nostri .

Spreta latet syluis , pudibundaq; frondibus ora

Protegit ; & solis ex illo uiuit in antris .

pudore

Sed tamen hæret amor, crescitq; * dolore repulsæ;
 Et tenuant uigiles corpus miserabile curæ;
 Adducitq; cutem macies; & in aera succus
 Corporis omnis abit: uox tantum, atq; ossa supersunt:
 Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.

Echo in
 syluis.
 syluis

Inde latet syluis, nulloq; in monte uidetur;
 Omnibus auditur: sonus est qui uiuit in illa.
 Sic hanc, sic alias * undis, aut montibus ortas,
 Luserat hic nymphas, sic cœtus antè uiriles.
 Inde manus aliquis despectus ad æthera tolens,
 Sic amet ipse licet; sic non potiatur amato.
 Dixerat: assensit precibus Rhamnusia iustis.
 Fons erat illimis nitidis argenteus undis;
 Quem neq; pastores, neque pastæ in monte capellæ
 Contigerant, aliudue pecus; quem nulla uolucris,
 Nec fera turbarat, nec lapsus ab arbore ramus.
 Gramen erat circâ, quod proximus humor alebat,
 Syluaq; Sole locum passura tepescere nullo.
 Hic puer, & studio uenandi lassus, & astu
 Procubuit, faciemq; loci, fontemq; secutus:
 Dumq; sitim sedare cupit, sitis altera creuit:
 Dumq; bibit, uisa correptus imagine formæ
 Spē sine corpore amat: corpus putat esse qd̄ ūbre est
 Ac stupet ipse sibi; uultuq; immotus eodem
 Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.
 Spectat humi positus geminum, ceu lumina, sidus,
 Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
 Impubesq; genos, & eburnea colla decusq;
 Oris, & in niueo mistum candore ruborem:
 Cunctaq; miratur, quibus est mirabilis ipse.

Se cupit

Se cupit imprudens; & qui probat, ipse probatur.
 Dumq; petit; petitur: pariterq; accendit, & ardet.
 Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti?
 In medias quoties uisum captantia collum
 Brachia mersit aquas. nec se deprehendit in illis.
 Quid uideat, nescit: sed, quod uidet, iritur illo:
 Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 Credule quid frustra simulacra fugacia captas?
 Quod petis, est nusquā quod amas, auertere, perdes.
 Ista re percussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
 Nil habet ista sui: tecum uenitq;, manetq; ;
 Tecum discedet, si tu discedere possis.
 Non illum Cereris, non illum cura quietis
 Abstrahere inde potest: sed opaca fusus in herba
 Spectat in expleto mendacem lumine formam;
 Perq; oculos perit ipse suos: paulumq; leuatus
 Ad circumstantes tendens sua brachia syluas,
 Ecquis iò syluæ crudelius, inquit, amauit?
 (Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.)
 Ecquem, cū uestræ tot agantur sæcula uitæ,
 Qui sic tabuerit, longo meministis in æuo?
 Et placet, & uideo: sed, quod uideoq;, placetq;,
 Non tamen inuenio. tantus tenet error amantem.
 Quoq; magis doleam, non nos mare separat ingens,
 Nec uia, nec montes, nec clausis mœnia portis:
 Exigua prohibemur aqua cupit ipse teneri.
 Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis,
 Hic toties ad me resupino nititur ore.
 Posse putes tangi: minimū est quod amantibus obstat.
 Quisquis es huc exi. quid me puer, unice fallis?

Quo'ue petitus abis? certè nec forma, nec ætas
 Est mea, quã fugias: et amarunt me quoq; nymphæ.
 Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
 Cumq; ego porrexì tibi brachia, porrigis ultro;
 Cùm risi, arrides. lacrymas quoque sæpe notauì
 Me lacrymante, tuas: nutu quoque signa remittis;
 Et quantum motu formosi suspicor oris
 Verba refers aures non peruenientia nostras.
 Ille ego sum, sensi; nec me mea fallit imago.
 Vror amore mei, flammæ moucoq; , feroq; .
 Quid faciã? roger, an ne rogẽ? quid deinde* rogabo?
 negabo? Quod cupio, mecum est: INOPEM me copia fecit.
 O'utinam à nostro secedere corpore possem.
 Votũ in amante nouũ est: uellẽ, qđ amamus, abesset.
 Iamq; dolor uires adimit, nec tempora uitæ
 Longamæ superant, primoq; extinguior in æuo
 Nec mihi mors grauis est posituro morte dolores:
 Hic qui diligitur, uellem diuturnior esset.
 Nunc duo concordēs anima moriemur in una.
 Dixit: & ad faciem redijt malè sanus eandem,
 At lacrymis turbauit aquas: obscuraq; moto
 Reddita forma lacu est: quam cùm uidisset abire,
 Quò refugis? remane, nec me crudelis amantiẽ
 Desere, clamauit: liceat, quod tangere non est,
 Aspicere, & misero præbere alimenta furori.
 Dumq; dolet, summa uestem diduxit ab ora,
 Nudaq; marmoreis percussit pectora palmis.
 Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem.
 Non aliter, quàm poma solent, quæ candida parte,
 Parte rubent: aut ut uarijs solet una racemis

duplex est
 paratio.

Ducere

Ducere purpureum nondum matura colorem.
 Quæ simul aspexit liquefacta rursus in unda
 Non tulit ulterius; sed ut intabescere flauæ
 Igne leui ceræ, matutinæq; pruine
 Sole tepente solent: sic attenuatus amore
 Liquitur, & tectō paulatim carpitur igni.
 Et neque iam color est misto candore rubori,
 Nec uigor, & uires, & quæ modò uisa placebant;
 Nec corpus remanet, quondā quod amauerat Echo.
 Quæ tamen ut uidit, quamuis irata, memorq;
 Indoluit: quotiesq; puer miserabilis eheu
 Dixerat, hæc resonis iterabat uocibus, eheu.
 Cumq; suos manibus percusserat ille lacertos,
 Hæc quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 Vltima uox solitam fuit hæc spectantis in undam,
 Heu frustra dilecte puer: totidemq; remisit
 Verba locus, dictoq; uale, uale inquit & Echo.
 Ille caput uiridi fessum submisit in herba:
 Lumina mors clausit domini mirantia formam.
 Tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
 In Stygia spectabat aqua planxere sorores
 Naiades, & sectos fratri imposuere capillos.
 Planxerunt Dryades: plangentibus assonat Echo.
 Iamq; rogū, quassasq; faces, pheretumq; parabant:
 Nusquam corpus erat: croceum pro corpore florem
 Inueniunt, folijs medium cingentibus albis.

cōparatio.

Narcissus
 amoris im-
 patientia
 moritur,
 & muta-
 tur in flo-
 rem sui
 nominis.

Cognita res uatis meritam per Acheidas urbes
 Contulerat famam, nomenq; erat auguris ingens.
 Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus
 Contemptor superum Pentheus præsagaq; ridet.

*Verba senis : tenebrasq; , & cladem lucis ademptæ
Obijcit . ille mouens albentia tempora canis ,*

*Pentheus
fus*

*Quàm felix esses , si tu quoque luminis huius :
Orbus , ait , fieres , nec Bacchica sacra uideres .*

*Nanque dies aderit , quam non procul auguror esse ,
Qua nouus huc ueniet proles Semeleia Liber ;
Quem nisi templorum fueris dignatus honore ,
Mille lacer spargere locis , & sanguine syluas
Fœdabis , matremq; tuam , matrisq; sorores :*

Et ueniet

** Eueniet : neque enim dignabere numen honore ;
Meq; sub his tenebris nimium uidisse querêris .
Talia dicentem perturbat Echione natus .*

*Orgia de-
scribit .*

*Dicta fides sequitur , responsaq; uatis aguntur .
Liber adest , festisq; fremunt ulularibus agri :
Turba ruit ; mistæq; uiri , matresq; , nurusq; ,
Et uulgus , proceresq; ignota ad sacra feruntur .
Quis furor anguigenæ proles Mauortia uestras*

Attollit

** Attonuit mentes ? Pentheus ait : æra'ne tantum
Aere repulsa ualent , & adunco tibia cornu ,
Et magicæ fraudes : ut , quos non bellicus ensis
Non tuba terruerit , non strictis agmina telis ;
Fœmineæ uoces , & mota insania uino ,
Obsceniq; greges , & inania tympana uincant ?
Vos ne senes ; mirer , qui longa per æquora uecti*

*A Tyro
bac prof.*

** Hac Tyron , & profugos posuistis sede penates :
Nunc sinitis sine Marte capi ? uos ne acrior atas ,
O iuuenes , propiorq; meæ , quos arma tenere ,
Non thyrsos ; galeaq; tegi , non fronde , decebat ?
Este precor memores , qua sitis stirpe creati ,
Illiusq; animos , qui multos perdidit unus ,*

Sumite

Sumite serpentis . pro*fontibus ille , lacuq; frōdibus
 Interijt : at uos pro fama uincite uestra .
 Ille dedit letho fortes : uos uincite molles ,
 Et patrium retinete decus , si fata uetabunt
 Stare diu Thebas : utinam tormenta , uiriq;
 Mœnia diruerent , ferrumq; , ignisq; sonaret .
 Essemus miseri sine crimine ; sorsq; querenda ,
 Non calanda foret , lacrymaeq; pudore carerent .
 At nunc à puero Thebæ capientur inermi ,
 Quem neq; bella iuuant , nec tela , nec usus equorum ,
 Sed madidi myrrha crines , mollesq; coronæ ,
 Purpuraq; , & pictis intextum uestibus aurum .
 Quem quidem ego actutum , modò uos absistite , cogā ,
 Assumptumq; patrem , commentaq; sacra fateri .
 An satis Aerisio est animi contemnere uanum
 Numen , & Argolicas uenienti claudere portas :
 Penthea terrebit cum totis aduena Thebis ?
 Ite citi , (famulis hoc imperat) ite , ducemq;
 Attrahite huc uinctum : iussis mora segnis abesto .
 Hunc auus , hunc Athamas , hunc cetera turba suorum
 Corripiunt dictis , frustra ; inhibere laborant .
 Acrrior admonitu est , irritaturq; retenta ,
 Et crescit rabies moderaminaq; ipsa nocebant .
 Sic ego torrentem , quā nil obstabat eunti ,
 Lenius , & modico strepitu decurrere uidi :
 At quacunque trabes , obstructaq; saxa iacebant ,
 Spumeus , & feruens , & ab obijce senior ibat .
 Ecce cruentati redeunt : & Bacchus ubi esset ,
 Quærenti domino , Bacchum uidisse negarunt .
 Hunc , dixere , tamen comitem , famulumq; sacrorum

cōparatio .

venin-
Etis

Acestes

Cepimus; & tradunt manibus post terga * ligatis,
 Sacra Dei quondam Tyrrhena gente secutum.
 Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
 Fecerat; & quanquàm pœnæ uix tempora differt,
 O periture, tuâq; alijs documenta dature
 Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
 Et patriam, morisq; noui cur sacra frequentes.
 Ille metu uacuus; Nomen mihi, dixit, * Acætes,
 Patria Mæonia est, humili de plebe parentes.
 Non mihi quæ duri colerent pater arua iuueni,
 Lanigeros ne greges, non ulla armenta reliquit.
 Pauper & ipse fuit; linoq; solebat, & hamis
 Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
 Ars illi sua census erat, cùm traderet artem.
 Accipe, quas habeo, studiij successor, & hæres,
 Dixit, opes: moriensq; mihi nil ille reliquit
 Præter aquas; unum hoc possum appellare paternum.
 Mox ego, ne scopulis hærerem semper in iisdem,
 Addidici regimen, dextra moderante, carinæ
 Flectere: & Oleniæ sidus pluuiæ capellæ,
 Taygetenq;, Hyadasq; oculis, Arctonq; notavi,
 Ventorumq; domos, & portus puppibus aptos.
 Fortè petens Delon Chie telluris ad oras
 Applicor, & ducor dextris ad litora remis,
 Doq; leues saltus, udaq; immittor arenæ.
 Nox ubi consumpta est, Aurora rubescere primò
 Cœperat: exurgo, laticesq; inferre recentes
 Admoneo, monstroq; uiam, quæ ducit ad undas.
 Ipse quid auram mihi tumulo promittat ab alto
 Prospicio, comitesq; uoco, ropetoq; carinam.

Adsumus

Adsumus en, inquit sociorum primus Opheltes :
Vtq; putat prædam deserto nactus in agro,
Virginea puerum ducit per litora forma.
Ille mero, somnoq; grauis titubare uidetur,
Vixq; sequi. specto cultum, faciemq;, gradumq; :
Nil ibi, quod credi posset mortale, uidebam.
Et sensi, & dixi socijs : Quòd numen in isto
Corpore sit, dubito; sed corpore numen in isto est.
Quisquis es ò faueas, nostrisq; laboribus adsis :
His quoque des ueniam. pro nobis mitte precari
Dictys ait, quo non alius conscendere summas
Ocyor antennas, prensoq; rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flauus proræ tuæ elà Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, et qui requiemq;, modumq;
Voce dabat remis, animorum hortatur Epopeus :
Hoc omnes alijs. prædæ tam cæca cupido est.
Non tamen hanc sacro uiolari pondere pinum
Perpetiar, dixi : pars hic mihi maxima iuris :
Inq; aditu obsisto. furit audacissimus omni
De numero Lycabas; qui Tusca pulsus ab urbe
Exilium dira pœnam pro cæde lubeat.
Is mihi, dum resto, iuuenili guttura pugno
Rupit, & excussum misisset in æquora, si non
Hæsissem, quamuis amens in fune retentus,
Impia turba probat factum. tum denique Baccus,
(Bacchus enim fuerat) ueluti clamore solutus
Sit sopor, atque mero redeant in pectora sensus,
Quid facitis? quis clamor? ait : qua dicite nautæ,
Huc ope perueni? quò me deferre paratis?
Pone metum Proreus, &, quos contingere portus,
Ede

Ede, uelis dixit: terra sistere petita,
 Naxon, ait Liber, cursus aduertite uestros:
 Ille mihi domus est uobis erit hospita tellus.
 Per mare fallaces, perq; omnia numina iurant
 Sic fore: meq; iubent pictæ dare uela carinæ.
 Dexterâ Naxos erat, dexterâ mihi lintea danti,
Aceſtes Quid facis o demēs? quis te furor, inquit* Opheltes.
 Pro se quisque timet: leuam pete, maxima nutu
 Pars mihi significat: pars, quid uelit, aure susurrat.
 Obstupui, Capiatq; aliquis moderamina, dixi:
 Meq; ministerio scelerisq;, artisq; remoui.
 Increpor à cunctis, totumq; immurmurat agmen.
 E quibus Ethalion, Te scilicet omnis in uno
 Nostra satus posita est, ait: & subit ipse, meumq;
 Explet opus, Naxoq; petit diuersa relictâ.
 Tum Deus illudens, tanquam modò deniq; fraudem
 Senserit, è puppi pontum prospectat adunca,
 Et flenti similis, Non hæc mihi litora nautæ
 Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
 Quo merui pœnam factò? quæ gloria uestra est.
 Si puerum iuuenes, si multi fallitis unum?
 Iam dudum flebam: lacrymas manus impia nostras
 Ridet, & impellit properantibus æquora remis
 Per tibi nunc ipsum (neque enim præsentior illo
 Est Deus) adiuro, tam me tibi uera referre,
 Quàm uerî maiora fide. stetit æquore puppis
 Hand aliter, quàm si siccum nauale teneret.
 Illi admirantes remorum in uerberè perstant.
 Velaq; deducunt, geminaq; ope currere tentant.
 Impediunt hederæ remos, nexq; recuruo

Serpunt,

Serpunt, & grauidis distinguunt uela corymbis.
 Ipse racemiferis frontem circumdatus unis
 Pampineis agitat uelatam frondibus hastam.
 Quem circatigres, simulacraq; inania lyncum,
 Pictarumq; iacent fera corpora pantherarum.
 Exiliere uiri, (sive hoc insania fecit,
 Sive timor) primusq; Medon nigrescere pinnis,
 Corporeq; , & pressa spinæ curuamine flecti
 Incipit. huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
 Verteris? & latirictus, & panda loquenti
 Naris erat, squamamq; cutis durata trahebat.
 At Libys, obstantes dum uult obuertere remos,
 In spatium resilire manus breue uidit, & illas
 Iam non esse manus, iam pinnas posse uocari.
 Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
 Brachia non habuit, truncoq; repandus in undas
 Corpore defiluit: falcata nouissima cauda est,
 Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.
 Undiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
 Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus,
 Inq; chori ludunt speciem, lasciuamq; iactant
 Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflât.
 De modo uiginti (tot enim ratis illa ferebat)
 Restabam solus, pauidus, gelidusq; , trementi
 Corpore: uixq; * animum firmat Deus. Excute dicens
 Corde metum, * Diamq; tene. delatus in illam
 Acceßi* sacris, Baccheaq; sacra frequento.
 Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,
 Inquit, ut ira mora uires absumere posset.
 Præcipitem famuli rapite hunc, cruciataq; duris

nautæ Tyr
 theni in
 Delphinos

meum
 Chiamq;
 terris

Corpora

Corpora tormentis Stygiæ demittite morti.

Aceſtes Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhænus * **Acætes**
Clauditur in tectis : & dum crudelia iuſſæ
Inſtrumenta necis , ferrumq; , ignesq; parantur ,
Sponte ſua patuiſſe fores , lapſasq; lacertis
Sponte ſua , fama eſt , nullo ſolvente catenas .
Perſtat Echionides , nec iam iubet ire ſed ipſe
Vadit , ubi feſtus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus , & clara bacchantum uoce ſonabat .

ſeparatio . Vt fremit acer equus , cùm bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen , pugnaq; , aſſumit amorem :
Pentheæ ſic iſtus longis ululatiſus æther
Mouit , & audito clamore : recanduit ira .

Monte ferè medio eſt , cingentibus ultima ſyluis ,
Purus ab arboribus , ſpectabilis undique campus .
Hic oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima uidet , prima eſt inſano concita curſu ,
Prima ſuum miſſo uiolauit **Pentheæ** thyſo
Mater : & O'gemina , clamanit , adeſte ſorores :
Ille aper , in noſtris errat qui maximus agris ,
Ille mihi feriendus aper . ruit omnis in unum

Pentheus
a Bacchis
diſcrepius Turba furens , cunctæ coeunt , trepidumq; ſequuntur
Iam trepidum , iam uerba minus uiolenta loquentē ,
Iam ſed damnantem , iam ſe peccaſſe fatentem .
Saucius ille tamen , Fer opem matertera , dixit ,
Autonoe : moueant animos **Actæonis** umbræ .
Illa quis **Actæon** nescit , dextramq; precantis
Abſtulit : Inoo lacerata eſt altera raptu .
Ille etiam matri cùm brachia tendere uellet ,
Non habet infelix , quæ matri brachia tendat .

Trunca sed ostendens deiectis uulnera membris,
 Aspice mater, ait: uisis ululauit Agaue,
 Collaq; iactauit, crinemq; per aera mouit:
 Auulsumq; caput digitis complexa cruentis
 Clamat Iò comites opus hoc uictoria nostra est.
 Non citius frondes, autumnii frigore tactas.
 Iamq; malè hærentes, alta rapit arbore uentus.
 Quàm sunt membra uiri manibus direpta nefandis.
 Talibus exemplis monita noua sacra frequentant.
 Turaq; dant, sanctasq; colunt Ismenides aras.

cōparatio

P. Onidiij

96
P. Ovidij Nasonis
METAMORPHOSEON...

LIBER QVARTVS.

T NON Alcithoe Mineas Or-
gia censet

Accipienda Dei: sed adhuc temera-
ria Bacchum

Progeniem negat esse Iouis: socias-
que sorores

Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,

Immunesq;

Immunesq; operum famulas, dominasq; suorum,
 Pectora pelle tegi, crinales soluere uittas,
 Serta comis, manibus frondentes sumere Thyrsos
 Iusserat, & seuam laesi fore numinis iram
 Vaticinatus erat, parent matresq; , nurusq; ;
 Telasq; , & calathos, infestaq; , pensa reponunt,
 Turaq; dant; Bacchumq; uocant, Bromiūq; , Lyæūq;
 Ignigenamq; satumq; iterum, solūq; bimatrem.
 Additur his Nyseusq; , indetonsusq; Thyoneus,
 Et cum Lenæo genialis consitor uua,
 Nycteliusq; Eleleusq; parens, & Iacchus, & Eua,
 Et quæ præterea per Graias plurima gentes
 Nomina Liber habes: tibi enim incōsūpta iuuetæ est.
 Tu puer æternus, tu formosissimus alto
 Conspiceris cælo: tibi, cū sine cornibus astas,
 Virgineum caput est: Oriens tibi uictus, ad usque
 Decolor extremo qua cingitur India Gange
 Penthea tu uenerande, bipenniferumq; Licurgum
 Sacrilegos mactas, Tyrrenaq; mittis in æquor
 Corpora: tu bijugum pictis insignia frenis
 Colla premis Lincum: Bacchæ, Satyriq; sequuntur, Silenus.
 Quiq; senex ferula titubantes ebruius artus
 Sustinet, & pando non fortiter hæret Asello
 Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & una
 Famineæ uoces, impulsaq; tympana palmis,
 Concauaq; æra sonant, longoq; foramine buxus,
 Placatus, mitisq; rogant Ismenides, adsis:
 Iussaq; sacra colunt. sole Mineides intus
 Intempestina turbantes* festa Minerva,
 Aut ducunt lanas, aut stamina pollice uersant,

fufum

Aut hærent telæ, famulasq; laboribus urgent.
 E' quibus una leni deducens pollice * filum,
 Dum ceſſant alia, commentaq; ſacra frequentant,
 Nos quoq;, quas Pallas, melior dea, detinet, inquit.
 Vtile opus manuum uario ſermone leuemus;
 Perque uices aliquid, quo tempora uideri
 Non ſinat, in medium uacuas referamus ad aures.
 Diſta probant, primamq; iubent narrare ſorores.
 Illa quid è multis referat, (nam plurima norat)
 Cogitat: & dubia eſt, de te, Babylonia, narret
 Derceti, quam uerſa ſquamis uelantibus artus
 Stagna Palæſtini credunt coluiſſe figura:
 An magis ut ſumptis illius filia pennis,
 Extremos altis in * turribus egerit annos:
 Nais an ut cantu, nimiumq; potentibus herbis
 Verterit in tacitos iuuenilia corpora piſces,
 Donec idem paſſa eſt: an, quæ poma alba ferebat
 Vt nunc nigra ferat contactuſ sanguinis arbor.
 Hæc placet, hæc quoniam uulgaris fabula non eſt,
 Talibus orſa modis, lana ſua fila ſequentem.
 Pyramus, & Thisbe, iuuenū pulcherrimus alter,
 Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
 Contiguas habuere domos, ubi dicitur altam
 Coſtilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
 Notitiam, primosq; gradus uicinia fecit.
 Tempore creuit amor: tedæ quoque iure coiſſent,
 Sed uetere patres, quod non potuere uetare,
 Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
 Conſcius omnis abeſt: nutu, ſignisq; loquuntur.
 Quoq; magis tegitur, * tanto magis æſtuet ignis.

deſine

Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
 Cum fieret, paries domui communis utrique.
 Id uitium, nulli per secula longè notatum,
 (Quid non sentit amor?) primi uidistis amantes,
 Et uocis fecistis iter, tutaq; per illud
 Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
 Sæpe ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
 Inq; uices fuerat captatus anhelitus oris,
 Inuide, dicebant. paries quid amantibus obstat?
 Quantum erat, ut sineres totos nos corpore iungi?
 Aut hoc si nimium est, uel ad oscula danda pateres?
 Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
 Quòd datus est uerbis ad amicas transitus aures.
 Talia diuersa nequidquam sede locuti
 Sub noctem dixere uale, partiq; dedere
 Oscula quisque suæ non peruenientia contrâ.
 Postera nocturnos Aurora remoueat ignes,
 Solq; pruinosas radijs siccauerat herbas:
 Ad solitum coire locum. tum murmure paruo
 Multa prius quæsti, statuunt, ut nocte silenti
 Fallere custodes, foribusq; excedere tentent:
 Cumq; domo exierint, urbis quoq; tecta relinquât:
 Ne'ne sit errandum lato spatiantibus aruo,
 Conueniant ad busta Nini, lateantq; sub umbra
 Arboris. arbor ibi nuncis uberrima pomis
 Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
 Pæcta placent: & lux tardè discedere uisa
 Præcipitatur aquis, & aquis nox* exit ab iisdem. surgit
 Callida per tenebras uersato cardine Thisbe
 Egreditur, fallitq; suo: adopertaq; uultum

Peruenit ad tumulum, dictaq; sub arbore sedit.
 Audacem faciebat amor. uenit ecce recenti
 Cede leæna bouum spumantes oblita rictus,
 Depositura sitim uicini fontis in unda.
 Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
 Vidit, & obscuram timido pede fugit in antrum;
 Dumq; fugit, tergo uelamina lapsa relinquit.
 Vt lea seua sitim multa compescuit unda,
 Dum redit in syluas, inuentos fortè sine ipsa
 Ore cruentato tenues laniauit amictus.
 Serius egressus uestigia uidit in alto
 Puluere certa feræ, totoq; expalluit ore
 Pyramus, ut uerò uestem quoque sanguine tinctam
 Repperit; Vnà duos, inquit, nox perdet amantes;
 E quibus illa fuit longa dignissima uita:
 Nostra nocens anima est, ego te, miseranda, peremi.
 In loca plena metus; qui iussi nocte uenires,
 Nec prior huc ueni. nostrum diuellite corpus,
 corpora. Et scelerata fero consumite * uiscera morsu
 O quicumque sub hac habitatis rupe leones.
 SED timidi est optare necem. uelamina Thisbes
 Tollit, & ad pactæ* se confert arboris umbram.
 secum Vtq; dedit notæ lacrymas, dedit oscula uesti,
 fert Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus:
 Quoq; erat accintus, demisit in ilia ferum
 Nec mora; feruenti moriens è uulnere traxit,
 comparatio. Et iacuit resupinus humo. cruor emicat altè,
 Non aliter, quàm cùm uitiato fistula plumbo
 Scinditur, & tenues stridente foramine longè
 Eiaculatur a quas, atque ictibus aera rumpit.

Arborei fœtus aspergine cædis in atram
 Vertuntur faciem, madefactaq; sanguine radix
 Purpureo tingit pendentia mora colore.

Ecce metu non dum posito, ne fallat amantem
 Illa redit, iuuenemq; oculis, animoq; requirit:
 Quantaq; uitarit narrare pericula gestit.
 Utq; locum, & uisam cognoscit in arbore formam,
 (Sic facit incertam pomi color) hæret, an hæc sit,
 Dum dubitat, tremebunda uidet pulsare cruentum
 Membra solum. retroq; pedem tulit, oraq; buxo
 Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
 Quod fremit, exigua cum summum stringitur aura.
 Sed postquam remorata suos cognouit amores:
 Per cutit indignos claro plangore lacertos:
 Et laniata comas, amplexaq; corpus amantis
 Vulnera suppleuit lacrymis, fletumq; cruori
 Miscuit; & gelidis in uultibus oscula figens,
 Pyrame, clamauit, quis te mihi casus ademit?
 Pyrame responde; tua te carissima Thisbe
 Nominat: exaudi, uultusq; attolle iacentes.
 Ad nomen Thisbes in morte grauatos
 Pyramus erexit, uisq; recondidit illa.
 Quæ postquam uestemq; suam cognouit, & ense
 Vidit ebur uacuum, Tua te manus, inquit, amorq;
 Perdidit infelix, est & mihi fortis in unum
 Hæc manus: est & amor: dabit hic in uulnera uires
 Persequar extinctum, lethiq; miserrima dicar
 Causa, comesq; tui: quiq; a me morte reuelli
 Heu sola poteras, poteris nec morte reuelli.
 His tamen amborum uerbis estote rogati,

cōparatio.

O multum miseriq; mei, illiusq; parentes,
 Ut quos certus amor, quos hora nouissima iunxit,
 Componi tumulo non inuideatis eodem.

At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
 Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
 Signa tene cedis, pullosq; , & luctibus aptos
 Semper habefactus, gemini monumenta cruoris.
 Dixit: & aptato pectus mucrone sub imum,
 Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
 Vota tamen tetigere deos, tetigere parentes.

Mors exal-
 tis nigra.

Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater:
 Quodq; rogis superest, una requiescit in urna.

Desierat, mediumq; fuit breue tempus, & orsa est
 Dicere Leucothoe: uocem tenuere sorores.

Hunc quoque, siderea qui temperat omnia luce,
 Cepit amor Solem. Solis referamus amores.

Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
 Hic uidisse Deus. uidet hic Deus omnia primus.

Indoluit factò, Iunonigenaq; marito.

Furta tori, furtiq; locum monstrauit. at illi
 Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat.

Excidit ex templo & graciles ex ære catenas,
 Retiaq; . & laqueos, quæ lumina fallere possent,
 Elimat. non illud opus tenuissima uincant

non

Stamina, * nec summa quæ pendet aranea tigno.

Tuq; leues tactus, momentaq; parua sequantur.

Venus cum
 Marte de-
 prehensa in
 adulterio.

Efficit, & lecto circumdata collocat aptè.

Ut Venere torum coniux & adulter in unum,

Arte uiri, uinclisq; noua ratione paratis,

In medijs ambo deprensi amplexibus herent,

Lemnius extemplo ualuas patefecit eburnas,
 Admisitq; deos illi iacuerere ligati
 Turpiter: atque aliquis de dijs non tristibus,
 Sic fieri turpis. superi risere; diuq;
 Hæc fuit in toto notissima fabula calo.

Exigit indicij memorem Cythercia pœnam,
 Inq; uices illum, tectos qui læsit amores,
 Lædit amore pari. qui nunc, Hyperione nate,
 Forma, colorq; tibi, radiataq; lumina profunt?
 Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
 Vreris igne nouo; quiq; omnia cernere debes,
 Leucothoen spectas, & uirgine figis in una
 Quos mundo debes oculos: modo surgis Eo
 Temporius cado, modò serius incidis undis,
 Spectandiq; mora brumales porrigis horas.
 Desicis interdum, uitiumq; in lumina mentis
 Transit, & obscurus mortalia pectora terres
 Nec, tibi quòd Lunæ terris propioris imago
 Obstiterit, palles. facit hunc amor ipse colorem,
 Diligis hanc unam. necte Clymeneq; Rhodosq;
 Nec tenet Aëæ genitrix pulcherrima Circes,
 Quæq; tuos Clytie quamuis despecta petebat
 Concubitus, ipsoq; illo graue uulnus habebat
 Tempore. Leucothoe multarum obliuia fecit;
 Gentis odoriferæ quam formosissima partu
 Edidit Eurynome. sed postquam filia creuit,
 Quàm mater cunctas, tam matrem filia uicit.
 Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus: isq;
 Septimus à prisco numeratur origine Belo.
 Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:

tenebat

Apollinis
 amor erga
 Leucotho-
 en.

*Ambrosiam pro gramine habent. ea fessa diurnis
Membra ministerijs nutrit; reparatq; labori.*

*gramina Dumq; ibi quadrupedes caelestia * pabula carpunt,
Noxq; uicē peragit, thalamos Deus intrat amatos.
Versus in Eurynomes faciem genitricis & inter*

*filo Bis sex Leucothoen famulas ad lumina cernit
Leuia uersato ducentem stamina * fuso.*

*Ergo ubi ceu mater caræ dedit oscula nata,
Res, ait, arcana est, famulae discedite, ne ue*

*Arripi- * Eripite arbitrium matri secreta loquendi.*

1e Paruerant: thalamoq; Deus sine teste relicto,

Ille ego sum dixit, qui longum metior annum,

Omnia qui uideo, per quem uidet omnia tellus,

Mundi oculus mihi, crede, places. pauet illa, metuq;

Et colus, & fusus digitis cecidere remissis.

Ipse timor decuit. nec longius ille moratus

In ueram rediit speciem, solitumq; nitorem.

At uirgo quamuis inopino territa uisu,

Victa nitore Dei posita uim passa querela est.

Inuidit Clytie: (neque enim moderatus in illam

Solis amor fuerat) stimulataq; pellicis ira

Vulgat adulterium, diffamatumq; parenti

Indicat. ille ferox, immanis uetusq; precantem,

Tendentemq; manus ad lumina Solis, & Ille

Vim tulit inuitæ, dicentem, defodit alta

Crudus homo, tumulumq; super grauis addit arenæ.

Disipat hunc radiis Hyperione natus, iterq;

Dat tibi, quo possis defossos promere uultus.

Nec tu iam poteras enectum pondere terræ

Tollere nympha caput, corpusq; ex angue iacebas.

Nil

*Le neothée
defoditur
uiua,*

Nil illo fertur uolucrum moderator equorum
 Post Phaethonteos uidisse dolentius ignes.
 Ille quidem gelidos radiorum uiribus artus,
 Si queat, in uiuum tentat reuocare calorem.
 Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
 Nectare odorato sparsit corpusq; , locumq; ,
 Multaq; * conquestus, tanges, tamen æthera, dixit.
 Protinus imbutum caelesti nectare corpus
 Delicuit, terramq; suo madefecit odore:
 Virgaq; per glebas sensim radicibus actis
 Turea surrexit, tumulumq; cacumine rupit.
 At Clytien, quamuis amor excusare dolorem,
 Indiciūq; dolor poterat, non amplius auctor
 Lucis adit, Venerisq; modum sibi fecit in illa.
 Tabuit ex illo dementer amoribus usa
 Nympharum impatiens: & sub Ioue nocte, dieq;
 Sedit humo nuda * madidis incompta capillis:
 Perq; nouem luces expers undaq; , cibiq; ,
 Rore mero, lacrymisq; suis ieiunia paut.
 Nec se mouit humo, tantum spectabat euntis
 Ora Dei, uultusq; suos * flectabat ad illum.
 Membra ferunt hæsisse solo: partemq; coloris
 Luridus exangues pallor conuertit in herbas.
 Est in parte rubor, uiolæq; simillimus ora
 Flos tegit, illa suum, quamuis radice tenetur,
 Vertitur ad Solem, mutataq; seruat amorem.

præque-
 stus

nudis

uertebat

Clytie in
 helio-
 toro-
 pium.

Dixerat, & factum mirabile ceperat aures.

Pars fieri potuisse negant: pars omnia ueros
 Posse deos memorant; sed non est Bacchus in illis.
 Poscitur Alcithoe, postquam siluere sorores;

Quæ radio stantis percurrrens stamina telæ,

** Vulgatos tacco, dixit, pateris amores*

Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira

Contulit in saxum. tantus dolor urit amantes.

Nec loquar, ut quondam naturæ iure nouato

Ambiguus fuerit modò uir, modò femina, Scython.

Te quoque nunc Adamis, quondam fidiſſima paruo

Celme Ioui, largoq; sato Curetas ab imbri,

Et Crocon in paruos uersum cum Smilace flores

Prætereo; dulciq; animos nouitate tenebo.

Vide ſi infamis, quare malè fortibus undis

Salmacis eneruet, tactosq; remolliet artus,

Discite. cauſſa latet, nis eſt notiſſima fontis.

Mercurio puerum diua Cythereide natum

Naiades Idæis enutriuere ſub antris:

Cuius erat facies, in qua materq; , paterq;

Cognoſci poſſent: nomen quoque traxit ab illis.

Is tria cùm primum fecit quinquennia, montes

Deſeruit patrios: Idaq; altrice relictæ.

Ignotis errare locis, ignota uidere

Flumina gaudebat, ſtudio minuente labores.

Ille eſiam Lycias urbes, Lyciq; propinquos

Caras adit. uidet hîc ſtagnum iacentis ad imum

Uſque ſolum lymphae, non illic canna paluſtris,

Nec ſteriles uluæ. nec acuta cuſpide iunci:

Perſpicuus liquor eſt: ſtagni tamen ultima uiuo

Æſpice cinguntur, ſemperq; uirentibus herbis.

Nympha colit, ſed nec uenatibus apta, nec arcus

Flectere quæ ſoleat nec quæ contendere curſu:

Solaq; Naiadum celeri non nota Diana,

**Vulga-
res**

Daphnis

Idæus in
Saxum.

Scython in

fœminam.

Celmus in

adamante.

Curetes ex

imbri.

Crotos

cum Smi-

lace in flo-

res.

Salmacis
amat Her-
maphrodi-
tum.

Sæpe suas illi fama est dixisse sorores,
Salmaci uel iaculum, uel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris uenatibus otia misce.
Nec iaculum sumit, nec pictas illa pharetras,
Nec sua cum duris uenatibus otia miscet:
Sed modò fonte suo formosos perluit artus,
Sæpe Cytoriaco deducit pectine crines,
Et, quid se deceat; spectatas consulit undas,
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut folijs, aut mollibus incubat herbis:
Sæpe legit flores, & tunc quoque fortè legebat,
Cum puerum uidit, uisumq; optauit habere.
Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,
Quam se composuit, quam circumspectis amictus
Et finxit uultum, & meruit formosa uideri.
Tunc sic orsa loqui: Puer ò dignissime credi
Esse Deus. seu tu Deus es, potes esse Cupido:
Siue es mortalis, qui te genere beati:
Et mater felix, & fortunata profectò
Si qua tibi soror est, & quæ dedit * ubera nutrix: oscula
Sed longè cunctis, longeq; beatior illa est,
Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere te da.
Nunc tibi, sine aliqua est, mea sit furtiua uoluptas:
Seu nulla est, egi sim, thlamumq; ineamus eundem.
Nais ab his tacuit: pueri rubor ora notauit,
Nescit quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore * malis, pomis
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cum frustra resonant æra auxiliaria, Lunæ.
Poscenti nymphæ sine fine sororia saltem

Oscula,

Oscula, iamq; manus ad eburnea collaferenti;
 Desinis aut fugio, tecumq;, ait, ista relinquo.
 Salmacis extimuit: Locaq; hæc tibi libera trado
 Hospes, ait. simulatq; gradu d. scedere uerso.
 Tum quoque respiciens, fruticumq; recondita sylua
 Delituit, flexumq; genu summisit. at ille
 Vt puer, & uacuus, & inobseruatus in herbis
 Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
 Summa pedum, taloq; tenuis uestigia tingit.
 Nec mora, temperie blandarum captus aquarum,
 Molli de tenero uelamina corpore ponit.
 Tum uerò obstupuit, nudaq; cupidine formæ
 Salmacis exarsit: flagrant quoque lumina nymphæ,
 cōparatio. Non aliter, quàm cum puro nitidissimus orbe
 Opposita speculi referitur imagine Phæbus.
 Vixq; moram patitur, uix iam sua gaudia differt:
 Iam cupit amplecti, iam se malè continet amans.
 Ille canis uelox applauso corpore palmis
 Desinit in latices, alternaq; brachia iactans
 cōparatio. Inliquidis translucet aquis: ut eburnea si quis
 Signa tegat claro, uel candida lilia uitro.
 Vicinus, & meus, exclamet Nais: & omni
 Veste procul iacta, mediis immittitur undis,
 Pugnantemq; tenet, luctantiaq; oscula carpit,
 Subiectatq; manus, * inuitaq; pectora tangit:
 inuicta- Et nunc hæc inueni, nunc circumfunditur illac.
 que Denique nitentem contrà, elabiq; uolentem
 Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales,
 cōparatio. Sublimemq; rapit. pendens caput illa, pedesq;
 Aligat, & cæda spatiantes implicat alas.

Vtq;

Vtq; solent hederæ longos intexere truncos: ^{duplex cō-}
 Vt ue sub æquoribus deprensus polypus hostem ^{paratio.}
 Continet, ex omni demissis parte flagellis.
 Perstat Atlantiades, sperataq; gaudia nympha
 Denegat, illa premit, demissaq; corpore toto
 Sicut inhærebat: Pugnes licet improba, dixit,
 Non tamen effugies: ita dii iubeatis, & istum
 Nulla dies à me, nec me diducat ab isto.
 Vota suos habuere deos: nam mista duorum
 Corpora iunguntur, faciesq; inducitur illis ^{inducat}
 Vna, uelut si quis* coducat cortice ramos, ^{cōparatio.}
 Crescendo iungi, pariterq;adolescere cernat.
 Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
 Nec duo sunt; sed forma duplex: nec scēmina dici,
 Nec puer ut possit: neutrumq; & utrunq; uidetur, ^{ex herma-}
 Ergo ubi se liquidas, quò uir descenderat, undas ^{phrodito.}
 Semimarem fecisse uidet, mollitaq; in illis ^{& salma-}
 Membra, manus tendens, sed iam non uoce uirili, ^{cide unum}
 Hermaphroditus ait, Nato date munera uestro ^{corpus.}
 Et pater, & genitrix, amborum nomen habenti:
 Quisquis in hos fontes uir uenerit, exeat inde
 Semiuir, & tactis subito mollescat in undis.
 Motus uterque parens, nati rata uerba biformis
 Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
 Finis erat dictis: & adhuc Mineia proles
 Urget opus, spernitq; Deum, festiunq; profanat;
 Tympana cū subito non apparentia rancis
 Obstrepuere sonis, & adunco tibia cornu.
 Tinnulaq; æra sonant, & olent myrrhaq; crociq;
 Resq; fide maior, cæpere uirescere tela,
 Inq;

Salmacis
 fons effor-
 minat.

Tela in he-
 deras & ni-
 tes.

Inq; hederæ faciem pendes frondescere uestis.
 frondes Pars abit in * uites; & , quæ modò fila fuerunt,
 Palmine mutatur: de stamine pampinus exit:
 Purpura fulgorem pictis acomodat uuis.
 Iamq; dies exactus erat, tempusq; subibat,
 Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
 Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
 Tectæ repente quati. pinguesq; ardere uidentur
 Lampades, & rutilis collucere ignibus ades,
 Falsaq; sæuarum simulacra ululare ferarum.
 Fumida iamdudum latitant per tectæ sorores,
 Diuersaq; locis ignes, ac lumina uitant.
 tenent Dumq; * petunt tenebras, paruos mēbrana per artus
 tenuiq; Porrigitur, * tenuesq; includunt brachia * penna:
 penia Nec, qua perdidierint ueterem ratione figuram,
 Scire sinunt tenebræ. non illas pluma leuauit:
 Sustinuere tamen se perlucetibus alis.
 Conataq; loqui, minimam pro corpore uocem
 Emittunt, peraguntq; leui stridore querelas.
 Tectaq;, non syluas, celebrant: lucemq; perosa
 Nocte uolant, seroq; tenent à uespere nomen.
 Vespestilio Tum uerò totis Bacchi memorabile Thebis
 mes a uespe
 Numen erat: magnasq; noui matertera uires
 Narrat ubique Dei: de totq; sororibus expers
 Una doloris erat, nisi quem fecere sorores.
 Aspicit hanc natis, talamoq; Athamantis habentem
 Sublimes animos, & alumni numine Iuno:
 Non tulit: & secum, Potuit de pellice natis
 Vertere Meonio, pelagoq; immergere nautas,
 Et laceranda suæ nati dare uiscera matri,

Et triplices operire nouis Mineidas alis :
 Nil poterit Iuno , nisi inultos flere dolores ?
 Idq; mihi satis est ? hæc una potentia nostra est ?
 Ipse docet , quid agam , (fas est & ab hoste doceri)
 Quidq; furor ualet , Peniheia cade satisq; ,
 Ac super ostendit . cur non stimuletur , eatq;
 Per cognata suis exempla sororibus Ino ?

Est uia decliuis funesta nubila taxo ,
 Ducit ad inferas per * muta silentia sedes :
 Styx nebulas exalat iners , umbraq; recentes
 Descendunt illac simulacraq; functa sepulcris .
 Pallor , hyemsq; tenent latè loca senta : nouiq; ,
 Quà sit iter , manes , Stygiam quod ducat ad urbem ,
 Ignorant , ubi sit nigri fera regia Ditis ,
 Mille capax aditus , & apertas undique portas
 Urbs habet : utq; fretam de tota flumina terra ,
 Sic omnes animas locus accipit ille ; nec ulli
 Exiguus populo est , turbam ue accedere sentit .
 Errant exangues sine corpore , & ossibus umbrae :
 Parsq; forum celebrant , pars imi lecta tyranni :
 Pars aliquas artes antiquæ imitamina uitæ
 Excercunt : aliam partem sua pœna coerces .
 Sustinet ire illuc , celesti sede relicta ,
 (Tantum odijs , iræq; dabat) Saturnia Iuno .

Quò simul intrauit , sacroq; à corpore pressum
 * Intremuit limen ; tria Cerberus extulit ora ,
 Et tres latratus * simul edidit . illa sorores
 Nocte uocat genitas , graue , & implacabile numen .
 Carceris ante fores , clausulas adamante , sedebant ,
 Deq; suis atros pectebant crinibus angues ,

Inferorum
 descriptio .
 multa

obscuratione .

ingemuit
 semel

Quanto

Quam simul agnorunt inter caliginis umbras,
Surrexere deæ sedes scelerata vocatur.

Prometheus

Viscera præbebat. Tityus lanianda, nouemq;

Ingeribus distractus erat, tibi Tantale nulla

Deprenduntur aquæ: quæq; imminet effugit arbor,

Aut petis, aut urges: ruiturum Si syphe saxum.

Voluitur Ixion, & se sequiturq; fugitq;

Moliriq; suis lethum patruelibus ausæ

Apsidue repetunt, quas perdant, Belides undas.

Quos omnes facie postquam Saturni torua

Vidit, & ante omnes Ixiona, rursus ab illo

Sisyphon aspiciens, Cur hic è fratribus, inquit,

Perpetuas patitur pœnas; Athamanta superbum

Regia diues habet, qui me cum coniuge semper

Sorores Spreuit? & exponit causas odiq; uiq;

Quidq; uelit, quod uellet, erat, ne regia Cadmi

Staret, & in facinus traherent Athamanta furores.

Imperium, promissa, preces confundit in unum

Sollicitatq; deas, sic hæc Iunone locuta,

Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos

Mouit, & obstantes reiecit ab ore colabros:

Atque ita, Non longis opus est ambagibus, inquit:

Facta puta, quæcunque iubes: inamabile regnum

Desere, teq; refer celi melioris ad auras.

Læta redit Iuno: quam cælum intrare parantem

Roratis lustrauit aquis Thaumantias Iris.

*Furiarum
Oratrix.*

Nec mora, Tisiphone, madefactam sanguine sumit

Importuna facem, studioq; cruore rubentem

Induitur pallam, tortoq; incingitur angue,

Egrediturq; domo, luctus comitatur euntem,

Et pavor, & terror, trepidoq; insania vultu.
 Limine constiterat: postes tremuisse feruntur
 Acolij, pallorq; fores infecit acernas.
 Solq; locum fugit. monstribus exterrita coniux,
 Territus est Athamas, tectoq; exire parabant.
 Obstitit infelix, aditumq; obsedit Erinny:
 Nexaq; uipereis distendens brachia nodis
 Cæsariem excussit. motæ sonuere colubræ.
 Parsq; iacent humeris, pars circum pectora lapsæ
 Sibila dant, saniemq; uomunt, linguisq; coruscant.
 Inde duos medijs abruptit crinibus angues,
 Pestiferaq; manu raptos immisit. at illi
 Inoosq; sinus, Athamanteosq; pererrant,
 Inspirantq; graues animos, nec uulnera membris
 Vlla ferunt. mens est, quæ diros sentiat ictus.
 Attulerat secum liquidi quoque monstra ueneni,
 Oris Cerberei spumas, & uirus echidnæ,
 Erroresq; uagos, cæcæq; obliuia mentis,
 Et scelus, & lacrymas, rabiemq;, & cædis amorem,
 Omnia trita simul: quæ sanguine mista recenti
 Coxerat ære cauo uiridi uersata cicuta.
 Dumq; pauent illi, uertit furiale uenenum
 *Pectus in amborum, præcordiaq; intima mouit.
 Tum face iactata per eundem sæpius orbem,
 Consequitur motis uelociter ignibus ignes.
 Sic uictrix, iussiq; potens, ad inania magni
 Regna redit Ditis, sumptumq; recingitur anguem,
 Protinus Aeolides media furibundus in aula
 Clamat, Iò comites his retia tendite syluis:
 Hic modò cum gemina uisa est mihi prole leæna:

duros

tincta

Vultus

H,

Vtq;

*Vtq; fera, sequitur uestigia coniugis amens ;
Deq; sinu matris ridentem , & parua Learchum
Brachia tendentem rapit , & bis terq; per auras
More rotat fundæ , rigidoq; infantia saxo .*

Athamas
furens uox
rē , & filiū
Learchum
interfecit .

*Discutit ora ferox . cum denique concita mater ,
Seu dolor fecit , seu sparsi caussa ueneni ,
Exululat , sparsisq; fugit malè sana capillis :
Teq; ferens paruum undis , Melicerta , lacertis ,
Euoe Bacche sonat , Bacchi sub nomine Iuno
Risit : & Hos usus præstet tibi , dixit alumnus .
Imminet æquoribus scopulus , pars ima cauatur
Fluctibus , & tectas defendit ab imbribus undas ;
Summa riget , frontemq; in apertum porrigit æquor .
Occupat hunc (uires insania fecerat) Ino ,
Seq; super pontum nullo tardata timore
Mittit , onusq; suum percussa recanduit unda .
At Venus , immeritæ neptis miserata labores ,
Sic patruo blandita suo est , O numen aquarum ,
Proxima cui calo cessit Neptune potestas ,
Magna quidem posco , sed tu miserere meorum ,
Iactari quos cernis in Ionio immenso ,
Et dijs adde tuis . aliqua & mihi gratia ponto est :
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fuit , gratumq; manet mihi nomen ab illa .
Annuat oranti Neptunus , & abstulit illis
Quod mortale fuit , maiestatemq; uerendam
Imposuit , nomenq; simul , faciemq; nouauit :
Leucotheaq; Deum cum matre Palæmona dixit .
Sidoniæ comites , quantum ualuere , secuta ,
Signa pedum primo uidere nouissima saxo :*

Nec dubium de morte rata, Cadmeida palmis
 Deplanxere domum, scissis cum uerte capillis:
 Vtq; parum iusta, nimiumq; in pellice saua,
 Inuidiam fecere deae. conuicia Iuno
 Non tulit: &, Faciam uos ipsas maxima, dixit,
 Scuitiae monumenta meae. res dicta secuta est.
 Nam, quae praecipue fuerat pia, Persequar, inquit,
 In freta reginam: saltumq; datura moueri
 Haud usquam potuit, scopuloq; affixa cohaesit.
 Altera, dum solito tentat plangore ferire
 Pectora, tentato sentit riguisse lacertos.
 Illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
 Saxeae facta manus in easdem porrigit undas.
 Huius, ut arreptum laniabat uertice crinem,
 Duratos subito digitos in crine uideres.
 Quo quaeque in gestu deprensa est, haesit in illo
 Pars uolucres factae, quae nunc quoq; gurgite in illo
 Aequora dstringunt summis* Cadmeides alis.

Matronae
 Thebanae
 in saxa, &
 uolucres.

Minei-
 das

Fata

Nescit Agenorides natam, paruumq; nepotem
 Aequoris esse deos. luctu, serieq; malorum
 Victus, & ostentis, quae plurima uiderat, exit
 Conditor urbe sua, tanquam fortuna locorum,
 Non sua se premeret: longisq; erroribus actus
 Contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
 Iamq; malis, annisq; graues dum prima retractant
 * Facta domus, releguntq; suos sermone labores.
 Num sacer ille mea traiectus cuspide serpens,
 Cadmus ait, fuerat tum, cum Sidone profectus
 Vipereos sparsi per humum noua semina dentes?
 Quem si cura deum tam certa uindicat ira,

Cadmus, et
Mermione,
uxor, in
dracones

Ipse, precor, serpens in longam porrigar aluum.
Dixit: & ut serpens in longam tenditur aluum,
Duratæq; cuti squamas increfcere sentit,
Nigraq; cæruleis uariari corpora guttis:
In pectusq; cadit pronus: commistaq; in unum
Paulatim tereti tenuantur acumine crura.
Brachia iam restant: quæ restant brachia tendit,
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede ò coniux, accede miserrima, dixit;
Dumq; aliquid superest de me, me tange; manumq;
Accipe, dū manus est, dum nō totū occupat anguis.
Ille quidem uult plura loqui: sed lingua repente
In partes est fixa duas: nec uerba loquenti
Sufficiunt; quotiesq; aliquos parat edere questus,
Sibilat. hanc illi uocem natura reliquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora coniux,
Cadme, mane, teq; infelix his exue monstis.
Cadme quid hoc? ubi pes? ubi sunt hūeriq;, manusq;
Et color, & facies?, & dum loquor, omnia? cur non
Me quoque caestes in eundem uertitis anguem?
Dixerat: ille suæ lambebat coniugis ora,
Inq; sinus caros, ueluti cognosceret, ibat,
Et dabat amplexus assuetaq; colla petebat.
Quisquis adest, (aderant comites) terretur: at illis
Lubrica * perlucet cristati colla draconis;
Et subito duos sunt: iunctoq; uolumine serpunt,
Donec in apppositi nemoris subiere latebras.
Nunc quoq; nec fugiunt hominē, nec uulnere ledūt:
Quidq; prius fuerint, placidi meminere dracones,
Sed tamen ambobus uersæ solatiæ formæ

permanet
et

Magna

Magna nepos dederat : quem debellata colebat
 India , quem positis celebrabat Acheia templis .
 Solus Abantiades , ab origine aretus eadem ,
 Acrisius superest , qui mœnibus arceat urbis
 Argolicę : contraq; deum ferat arma , genusq;
 Non putat esse deum . neque enim Iouis esse putabat
 Persea , quem pluuius Danae conceperat auro .
 Mox tamen Acrisium (tanta est præsentiæ ueri)
 Tam uiolasse Deum , quàm non agnosse * nepotem
 Pœnitet . impositus iam cælo est alter , & alter
 Viperei referens spoliū memorabile monstri ,
 Aera carpebat tenerum stridentibus alis .
 Cumq; super Libycas uictor pendēret arenas ,
 Gorgonei capitis gutta cecidere cruentæ :
 Quas humus exceptas uarios animauit in angues .
 Vnde frequens illa est , * infestaq; terra colubris .
 Inde per immensum uentis discordibus ætus
 Nunc huc , nunc illuc exemplo nubis aquosæ
 Fertur , & ex alto seductas * æthere longè
 Despectat terras , totumq; superuolat orbem .
 Ter gelidas Arctos , ter Cancrī brachia uidit :
 Sæpe sub occasus sæpe est ablatu in ortus .
 Iamq; cadente die uerius se credere nocti
 Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe :
 Exiguamq; petit requiem , dum Lucifer ignes
 Euocat Auroræ cursusq; Aurora diurnos .
 Hic hominum cunctis ingenti corpore præstans
 Iapetionides Atlas fuit . ultima tellus
 Rege sub hoc , & pontus erat : qui Solis anhelis
 Aequora subdit equis , & fessos excipit axes .

Perseus ex
 pluuiæ auri
 concubitu .
 parentē

infesta

æquore

Atlas rex
 Maurita-
 niæ .

Mille greges illi, totidemq; armenta per herbas
Errabant, & humum uicinia nulla premebat.

Arboreæ frondes auro radiante nitentes

Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.

Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit

Tē generis magni, generis mihi Iuppiter auctor.

Siue es mirator rerum, mirabere nostras.

Hospitium, requiemq; peto. memor ille uetusta

Sortiserat dederat Themis hanc Parnassia sortem:

Tempus. Alta, ueniet, tua quo spoliabitur auro

Arbor: & hunc præde titulum Ioue natus habebit.

Id metuens solidis pomaria clauferat Atlas

Montibus, & uaslo dederat seruanda draconi;

Arcebatq; suis externos finibus omnes.

Hinc quoque uade procul, ne longè gloria rerum,

Quas mentiris, ait longè tibi Iuppiter absit.

Vimq; minis addit, manibusq; expellere tentat

Cunctantem, & placidis miscentem fortia dictis.

Viribus inferior, (quis enim par esset Atlantis

Viribus?) At, quoniam parui tibi gratia nostra est,

Accipe munus, ait. leuaq; à parte Medusæ

Ipsæ retrò uersus squalentia protulit ora,

Quantus erat, mons factus Atlas. nā barba comaq;

Insylvæ abeunt; iuga sunt humeriq;, manusq;:

Quod caput antè fuit, summo est in monte cacumen:

Ossa lapis fiunt. tum partes* altus in omnes

Creuit in immensum, (sic dii statuistis) & omne

Cum tot sideribus calum requieuit in illo.

Clauferat Hippotades æterno carcere uentos,

Admonitorq; operum calo clarissimus alio

Lacifer

draco ob-
seruans au-
rea mala.

Atlas in
montem.

actus

Lucifer ortus erat : pennis ligat ille resumptis
 Parte ab utraque pedes , teloq; accingitur unco ,
 Et liquidum motis talaribus aera findit .
 Gentibus innumeris circumq; , infraq; relictis ,
 Aethiopum populos , Cepheaq; conspicit arua .
 Illic inmeritam maternæ pendere linguæ
 Andromedam pœnas iniustus iusserat Ammon .
 Quam simul ad duras religata brachia cautes
 Vidit Abantiades , nisi quod lenis aura capillos
 Mouerat , & tepido manabant lumina fletu ,
 Marmoreum ratus esset opus . trahit inscius ignes ,
 Et stupet , * eximia correptus imagine formæ ,
 Penè suas quaterere est oblitus in aere pennas .
 Ut stetit , O' , dixit . non istis digna catenis ,
 Sed , quibus inter se cupidi iunguntur amantes ,
 Pande requirenti nomen terræq; , tuumq; ,
 Et cur uincula geras . primò * silet illa , nec audet
 Appellare uirum uirgo : manibusq; modestos
 Calasset uultus , si non religata fuisset .
 Lumina , quod potuit , lacrymis impleuit obortis .
 Sæpius instanti , sua ne delicta fateri
 Nolle uideretur , nomen terræq; , suumq; ,
 Quantaq; maternæ fuerit fiducia formæ .
 Indicat : & , non dum memoratis omnibus , unda
 Insonuit , ueniensq; immenso bellua ponto
 Imminet , & latum sub pectore possidet æquor .
 Conclamat uirgo , genitor lugubris , & unda
 Mater adest , ambo miseri , sed iustius illa .
 Nec secum auxilium : sed dignos tempore fletus ,
 Plangoremq; ferunt , uinctoq; in corpore adherent .

Andromeda
 obiecta
 serpenti .

Et uisa

stupet

Tunc sic hospes ait : Lacrymarum longa manere
 Tempora uos poterunt : ad opẽ breuis hora ferẽda est.
 Hanc ego si peterem Perseus , Ioue natus , & illa,
 Quam clausam impleuit fecundo Iuppiter , auro ,
 Gorgonis anguicomæ Perseus superator , & alis
 Aethereas usus iactatis ire per auras ,
 Præferre cunctis certè gener . addere tantis
 Dotibus & meritum (faueant modò numina) tento ,
 Vt mea sit seruata mea uirtute paciscor .

Accipiunt legem , (quis enim dubitaret ?) & ornat ,
 Promittuntq; super regnum dotale parentes .

cōparatio . Ecce , uelut nauis , præfixo consita rostro ,
 Sulcat aquas iuuenum sudantibus acta lacertis :

Sic fera ditomis impulsu pectoris undis .

Tantum aberat scopulis , quantum Ealearica torto
 Funda potest plumbomedi transmittere celi :

Cùm subito iuenis , pedibus tellure repulsa ,

Arduus in nubes abiit : & in æquore summo

Vmbra uiri uisa est . uisam fera sæuit in umbram .

cōparatio . Vtq; Iouis præpes , uacuo cùm uidit in aruo

Præbentem Phæbo liuentia terga draconem ,

Occupat aduersum ; neu senua retorqueat ora ,

Squamigeris auidos figit ceruicibus ungues :

Sic celeri missus præeps per inane uolatu

Terga feræ pressit , dextroq; frementis in arm.

Inachides ferrum curuo tenus abdidit hamo .

Vulnere læsa graui modò se sublimis in auras

Attollit , modò subdit aquis , modò more ferocis

Versat apri , quem turba canum circumsona terret .

Ille auidos morsus uelocibus effugit alis :

Quaq;

Quaq; patent, nunc terga cauis super obsita conchis.
 Nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
 Desinit in piscem, falcato uulnerat ense.
 Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
 Ore uomit: maduerè graues aspergine * pennæ. *plumæ.*
 Nec bibulis ultra Persens talaribus ausus
 Credere conspexit scopulum, qui uertice summo
 Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
 Nixus eo, rupisq; tenens iuga prima sinistra,
 Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
 Litora cum plausus, clamor, superasq; deorum
 Implere domos, gaudent, generumq; salutant,
 Auxiliumq; domus, seruatoresq; fatentur
 Cassiope, Cepheusq; pater. resoluta catenis
 Incedit uirgo, pretiumq; , & caussa laboris.
 Ipse manus hausta uictrices abluit unda;
 Anguiferumq; caput dura ne ledat arena,
 Mollit humum folijs, natasq; sub equore uirgas
 Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
 Virga recens, bibulaq; etiam nunc uina medulla
 Vim rapuit monstri, tactuq; induruit huius,
 Perceptiq; nouum ramis, & fronde rigorem.
 At pelagi nymphæ factum mirabile tentant
 Pluribus in uirgis, & idem contingere gaudent:
 Seminaq; ex illis ut erant iactata per undas,
 Nunc quoque coralijs eadem natura remansit,
 Duritiem tacto capiant ut ab aere; quodq;
 Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

Andromeda libera-
 tur a Per-
 seo.

Virgæ in
 coralia.

Dijs tribus ille focos totidem de cespere ponit,
 Leuum Mercurio, dextrum tibi bellica uirgo:

*Ara Iouis media est, mactatur uacca Minerva,
Alipedi uirulus, taurus tibi summe deorum.*

*Persei,
Andromede
nuptia.
sociatur.*

Protinus Andromeden, & tanti præmia facti

Indotata rapit tedas Hymenæus, amorq;

*Præcipiunt. largis * faciantur odoribus ignes,*

Sertaq; dependent tectis: & ubiq; lyræq; ,

Tibiaq; , & cantus animi felicia læti

Argumenta sonant. referatis aurea ualuis

Atria tota patent, pulchroq; instructa paratu,

Cepheni procures ineunt conuiuia regis.

Postquam epulis functis generosi munere Bacchi

Diffudere animos, cultusq; , genusq; loco rum

Quærit Abantiades. querenti protinus unus

Narrat Lyncides, moresq; , habitumq; uirorum.

Quæ simul edocuit: Nunc o fortissime, dixit,

Fare precor Persen, quanta uirtute, quibusq;

Artibus abstuleris crinita draconibus ora,

Narrat Abantiades, gelido sub Atlante iacentem

Esse locum solidæ tutum munimine molis;

Cuius in introitu geminas habuisse sorores

Phocydas unius sortitas luminis usum:

Id se solerti furtim, dum traditur, actu

Supposita cepisse manu; perq; , abdita longè

Deniq; , & syluis horrentia saxa fragosis

*Hyperme-
ter.*

Gorgoneas tetigisse domos: passimq; per agros,

Perq; uias uidisse hominum simulacra, ferarumq;

In silicem ex ipsis uisa conuersa Medusa:

Se tamen horrendæ clypei, quem læua gerebat,

Aere repercusso formam aspexisse Medusæ:

Dumq; , gravis somnus colubrosq; , ipsamq; tenebat,

Eripuisse

Eripuisse caput collo, pennisq; fugacem
 Pegason, & fratrem matris de sanguine natos.
 Addidit & longi non falsa pericula cursus.
 Quæ freta, quas terras sub se uidisset ab alto,
 Et quæ iactatis tetigisset sidera pennis.
 Ante expectatum tacuit tamen. excipit unus
 Ex numero procerum, quærens, cur una sororum
 Gesserit alternis immistos crinibus angues.
 Hospes ait, quoniam scitaris digna relatu,
 Accipe quæsitæ causam, clarissima forma,
 Multorumq; fuit spes inuidiosa procorum
 Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
 Pars fuit, inueni, qui se uidisse referrent.
 Hanc pelagi rector templo uitiasse Mineræ
 Dicitur. auersa est, & castos ægide uultus
 Nata Iouis texit. ne'ue hoc impune fuisset,
 Gorgoneum crinem turpes mutauit in hydros.
 Nunc quoq; , ut attonitos formidine terreat hostes,
 Pectore in aduerso, quos fecit, sustinent angues.

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER QVINTVS.

VM q; ea Cephenum . medio Da-
naeus heros

Agmine commemorat , fremitu re-
galia turbæ

Atria cōplētur : nec , * cōiugalia festa

Qui canat , est clamor , sed qui fera nuntiet arma .
Inq; repentinos conuivia uersa tumultus

Aßimilare

cōubia
lia

Assimilare freto possis, quod sana quietum
 Ventorum rabies motis exasperat undis.
 Primus in his Phineus belli temerarius auctor
 Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam,
 En, ait ne adsum præreptæ coniugis ultor.
 Nec mihi te pennæ, nec falsum uersus in aurum
 Iuppiter eripiet. conanti mittere, Cephæus,
 Quid facis? exclamat: quæ te, germane, furentem
 Mens agit in facinus? meritis ne hæc gratia tantis
 Redditur? hæc uitam seruata dote rependis?
 Quam tibi non Perseus, uerum si quæris, ademit,
 Sed graue Nereidum numen, sed corniger Ammon,
 Sed quæ uisceribus ueniebat bellua ponti
 Exaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
 Quo peritura fuit: nisi si crudelis id ipsum
 Exigis ut pereat, luctuq; leuabere nostro.
 Scilicet haud satis est, quod, te spectante, reuincta est,
 Et nullam quod opem patruus, sponsus ne tulisti:
 Insuper à quoquam quod sit seruata, dolebis?
 Præmiaq; eripies? quæ si tibi magna uidentur;
 Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses.
 Nunc sine, qui petijt, per quæ hæc non orba senectus,
 Fere, quod & meritis, & uoce est pactus: eumq;
 Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.
 Ille nihil contrà: sed & hunc, Persea uultu
 Alterno spectant, petat hunc, ignorat, an illum:
 Cunctatusq; breui, contortamq; uiribus hastam,
 Quantis ira dabat, nequidquam in Persea misit.
 Ut stetit illa toro, stratis tua denique Perseus
 Exiit: teluq; ferox inimica remisso

Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
 Iffet; & indignum, scelerato profuit ara.
 Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit.
 Qui postquā cecidit, ferrumq; ex osse reuulsum est;
 Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas.
 Tum nerò indomitas ardescit uulgus in iras,
 Telaq; coniiciunt: & sunt qui Cephea dicant
 Cum genero debere mori. sed limine tecti
 Exierat Cepheus, testatus iusq;, fidemq;
 Hospitijq; deos, ease prohibente moueri.
 Bellica Pallas adest. & protegit ægide fratrem,
 Datq; animos. Erat Indus Atys quē flumine Gange
 Edita Liminiace uitreis peperisse sub undis
 Creditur, egregius forma, quam diuite cultu
 Augebat, bis adhuc octonis integer annis,
 Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
 Aureus: ornabant aurata monilia collum,
 Et madidos myrrha curuum crinale capillos.
 Ille quidem iaculo quamuis distantia misso
 Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
 Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
 Stipite, qui media positus fumabat in ara,
 Perculit, & fractis confudit in ossibus ora.
 Hunc ubi sædatos iactantem in sanguine uultus
 Assyrius uidit Lycabas, iunctissimus illi;
 Et comes, & ueri non dissimulator amoris,
 Postquam exhalantem sub acerba uulnere uitam
 Deplorauit Atyn, quos ille tetenderat arcus,
 Arripit, & Mecum tibi sint certamina, dixit:
 Nec longum pueri fato latabere, quo plus

Inuidiæ, quàm laudis habes hæc omnia non dum
Dixerat, emicuit neruo penetrabile telum,
Vitatumq; tamen sinuosa ueste pependit.

Vertit hunc harpen* madefactam cade Medusæ

spectatâ

Acrisioniades, adigitq; in pectus: at ille
Iam moriens oculis sub nocte natantibus atra
Circumspexit Atyn, seq; acclinavit ad illum,
Et tulit ad manes iunctæ solatia mortis.

Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon auidi committere pugnam,
Sanguine, qua latetellus madefacta tepebat,
Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis
Alterius, costis iugulo Phorbantis adactus.

At non Actoridem Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense; sed altis
Extantem signis, multaq; in pondere massæ
Ingentem manibus tollit cratæra duabus,
Infligitq; uiro rutilum uomit ille cruorem,
Et resupinus humum moribundo uertice pulsat.

Inde Semiramio Polydegmona sanguine cretum,
Caucaseumq; Abarin, Sperchesiadenq; Lycetum,
Intonsumq; comas Elycen, Phlegiamq;, Clytumq;
Sternit, & extructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere comminus hosti,
Intorquet iaculum: quod detulit error in Idam
Expertum frustra belli, & neutra arma secutum.

Ille tuens oculis immitem Phinea toruis,
Quândoquidē in partes, ait, abstrahor accipe Phinem,
Quem fecisti hostem, pensaq; hoc uulnere uulnus.
Iamq; remissurus tractum* de corpore telum

uulnere

Sanguine

Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
 Hic quoque Cephenum post regem primus Odites
 Ense iacet Clymeni. Protenora percutit Hipseus,
 Hipsea Lyncides. fuit & grandæ uis in illis,
 Emathion, æqui cultor, timidusq; deorum:
 Qui quoniam prohibent anni bellare, loquendo
 Pugnat, & incessit, scelerataq; deuouet arma.
 Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
 Decutit ense caput, quod protinus incidit aræ:
 Atque ibi semianimis uerba execrantia lingua
 Edidit, & medios animam expirauit in ignes.
 Hinc gemini fratres. Broteasq;, & castibus Ammon
 Inuicti, uinci si possent castibus enses.
 Phinea cecidere manu, Cererisq; sacerdos
 Alphythus albenti telatus tempora uitta.
 Tu quoque apetide non hos adhibendus ad usus,
 Sed qui pacis opus citharam cum uoce moueres,
 Iussus eras celebrare dapes, festumq; canendo.
 Quem procul astantē, plectrumq; imbelle tenentem
 * Pettalus irridens, Stygijs cane cetera, dixit,
 Manibus: & læuo mucronem tempore fixit.
 Concidit, & digitis morientibus ille retentat
 Fila tyræ, casuq; * fuit miserabile carmen.
 Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas;
 Raptaq; de dextro robusta repagula post
 Ossibus * illisit mediæ ceruicis. at ille
 Procubuit terræ mactati more iuueni.
 Demere tentabat leui quoque robora postis
 Cinypheus Pelates; tentanti dextera fixa est
 Cuspide Marmaridæ Coriti, lignoq; cohesit.

Petalus

canit mi
rabile

immisit

Hærenti latus hausit Abas : nec corruit ille
 Sed retinente manu moriens è poste pependit.
 Sternitur & Menæus, Perseia castra secutus,
 Et Nasamoniaci Dorilas, ditissimus agri,
 Dives agri Dorilas, quo non possederat alter
 Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.
 Huius in obliquo missum stetit inguine ferrum.
 Leihifer ille locus : quem postquam uulneris auctor
 Singultantem animam, & uersantem lumina uidit.
 Bracteus Alcyoneus, Hoc, qd̄ premis inquit, habeto
 Detot agris terræ corpusq; exangue reliquit.
 Torquet in hunc hastam calido de uulnere * raptam tractam
 Vltor Abantiades : media quæ nare recepta
 Cervice exacta est, in partesq; eminet ambas.
 Cumq; manum fortuna iuuat, Clytiumq;, Danūq;,
 Matre satos una, diuerso uulnere fudit.
 Nam Clytj per utrunque graui uibrata lacerto
 Fraxinus acta femur, iaculum Denus ore momordit.
 Occidit & Celadon Mendesius : occidit Atreus
 Matre Palaestina, dubio genitore creatus :
 Aethionq; sagax quondam uentura uidere,
 Tunc aue deceptus falsa, regisq; Thoastes
 Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes,
 Plus tamen ex austos superest. nanq; omnibus unum
 Opprimere est animus. coniurata undique pugnant
 Agmina pro caussa meritum impugnante, fidemq;.
 Hac pro parte socer frustra pius, & noua coniux
 Cum genitrice fauent, uluatuq; atria complent;
 Sed sonus armorum superbant, gemitusq; cadentum:
 Pollutosq; simul multo Bellona penates.

illum

Sanguine perfundit, renouataq; prælia miscet.
 Circumeunt * unum Phineus, & mille secuti
 Phinea: tela uolant hyberna grandine plura
 Præter utrunq; latus, præterq; & lumen & aures.
 Applicat hic humeros ad magnæ saxa columnæ;
 Tutaq; terga gerens, aduersaq; in agmina uersus
 Sustinet instantes. instabat parte sinistra
 Chaonius Molpheus, dextra Nabatheus Ethemon.

esparatio.

Tigris ut auditis diuersa ualle duorum
 Extimulata fame mugitibus armentorum
 Nescit. utrò potius ruat, & ruere ardet utroque:
 Sic dubius Perseus, dextra læua ne feratur,
 Molphea traiecti summonit uulnere cruris:
 Contentusq; fuga est. neq; enim dat tempus Ethemon:
 Sed furit, & cupiens alto dare uulnera collo
 Non circumspēctis exactum uiribus ense
 Fregit in extrema percussæ parte columnæ.
 Lamina disiluit, dominiq; in gutture fixa est.
 Non tamen ad lethum caussas satis illa ualentes
 Plaga dedit. trepidum Perseus, & inertia frustra
 Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 Verùm ubi uirtutem turbæ succumbere uidit,
 Auxilium Perseus: quoniam sic cogitis ipsi,
 Dixit, ab hoste petam, uultus auertite uestros,
 Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
 Quære alium, tua quem moueant miracula, dixit
 Thessalus. utq; manus iaculum * lethale parabat
 Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu:
 Proximus huic Amphix animi planissima magni
 Pectora Lyncidæ gladio petit, inq; petendo

Gorgonis
caput.

fatale

Dextera

Dextera dirigit, nec citrà mota, nec ultrà est.

*At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem*

Argento partim, partim calauerat auro,

Aspice, ait, Perseu nostræ primordia gentis.

Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras

A tanto cecidisse uiro, pars ultima uocis

In medio suppressa sono est: ad apertaq; uelle

Ora loqui credas, nec sunt ea peruia uerbis.

Increpat hos, Vitioq; animi, non uiribus, inquit,

Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrите mecum,

Et prosternite humi iuuenem, magica arma mouentē.

Incursum erat tenuit uestigia tellus:

Immotusq; silex, armataq; mansit imago.

Hi tamen ex merito pœnas subiere: sed unus

Miles erat, Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,

Gorgone conspecta, saxo concreuit oborto:

Quem ratus Astyages etiam tum uiuere, longo

Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis

Cum stupet Astyages, naturam traxit eandem:

Marmoreoq; manet uultus mirantis in ore,

Nomina longa mora est media de plebe uirorum

Dicere. bis centum restabant corpora pugnae:

Gorgone bis centum riguerunt corpora uisa.

Pœnitet iniusti tunc denique Phinea belli.

Sed quid agat? simulacra uidet diuerse figuris,

Agnoscitq; suos, & nomine quenque uocatum

Poscit opem: credensq; parum, sibi proxima tangit

Corpora: marmor erant. auertitur, atq; ita supplex Conuer-

Confessasq; manus, obliquaq; brachia tendens, sasq;

mutantur
in statuas
Lapideas
quicunque
ausi fuerāt
cū Perseo
congregi.

Vincis, ait, Perseu : remoue tua monstra, tuæq;
 est Saxificos uultus, quacunque* ea, tolle Medusa :
 Tolle precor; non nos odium, regniq; cupido
 Compulit ad bellum : pro coniuge mouimus arma.
 Causa fui meritis melior tua, tempore nostra.
 Non cessisse piget, nil ò fortissime, præter
 Hanc animam, concede mihi : tua cetera sunt.
 Talia dicenti, neque eum, quem uoce rogabat,
 Respicere audenti, Quod, ait, timidissime Phineu,
 Et possum tribuisse, & magnum est munus inertii :
 Pone metum, tribuam : nullo uiolabere ferro.
 Quin etiam mansura dabo monumenta per æuum,
 Inq; domo foci semper spectabere nostri,
 Vt mea se sponsi soletur imagine coniux.
 Dixit, & in partem Phorcynida transtulit illam,
 Ad quam se trepido Phineus obuenterat ore.
 Tunc quoque conanti sua * flectere lumina, ceruix
 Dirigit, saxoq; oculorum induruit humor.
 Sed tamen os timidū, uultusq; in marmore supplex,
 Summisseq; manus, faciesq; * obnoxia mansit.
 Victor Abantiades patrios cum coniuge muros
 Intrat, & immeriti uindex, ultorq; parentis.
 Aggreditur Prætus nam, fratre per arma fugato,
 Acrisioneas Prætus possederat arces.
 Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce,
 Torna colubriferi superauit lumina monstri.
 Te tamen, ò parua rector Polydecte Seriphi,
 Nec iuuenis uirtus per tot spectata labores,
 Nec mala mollierant; sed inexorabile durus
 Exercet odium : nec iniqua finis in ira est.

nertere

obnixare
mansit.

Proetus in
saxum.

Detrectas etiam laudes, fictamq; Medusæ
Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora ueri,
Parcite luminibus, perseus ait: oraq; regis
Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.

Haftenus aurigine comitem Tritonia fratri
Sed dedit: inde caua circumdata nube Seriphon
Deserit, à dextra* Cythno, Gyaroq; relictis:
Quaq; super pontum uia uisa breuissima, Thebas,
Virgineumq; Heliconæ petit: quo monte* potita
Constitit, & doctas sic est affata sorores:
Fama noui fontis nostras peruenit ad aures,
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi caussa uia: uolui mirabile factum
Cernere: uidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Vranie: Quacunque est caussa uidendi
Has tibi, diua, domos, animo est gratissima nostro.
Vera tamen fama est, & Pegasus huius origo est
Fontis, & ad latices deduxit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas
Sylvarum lucos circumspicit antiquarum,
Antraq;, & innumeris distinctas floribus herbas:
Felicesq;, uocat pariter studioq;, locoq;
Meonidas. quam sic affata est una sororum:
O, nisi te uirtus opera ad maiora tulisset,
In partem uentura chori Tritonia nostri,
Vera refers, meritoq; probas artemq; locumq;,
Et gratam sortem, tutæ modò simus, habemus.
Sed uetitum est adeò sceleri nihil. omnia terrent
Virgineas mentes, dirusq; ante ora Pyreneus
Vertitur, & non dum me tota mente recepi.

Syphno

petito

Pegasus

*Daulia Threicio, Phoea; milite rura
 Ceperat ille ferox, iniusta; regna tenebat.
 Templapetebamus Parnassia: uidit euntes,
 Nostra; fallaci ueneratus numina uultu,
 Maonides (agnorat enim) consistite, dixit,
 Ne, dubitate, precor, tecto graue sidus, & imbrē
 (Imber erat) uitare meo: subiere minores
 Sape casas superi. dictis, & tempore motæ
 Annuimusq; uiro, primasq; intrauimus ades.
 Desierant imbres, uictorq; Aquilonibus Austro
 Fusca repurgato fugiebant nubila celo.
 Impetus ire fuit: claudit sua tecta Pyreneus,
 Vniq; parat: quam nos sumptis effugimus alis.
 Ipse secuturo similis stetit arduus arce.*

Pyrenei Quaque uia est uobis, erit & mihi, dixit, eadem:
præcipitiū. Seq; iacit uecors è summo culmine turris,
uultus Et cadit in * uultu, decussisq; osibus oris
 Tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.

*Musa loquebatur: penna sonuere per auras:
 Voxque salutantum ramis ueniebat ab altis.
 Suspicit, & linguae quærit tam certa loquentes
 Vnde sonent, hominemq; putat Ioue natæ locutum:
 Ales erat: numeroq; nouem sua fata quærentes
 Institerant ramis imitantes omnia pica.
 Miranti sic orsa dea dea: Nuper & istæ
 Auxerunt uolucrum uictæ certamine turbam.
 Pierus has genuit Pellæis diues in aruis,
 Pæonis Eurippe mater fuit. illa potentem
 Lucinam nouies, nouies paritura uocauit.
 Intumuit numero stolidarum turba sororum,*

*Pierides,
 quod Mu.*

Perq;

Perq; tot Aemonias, & per tot Achaidas urbes.
 Huc uenit, & tali committit praelia uoce:
 Desinite indoctum uana dulcedine uulgus
 Fallere: nobiscum, si qua est fiducia uobis,
 Thespiades certate deæ: nec uoce, nec arte
 Vincemur; totidemq; sumus. uel cedere uictæ
 Fonte Medusæ, & Hyantea Aganippe:
 Vel nos Emathijs ad Pæonas usque niuosos
 Cedemus* syluis. dirimant certamina nymphæ.
 Turpe quidem contendere erat: sed cedere uisum
 Turpius. electæ iurant per flumina nymphæ:
 Factaq; de uiuo pressere sedilia saxo
 Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est.
 Bella canit superum, falsoq; in honore gigantes
 Ponit, & extenuat magnorum facta deorum:
 Emissumq; ima de sede Typhoea terræ
 Cælitibus fecisse metum* cunctosq; dedisse
 Terga fugæ: donec fessos Aegyptia tellus
 Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
 Huc quoque terrigenam uenisse Typhoea narrat,
 Et se mentitis superos cælasse figuris:
 Duxq; gregis, dixit, sit Iuppiter: unde recuruis
 Nunc quoq; formatus Libys est cū cornibus Ammō.
 Delius in coruo, proles Semeleia capro,
 Fele soror Phæbi, ninea Saturnia uacca,
 Pisce Venus latuit Cyllenius ibidis alis.

Haëtenus ad citharam uocalia mouerat ora.
 Poscimur Aonides. sed forsitan otia non sunt,
 Nec nostris præbere uacat tibi cantibus aures.
 Ne dubita, uestrumq; mihi refer ordine carmen,

fas prouo-
care carmi-
nibus ausas
fuerat, mu-
tantur in
Fidas.

campis

nictosq;

Iupiter in
arietem.
Appollo in
coruorum.
Bacchus.
in capram
Diana in
selem.

Iuno in
uacam.
Venus in
Pisces.
Mercurius
in ibidem

Pallas ait : nemorisq; leui confedit in umbram.

Musa refert, dedimus summam certaminis uni.

Surgit, & immistos hedera collecta capillos

Calliope querulis prætentat pollice chordas :

Atque hæc percussis subiungit carmin a nervis

Prima Ceres unco glebas dimouit aratro :

Prima dedit fruges, alimenta q; mitia terris :

Prima dedit leges : Cereris sunt omnia munus .

Illa canenda mihi est . utinam modò dicere possem

Carmina digna dea ; certè est dea carmine digna .

Vasta giganteis iniecta . est insula membris

Trinacris, & magnis subiectum molibus urget ,

Aethereas ausum sperare Typhoca sedes .

Nititur ille quidem , pugnatq; resurgere sæpe :

Dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro ,

Læua, Pachyme, tibi : Lilybæo crura præmuntur :

Degrauat Aetna caput : sub qua resupinus arenas

Eiecit, flammamq; fero uomit ore Tiphoeus .

Sæpe remoliri luctatur pondera terræ ,

Oppidaq; , & magnos deuoluere corpore montes .

Inde tremit tellus, & rex pauet ipse silentium ,

Ne pateat, latoq; solum retegatur hiatus ,

Immissusq; dies trepidantes terreat umbras .

Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus

Exierat, curruq; atrorum euectus equorum .

Ambibat Siculae cautus fundamenta terræ .

Postquam exploratum satis est loca nulla labore ,

Deposuitq; metum ; uidet hunc Erycina uagantem

Monte suo residens : natumq; amplexa uolucrum ,

Arma, manusq; mea nate potentia, dixit ,

illa,

ingesta

*Aetnae in-
cendium .*

*Veneris ora
tio ad Cu-
pidinem fi-
lium .*

Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
 Inq; Dei pectus celeres molire sagittas.
 Cui triplicis cessit fortuna nouissima regni.
 Tu superos, ipsumq; Iouem, tu numina ponti
 Victa domas, ipsumq;, regit qui lumina terræ.
 Tartara quid cessant? cur non matrisq;, tuumq;
 Imperium profers? agitur pars tertia mundi:
 Et tamen in calo * quæ iam patientia nostra * est? quoque
 Spernimur, ac mecum vires minuuntur Amoris. est.
 Pallada nonne uides, iaculatricemq; Dianam
 Abscessisse mihi? Cereris quoque filia, uirgo,
 Si patiamur, erit: nam spes affectat easdem.
 At * turpi socio, si qua est tibi gratia: regno, tu pro
 Iunge deam patruo. dixit Venus. ille pharetram
 Soluit, & arbutio matris de mille sagittis
 Vnam se posuit, sed qua nec acutior ulla,
 Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum:
 Oppositoq; genu curuauit flexile cornu,
 Inq; cor amata percussit arundine Ditem.

Haud procul Actnæis lacus est à mœnibus altus
 Nomine Pergusa. non illo plura Cayster
 Carmina Cycnorum labentibus audit in undis.
 Sylua coronat aquas, cingens latus omne, suisq;
 Frontibus, ut uelo, Phœbeos summonet ignes.
 Frigora dant rami, uarios humus humida flores:
 Perpetuum uer est. quodum Proserpina luco
 Ludit, & aut uiolas, aut candida lilia carpit,
 Dumq; puellari studio calathosq; sinumq;
 Implet, & æquales certat superare legendo,
 Penè simul uisa cœl, dilectaq; raptaq; Diti:

Proserpi-
na, Cereris
filia, rapta
a Plutone.

rubigine

*Vsque adeò est properatus amor. dea territa mæsto
Et matrem, & comites, sed matrem sæpius ore
Clamat: &, ut summa uestem laniarat ab ora,
Collecti flores tunicis recidère remissis.
Tantaq; simplicitas puerilibus affuit annis;
Hæc quoque uirgineum mouit iactura dolorem.
Raptor agit currus, & nomine quenque uocando
Exhortatur equos: quorum per colla, iubasq;
Excudit obscura tinctas* ferrugine habenas:
Perq; lacus altos, & olentia sulphure fertur
Stagna Palicorum rupta feruentia terra,
Et qua Bacchiadæ bimari gens orta Corinθο
Inter inæquales posuerunt mænia portus.*

*Est medium Cyanes, & Pisææ Arethuse.
Quod coit angustis inclusum cornibus, æquor.
Hic fuit, à cuius stagnum quoque nomine dictū est,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas:
Gurgite quæ medio summa tenus excidit aluo,
Agnouitq; deam. Nec longius, ibitis: inquit:
Non potes inuitæ Cereris gener esse. roganda,
Non rapienda fuit. quòd si componere magnis
Parua mihi fas est; & me dilexit Anapis:
Exorata tamen, nec, ut hæc: exterrita nupsi.
Dixit: & in partes diuersas brachia tendens
Obstitit. haud ultrà tenuit Saturnius iram:
Terribilesq; hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum ualido sceptrum regale lacerto
Condidit. icta uiam tellus in tartara fecit,
Et pronos currus medio cratère recepit.
At Cyane, raptamq; deam contemptaq; fontis*

Iura sui mærens, inconsolabile vulnus
 Mente gerit tacita, lacrymisq; absumitur omnis :
 Et quarum fuerat magnum modò numen in illas
 Extenuatur aquas. molliri membra uideres,
 Ossa pati flexus, ungues posuisse rigorem :
 Primaq; de tota tenuissima quæque liquescunt,
 Cærulei crines, digitiq;, & crura, pedesq;,
 Nam breuis in gelidas membris exilibus undas
 Transitus est, post hæc humeri, tergumq;, latusq;,
 Pectoraq; in tennes abeunt euanida riuos.
 Denique pro uiuo uitiatas sanguine uenas
 Lympha subit : restatq; nihil, quod prendere possis.
 Interea pauidæ nequidquam filia matri
 Omnibus est terris, omni quæsitâ profundo.
 Illam non udis ueniens Aurora capillis
 Cessantem uidit, non Hesperus. illa duabus
 Flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna,
 Perq; pruinosas tulit irrequieta tenebras.
 Rursus ubi alma dies hebetarat sidera, natam
 Solis ab occasu, Solis querebat ad ortus.
 Fessa labore sitim conceperat, oraq; nulli
 Colluerant fontes. contectam stramine uidit
 Fortè casam, paruasq; fores pulsauit. at inde
 Prodit anus diuamque uidit, lymphamq; roganti
 Dulce dedit, * tota quod coxerat antè polenta. testa
 Dum bibit illa datum, duri puer oris, & audax
 Constitit ante deam, risitq; anidamq; uocauit.
 Offensa est : neque adhuc epota parte, loquentem
 Cum liquido mista perfudit diua polenta.
 Combibit os maculas; & quæ modo brachia gessit,
Crura

Cyane in
 fontem sup
 nominis.

Crura gerit : cauda est mutatis addita membris .

Inq; breuem formam , ne sit uis magna nocendi ,

Stellio ex puer. Contrahitur , paruaq; minor mensura lacerta est .

pauentē Mirantem, flentemq; , & tangere monstra parantē*

Fugit anum, latebramq; petiit , aptumq; colori

Nomen habet uariis stellatus corpora guttis .

Quas dea per terras , & quas errauerit undas ,

Dicere longa mora est querenti defuit orbis .

Sicaniam reperit : dum q; omnia lustrat eundo ,

Venit & ad Cyanen . ea ni mutata fuisset ,

qua Omnia narrut : sed & os , & lingua uolenti

Dicere non aderant, nec quæ loqueretur , habebat*

Signa tamen manifesta dedit , notamq; parenti

Illo fortè loco delapsam in gurgite sacro ,

Persephones zonam summis ostendit in undis .

Quam simul agnouit , tanquam tum denique raptā

Scisset , inornatos laniauit diua capillos ,

Et repetita suis percussit pectora palmis .

Nescit adhuc ubi sit : terras tamen increpat omnes ,

Ingratasq; uocat , nec frugum munere dignas ,

Trinacriam ante alias , in qua uestigia damni

Repperit . ergo illic sœua uertentia glebas

Fregit aratra manu , pariliq; irata colonos ,

Ruricolasq; boues leibo dedit , aruaq; iussit

ruricola bo. Fallere depositum , uitiatatq; semina fecit .

ues.

Fertilitas terræ latum uulgata per orbem

Sparsa iacet : primis segetes moriuntur in herbis ;

Et modò Sol nimius , nimius modò corripit imber :

Sidera nunc , uentiq; nocent : auideaq; uolucres

Semina iacta legunt : lolium , tribuliq; fatigant

Triticeas

Triticeas messes. & inexpugnabile gramen.

*Tum caput Eleus Alpheias extulit undis,
Rorantesq; comas à fronte remouit ad aures;*

Atque ait: O toto quæsité uirginis orbe

Et frugum genitrix, immensos siste labores,

Ne' ue tibi fide uiolenta irascere terræ.

Terra nihil meruit, patuitq; inuita rapinæ.

Nec sum pro patria supplex: huc hospita ueni.

Pisa mihi patria est, & ab Elide ducimus ortus.

Sicaniam peregrina colo: sed gratior omni

Hæc mihi terra solo est. hos nunc Arethusa penates,

Hanc habeo sedem; quam tu mitissima serua.

Mota loco cur sim, tantiq; per æquoris undas

Aduehor Ortygiam, ueniet narratibus hora

Tempestiua meis, cum tu curaq; leuata,

Et uultus melioris eris. mihi peruia tellus

Præbet iter, subterq; imas ablata cauernis

Hic caput attollo, desuetaq; sidera cerno.

Ergo dum Stygio sub terris gurgite labor,

Visa tua est oculis illic Proserpina nostris;

Illa quidem tristis, nec adhuc interrita uultu,

Sed regina tamen, sed opaci maxima mundi,

Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.

Mater ad auditas stupuit ceu saxea uoce,

Attonitaq; diu similis fuit, utq; dolore

Pulsa graui grauis est amentia, curribus auras

Exit in æthereas. ibi toto nubila uultu

Ante Iouem sparsis stetit inuidiosa capillis:*

Proq; meo ueni supplex tibi Iuppiter, inquit,

Sanguine, proq; tuo: si nulla est gratia matris,

Nata

passis

Nata patrem mouerat neu sit tibi cura , precamur,
 Vilior illius , quòd nostro est edita partu .

En quesita diu tandem mihi nata reperta est :

Si reperire uocas amittere certius : aut , si
 Scire ubi sit , reperire uocas . quòd rapta , feremus ,
 Dummodo reddat eam . neque enim prædone marito
 Filia digna tua est , si iam mea filia non est .

Iuppiter excepit : Commune est pignus , onusq;
 Nata mihi tecum : sed si modò nomina rebus
 Addere uera placet , non hoc iniuria factum ,
 Verum amor est . neque erit nobis gener ille pudori ,
 Tu modò diua uelis . ut desint cetera , quantum est
 Esse Iouis fratrem ? quid , quod non cetera desunt .
 Nec cedit nisi sorte mihi ? sed tanta cupido
 Si tibi dissidiy est , repetet Proserpina calum ,
 Lege tamen certa , si nullos contigit illic
 Ore cibos . nam sic Parcarum federe cautum est .

Dixerat . at Cereri certum est educere natam .
 Non ita fata sinunt . quoniam ieiunia uirgo
 Soluerat , & cultis dum simplex errat in hortis ,
 Puniceum curua decerpserat arbore pomum ,
 Sumptoq; pallenti septem de cortice grana
 Presserat ore suo : solusq; ex omnibus illud
 Ascalaphus uidit ; quem quondam dicitur Orphne ,
 Inter Auernales haud ignotissima nymphas ,
 Ex Acheronte suo furuis peperisse sub antris :
 Vidit , & indicio reductum crudelis ademit .

Ingemuit regina Erebi , testemq; profanum
 Fecit auem , sparsumq; caput Phlegethontide lymphæ
 In rostrum , & plumas , & grandia lumina uertit ,
 Ille

Ille sibi ablati fulvis amicitur * ab alis ,
 Inq; caput crescit , longosq; reflectitur unguis .
 Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas .
 Fœdaq; fit uolucris uenturi nuntia luctus
 Ignavus Bubo , dirum mortalibus omen .
 Hic tamen indicio pœnam , linguaq; uideri
 Commeruisse potest . uobis Acheloides undæ
 Pluma , pedesq; auium , cum uirginis ora geratis ?
 An quia , cum legeres flores Proserpina uernos ,
 In comitum numero mistæ Sirenes eratis ?
 Quam postquam toto frustra quæstis in orba ,
 Protinus ut uestram sentirent æquora curam ,
 Tosse super fluctus alarum * insistere remis
 Optastis : facilesq; deos habuistis , & artus
 Vidistis uestros subitis flauescere pennis .
 Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures ,
 Tantaq; dos oris linguæ deperderet usum ,
 Virginei uultus , & uos humana remansit .
 At medius fratrisq; sui mæstæq; sororis
 Iuppiter ex æquo uoluentem diuidit annum .
 Nunc dea regnorum numen commune duorum
 Cum mater est totidem , totidem cum coniuge menses .
 Vertitur ex templo facies , & mentis , & oris .
 Nam modò quæ poterat Diti quoque mæsta uideri ,
 Lata deæ frons est ; ut Sol , qui tectus aquosis
 Nubibus antè fuit , uictis è nubibus exit .
 Exigit alma Ceres , nata secunda recepta ,
 Quæ tibi caussa * fuge ? cur sis Arethusa sacer fons ?
 Conticuere undæ : quarum dea sustulit alto
 Fonte caput , uiridesq; manu siccata capillos
 Fluminis

in alis

Sirenes in
aues

existere

cōparatio .

nisi

Fluminis Alphei ueteres narrauit amores.

Achaide Pars ego nympharum, quæ sunt in Acheide, dixit,*

Arethusa Vna fui: nec me studiosius altera saltus

quem admo Legit, nec posuit studiosius Altera casses,

dum in f n Sed quamuis formæ nunquam mihi fama petita est,

sem uelisa. Quamuis fortis eram, formosæ nomen habebam,

Nec mea me facies nimium laudata iuuabat:

Quaq; aliæ gaudere solent, ego rustica dote

Corporis erubui, crimenq; placere putavi.

Lassæ reuertebar, memini, Stymphalide sylua:

Aestus erat, magnumq; labor geminauerat æstum:

Inuenio sine uortice aquas, sine murmure euntes,

Perspicuas ad humum; per quas numerabilis altæ

Calculus omnis erat; quas tu uix ire putares.

Canas salicta dabant, nutritaq; populus unda

Sponte sua natas ripis declinibus umbras.

Acceßi, primumq; pedis uestigia tinxî,

Poplite deinde tenuis: neque eo contenta, recingor,

Molliaq; impono salici uelamina curvæ,

Nudaq; mergor aquis. quas dum ferioq;, trahoq;,

Mille modis labens, excussa q; brachia iacto,

Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur:

Territaq; insisto propiori margine fontis.

Quò properas Arethusa? suis Alpheus ab undis,

Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore.

Sic, ut eram, fugio sine uestibus; altera uestes

Ripa meas habuit. tanto magis instat, & ardet:

Et quia nuda fui, sum uisa paratior illi.

Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat,

Vt fugere accipitrem penna trepidante columbæ,

Ut solet accipiter trepidas * urgere columbas . fugare
 Usque sub Orchomenon , Psophidaq; , Cyllenenq; ,
 Menaliosq; sinus , gelidumq; Erymanthon , & Elim.
 Currere sustinuit nec me uelocior ille :
 Sed tolerare diu cursus ego uiribus impar
 Non poteram : longi patiens erat ille laboris .
 Per tamen & campos , & opertos arbore montes ,
 Saxa quoque , & rupes , & quæ uia nulla , cucurri .
 Sol erat a tergo uidi præcedere longam
 Ante pedes umbram , nisi si timor illa uidebat .
 Sed certè sonituq; pedum terrebar , & ingens
 Crinales uittas afflabat anhelitus oris .
 Fessa labore fugæ , Fer opem , dependimur , inquam ,
 Armigeræ Diana tuæ , cui sæpe dedisti
 Ferre tuos arcus , inclusaq; tela pharetra ;
 Mota dea est , * sparsisq; ferens è nubibus unam spissis
 Me super iniecit . lustrat caligine tectam
 Annis , & ignatus circum caua nubila quærit .
 Bisq; locum quo me dea texerat , inscius ambit ,
 Et bis Iò Arethusa Iò Arethusa uocauit .
 Quid mihi tunc animi miseræ fuit ? an ne quod agnæ , duplex co-
paratio ,
 Si qua lupos audit circum stabula alta frementes ?
 Aut lepori , qui uepre latens hostilia cernit
 Ora canum , nullosq; audet dare corpore motus ?
 Non tamen abscedit : neque enim uestigia cernit
 Longius ulla pedum : seruat nubemq; , locumq;
 Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus ,
 Cæruleaq; cadunt toto de corpore guttæ .
 Quaq; pedem moui , manat locus , eq; capillis
 Ros cadit , & citius , quam nunc tibi * fata renarro , factæ

*In latices mutor . sed enim cognoscit amatas
 Amnis aquas ; positoq; uiri , quod sumpserat , ore ,
 Vertitur in proprias , ut se mihi misceat , undas .
 Delia rupit humum : cecis ego merfa cauernis
 Aduehor Ortyg am : quæ me cognomine diuæ
 Grata meæ superas eduxit prima sub auras .*

*Ceres dea
 fertilitatis.*

*Hac Arethusa tenuis . geminos dea fertilis angues
 Curribus admouit , frenisq; coercuit ora ,
 Et medium cæli , terræq; per aera uecta est :*

arcem

*Atq; leuem currum Tritonida misit in * urbem
 Triptolemo : partimq; rudi data semina iussit
 Spargere humo , partim post tempora longa reculta .
 Iam super Europam sublimis , & Asida terram
 Vectus erat iuuenis , Scythicasq; aduertitur oras ,
 Rex ubi Lyncus erat . regis subit ille penates .*

*Triptole-
 mus agri-
 culturam
 docuit ius-
 su Cereis.*

*Quà ueniat , cassamq; uia , nomenq; rogatus ,
 Et patriam , Patria est clara mihi , dixit , Athenæ ,
 Triptolemus nomen : ueni nec puppe per undas .
 Nec pede per terras , patuit mihi peruius æther :
 Dona fero Cereis , latos quæ sparsa per agros
 Frugiferas messes , alimenta q; mitia reddant .*

*Lyncus in
 lyncem fe-
 cit .*

*Barbarus inuidit , tantiq; ut muneris auctor
 Ipse sit hospitio recipit : somnoq; grauatum
 Aggreditur ferro , conantem figere pectus .
 Lynca Ceres fecit : rursusq; per aera iussit
 Mopsopium iuuenem sacros agitare iugales .
 Finierat doctos è nobis maxima cantus .*

*At nymphæ uicisse deas , Heliconæ colentes ,
 Concordia dixere sono . conuicia uictæ*

Cum facerent ; Quoniam , dixi , certamine uobis

Supplicium

Supplicium meruisse parum est maledictaq; culpe
 Additis, & non est patientia libera nobis:
 Ibimus in pœnis, & quâ uocat ira, sequemur.
 Redent Pæonides, spernuntq; minantia uerba;
 Conatæq; loqui, & magna clamore proteruas
 Intentare manus, pennas exire per ungues
 Aspexere suos, operiri brachia plumis;
 Alteraq; alterius rigido concrefcere rostro
 Ora uidet, uolucresq; nouas accedere syluis.
 Plangere dumq; uolunt, per brachia mota leuata,
 Aere pendebant nemorum conuicia picæ.
 Nunc quoque in altibus facundia prisca remansit,
 Raucaq; garrulitas, fludiumq; immane loquendi.

Plerides in
 picas.

K 2

P. Onidij

P. Ouidij Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER SEXTVS.

RAEBVERAT dictis Tritonia
talibus aures,
Carminaq; Aonidum, iustamque
probauerat iram.

Tum secum, Laudare parum est, lau-
demur & ipsæ :

Numina nec sperni sine pœna nostra sinamus.

Meoniaq;

Maoniaq; animum fatis intendit Arachnes,
 Quam sibilanificæ non cedere laudibus artis
 Audierat. non illa loco, neque origine gentis
 Clara, sed arte fuit: pater huic Colophonius Idmon,
 Phocaïca bibulas tingeat murice lanas.
 Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suoq;
 Aequa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
 Quæstera studio nomen memorabile: quamvis
 Orta domo parua paruis habitabat Hypæpis.
 Huius ut aspicerent opus admirabile, sæpe
 Deseruere sui nimphæ uineta Timoli,
 Deseruare suas nymphæ Pactolides undas.
 Nec factas solùm uestes spectare iuuabat,
 Tunc quoque cùm fierent tantus decor affuit arti.
 Siue rudem primos lanam glomerabat in orbes,
 Seu digitis subigebat opus, repetitaq; longo
 Vellera molliabat nebulas æquanta tractu,
 Siue leui teretem uersabat pollice fusum,
 Seu pingebat acu: scires à Pallade doctam.
 Quod tamen ipsa negat. tantaq; offensa magistras,
 Certet, ait, mecum: nihil est, quod uicta recusem.
 Pallas anum simulat, falsosq; in tempora canos
 Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus
 Tunc sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas,
 Quæ fugiamus, habet: seris uenit usus ab annis.
 Consilium ne sperne meum: tibi fama petatur
 Inter mortales faciendæ maxima telæ.
 Cede deæ. ueniamq; tuis temeraria dictis
 Supplice uoce roga: ueniam dabit illa roganti.
 Aspicit hanc toruis, inceptaq; fila relinquit:

Arachnes
 genus, &
 patria.

Pallas in
 anum.

lanæ

*Fixq; manus retinens, confessaq; uultibus iram,
 Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
 Mentis inops, longaq; uenis confecta senecta,
 Et nimium uixisse diu nocet. audiat istas,
 Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, uoces.
 Consilij satis est in me mihi ne ue monendo
 Profecisse putes, eadem est sententia nobis.
 Cur non ipsa uenit? cur hæc certamina uitat?
 Tum dea, Venit, ait: formamq; remouit anilem,
 Palladaq; exhibuit. uenerantur numina nymphæ,
 Mydonidesq; nurus: sola est interrita uirgo.
 Sed tamen erubuit, subitusq; inuita notauit
 Ora rubor, rursusq; euauit: ut solet aer*

*cōparatio. Purpureus fieri, cum primùm Aurora mouetur,
 Et breue post tempus candescere Solis ab ortu.
 Perstat in inceptos, stolidæq; cupidine palmæ
 In sua fata ruit. neque enim Ioue nata recusat,
 Nec monet ulterius, nec iam certamina differt.*

*Cerumen
 Palladis.
 & Arach-
 nes.* *Haud mora, consistunt diuersis partibus ambæ,
 Et gracili geminas intendunt stamine telas.*

*Tela iugo iuncta est: stamen secernit arundo:
 Inseritur medium radijs sub tegmen acutis:
 Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
 Percusso feriunt infecti pectine dentes.
 Vtraque festinat; cinctæq; ad pectora uestes
 Brachia docta mouent, studio fallente laborem.
 Illic & Tyrium, quæ purpura sensit ahenum,
 Texitur, & tenues parui discriminis umbræ.
 Qualis ah imbre solet percussus Solibus arcus
*cōparatio. Inficere ingenti longum curuamine cælum;**

In quo diuersi niteant cū mille colores,
 Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit,
 Vsq; adeo quod tangit, idē est: tamen ultima distāt.
 Illic & lentum filis immititur aurum,
 Et uetus in tela deducitur argumentum.
 Cecropia pallas scopulum Mauortis in arce
 Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
 Bis sex cælestes medio Ioue sedibus altis
 Augusta grauitate sedent. sua quēque deorum
 Inscribit facies. Iouis est regalis imago:
 Stare Deum pelagi, longoq; ferire tridente
 Aspera saxa facit, mediōq; è uulnere saxi
 Exiluisse* fretum, quo pignore uindcet urbem:
 At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,
 Dat galeam capiti; defenditur ægide pectus;
 Percussamq; sua simulat de Cuspide terram
 Edere cum baccis fœtum canentis oliuæ,
 Mirariq; deos. operis uistoria finis.
 Vt tamen exemplis intelligat æmula laudis,
 Quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
 Quattuor in partes certamina quattuor addit,
 Clara colore suo breuib; distincta sigillis.
 Threiciā Rhodopē habet angulus unus, & Hamū
 Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
 Nomina sumorum sibi qui tribuere deorum.
 Altera Pygmææ fatum miserabile matris
 Pars. habet. hanc Iuno iussit certamina uictam
 Esse grauem, populisq; suis indicare bellum.
 Pinxit & Antigone, ausam contendere quondam
 Cum magni consorte Iouis: quam regia Iuno

Palladis
scila.

ferum

Pygmæon
in Græcā
mutatio.

Antigone
in ciconiā.

In uolucrum uertit: nec profuit Ilion illi,
 Laomedon'ue pater, sumptis quin candida pennis
 Ipsa sibi plaudat eripitante ciconia rostro.
 Qui superest solus Cynaran habet angulus orbum:
 Isq; gradus templi natarum membra suarum
 Amplectes, saxoq; iacens lacrymare uidetur
 Circuit extremas oleis pacalibus oras,
 Is modus est: operisq; sua facit arbore finem.

Arachnes
 tela,

Mæonis elusam designat imagine tauri
 Europam. uerum taurum, freta uera putares,
 Ipsa uidebatur terras spectare relitas,
 Et comites clamare suas, tactumq; uereri
 Assibientis aquæ, timidasq; recondere plantas.
 Fecit & Asterien aquila luctante teneri.
 Fecit olorinis Ledam recubare sub alis.

Iouis uariz. trans-
 formationes.

Addidit, ut Satyri calatus imagine pulchram
 Iupiter implevit gemino Nyctæida fætu.
 Amphytrion fuerit, cum te, Tirynthia, cepit.
 Aureus ut Danaën, Asopida luserit ignis,
 Mnemosynen pastor, uariis Deoïda serpens.
 Te quoque mutatum toruo, Neptune, iuuenco
 Virgine in Aeolia posuit. tu uisus Enipeus
 Gignis Aloïdas: aries Bisaltida falis.

Neptuni.

Et te flaua comas frugum mitissima mater
 Sensit equum: te sensit equum crinita colubris
 Mater equi uolucris: sensit delphina Melanto.

Apollinis.

Omnibus his faciemq; suam, faciemq; locorum
 Reddidit. est illic agrestis imagine Phæbus,
 Vtq; modò accipitris pennas, modò terga leonis
 Gesserit; ut pastor Macareïda luserit Iffên.

Liber ut Erigonem falsa deceperit uua.

Bacchi.

Vt Saturnus equo geminum Chirona crearit.

Saturni.

Vltima pars tela, tenui circumdata limbo,

Nexilibus flores hederis habet intertextos.

Non illud Pallas, non illud carpere liuor

Possit opus. doluit successu flaua uirago,

Et rupit pietas celestia crimina uestes.

Vtq; Cytoriaco radium de monte tenebat,

Ter, quater Idmonia frontem percussit Arachnes.

Arachne
in aranea.

Non tulit infelix, laqueoq; animosa ligauit

Guttura. pendentem Pallas miserata leuauit:

Atque ita, Vix quidem pēde tamen improba, dixit:

Lexq; eadem pœna, ne sis secura futuri,

Dicta tuo, generi, serisq; nepotibus esto.

Postea discedens succis Hecateidos herbæ

Sparsit: & ex templo tristi medicamine tactæ

Defluxere comæ, cumq; his & naris, & aures:

Fitq; caput minimum, toto quoq; corpore parua est.

auris, Prie
iciā, lib. 6.

In latere exiles digiti pro cruribus hærent:

Cetera uenter habet: de quo tamen illa remittit

Stament, & antiquas exercet araneatelas.

Lydia tota fremit, Phrygiæq; per oppida facti

Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.

Ante suos Niobe thalamos cognouerat illam,

Tum cum Meoniam uirgo, Sipylumq; collebat:

Niobe.

Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes

Cedere cælitibus, uerbisq; minoribus uti.

Multa dabant animo: sed enim nec coniugis arces,

Nec genus amborum, magniq; potentia regni,

Sic placere illi, (quamuis ea cuncta placerent)

uates, a
quo Man-
tua urbs,
nomen ac-
cepit.

*Vt sua progenies: & felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi uisa fuisset,
Nam sata Tiresia uenturi præscia * Manto
Per medias fuerat diuino concita motu
Vaticinata uias: Ismenides iue frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisq; duobus
Cum prece tura pia, lauroq; innectite crinem:
Ore meo Latona iubet. paretur: & omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
Turaq; dant sanctis, & uerba precantia flammis.
Ecce uenit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiæ spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa, mouensq; decoro
Cum capite, immissos humerum per utrunq; capillos
Constitit: utq; oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor auditos, inquit, præponere uisis
Cælestes? aut cur colitur Latona per aras?
Numë adhuc sine ture meū ē? mihi Tātalus auctor,
Cui licuit soli superiorum tangere mensas.
Pleïadum soror est genitrix mea: maximus Atlas
Est auus æthereum qui fert ceruicibus axem.
Iuppiter alter auus: socero quoque gloriior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi
Sub domina est: fidibusq; mei commissam artem
Mœnia cum populis à meq; uiroq; reguntur.
In quacunque domus aduertit lumina partem,
Immensæ spectantur opes. accedit eodem
Digna dea facies. huc natas adiice septem,
Et totidem iuuenes, & mox generosq; nurusq;.
Querite nunc, habeat qua nostra superbia causam.*

Quoq;

Quoq; modò audetis genitam Titanida Cæo
 Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
 Exiguam sedem peritura terra negavit?
 Nec cælo, nec humo, nec aquis dea uestra recepta.
 Exul erat mundo, donec miserata uagantem,
 Hospita tu terris erras, ego dixit, in undis,
 Instabilemq; locum Delos dedit. illa duorum
 Facta parens: uteri pars hæc est septima nostri.
 Sum felix, (quis enim neget hoc? felixq; manebo.
 Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
 Maior sum, quàm cui possit fortuna nocere;
 Multaq; ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
 Excessere metum mea iam bona. fingite demi
 Huic aliquid populo natorum posse meorum:
 Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum.
 Ite satis properè* sacris laurumq; capillis
 Ponite. deponunt: & sacra infecta relinquunt;
 Quodq; licet, tacito uenerantur murmure numen
 Latonæ. turba quantum distabat ab orba,
 Tantum animosa sui furijs agitata doloris
 Indignata dea est; summoq; in uertice Cynthi;
 Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
 Ego uestra parens, uobis animosa creatis,
 Et, nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
 An dea sim, * dubitor: perq; omnia sæcula cultis
 Arceor, ò nati, nisi uos succurritis, aris.
 Nec dolor hic* solus. diro conuicia factò
 Tantalus adiecit, uosq; est postponere natis
 Ausa suis, & me (quod in ipsam recidat) orbam
 Dixit; & exhibuit linguam scelerata paternam.

Adiectura

ut Virg.
 lib. 3. Aen.
 Auri sacra
 fames.

Latonæ
 oratio.

dubito

primus

*Adiectura preces erat his Latona relatis :
Desine, & Phœbus ait : penæ mora; lōga querela est.
Dixit idem Phœbe . celeriq; per æra lapsu
Contigerat tecti Cadmeida nubibus arcem .*

*Planus erat; lateq; patens prope mœnia campus,
Assiduis pulsatus equis; ubi turba rotarum,
Duraq; mollierat subiectas ungula glebas .*

*Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
Conscendunt in equos , Tyrioq; rubentia succo*

*auro gra Terga premunt, * auroq; graues moderantur habenas.
uidis E' quibus Ismenos; qui matri sarcina quondam*

*Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis cursus, spumantiaq; ora coercet,
Hei mihi , conclamat. medioq; in pectore fixa
Tela gerit, frenisq; manu moriente remissis
In latus à dextro paulatim defluit armo.*

*Proximus audito sonitu per inane pharetræ
Frena dabat Sipylus: ueluti cū præscius imbre
Nube fugit uisa, pendentiaq; undeque rector
cōparatio. Carbasa deducit , ne qua leuis effluat aura.
Frena tamen dantem non euitabile telum*

*pectore Consequitur , summaq; tremens ceruice sagitta
Hæsit, & extabat nudum de* gutture ferrum.
Ille , ut erat pronus, per crura admissa, iubasq;
Voluitur , & calido tellurem sanguine fœdat.
* Phædimus infelix , & auiti nominis hæres*

*Echinus Tantalus , ut solito finem imposuere labori,
Transierant ad opus nitide iuuenile palæstræ:
Et iam contulerant arcto luctantia nexu*

*contento Pectora pectoribus, * cū tento contita neruo,*

Sicut erat iuncti, traiecit utrunque sagitta.
 Ingemuere simul: simul incuruate dolore
 Membra solo posuere; simul suprema iacentes
 Lumina uersarunt: animam* simul exhalarunt.
 Aspicit Alphenor, laniataq; pectora plangens
 Euolat, ut gelidos complexibus alleuet artus:
 Inq; pio cadit officio. nam Delius illi
 Intima fatifero rupit præcordia ferro,
 Quod simul eductum est, pars est pulmonis in hamis
 Eruta, cumq; anima cruor est effusus in auras.
 At non intonsum simplex Damascitono uulnus
 Afficit. ictus erat,* qua crus esse incipit, & qua
 Molliam neruosus facit internodia poples:
 Dumq; manu tentat trahere exitiabile telum;
 Altera per iugulum pennis tenuis acta sagitta est.
 Expulit hanc sanguis, seq; ei aculatus in altum
 Emicat, & longè terebrata profilit aura.
 Vltimus Ilioneus non profectura precando
 Brachia sustulerat, Diiq; ò communiter omnes,
 Dixerat ignarus non omnes esse rogandos,
 Parcite. motus erat, cum iam reuocabile, telum
 Non fuit, Arcitenens: minimo tamen occidit ille
 Vulnere, non altè percussio corde sagitta.

mora ani-
 ma, a cor-
 pore inuito
 cbeuntis,
 hoc signifi-
 catur ipon-
 deo.

sanguis ani-
 mi sedes.

id est genu.

filijs Nio-
 bes ab A-
 polline
 transixi.

Fama mali, populiq; dolor, lacrymaeq; suorum
 Tam subitæ matrem certam fecere ruinæ,
 Mirantem potuisse, irascentemq; , quod ausi
 Hoc essent superi, quòd tantum iuris haberent.
 Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
 Finierat moriens pariter cum luce dolorem,
 Heu quantum hæc Niobe, Niobe distabat ab illa,

Quæ

Quæ modò Latois populum summouerat aris,
 Et mediam tulerat gressus resupina per urbem
 Inuidiosa suis . at nunc miseranda uel hosti ,
 Corporibus gelidis incumbit , & ordine nullo
 Oscula dispensat natos suprema per omnes .
 A' quibus ad cælum liuentia brachia tollens ,
 Pascere crudelis nostro Latona dolore ,
 Pascere , ait , satisq; meo tua pectora luctu ,
 Corq; ferrum satia , dixit : per funera septem
 Efferror : exulta , uictrixq; inimica triumphæ .
 Cor autem uictrix ? misera mihi plura supersunt .
 Quàm tibi felici : post tot quoque funera uinco .
 Dixerat : & sonuit contento neruus ab arcu ,
 Qui præter Nioben unam , conterrit omnes .
 Illa modò est audax . stabant cum uestibus atris
 Ante toros fratrum demisso crine sorores .
 E' quibus una trahens hærentia uiscere tela .
 Imposito fratri moribunda relanguit ore .
 Altera solari miseram contra parentem ,
 Conticuit subitò , duplicataq; uulnere cæco est ,
 Oraq; compressit , * nisi postquam spiritus ibat .
 Hæc frustra fugiens collabitur ; illa sorori
 Immoritur . latet hæc : illam trepidare uideres .
 Sexq; datis letho , diuersaq; uulnera passis ,
 Vltima restabat : quam toto corpore mater ,
 Tota ueste tegens , Vnam , minimamq; relinquit
 De multis : minimam posco clamauit ; & unam
 Dumq; rogat , pro qua rogat , occidit . orba resedit
 Exanimis inter natos , natusq; , uirumq; ,
 Dirigitq; malis , nullos mouet aura capillos :

sibi

In uultu color est sine sanguine : lumina mæstis
 Stant immota genis : nihil est in imagine uiuum.

Niobe in
 marmor.

Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 Congelat, & uenæ desistunt posse moueri :

Nec flecti ceruix, nec brachia reddere gestus,

Nec pes ire potest : intra quoque uiscera saxum est:

Niobe uen
 torum tur-
 bine in pa-
 triam rapi-
 tur.

Flet temen, & ualidi circumdata turbine uenti

In patriam rapta est : ubi fixa cacumine montis

Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.

Tunc uerò cuncti manifestam numinis iram

Fæmina, uirq; timent : cultuq; impensius omnes

Magna gemelli paræ uenerantur numina diuæ.

Utq; sit : à factò propiore priora renarrant.

E' quibus unus ait : Lyciæ quoque fertilis agris

Non impunè deam ueteres spreuere coloni.

Res obscura quidem est ignobilitate uirorum,

Mira tamen. uidi præsens stagnumq; , * locumq;

lacumq;.

Prodigio notum nam me iam grandior æuo,

Impatiensq; uia genitor deducere lectos

Iusserat inde boues, gentisq; illius eunti

Ipsæ ducem dederat : cum quo dum pascua lustrò,

Ecce lacu medio sacrorum nigra fauilla

Ara uetus stabat tremulis circumdata cannis.

Restitit, & * paruo, Faueas mihi, murmure dixit pauido

Dux meus: & simili, Faueas mihi, murmure dixi.

Naiadum, Fauni ne foret tamen ara, rogabam,

Indigenæ ne Dei; cùm talia rettulit hospes;

Non hac, ò iuuenis, montanum numen in ara est.

luna.

Illa suam uocat hanc, cui quondam regia * coniux

Orbem interdixit : quam uix erratica Delos

Errantem

*Errantem accepit tunc, cùm leuis insula nabat,
Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit inuita geminos Latona nouerca.*

*Hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur,
Inq; suo portasse sinu duo numina natos.*

*Iamq; Chimærifera, cùm Sol grauis ureret arua,
Finibus in Lyciæ longo dea fessa labore*

concepit Sidereo siccata sitim collegerat æstu,
ab Vberaq; ebiberant auidi lactentia nati.*

*Fortè lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus: agrestes illic fruticosa legebant*

Vimina cum iuncis, gratamq; paludibus uluam.

Accepit, posito genu Titania terram

Pressit, ut hauriret gelidos patura liquores.

Rustica turba uetat. dea sic affata uetantes,

Quid prohibetis aquas? usus cōmunis aquarum est,

Nec Solem proprium natura, nec aera fecit,

Nec tenues undas; ad publica munera ueni.

Quæ tamen, ut detis, supplex peto, non ego nostros

Abluere hîc artus, lassataq; membra parabam,

Sed releuare sitim. caret os humore loquentis,

Et fauces arent, uixq; est uia uocis in illis,

Haustrus aquæ mihi nectâr erit, uitamq; fatebor

*tribuetis
in unda*

Accepisse, simul uitam dederitis in undis.*

Hi quoque uos moucant, qui nostro brachia tendunt

Parua sinu: & casu tendebant brachia nati.

Quem non blanda dea potuissent uerba mouere?

Hi tamen orantem perstant prohibere, minasq;

Ni procul abscedat, conuiciaq; insuper adlunt.

Nec satis est: ipsos etiam pedibusq; , manuq;

Turbauere

Turbauere lacus, imoq; è gurgite malletm
 Huc, illuc limum saltu mouere maligno.
 * Distulit ira sitim. neque enim iam filia Cæi
 Supplicat indignis, nec dicere sustinet ultra
 Verba minora dea: attollensq; ad sidera palmas,
 Aeternum stagno, dixit, uiuatis in isto.
 Eueniunt optata deæ. iuuat esse sub undis,
 Et modò tota caua submergere membra palude,
 Nunc proferre caput, summo modò gurgite nare,
 Sæpe super ripam stagni consistere, sæpe
 In gelidos resilire lacus: sed nunc quoque turpes
 Litibus exercent linguas; pulsoq; pudore,
 Quamuis sint sub aqua, sub aqua maledicere tētant.
 Vox quoq; iam rauca est, instataq; colla tumescunt:
 Ipsaq; dilatant patulos conuicia rictus.
 Terga caput tangunt: colla intercepta uidentur:
 Spina uiret: uenter pars maxima corporis albet:
 Limosoq; nouæ saliunt in gurgite rana.

Sic ubi nescio quis Lycia de gente uirorum
 Rettulit, exitium satyri reminiscitur alter,
 Quem Tritoniaca* Latous arundine uictum
 Affecit pœna, Quid me mibi detrahis? inquit.
 Ah piget, ah non est, clamabat, tibia tanti.
 Clamanti cutis est summos direpta per artus.
 Nec quidquam nisi uulnus erat: cruor undiq; manat
 Detectiq; patent nerui, trepidaq; sine ulla
 Pelle miçant uenæ. salientia uiscera posses,
 Et pellucentes numerare in pectore fibras.
 Illum ruricolæ sylvarum numina Fauni,
 Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,

Sustulit

Lycij rusti
ci in ranas.Apollo La-
tōnis filius.
Marsyas ex
coriatus.
Satyrorum
nympha-
rum, rusti-
corumque
lacrymæ in
in flumen.

Bucera ar-
menta cor-
mua dixit.

Et nymphæ flerunt, & quisquis montibus illis
Lanigerosq; greges, armenta q; buccera paut.
Fertilis immaduit, madefacta q; terra caducas
Concepit lacrymas, ac uenis perbibit imis
Quas ubi fecit aquas, uacuas emisit in auras
Inde petens rapidum ripis declinibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.

Pelops hu-
merus in e-
burneum.

Talibus exemplis redit ad præsentia dictis
Vulgus, & extinctum cum stirpe Amphionæ luget.
Mater in inuidia est. hanc tunc quoque dicitur unus
Ellesse Pelops, humero q; suas a oectore postquam
Deduxit uestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor huic humerus nascendi tempore dextro,
Corporeus q; fuit: manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt iunxisse de os. aliisq; repertis,
Qui locus est iuguli medius, summi q; lacerti
Defuit: impositum est non comparentis in usum
Partis ebur, facta q; Pelops fuit integer illo.

Finitimi procures coeunt, urbesq; propinquæ
Orauere suos ire ad solatia reges

Argosq; , & Sparte, Pelopeiadesq; Mycenæ,
Et non dum toruæ Calydon inuisa Diana,
Orchomenosq; ferax, & nobilis ære Corinthos,
Messeneq; ferox, Patraq; , humilesq; Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pittheia Træzen,
Quæq; urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriusq; sitæ bimari spectantur ab Isthmo.

subneq;

Credere quis posset? solæ cessastis Athenæ.

Mopsopios

Obstitit officio belum: * subiecta q; ponto

Barbara* Cecropios terrebant agmina muros.

Threicius

Threicius Tereus hac auxiliaribus armis
Fuderat, & clarum uincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibusq; uirisq; potentem,
Et genus à magno ducentem fortè Gradino,
Connubio Progne iunxit. non pronuba luno,
Non Hymeneus adest, illi non Gratia lecto.
Eumenides tenuere faces de funere raptas:
Eumenides strauere torum. tectoq; profanus
Incubuit bubo, thalamiq; in culmine sedit.
Hac aue coniuncti Progne, Tereusq;, parentes
Hac aue sunt facti. gratata est scilicet illis
Thracia, diisq; ipsis grates egere diemq;,
Quoq; data est claro Pandione nata tyranno,
Quoq; erat ortus Itys, festum iussere uocari.
Vsq; adeò latet utilitas. iam tempora Titan
Quinq; per autumnos repetitis duxerat annis,
Cum blandita uiro Progne, Si gratia, dixit,
Vlla mea est, uel me uisenda mitte sorori,
Vel soror huc ueniat: redituram tempore paruo
Promittes socero: magni mihi muneris instar
Germanam uidisse dabis, iubet ille carinas
Infreta deduci: ueloq;, & remige portus
Cecropius intrat, Piræaq; litora; tangit.
Vt primum soceri data copia, dextera dextræ
Iungitur, infausto committitur omine sermo.
Cæperat aduentus caussas mandata referre
Coniugis, & celeres missæ spondere recursus:
Ecce uenit diues magno Philomela paratu,
Diuitior forma: quales audire solemus
Naiadas, & Dryadas medijs incedere suis,

Si modò des illis cultus, similesq; paratus:

*Non secus exarsit, conspecta uirgine, Tereus,
Quàm si quis canis ignem supponat aristis,
Aut frondem, positasq; cremet fenilibus herbas.*

Thrace
sma
xime in Ve
nerem pro-
ni.

Digna quidem facies: sed & hunc innata libido

*Extimulat: pronumq; genus regionibus illis
In uenerem est: flagrat uitio gentisq;, suoq;.*

Impetus est illi comitum corrumpere curam,

Nutricisq; fidem, nec non ingentibus ipsam

Sollicitare datis, totumq; impendere regnum,

Aut rapere, & saeuo raptam defendere bello.

Et nihil est, quod non effreno captus amore

Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammæ.

Iamq; moras malè fert, cupidoq; reuertitur ore

Mandata ad Prognem, & ait sua uota sub illa.

Facundum faciebat amor: quotiesq; rogabat

Vlterius iusto, Prognem ita uelle ferebat.

Addidit & lacrymas, tanquam mandasset et illas.

Exclama-
tio in homi-
num cæci-
tatem.

Proh superi, quantum mortalia pectora cæcæ

Noctis habent? ipso sceleris molimine Tereus

Creditur esse pius, laudemq; à crimine sumit.

Quid, quòd idem Philomela cupit, patrioq; latertis

Blanda tenens humores, ut eat uisura sororem,

Perq; suam, contraq; suam, petit illa, salutem?

Spectat eam Tereus, præcontrectatq; uidendo:

Osculaq;, & collo circumdata brachia cernens,

Omnia pro stimulis, facibusq;, ciboq; furoris

Accipit: & quoties amplectitur illa parentem,

Esse parens uellet. neque enim minus impius esset.

Vincitur amborum genitor prece gaudet, agitq;

illa

Illa patri grates, & successisse duabus
 Id putat infelix, quod erat lugubre duabus.
 Iam labor exiguus Phæbo restabat, equiq;
 Pulsabant pedibus spatium decliuis Olympi.
 Regales epulae mensis, & Bacchus in auro
 Ponitur; hinc placido tradunt sua corpora somno.
 At rex Odrysius, quamuis secessit ab illa,
 Aestuat: & repetens faciem, motusq; manusq;
 Qualia uult, fingit, quæ nondum uidit. & ignes
 Ipse suos nutrit, cura remouente soporem.
 Lux erat; & generi dextram complexus euntis
 Pandion, comitem lacrymis commendat obortis,
 Ut uoluere ambæ, uoluisti tu quoque Tereu:
 Hanc ego, care gener, quoniam pia causa coegit
 Do tibi: perq; fidem, cognataq; pectora supplex,
 Persuperos oro, patrio tuearis amore,
 Et mihi sollicito lenimen dulce senectæ
 Quā primū (omnis erit nobis mora longa) remittas
 Tu quoq; quamprimū, (satis est procul esse sororē)
 Si pietas ulla est, ad me Philomela redito.
 Mandabat, pariterq; suæ dabat oscula natæ:
 Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
 Ut fidei pignus dextras utrasque poposcit,
 Inter seq; datas iunxit: natamq;, nepotemq;,
 Absentes pro se memoti rogat ore saluent:
 Supremumq; uale pleno singultibus ore
 Vix dixit: timuitq; suæ præsentia mentis.
 Ut simul imposita est, pictæ Philomela carinae,
 Admotumq; fretum remis tellusq; repulsa est:
 Vicinus exclamat. mecum mæua uota feruntur:

finis diei
descriptio.

Pilomela
committi-
tur Tereu.

Exultatq; , & uix animo sua gaudia differt
Barbarus , & nusquam lumen detorquet ab illa .

cōparatio.
ab alto

Non aliter , quàm cū pedibus prædator aduncis
Deposuit nido leporem Iouis ales * in alto .

Nulla fuga est capto , spectat sua præmia raptor .

Iamq; inter effectum est , iamq; in sua litora fessis

Puppibus exierant ; cū rex Pandione natam

In stabula alta trahit , syluis obscura uetustis ,

Atq; ibi pallentem , terpidamq; , & cuncta timentē ,

Philomela
rapta, & ui-
tiata .

Et iam cum lacrymis , ubi sit germana , rogantem

Includit , fassusq; nefas , & uirginem , & unam

Ki superat , frustra clamato sæpe parente ,

Duplex cō
paratio .

Sæpe sorore sua , magnis super omnia diuis .

Illatremitt ; uelut agna pauens ; quæ saucia cani

Ore excussa lupi ; non dum sibi tuta uidetur

Vtq; columba suo medefactis sanguine plumis

Horret adhuc ; auidosq; timet ; quibus hæserat , ūgues .

Mox ubi mens rediit , passos laniata capillos ,

Lugeni similis , casis plangore lacertis ,

Intendens palmas , O' diris Barbare factis ,

O' crudelis , ait , nec te mandata parentis

Cum lacrymis mouere pijs , nec cura sororis .

Nec mea uirginitas nec coniugalia iura .

Omnia turbasti : pellex ego facta sororis ,

hostis mi
hi , deb.

Tu geminus coniux . * non hæc mihi debita pœna :

Quin animā hanc (ne quod facinus tibi , perfide , restet)

Eripis ? atque utinam fecisses ante nefandos

Contubitus : uacuas habuisssem criminis umbras .

Si tamen hoc superi cernunt , si numina diuū

Sunt aliquid ; si non perierunt omnia mecum :

Quando-

Quandocunque mihi pœnas dabis ipsa, pudore
 Proiecto, tua facta loquar. si copia detur;
 In populos ueniam: si syluis clausa tenebor;
 Implebo syluas, & conscia saxa mouebo,
 Audiat hoc æther, & si Deus ullus in illo est.
 Talibus ira feri postquam commota tyranni est:
 Nec minor hac metus est: caussa stimulatus utraq;
 Quo fuit accinctus, uagina liberat enssem,
 Arreptamq; coma, flexis post terga lacertis,
 Vincula pati cogit. iugulum Philomela parabat,
 Spemq; suæ mortis uiso conceperat ense.
 Ille indignantem, & nomen patris usque uocantem
 Luctantemq; loqui, comprehensam forcipe linguam,
 Abstulit ense* fero. radix micat ultima linguae: ferox.
 Ipsa iacet, terræq; tremens immurmurat atræ. cōparatio
 Utq; salire solet mutilatæ cauda colubræ,
 Palpitat, & moriens dominæ uestigia quærit.
 Hoc quoque post facinus (uix ausim credere) fertur
 Sæpe sua lacerum repetisse libidine corpus,
 Sustinet ad Progen post talia facta reuerti.
 Coniuge quæ uiso germanam quærit, at ille
 Dat gemitus fictos, commentaq; funera narrat.
 Et lacrymæ fecere fidem, uelamina Progne
 Deripit ex humeris auro fulgentia lato,
 Induiturq; atræ uestes; & inane sepulcrum
 Constituit, falsisq; piacula manibus infert;
 Et luget non sic lugendæ fata sororis.
 Signa Deus bis sex actō lustrauerat anno:
 Quid faciat Philomela? fugam custodia claudit:
 Structa rigent solido stabulorum mœnia saxo;

Os mutum facti caret indice . grande doloris
 Ingenium est , miserisq; uenit solertia rebus .
 Stamina barbarica suspendit candida tela :
 Purpureasq; notas filis intexuit albis ,
 Indicium sceleris : perfecta; tradidit uni :
 Utq; ferat domina , gestu rogat . illa rogata
 Pertulit ad Prognen : nec scit , quid tradat in illis :
 Euoluit uestes sæui matrona tyranni ,
 Fortunaq; suæ carmen miserabile legit :
 Et (mirum est potuisse) silet . dolor ora repressit ,
 Verbaq; quærenti satis indignantia lingue
 Defuerant , nec flere uacat : sed fasq; nefasq;
 Confusura ruit , pœnaq; in imagine tota est .

Tempus erat , quo sacra solent Trieterica Bacchi .
 Sithoniæ celebrare nurus . nox conscia sacris :
 Nocte sonat Rhodope tinnitibus æris acuti .
 Nocte sua est egressa domo regina , Deiq;
 Ritibus instruitur , furialiaq; accipit arma .
 Vitæ caput tegitur : lateri ceruina sinistro
 Vellera dependent : humero leuis incubat hæsta .

Baccharum
 habitus ele
 gans hypo-
 toposis.

Concita per sylvas turba comitante suarum
 Terribilis Progne , furijsq; agitata doloris ,
 Bacche , tuas simulat . uenit ad stabula auia tandem ,
 heuæ que Exululatq; , * eueq; sonat , portasq; refringit ,
 Germanamq; rapit , raptæq; insignia Bacchi
 Induit , & uultus hederarum frontibus abdit ,
 Attonitamq; trahens intra sua limina ducit .
 Ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam ,
 Horruit infelix totoq; expalluit ore .
 Nacta locum Progne , sacrorum pignora demit ,

Oraq;

Oraq; deuolat misera pudibunda sororis :
Amplexumq; petit . sed non attollere contra
Sustinet hæc oculos pellex sibi uisa sororis :
Deiectoq; in humum uultu iurare uolenti ,
Testariq; deos , per uim sibi dedecus illud
Illatum , pro uoce manus fuit . ardet , & iram
Non capit ipsa suam Progne : fletumq; sororis
Corripiens , Non est lacrymis hoc , inquit . agendum .
Sed ferro , seu si quid habes , quod uincere ferrum
Possit : in omne nefas ego me germana paraui .
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo ,
Artificem medijsq; immittam Terea flammis :
Aut linguã , atq; oculos , & quæ tibi membra pudore
Abstulerunt , ferro rapiam : aut per uulnera mille *syfole* .
Sontẽ animã expellam . magnũ est quodcunq; paraui .
Quid sit , ad hoc dubito . peragit dum talia Progne ,
Ad matrem ueniebat Itys . quid possit , ab illo
Admonita est : oculisq; tuens immitibus , Ab quã
Es similis patri , dixit . nec plura locuta ,
Triste parat facinus tacitaq; exæstuat ira .
Vt tamen accessit natus , matriq; salutem
Attulit , & paruis adduxit colla lacertis ,
Mistaq; blanditijs puerilibus oscula iunxit :
Mota quidem est genitrix , infractaq; constitit ira ,
Inuitiq; oculi lacrymis maduere coactis
Sed simul * ex nimia mentem pietate labare *eximia*
Sensit , ab hoc iterum est ad uultus uersa sororis :
Inq; uicem spectans ambos , Cur admouet , inquit ,
Alter blanditias , rapta filet altera lingua ?
Quam uocat hic matrem , cur non uocat illa sororem ?

Cui sis nupta, uide Pandione nata marito:

Degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo

separatio: Nec mora, traxit Ityn, ueluti Gangetica ceruæ

Lactantem fœtum per syluas Tigris opacas.

Vtq; domus altæ partem tenuere remotam,

Tendentemq; manus, & iam sua fata uidentem,

Et, Mater, mater clamantem, & colla petentem,

Ense ferit Progen, lateri quæ pectus adhæret.

Nec uultum uertit. satis illi ad fata uel unum

Vulnus erat. iugulum ferro Philomela resoluuit.

Vinaq; adhuc, animaq; aliquid retinentia membra

Dilaniat. pars inde canis exultat ahenis,

Progne I- Pars uerubus stridet: manant penetralia tabo.

tyn filium His adhibet coniux ignarum Terea mensis:

proponit Et patrij moris sacrum mentia, quod uni

Tereo pa- Eas sit adire uiro, comites, famulosq; remouit.

tum. Ipse sedens solio Tereus sublimis anito,

Vescitur, inq; suam sua uiscera congerit aluum:

Tantaq; nox animi est, Ityn huc accersite, dixit.

Disimulare nequit crudelia gaudia Progne:

Iamq; suæ cupiens existere nuntia cladis,

Intus habes, quod poscis, ait circumspicit ille,

Atque ubi sit, quærit. quærenti, iterumq; uocanti,

Sicut erat sparsis furiali cæde capillis,

Profiluit, Ityosq; caput Philomela cruentum

Misit in ora patris: nec tempora maluit ullo

Posse loqui, & meritis testari gaudia dictis.

Thracius ingenti mensas clamore repellit,

Vipereasq; ciet Stygia de ualle sorores:

Et modo si posset, reserato pectore, diras

Egerere inde dapes * immensaq; uiscera gestit :
 Flet modò , seq; uocat bustum miserabile nati :
 Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro .
 Corpora Cecropidum pennis pendere putares ,
 Pendebant pennis . quarum petit altera syluas ,
 Altera tecta subit : neque adhuc de pectore cædis
 Excessere notæ , signataq; sanguine pluma est .
 Ille dolore suo , pænâq; cupidine uelox ,
 Vertitus in uolucrum , cui stant in uertice cristæ ,
 Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum .
 Nomen Epops uolucris : facies armata uidetur
 Hic dolor ante diem , longaq; extrema senectæ
 Tempora Tartareas Pandiona misit ad umbras .
 Sceptra loci , rerûq; capit moderamē Erechtheus ,
 Iustitia dubium , ualidis ne potentior armis ,
 Quattuor ille quidem iuuenes , totidemq; creat
 Fæminæ sortis : sed erat par forma duarum .
 E quibus Aeolides Cephalus te coniuge felix
 Procri fuit . Boreæ Tereus , Thracesq; nocebant ,
 Dilectaq; diu caruit Deus Orithyia ,
 Dum rogat , & precibus mauult , quàm uiribus uti .
 Ast ubi blanditijs agitur nihil , horridus ira ,
 Quæ solita est illi , nimiumq; domestica uento ,
 Et merito , dixit : quid enim mea tela reliqui ,
 Sæuitiam , & uires , iramq; , animoq; minaces ?
 Admoniq; preces , quarum me dedecet usus ?
 Aptam mihi uis est . hac tristia nubila pello ;
 Hac freta concutio , nodosaq; robora uerto
 Induroq; niues , & terras grandine pulso .
 Idem ego cùm fratres calo sum nactus aperto

Progne in
 hirundinē .
 Philomela
 in lusciniā .
 Tereus in
 upupam .

Boreæ na-
 tura

(Nane

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
 Ut medius nostris concursibus insonet æther,
 Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
 Idem ego cum subij conuexa foramina terræ,
 Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
 Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem.
 Hac ope debueram thalamos petiſſe, ſocerq;
 Non ornandus erat mihi, ſed faciendus Erechtheus.
 Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
 Excussit pennas: quarum iactatibus omnis
 Afflata eſt tellus, latumq; perhorruit æquor;
 Puluereamq; trahens per ſumma cacumina pallam,
 Verrit humum, pauidamq; metu caligine tectus
 Orithyiam amans fuluis complectitur alis.
 Dum uolat, arſerunt agitati fortias ignes.
 Nec prius aeris curſus ſuppreſſit habenas,
 Quam Ciconum tenuit populos, & mœnia raptor.
 Illic & * gelidi coniux Actæa tyranni,
 Et genirix facta eſt, * partus enixa gemellos,
 Cetera qui matris, pennas genitoris habebant.
 partuq; Non tamen has memoram unâ cum corpore natas:
 Barbaq; dum rutilis aberat ſubnixa capillis,
 Implumes Calaisq; puer, Zethesq; fuerunt.
 Mox paritur penna ritu cœpere uolucrum
 Cingere utrumque latus, pariter ſuaſcere mala.
 Ergo ubi conceſſit tempus puerile iuuentæ,
 Vellera cum* Minyis nitido radiantia nullo.
 Per mare non notum prima petiere carina.

Boreas Ori-
 thyam ra-
 pit.

Boreæ uen-
 ti, omnium
 frigidissi-
 mi.

partuq;

populis
 Theſſaliæ
 antiquissi-
 mis.

P. Ouidij Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER SEPTIMVS.

*AMq; fretum Minyæ pagasæa
puppe seccabant,
Perpetuaq; trahens inopem sub no
cte senectam,
Visus erat Phineus; iuuenes que
Aquilone creati*

*Expositio
Iasonis in
Colchos.*

Virgineas uolucres miseri senis ore fugarant:

Muli adq;

Multaq; perpeſſi claro ſub Iaſone, tandem
Contigerant rapidas limoſi Phaſidos undas.

Vellus au-
zeum.

Dumq; adeunt regem, Phryxearq; uellera poſcunt,
Voxq; datur Minys magorum horrenda laborum.
Concipit interea ualidos Aetias ingens:

Medea
mores.

Et luſtata diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non poterat: Fruſtra Medea repugnas,
Neſcio quis Deus obſtat, ait mirumq; quid hoc eſt,
Aut aliquid certè ſimile huic, quod amare uocatur.
Nam cur iuſſa patris nimiùm mihi dura uidentur?
Sunt quoq; dura nimis. cur, quem modò deniq; uidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti cauſſa timoris?
Excute uirgineo conceptas pectore flammæ
Si potes, infelix. ſi poſſem, ſanior eſſem:
Sed trahit inuitam noua uis; aliudq; Cupido,
Mens aliud ſuadet. uideo meliora, proboq;;
Deteriora ſequor. quid in hoſpiti regia uirgo
Vreris, & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoq; terra pôt, quod ames, dare. uiuat an, ille
Occidat, in diis eſt. uiuat tamen: idq; precari
Vel ſine amore licet. quid enim commiſit Iaſon?
Quem, niſi crudelem, non tangat Iaſonis ætas,
Et gènus, & uirtus? quem non, ut cetera deſint,
Forma mouere poteſt? certè mea pectora mouit.
At niſi opem tulero, taurorum aſſlabitur ore,
Concuretq; ſuæ* ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus, aut auido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar; tum me de Tigride natam.
Tum ferrum, & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto peruentem, oculosq; uidendo
Conſcelero?

ſegetis

Conscelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenasq; feros, insopitumq; draconem?
Dij meliora uelint. quanquam non ista precanda,
Sed facienda mihi. prodam'ne ego regna parentis?
Atque ope nescio quis seruabitur aduena nostra,
Ut per me sospes, sine me det lintea uentis?
Virq; sit alterius? pœna Medea relinquitur?
Si facere hoc, aliam'ue potest præponere nobis;
Occidat ingratus. sed non is uultus in illo,
Non ea nobilitas, animo est, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritiq; obliuia nostri.
Et dabit antè fidem, cogamq; in fœdera testes
Esse deos. quid tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram: tibi se semper debebit Iason.
Te face solenni iunget sibi, perq; Pelasgas
Seruatrices urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratremq; patremq; deosq;
Et natale solum uentis ablata relinquam?
Nempe pater sæuus: nempe est mea barbara tellus:
Frater adhuc infans: stant mecum uota sororis:
Maximus intra me Deus est: non magna relinquam,
Magna sequar: titulum seruata* puppis Achinæ, pubis
Notitiamq; loci melioris, & oppida: quorum
Hic quoque fama uiget, cultusq; artesq; uirorum
Quemq; ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
Aesonidem mutasse uelim: quo coniuge felix,
Et diis cara ferat, & uertice siderat angam.
Quid? quod nescio qui mediis incurere in undis
Dicuntur montes? ratibusq; inimica Carybdis,
Nunc sorbere fretum, nunc reddere? cinctaq; sæuis
Scylla

Nunc sorbere fretum , nunc reddere ? cinctaq; sævis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo ?

uerebor Nēpe tenes quod amo, gremioq; in Iasonis hærens
 Per freta longa ferar : nihil illum amplexa* timebo :

Aut , si quid metuam , metuam de coniuge solo .

Coniugium ne putas ? specioseq; nomina culpæ ,

Imponis Medea tuæ ? quin aspice , quantum

Aggrediare ; & , dum licet , effuge crimen .

Dixit : & ante oculos rectum , pietasq; , pudorq;

Constiterant , & uicta dabat iam terga Cupido .

Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras ;

Quas nemus umbrosum , secretaq; sylua tegebat ,

fortis Et iam* fractus erat, pulsusq; resederat ardor ,

Cū uidet Aesonidem , extinctaq; flamma reluxit .

Et rubue * Erubuere genæ , totoq; recanduit ore .

re Vt solet à uentis alimenta resumere , quæq;

cōparatio. Parua subinducta latuit scintilla fauilla

Crescere , & in ueteres agitata resurgere uires :

Sic iam lenis amor , quem iam languere putares ,

Vt uidit iuuenem , specie præsentis inarsit .

Et casu solito formosior Aesone natus

Illa luce fuit . posses ignoscere amanti .

Spectat , & in uultu , ueluti tum denique uiso ,

Lumina fixa tenet : nec se mortalia demens

Ora uidere putat , nec se declinat ab illo .

Vt uerò cepitq; loqui , dextamq; præhendit ,

Hospes & auxilium summissa uoce rogauit ,

Promisitq; torum ; lacrimis ait illa profusis ,

Quid faciam , uideo ; nec me ignorantia ueri

Decipiet , sed amor . seruabere munere nostro :

* *Servata promissa dato . per sacra triformis
 Ille deæ, lucoq; foret quod numen in illo ,
 Perq; patrem soceri cernentem cuncta futuri ,
 Euentusq; suos , & tantâ pericula iuras .
 Creditus accepit contatas protinus herbas ,
 Edidicitq; usum , latusq; in tella recessit .
 Postera depulerat stellas Aurora micantes :
 Conueniunt populi sacrum Nauortis in aruum ,
 Consistuntq; iugis . medio rex ipse resedit
 Agmine purpureus , sceptroq; insignis eburno
 Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
 Aeripedes tauri , tactæq; uaporibus herbæ
 Ardent . utq; solent pleni resonare camini ,
 Aut ubi terrena silices fornace soluti
 Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum :
 Pectora sic intus clausas uoluentia flammæ ,
 Gutturaq; uisæ sonant , tamen illis Aesone natus
 Obuius it . uertere truces uenientis ad ora
 Terriâiles uultus ; præfixaq; cornua ferro ,
 Puluereumq; solum pede pulsauere bisulco ,
 Eumifidisq; locum mugitibus impleuere .
 Diriguere metu * Minyæ . subit ille , nec ignes
 Sensit anhelatos , (tantum medicamina possunt)
 Pendulaq; audaci mulcet pælearia dextra :
 Suppositosq; iugo pondus graue cogit aratri
 Ducere ; & insuetum ferro proscindere campum .
 Mirantur Colchi : Minyæ clamoribus augent ,
 Adijciuntq; animos . galea tum sumit abena
 Vipereos dentes , & aratos spargit in agros .
 Semina mollit humus ualido prætineta ueneno :*

Servatus

Hecates .

*quæ & Lu
 na , & Dia
 na , & Pro
 serpina cre
 ditur esse .*

*duplex cõ
 paratio .*

*subito Mi
 nyæ , ille nec
 illos Sensit
 anhelâtes .*

entes ser-
pentini in
homines at
maros
cōparatio.

Et crescunt, fiuntq; sati noua corpora dentes.
Vtq; hominis speciem materna sumit in aluo,
Perq; suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi uisceribus grauidæ telluris imago
Effecta est hominis, fæto consurgit in auro:
Quodq; magis mirum est, simul edita concutit arma.
Quos ubi uiderunt præacutæ cuspидis hastas
In caput Aemonij iuuenis torquere parantes;
Demiscere metu uultumq;, animumq; Pelasgi.
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Vtq; peti uidit iuuenem tot ab hostibus unum,
Palluit, & subito sine sanguine frigida sedit:
Nè ue parum ualeant à se data gramina, carmen
Auxiliare canit, secretasq; aduocat artes.
Ille grauem medios silicem iaculatus in hostes,
A se depulsum Martem conuertit in ipsos
Terrigenæ pereunt permntua uulnera fratres;
Ciuiq; cadunt acie. gratantur Achiui,
Victoremq; tenent, auidisq; amplexibus hærent.
Tu quoque uictorem complecti barbara uelles.
Obstitit incepto pudor, * at complexa fuisses:
Sed te, ne faceres, tenuit reuerentia fama.
Quod licet, affectu tacito letaris, agisq;
Carminibus grates, & dijs auctoribus herum.

draconis p
uigillis lo-
per.

Peruigilem supereſt herbis ſopire draconem:
Qui criſta, linguiſq; tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci,
Verbaq; ter dixit placidos facientia ſomnos.

Quæmi returbatum, quæ concita flumina sistunt;
 Somnus in ignotos oculos* aduenit, & auro ubi uenit
 Heros Aesonius potitur: spolioq; superbus,
 Muneris Auctorem secum spolia altera portans,
 Victor* Iolciacos tetigit cum coniuge portus. Cecro--

Aemoniæ matres pro natis dona receptis,
 Grandæuiq; ferunt patres, congestaq; flamma
 Tura liquefaciunt, indutaq; cornibus aurum
 Victima nota facit. sed abest gratantibus Aeson,
 Iam propior letho, fessusq; senilibus annis
 Tum sic Aesonides: O cui debere salutem
 Confiteor coniux, quanquàm mihi cuncta dedisti
 Excesitq; fidem meritorum summa tuorum:
 Sitamē hoc possūt; (quid enim nō carmina possunt?)
 Deme meis annis, & demptos adde parenti.

Nec tenuit lacrymas. mota est pietate rogantis:
 Dissimilemq; animum subiit pater Aeta relictus.
 Non tamen affectus tales confessa, Quod, inquit,
 Excidit ore tuo, coniux, scelus? ergo ego cuiquam
 Posse tuæ uideor spatium transcribere uitæ?
 Non sinat hoc Hecate: nec tu petis æqua: sed isto,
 Quod petis, experiar maius dare munus Iason.

Arte mea soceri longum tentabimus æuum,
 Non annis renouare tuis: modò diua triformis
 Adiuuet, & præsens ingentibus annuat ausis.
 Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
 Efficerentq; orbem. postquam plenissima fulsit,
 Et solida terras spectauit imagine Luna,
 Egreditur tectis uestes induta recinctas,
 Nuda pedem, * nudis humeris infusa capillos:

nudos

Fertq; uagos media per muta silentia noctis
 Incomitata gradus . homines , uolucresq; , ferasq;
 Soluerat alta quies . nullo cum murmure serpens ,
 Sopitæ similis , nullo cum murmure serpit ;
 Immotæq; silent frondes , filet humidus aer :
 Sidera sola micant . ad quæ sua brachia tendens .
 Ter se conuertit , ter sumptis flumine crinem
 Irrorauit aquis , ternis & hiatibus ora
 Soluit : & , in dura summisso poplite terra ,
 Nox , ait , arcanis fidißima , quæq; diurnis
 Aurea cum Luna succeditis ignibus astra ,
 Tuq; triceps* Hecate ; quæ cæptis conscia nostris ,
 Adiutrixq; uenis , cantusq; , artesq; magorum ,
 Quæq; magos Tellus pollentibus instruis herbis ,
 Auraq; , & uenti , montesq; , amnesq; , lacusq; ,
 Dijq; , omnes nemorum , dijq; omnes noctis adeste :
 Quorum ope , cum uoluis , ripis mirantibus , amnes
 In fontes rediere suos , concussaq; sisto ;
 Stantia concutio cantu freta , nubila pello .
 Nubilaq; induco ; uentos abigoq; , uocoq; ;
 Vipereas rumpo & uerbis , & carmine fauces ;
 Vinaq; saxa , sua conclusaq; robora terra ,
 Et syluas moueo , iubeoq; tremiscere montes ,
 Et mugire solum , manesq; exire sepulcris .
 Te quoque Luna trabo : quamuis* temerata labores
 Aera tuos minuant : * currus quoque carmine nostro
 Pallent , ac pallet nostris Aurora uenenis .
 Vos mihi taurorum flammæ hebetastis , & unco
 Haud patiens oneris collum pressistis aratro .
 Vos serpentigenis in se fera bella dedistis ,

beneficarū
 dea .

magica ar-
 tis uis .

Theme-
 sea

Luna, sub
 antellige .

Custodemq;

Custodemq; rudem somno sopistis, & aurum
 Vindice decepto Graias misistis in urbes.
 Nunc opus est succis, per quos renouata senectus
 In florem redeat, primosq; recolligat annos
 Et dabitis. neque enim micuerunt sidera frustra,
 Nec frustra uolucrum tractus cernice draconum
 Currus adest. aderat demissus ab æthere currus.
 Quò simul ascendit, frenataq; colla draconum
 Permulsit, manibusq; leues agitauit habenas;
 Sublimis rapitur, subiectaq; Thesbala Tempe
 Despicit, & * uisis regionibus applicat angues:
 Et quas Ossa tulit, quasq; altus Pelion herbas,
 Otryxq;, & Pindus, & Pindo maior Olympus,
 Perspicit, & placitas partim radice reuellit,
 Partim succidit curuamina falcis ahenæ.
 Multa quoque Apidani placurunt gramina ripis,
 Multa quoq; Amphrysi: nec eras immunis Enipeus.
 Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ
 Contribuere aliquid, iuncofaq; litora Bæbes.
 Carpsit & Euboica uinax Anthedone gramen
 Non dum uulgatum mutato corpore Glauci.
 Nona dies illam curu, pennisq; draconum,
 Nonaq; nox omnes lustrantem uiderat agros:
 Cum redijt, nec erant tacti, nisi odori, dracones,
 Et tamen annosæ pellem posuere senectæ.
 Constitit adueniens citra limenq;, foresq;,
 Et tantum calo tegitur, refugitq; uiriles
 Contactus: statuitq; aras è cespite binas.
 Dexteriore Hecates, at læua parte iuuenta;
 Has ubi uerbenis, syluaq; incinxit agresti,

rubrum

cretis,
 pro, secre-
 tis, ac reme-
 tis
 Thessalia
 montes,

dracones
 iuuenescunt
 odore her-
 barum Ma-
 dex.

*Haud procul egesta scrobibus tellure duabus
Sacrafacit, cultrosq; in guttura uelleris atri
Coniicit, & patulas perfundit sanguine fossas*

*Tunc sum
per insun-
dens liqui-
di carch.
mellis:
liquidi.*

** Tum super inuergens liquidi carchesia uini,
Alteraq; inuergens* tepidi carchesia lactis,
Verba simul fundit, terrenaq; numina poscit,
Umbrarumq; rogat rapta cum coniuge regem,
Ne properent artus anima fraudare senili.
Quos ubi placauit precibusq; , & murmure longo;
Aesonis effatum proferri corpus ad aras
Iussit, & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.*

*Medea Ae-
soni repa-
rat iuuen-
tutem.*

*Hinc procul Aesonidē, pcul hinc iubet ire ministros,
Et monet arcanis oculos remouere profanos.*

atra

*hanc tria
purgationi
bus olim
adhibeban-
tur.*

*Diffugiunt iussi: sparsis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantem circuit aras,
Multifidasq; faces in fossa sanguinis* atri
Tingit, & infectas geminis accendit in aris,
Terq; senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.
Interea Calido positum medicamen aheni
Feruet. & exultat, spumisq; tumentibus albet.
Illic Aemonia radices ualle resectas,
Seminaq; , & flores, & succos incoquit atros.
Adiicit extremo lapides oriente petitos,
Et quas Oceani refluxum mare lauit arenas.
Addidit exceptas, Lunæ de nocte pruinis,
Et strigis infames ipsis cum carnibus alas,
Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi. nec defuit illi
Squamea Cyniphi tenuis membrana Chelydri,*

Vinacisq; iecur cerui : quibus insuper addit
Ora , caputq; nouem corniis sæcula passæ .
His & mille allis postquam sine nomine rebus
Proposuit instruxit mortali barbara munus ,
Arenti ramo iam pridem mitis oliuæ
Omnia confudit , summisq; immiscuit ima .
Ecce uetus calido uersatus stipes abeno
Fit uiridis primò , nec longo tempore frondes
Induit , & subito grauidis oneratur oliuis .
At quacunque cauo spumas eiecit abeno
Ignis , & in terram guttæ cecidere calentes ,
Vernat humus , floreq; , & mollia pabula surgunt .
Quæ simul ac uidit , stricto Medea recludit
Ense senis iugulum , ueteremq; exire cruorem
Passa , replet succis . quos postquam combibit Aeson ,
Aut ore acceptos , aut uulnere ; barba , comæq; ,
Canitie posita nigrum rapuere colorem .
Pulsa fugit macies : abeunt pallorq; situsq; :
Adiectoq; , cauæ suppleantur corpore rugæ :
Membraq; luxuriant . Aeson miratur , & olim
*Ante quater denos nunc se * reminiscitur annos ,*
Dissimilemq; animum subiit , ætate relicta .
Viderat ex alto tanti miracula monstri .
Liber : & admonitus iuuenes nutricibus annos
Posse suis reddi , capit hoc à Colchide munus .
Ne ue doli cessent , odium cum coniuge falsum
Phasias assimulat , Peliaq; ad limina supplex
*Confugit : atq; illam (quoniã grauis * ipsa senectæ est)*
Excipiunt natæ : quas tempore callida paruo
*Colchis amicitie * fallacis imagine cepit .*

aridus oli-
 uæ rami
 reuiscit.

guttae aquæ
 in flores .

Aeson em
 decrepito
 iuuenis .

i. se hunc
 eū esse, qui
 erat olim
 ante annos
 40.
 nutrices
 Bacchi iu-
 uenili æta-
 ti restitu-
 tur.

ipse

menda-
 cis

Dumq; refert inter meritorum maxima demptos
 Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur,
 Spes est uirginibus Pelia subiecta creatis
 Arte suum parili reuîrescere posse parentem:

Aequipe-
 sunt pre-
 tium iuue-
 nis sine etc.

* Inq; petunt: pretiumq; iubent sine fine pacisci.

Illa breui spatio silet, & dubitare uidetur,
 Suspenditq; animos ficta gravitate rogantum.

Mox ubi pollicita est, Quò sit fiducia maior
 Muneris huius, ait, qui uestri maximus æuo est
 Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
 Protinus innumeris effætus laniger anis

Attrahitur, flexo circum caua tempora cornu:
 Cuius ut Aemonio marcentia guttura cultro
 Fodit, & exiguo maculauit sanguine ferrum,
 Membra simul pecudis, ualidosq; uenefica succos
 Mergit in ære cauo. minunt ea corporis artus,
 Cornuaq; exurunt, nec non cum cornibus annos:
 Et tener auditur medio balatus ahenò.

Aries in a-
 gnum.

Nec mora, balatum mirantibus exilit, agnus,
 Lasciuitq; fuga, lactantiaq; ubera querit.
 Obstupuere satæ Pelia: promissaq; postquam
 Exhibuere fidem, tum uerò impensius instant.

Hispania
 fluuius

Ter iuga Phæbus equis in* Ibero flumine mersis
 Dempserat, & quarta radiantia nocte micabant
 Sidera cùm rapido fallax Acetias igni
 Imponit purum laticem, & sine uiribus herbas.

Iamq; neci similis, resolutò corpore, regem,
 Et cum rege suos custodes somnus habebat,
 Quem dederat cantus, magicæq; potentia lingua.
 Intrant iussæ cum Colchide limina nata,

Ambierantq;

Ambierantq; torum, Quid nunc dubitatis inertes?
 Stringit, ait gladios, ueteremq; haurite cruorem,
 Vt repleam uacuas iuuenili sanguine uenas.
 In manibus uestris uita est, ætasq; parentis.
 Si pietas ulla est, nec spes agitat inanes;
 Officium præstate patri, telisq; senectam
 Exigite, & saniem coniecta emittite ferro.
 His ut quæque pia est, hortatibus impia prima est;
 Et, ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus
 Vlla suos spectare potest, oculosq; reflectunt,
 Cæcæq; dant sæuis auersæ uulnera dextris.
 Ille cruore fluens, subito tamen allenat artus.
 Semilacerq; toro tentat consurgere, & inter
 Tot medius gladios pallentia brachia tendens,
 Quid facitis natæ? quis uos in fata parentis
 Armat? ait. ceciderre illis animiq; manusq;
 Plura locuturo cum uerbis guttura Colchis
 Abstulit, & calidis laniatum merfit in undis.
 Quæ nisi pennatis serpentibus isset in auras.
 Non exempta foret pœnæ, fugit alta, superq;
 Pelion umbrosum, Philyræaq; tecta, superq;
 Othryn, & euntu ueteris loca nota Cerambi.
 Hic ope nymphaeum sublatus in aera pennis,
 Cum grauis infuso tellus foret obruta ponto,
 Dencalionæas effugit inobrutus undas.
 Aeoliam Pitane à teua parte reliquit,
 Factaq; de saxo longi simulacra draconis,
 Idæumq; nemus, quo nati furta, iuuenicum
 Occuluit Liber falsi sub imagine cerui:
 Quaq; pater Coryti parua tumultus arena est:

Pelias a
 suis filia-
 bus occidit
 tur.

Cerambus
 in aem.

draco in sa-
 xum.

Iustratu
Coz ma-
tronzin bo
ues.

Et quos Mæra nouo * latratu terruit agros:
 Eurypyliq; urbem, qua Boæ cornua matres
 Gesserunt tunc, cum discederet Herculis agmen:
 Phæbeamq; Rhodon, & Ialysios Telchinas,
 Quorum oculos ipso mutantem omnia uisu
 Iuppiter exosus, fraternis subdidit undis.
 Transiit & antiquæ Carthæiæ mœnia Cææ,

Alcidamā-
tiſ filia in
columbā.

Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
 Miraturus erat nasci potuisse columbam.

Inde lacus Hyries uidet, & Cycneia Tempe,
 Quæ subitus celebravit olor: nam Phyllius illic
 Imperio pueri, uolucresq; , ferumq; leonem
 Tradiderat domitos. taurum quoque uincere iussus.

ſtricto

Vicerat, & * spreto toties iratus amore
 Præmia poſcenti taurum ſuprema negauit.
 Ille indignatus, Cupies dare, dixit: & alto

Hyries fi-
lius in cyc-
num, ipſa
uero in ilu-
uium.

Deſiluit ſaxo. cuncti cecidiſſe putabant:
 Factus olor nixeis pendeat in aëre pennis.
 At genitrix Hyrie, ſeruatum neſcia, flendo
 Delicuit, ſlagnumq; ſuo de nomine fecit.

Erauron
Combe in
auem.

Adiacet his * Pleuron; in qua trepidantibus aliſ
 Ophias effugit natorum uulnera Combe.

Inde Calauræ Latoidos aſpicit arua,
 In uolucrem uerſi cum coniuge conſciâ regis.
 Dexterâ Cyllene eſt; in qua cum matre Menephron
 Concubiturus erat ſæuarum more ferarum.
 Cephifon procul hinc deſlentem fata nepotis
 Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline uerſi,

Pumeti-
liq; ie

* Eumeliq; domum lugentis in aere natam.
 Tandem uipereis Ephyren Pirenida pennis

Contigit.

Contigit. hic æuo ueteres mortalia primo
 Corpora uulgarunt pluuiialibus edita fungis.
 Sed postquam Colchis arsit noua nupta uenenis,
 Flagrantemq; domum regis malè uidit: utroque
 Sanguine natorum perfunditur impius ensis,
 Vltaq; se malè mater Iasonis effugit arma,
 Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
 Palladias arces; quæ te, iustissime Phineu,
 Teq; senex Peripha, pariter uidere uolantes,
 * Innixamq; nouis neptem Polypemonis alis.

Pluuiiales
 fungi in ho-
 mines.

Innexa-
 que

Excipit hanc Aegeus factò damnandus in uno:
 Nec satis hospitium est: thalami quoq; fœdere iungit.
 Iamq; aderat Theseus, proles ignara parenti;
 Qui uirtute sua bimarem pacauerat Isthmon.
 Huius in exitium miscet Medea, quod olim
 Attulerat secum Scythicis Aconiton ab oris.
 Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
 Esse canis. Specus est tenebroso cæcus hiatu,
 Et uia decliuis, per quam Tirynthius heros
 Restantem, contraq; diem, radiosq; micantes
 Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
 Cerberon attraxit: rabida qui concitus ira
 Impleuit pariter ternis latratibus auras,
 Et sparsit uirides spumis albentibus agros.
 Has concesse putant, naëtasq; alimenta feracis.
 Fecundiq; soli uires cepisse nocendi.

spuma Cer-
 beri in a-
 conitum.
 uide plin.
 lib. 27. c. 5.

Quæ quia nascuntur dura uinacia caute,
 Agrestes Aconita uocant, ea coniugis astu
 Ipse parens Aegeus nato porrexit, ut hosti.
 Sumpserat ignara Theseus data pocula dextra,

Cum

Cum pater in capulo gladij cognouit eburno

Signa sui generis, facinusq; excusit ab ore.

Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

At genitor quanquam lætatur sospite nato,

geniti

*Attonitus tamen est, * ingens discrimine paruo*

Committi potuisse nefas. fouet ignibus aram,

Muneribusque deos implet. feruntq; secures

*Athenien-
sibus, ab
Erechtheo
rege dictis.*

Colla torosa bouum uinctorum cornua uittis.

Nullus Erechthidis fertur celebratio illo

Illuxisse dies. agitant conuiuia patres,

*Thesei ge-
ra.*

Et medium uulgus: nec non & carmina, uino

Ingenium faciente, canunt. te maxime Theseu

Mirata est Marathon Cretæ sanguine tauri:

Quodq; suam securus arat Cremyona colonus,

Munus, opusq; tuum est. tellus Epidauria per te

Clauigeram uidit Vulcani occumbere prolem.

Vidit & immitem Cephissias ora Procrusten.

Cercyonis lethum uidit Cerealis Eleusis.

Occidit ille Sinis magnis malè uiribus usus,

Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto

Ad teream latè sparsuras corpora pinus.

Tutus ad Alcathoen Lelegeia mœnia limes

Composito Scirone patet: sparsisq; latronis

*Scironis of-
sz in scopu-
los.*

Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda.

Quæ iactata diu fertur durasse uetustas

In scopulos: scopulis nomen Scironis inhaeret.

Si titulos, annosq; tuos numerare uelimus;

*Theseia fe-
ra.*

Facta prement annos. pro te fortissime uota

Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus haustus.

Consonat assensu populi, precibusq; fauentum

Regia

Regia; nec tota tristis locus ullus in urbe est.

Nec tamen (usq; adeò nulla est sincera uoluptas, epiphonema ex 4. Argonauti con Apollonii.
Sollicitumq; aliquid letis interuenit) *Aegeus*
Gaudia percepit nato secura recepto.

Bella parat *Minos*: qui quanquàm milite, quāquàm
Classe ualet, patria tamen est firmissimus ira,
*Androgei*q; necem iustis ulciscitur armis.

Ante tamen bello uites acquirit amicas;
Quaq; patent aditus, uolucris freta classe pererrat.

Hinc *Anaphen* sibi iungit, & *Astipaleia* regna:
Promissis *Anaphen*, regna *Astypaleia* bello.

Hinc humilem *Myconem*, cretosaq; ruro *Cimoli*,
* *Florentem*q; *Tyron*, *Cypron*, planamq; *Seriphon*, Florentēq; Siron, Si-
phnon, par-
namq; S.
*Marmoream*q; *Parō*, quamq; impia prodidit *Arne*

Sithonis accepto, quod auara poposcerat, auro.
Mutata est in auem, quæ nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris uelata monedula pennis

At nō *Oliaros*, *Didymē*q;, & *Tenos*, & *Andros*, Arne in
monedulā

Et *Gyàros*, nitidēq; ferax *Peparæthos* oliuæ,
Gnossiacas iuuere rates, latere inde sinistro

Oeno piam *Minos* petit, , *Aeacideia* regna.

Oenopiam ueteres appellauere: sed ipse

Aeacus *Aeginam* genitricis nomine dixit.

Turba ruit, tantēq; uirum cognoscere famæ

Expetit, occurrunt illi *Telamon*q;, minorq; ,

Quàm *Telamon*, *Peleus*, & proles tertia *Phocus*.

Ipsē quoque egreditur tardus grauitate senili

Aeacus; & , quæ sit ueniendi causa, requirit.

Admonitus patrij luctus suspirat. & illi

Dicta refert rector populorum talia * centum.

nam Creta
centū olim
urbes ha-
buisse fer-
tur.

Arma

Arma iuues, oro, pro nato sumpta, piæq;

Pars sis militiæ tumulo solatia posco.

Huic Asopiades, Petis irrita, dixit, & urbi

*Nonfacienda meæ. neque enim coniunctior ulla
Cecropidis hac est tellus. ea federa nobis.*

Tristis abit, Stabuntq; tibi tua fœdera magno,

Dixit: & utilius bellum putat esse minari,

Quàm gerere, atque suæ ibi præconsumere vires.

Classis ab Oenopis etiam nunc Lyctia muris

Spektari poterat; cum pleno concita uelo

Attica puppis adest, & portus intrat amicos,

Quæ Cephalum, patriæq; simul mandata ferebat.

Æacidae longo iuuenes post tempore uisum

Agnouere tamen Cephalum, dextrasq; dederunt,

Inq; patris duxere domum. spectabilis heros,

Et ueteris retinens etiam nunc pignora formæ

Ingreditur; ramumq; tenens popularis oliuæ,

Et dextera, lauaq; duos ætate minores

Maiores habet, Clyton, & Buten Pallante creatos.

Postquam congressi primi sua uerba tulerunt

Cecropidæ, Cephalus peragit mandata, rogatq;

Auxilium, fœdusq; refert, & iura parentum,

Imperiumq; peti totius Achæidos addit.

Sic ubi maodatam inuit facundia causam;

Æacus in capulo regni nitente sinistra,

Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athene.

Nec dubie vires, quas hæc habet insula, uestras

Dicite

** Ducite. & omnis eat rerum status iste mearum.*

Robora non desunt: superat mihi miles, & osti

Gratia dijs, felix, & inexcusabile tempus.

Immo ita sit, Cephalus, crescat tua ciuibus opto
 Vrbs, ait; adueniens equidem modò gaudia cepi,
 Cum tam pulchra, mihi, tam par ætate iuuentus
 Obuia processit: multos tamen inde requiro,
 Quos quondam uidi uestra prius urbe receptus
 Aeacus ingemuit, tristiq; ita uoce locutus:

*Flebile principium melior fortuna secuta est.

Debile

Hanc utinam uobis possem memorare: sine ullo
 Ordine nunc repetam, neu longa ambage morer uos.
 Ossa, cinisq; iacent, memori quos mente requiris,
 Et quota pars illi rerum periere mearum?

Dira lues populis ira Iunonis iniquæ
 Incidit* exosa dictas à pellice terras.

exosa

Dum uisum est mortale malum, tantaq; latebat
 Causa nocens cladis pugnatum est arta medendi.
 Exitium superabat* opem, quæ uicta iacebat.

opes, ui-
 ctæq; ia-
 cebant.

Principio cælum spissa caligine terras
 Pressit & ignauos inclusit nubibus ætus.

Dumq; quater plenis expleuit cornibus orbem
 Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
 Lethiferis calidi spirarunt æstibus Austri.

Constat & in fontes uitium uenisse, lacusq;
 Milliaq; incultos serpentum multa per agros
 Errasse, atque suis flumines temerasse uenenis.

Strage canum primò, uolucrumq;, auiumq;, bouq;, pestilentia
 Inq; feris subiti deprensa potentia morbi est. scita descri-
 ptio.

Concidere infelix ualidos miratur arator

Inter opus tauros, medioq; recumbere sulco.

Lanigeris gregibus, balatus dantibus ægros,

Sponte sua lanæq; cadunt, & corpora tabent:

Accr

*Acer equus quondam, magnaq; in puluere fama
Degenerat; palmæ, ueterumq; oblitus honorum*

letho Ad præsepe gemit morbo moriturus inerti.*

Non aper irasci meminit, nec fidere cursu*

non Cerna, nec armentis incurrere fortibus urfi.

Omnia languor habet: syluis, agrisq; , uiisq;

herba Corpora fœda iacent: uitiantur odoribus auræ.*

Mira loquor. non illa canes, anidæq; , uolucres,

Non cani tetigere lupi: dilapsa liquescunt,

Afflatuq; nocent, & agunt contagia latè.

Peruenit ad miseros damno grauiore colonos

Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.

flāmisq; Viscera torrentur primò, flammæq; latentis*

fatiscūt. Indicium rubor est, & ductus anhelitus igni.

Aspera lingua tumet, tepidisq; arentia uentis

Ora patent, auræq; graues captantur hiatu.

Non stratum, non ulla peti uelamina possunt:

Dura sed in terra ponunt præcordia: nec fit

Corpus humo gelidum, sed humus de corpore feruet.

Nec moderator adest: inq; ipsos sæua medentes

Erumpit clades, obsuntq; auctioribus artes.

Quò propior quisque est, seruitq; fidelius ægro,

atque In partem leih citius uenit, utq; salutis*

Spes abiit, finemq; uident in funere morbi.

Indulgent animis, & nulla quid utile, cura est.

Vtile enim nihil est, passim, positoq; pudore

Fontibus, & fluuiis, puteisq; capacibus hærent.

Nec sitis est exincta prius, quàm uita, bibendo.

Inde graues morbo nequeunt consurgere, & ipsis

Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.

Tantaq;

Tantaq; sunt miseris inuisit tædia lecti,
 Profiliunt, aut, si prohibent* consistere uires.
 Corpora deuoluunt in humum: fugiuntq; penates
 Quisque suos: sua cuique domus funesta uidetur.
 Et quia caussa latet, locus est in crimine* solus
 Semianimes errare uijs, dum stare ualebant.
 Aspiceres, flentes alios, terraq; iacentes,
 Lassaq; uersantes supremo lumina motu.
 Membraq; pendentis tendunt ad sidera cæli,
 Hin, illic, ubi mors deprenderat, exhalantes.
 Quid mihi tunc animi fuit, aut quid debuit esse?
 Vt uitam odissem, & cuperem pars esse meorum.
 Quo se cunque acies oculorum flexerat, illic
 Vulgus erat stratum: ueluti cùm putria motis
 Poma cadunt ramis, * agitataq; ilice glandes.
 Templâ uides contrâ gradibus sublimia longis,
 Iuppiter illa tenet, quis non altaribus illis
 Irrita tura dedit quoties pro coniuge coniux,
 Pro nato genitor, dum uerba precantia dixit,
 Non exoratis animam finiuit in aris,
 Inq; manu turis pars inconsumpta reperta est?
 Admoti quoties templis, dum uota sacerdos
 Concipit, & fundit purum inter cornua uirum,
 Haud expectato ceciderunt uulnere tauri?
 Ipse ego sacra Ioui pro me, patriaq;, tribusq;
 Cum facerem natis, mugitus uictima diros
 Edidit, & subito collapsa sine ictibus ullis
 Exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
 Fibra quoque ægra notas ueri, monitusq; deorum
 Perdiderat; tristes penetrant ad uiscera morbi.

consurge
re

notus

cōparatio:
agitata-
que

mero in sa-
crificio, ut
nos, præci-
uebantur,

Ante sacros uidi proiecta cadauera postes,
 Ante ipsas, quò mors foret inuidiosior, aras.
 Pars animam laqueo claudunt, mortisq; timorem
 Morte fugant, ultroq; uocant uenientia fata.
 Corpora missa neci nullis de more feruntur
 Funeribus. neque enim capiebant funera portæ.
 Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
 Indotata rogos. & iam reuerentia nulla est:
 Deq; rogis pugnant, alienisq; ignibus ardent.
 Qui lacryment, desunt: inde fletæq; uagantur
 Natorum, matrumq; animæ, iuunumq; senumq;
 Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.

Attonitus tanto miserarum turbine rerum
 Iuppiter ò dixi, si te non falsa loquuntur
 Iste sub amplexu quondam sub Asopidos isse,
 Nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem,
 Aut mihi redde meos, aut me quoq; conde sepulcro.
 Ille notam fulgore dedit, tonitruq; secundo.
 Accipio; Sintq; ista, precor, felicia mentis
 Signa tuæ, dixi, quæ das mihi * pignoris omen.

Fortè fuit iuxta patulis rarissima ramis
 Sacra Ioui quercus de semine Dodoneo.
 Hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
 Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
 Rugosoq; suum seruantes cortice callem.
 Dum numerum miror, Totidem pater optime, dixi,
 Tu mihi da ciues, & inania mœnia supple.
 Intremuit, ramisq; sonum sine flamine motis
 Alta dedit quercus. pauido mihi membra * timore
 Horruerant, stabantq; comæ: tamen oscula terræ,

Robori-

Iste sub am-
 plexu Ae-
 ginæ Asopi-
 dos olim,

pignora
 numen.

pudore

Roboribusq; dedi: nec me sperare fatebar:
 Sperabam tamen; atque animo mea uota fouebam.
 Nox subit, & curis exercita corpora somnus
 Occupat. ante oculos eadem mihi quercus adesse,
 Et ramos totidem, totidemq; animalia ramis
 Ferre suis uisa est, pariterq; tremiscere motu,
 Graniferumq; agmen subiectis spargere in aruis;
 Crescere* quod subito, maius maiusq; uidetur,
 Ac se tollere humo, rectoq; assistere trunco,
 Et maciem, numerumq; pedum, nigrumq; colorem
 Ponere, & humanam membris inducere formam.
 Somnus abit; damno uigilans mea uisa, querorq;,
 In superis opis esse nihil. at in ædibus ingens
 Murmur erat, uocesq; hominum exaudire uidebar
 Iam mihi desuetas. dum suspicor has quoque somni
 Esse, uenit Telamon properus; foribusq; reclusis.
 Speq; fideq; pater, dixit, maiora uidebis:
 Egredere. egredior: qualesq; in imagine somni
 Visus eram uidisse uiros, ex ordine tales
 Aspicio,* noscoq; adeunt. regemq; salutant.
 Vota Ioui soluo, populisq; recentibus urbem
 Partior, & uacuos priscis cultoribus agros:
 Myrmidonasq; uoco, nec origine nomina fraudo!
 Corpora uidisti: mores, quos antè gerebant
 Nunc quoq; habent. parcū genus est, patiensq; laborū
 Quæsitq; tenax, & quod quæsitā reseruet.
 Hi te ad bella pares annis, animisq; sequentur,
 Cum primum, qui te feliciter attulit, Eurus
 (Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Austros.
 Talibus, atque alijs longum sermonibus illi

dehinc

nos quo-
queFormicæ in
homines.

Implevere diem. lucis pars optima mense
Est data, nox somnis. iubar aureus extulerat Sol.
Flabat adhuc Eurys, redituraq; uela tenebat.

Ad Cephalum Pallante sati, cui grandior ætas,
Ad regem Cephalus, simul & Pallante creati
Conueniunt: sed adhuc regem sopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:

parabāt Nam Telamon, fraterq; uiros ad bella* legebant.
uel, mo- Phocus in interius spatium, pulchrosq; recessus
uebant. Cecropidas duxit, cum queis simul ipse resedit.

Æolidē Aspici* Eionidem ignota ex arbore factum
Ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.

antē Pauca prius mediis sermonibus* ille locutus,
Sum nemorum studiosus, ait, cædisq; ferina:
Qua tamen è sylua teneas hastile recisum,
Iam dudum dubito. certè si fraxinus esset.
Fulua colore foret: si cornus; nodus inesset.
Vnde sit ignoro. sed non formosius isto
Viderunt oculi telum iaculabile nostri.

Excipit Ætæis è fratribus alter, & Vsum
Maiolem specie mirabere, dixit in isto.
Consequitur, quodcunque petit, fortunaq; missum
Non regit, & reuolat, nullo referente, cruentum.
Tum uerò iuuenis Nereius omnia querit,
Cur sit, & unde datum, quis tanti muneris auctor.
Quæ petit, ille refert: & cetera nota pudore,
Qua tulerit mercede, silet: tactusq; dolore
Coniugis amissæ, lacrymis ita fatur obortis:

Hoc me, nate dea, (quis posset credere?) telum
Flere facit, facietq; diu, si uiuere nobis

Fata diu dederint . hoc me cum coniuge cara
 Perdidit : hoc utinam caruissem munere semper .
 Procris erat , si fortè magis peruenit ad aures
 Orithyiatuas , magnæ soror Oriythyiæ .
 Sifaciem , moresq; uelis conferre duarum :
 Dignior ista rapi . pater hanc mihi iunxit Erechtheus .
 Hanc mihi iunxit amor . felix dicebar , eramq; ;
 (Non ita diis uisum est) & nunc quoq; forsità essem .
 Alter agebatur post sacra iugalia mensis ,
 Cum me cornigeris tendentem retia ceruis
 Vertice de summo semper florentis Hymetti
 Lutea manè uidet pulsas Aurora tenebris ,
 Inuitumq; rapit . liceat mihi uera referre
 Pace deæ , quòd sit roseo spectabilis ore ,
 Quòd teneat lucis , teneat consinia noctis ,
 Nectareis quòd alatur aquis . ego Procrin amabam ,
 Pectore Procris erat , Procris mihi semper in ore .
 Sacra tori , coitusq; nouos , thalamosq; recentes ,
 Prumaq; deserti referebam fœdera lecti .
 Mota dea est : & Siste tuas ingrata querelas ,
 Procrin habe , dixit . quòd , si mea prouida mens est
 Non habuisse uoles . meq; illi irata remisit .
 Dum redeo , mecumq; dea memorata retracto ,
 Esse metus cœpit , ne ira iugalia coniux
 Non bene seruasset . facies , ætasq; iubebant
 Credere adulterium ; prohibebant credere mores .
 Sed tamen affueram : sed & hæc erat , unde redibam ,
 Criminis exemplū : SED cuncta timemus amantes .
 Querere quod doleam , statuo , donisq; pudicam
 Sollicitare , fidem . fauet huic Aurora timori ;

Procris Ce
phali uxor.

Cephalus
ob pulchri
tudinem ab
Aurora is-
pitur.

Cephalus
in aliam fi-
guram.

Immutatq; meam (uideor sensisse) figuram :
Palladiasq; meo non cognoscendus Athenis,
Ingrediorq; domum. culpa domus ipsa carebat,
Castaq; signa dabat, dominoq; erat anxia raptio.
Vix aditus per mille dolos ad Erechthida factus.
Ut uidi, obstupui, meditataq; penè reliqui
Tentamenta * fide : malè me, quin uera faterer,
Continui, malè quin ut oportuit, oscula ferrem.

pro, fidei,
more anti-
quorum.
Virgilius,
Libra die
&c

calebat

Tristis erat, sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi : desiderioq; * dolebat
Coniugis erepti. tu collige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores ? quoties, Ego, dixerit, uni
Seruor ; ubicunque est, uni mea gaudia seruo ?

pro fidei.

Cui non ista * fide satis experientia sano
Magna foret ? non sum contentus, & in mea pugno

pro, no-
cte,
factus

Vulnera, dum census dare me * promitto, loquendo,
Muneraq; augendo, tandem dubitare coegi.
Exclamo, mala pectora detego : * fictus adulter
Verus eram coniux. me perfida teste teneris.
Illa nihil : tacito tantummodo uicta pudore
Insidiosa malo cum coniuge limina fugit :
Offensaq; mei genus omne perosa uirorum
Montibus errabat studijs operata Dianæ.
Tum mihi deserto uiolentior ignis ad ossa
Peruenit. orabam ueniam, & peccasse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus, si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso læsum prius ulta pudorem

Redditur,

Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
 Dat mihi præterea, tanquam si parua dedisset
 Dona, canem munus: quem cum sua traderat illi
 Cynthia, Currendo superabit, dixerat omnes.
 Dat simul & iaculum, manibus quod cernis habere
 Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
 Accipe mirandum; nouitate mouebere facti.

Carmina Naiades non intellecta priorum
 Soluunt ingenijs: & præcipitata iacebat
 Immemor ambagum uates obscura suarum,
 Scilicet alma Themis: nec talia liquit inulta.
 Protinus Aonijs immissa est bellua Thebis.
 Cessit & exitio multis: * pecoriq; sibiq;
 Ruricole pauere feram. uicina iuuentus
 Kenimus, & latos indagine cinximus agros.
 Illa leui uelox superabat retia saltu,
 Summaq; transibat positarum lina plagarum.
 Copula detrahitur canibus, quos illa * frequentes
 Effugit, & cætum non segnior alite ludit.
 Poscor & ipse mecum consensu Lelapa magno:
 (Muneris hoc nomen) iam dudum uincula pignat
 Exuere ipse sibi, colloq; morantia tendit.

Nix bene missus erat, nec iam poteramus, ubi esset,
 Scire; pedum calidus uestigia puluis habebat:
 Ipse oculis ereptus erat. non ocyor illo
 Hasta, nec exute contorto uerbere glandes,
 Nec Gortiniaco calamus leuis exiit ab archa,
 Collis apex medijs subiectis imminet armis:
 Tollor in hunc, capioq; noui spectacula cursus,
 Quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso;

pecorūq;
 suūq;ue
 Indige-
 ne

sequētes

triplex cō-
 paratio.

*Vulnere uisa fera est, nec limite calida recto,
 In spatiumq; fugit: sed decipit ora sequentis;
 Et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
 Imminet hic: sequiturq; parem, similisq; tenenti*

nachos

Non tenet, & uanos exercet in aere morsus.

fera, & ca-
 uis in saxa.

*Ad iaculi uertebat opem: quod dextra librabat
 Dum mea, dum digitos amentis addere tento,
 Lumina deflexi, reuocataq; rursus eodem
 Retuleram, & medio, mirum; duo marmora campo
 Aspicio: fugere hoc, illud latrare putares.
 Scilicet inuictos ambos certamine cursus
 Esse Deus uoluit, si quis Deus affuit illis.
 Haftenus, & tacuit Iaculo quod crimen in ipso est?
 Phocus ait. Iaculi sic crimina reddidit ille.*

*Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris.
 Illa prius referam. iuuat ò meminisse beati
 Temporis Aeacide, quo primos ritè per annos
 Coniunge eram felix, felix erat illa marito.
 Mutua cura duos, & amor socialis habebat
 Nec Iouis illa meo thalamos praeferret amor:
 Nec me quæ caperet, non si Venus ipsa ueniret,
 Vlla erat. aequales urebant pectora flammæ.*

matutini
 temporis
 periphraſis

*Sole ferè radiis feriente cacumina primis
 Venatum in syluas iuueniliter ire solebam:
 Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
 Ire canes, nec lina sequi nodosa solebant.
 Tutus eram iaculo. sed cùm satiata ferina
 Dexteræ cadis erat, repetebam frigus, & umbram,
 Et, quæ de gelidis exhibat uallibus, auram.
 Aura petebatur media mihi lenis in æstu;*

Auram

Auram expectabam : requies erat illa labori .
Aura (recordor enim) uenias , cantare solebam ,
Meq; iuues , intresq; sinus gratissima nostros
Vtq; facis , releuare uelis , quibus urimur , æstus .
Forsitan addideram (sic me mea fata trahebant)
Blanditias plures : & , Tu mihi magna uoluptas ,
Dicere sum solitus : tu me reficisq; , fonesq; :
Tu facis , ut syluas , ut amem loca , sola , meoq;
*Spiritus iste tuus semper * capiatur ab ore .*
Vocibus ambiguus deceptam præbuit aurem
Nescio quis : nomenq; auræ tua sæpe uocatum
Esse putat nymphæ : nympham mihi credit amari .
Criminis ex templo ficti temerarius index
Procrin adit , linguaq; refert audita susurra .
CREDLA *res amos est , subito collapsa dolore ,*
Vt mihi narratur , cecidit ; longoq; refecta
Tempore se miseram , se fati dixit iniqui :
Deq; fide quæstæ : est & crimine concitæ uano ,
Quod nihil est , metuit , metuit sine corpore nomen ,
Et dolet infelix ueluti de pellice uera .
*Sæpe tamen dubitat , * metuitq; miserrima falli ,*
Indicioq; fidem negat ; & , nisi uiderit ipsa ,
Damnatura sui non est delicta mariti .
Postera depulerant Auroræ lumina noctem :
Egredior , syluasq; peto , uictorq; per herbas
Aura ueni , dixi , nostroq; medere labori .
Et subito gemitus inter mea uerba uidebar
Nescio quos audisse . Veni tamen optima dicens ,
Fronde leuem rursus strepitum faciente caduca ,
Sum ratus esse feram , telumq; uolatile misi ,

*captetur
in ore .*

*amantes
creduli .*

speratq;

Procris erat, medioq; tenens in pectore vulnus,

*Proctidis
mors.*

Hei mihi conclamat. uox est ubi cognita fide

Coniugis, ad uocem preceps, amensq; cucurri.

Semianimem, & sparsas fœdantem sanguine uestes,

Et sua, me miserum, de uulnere dona trahentem

Inuenio; corpusq; meo mihi carius ulnis

Mollibus attollo, scissaq; à pectore ueste

Vulnera sœua ligo, conorq; inhibere cruorem;

Neu me morte sua sceleratum deserat, oro

Viribus illa carens, & iam moribunda coegit

Hec se pauca loqui: Per nostri fœdera lecti,

Dido apud Perq; deos supplex oro, superosq; meosq;

Virg. Si bene quid de Per si quid merui de te bene, perq; manentem

te merui. Nunc quoq; cum pereor, caussam mihi mortis, amorẽ

Ne thalamis Auram patiare incumbere nostris.

Dixit: & errorem tum denique nominis esse

Et sensi, & docui. sed quid docuisse iuuabat?

Labitur, & parua fugiunt cum sanguine uires.

Dumq; aliquid spectare potest, me spectat, & in me

Infelicem animam; nostroq; exhalat in ore.

Sed uultu meliore mori se cura uidetur.

Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce

Aeacus ingreditur duplici cum prole, nouoq;

Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER OCTAVVS.

*A M. nitidum retegente diem, no- temporis
Etisq̃ue fugante descriptio.
Tempora Lucifero, cadit Eurvs, &
humida surgunt
Nubila; dant placidi cursum re-
deuntibus Austri*

Aeacidis, Cephaloq̃; : quibus feliciter acti

Ante

Ante expectatum portus tenuere petitos.

Megarē fia Interea Minos* Leleia litora nastat,
a Lelege, Prætentatq; sui vires Mauortis in urbe
Neptuni fi Alcathoe: quam Nisus habet, cui splendidus ostro
lio.cōdita. Inter honoratos medio de uertice canos
 Crinis inhærebat magni fiducia regni.

nocem red
dentibus.
abditā

Sexta resurgebant orientis cornua Luna,
 Et pendebat adhuc belli fortuna: diuq;
 Inter utrunque uolat dubiis uictoria pennis.
Regia turris erat uocalibus* addita muris,*
 In quibus auratum proles Latonia fertur
 Deposuisse lyram: saxo sonus eius inhæsit.
 Sæpe illuc solita est ascendere filia Nisi,
 Et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
 Tunc cum pax esset: bello quoque sæpe solebat
 Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
 Iamq; mora belli procerum quoque nomina norat,
 Armaq;, quosq;, habitusq;, Cydoneasq; pharetras.
 Nouerat ante alios faciem ducis Europæi
 Plus etiam, quam nosse sat est. hac indice Minos
 Seu caput abdiderat cristata casside pennis,
 In galea formosus erat: seu sumpserat ære
 Fulgentem clypeum, clypeum sumpsisse decebat.
 Torserat adductis hastilia lenta lacertis;
 Laudabat uirgo iunctam cum uiribus artem.
 Impositis calamis patulos sinuauerat arcus:
 Sic Phæbum sumptis iurabat stare sagittis.
 Cum uerò faciem dempto nudauerat ære,
 Purpureusq; albi stratis insignia pictis
 Terga premebat equi, spumantiaq; ora regebat:

uirginis a-
more capta
mores ob-
serua.

Vix

Vix sua, uix sanæ uirgo Niseia compos
 Mentis erat. felix iaculum, quod tangeret ille,
 Quæq; manu premeret, felicia frena uocabat.
 Impetus est illi, liceat modò, ferre per agmen
 Virgineos hostile gradus: est impetus illi
 Turribus è summis in Gnosia mittere corpus
 Castra, uel æratas hosti recludere portas,
 Vel si quid Minos aliud uelit. utq; sedebat
 Candida Dictæi spectans tentoria regis,
 Læter, ait, doleam'ne geri lacrymabile bellum,
 In dubio est. doleo, quòd Minos hostis amanti est:
 Sed nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset.
 Me tamen accepta poterat deponere bellum
 Obside: me comitem, & me pacis pignus haberet,
 Si* quæ te peperit, talis pulcherrime regum,
 Qualis es ipse, fuit: meritò Deus arsit in illa.
 O'ego ter felix, si pennis lapsa per auras
 Gnosiaci possem castris insistere regis;
 Fassaq; me, flammâq; meas, qua dote rogarem,
 Pellet emi, tantum patrias ne posceret arces.
 Nam pereant potius sperata cubilia, quàm sim
 Proditione potens. quamuis saepe utile uinci
 Victoris placidi fecit clementia multis.
 Iustagerit certè pro nato bella perempto,
 Et caussa; ualet, caussamq; tuentibus armis,
 Ut puto, uincemur. qui si manet exitus urbem.
 Cur suus hæc illi reseret mea mœnia Mauors,
 Et non noster amor? melius sine cæde, mora;,
 Impensa; sui poterit superare cruoris.
 Nam metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
 Vulne-

Scylla Mi-
 nois amo-
 re capta.

Europa.

pfecte bea-
 ta, nam ter
 narius nu-
 merus per-
 fectus est.

*Vulneret imprudens. quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inscius audeat hastam?
Cæpta placent, & stat sententia tradere mecum
Dotalet patriam, finemq; imponere bello.
Verùm uelle parum est: aditus custodia seruat,
Claustraq; portarum genitor tenet. hunc ego solum
Infelix timeo, solus mea uota moratur.
Dij facerent sine, patre forem. sibi quisq; profecto
Est Deus: IGNAVIS precibus fortuna repugnat.
Altera iam dudum succensa Cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Et gladios ausim; nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladijs opus est: opus est mihi crine paterno.
Ille mihi est auro pretiosior: illa beata
Purpura me, uotiq; mei factura potentem.
Talia dicenti curarum maxima nutrix
Nox interuenit, tenebrisq; audacia creuit.
Prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
Pectora somnus habet, thalamos taciturna paternos
Intrat, & , heu facinus, fatali nata parentem
Crine suum spoliât: prædaq; potitanefanda
Fert secum spoliû sceleris, progressaq; porta
Per medios hostes (meriti fiducia tanta est)
Peruenit ad regem: quem sic affata pauentem est:
Suasit amor facinus: proles ego regia Nisi
Scyllatibi trado patriamq;, meosq; penates.
Præmia nulla peto, nisi te, cape pignus amoris
Purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
Sed patrum tibi crede caput. scelerataq; dextra*

Munera

Minois æ-
quitas, & in-
stia.

Munera porrexit. Minos porrecta refugit,
Turbatusq; noni respondit imagine facti:
Dij te summoveant, à nostri infamia secli,
Orbe suo; tellusq; tibi, pontusq; negetur.
Certè ego non patiar Iouis incunabula Creten,
Qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit, & ut leges captis iustissimus auctor
Hostibus imposuit, classis retinacula solui
Insit, & aratas impleri remige puppes.
Scylla freto postquam deductas nare carinas,
Nec præstare ducem sceleris sibi præmia uidit,
Consumptis precibus uiolentam transit in iram:
Intendensq; manus passis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat, meritorum auctore relicta,
O patriæ prælate mea, prælate parenti?
Quò fugis immitis? cuius uictoria nostrum
Et scelus, & meritum est. nec te data munera, nec te
Noster amor mouit, nec quòd spes omnis in unum.
Te mea * congesta est? nam quò desertare uertar?
In patriam? superata iacet. sed finge manere:
Proditione mea clausa est mihi patris ad ora,
Quem tibi donauit? ciues odere merentem:
Finitimi exemplum metuunt. obstruximus urbem
Terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
Hanc quoque si prohibes, & nos ingratis relinquis:
Non genitrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
Armenia tigres, Austroq; agitata Charybdis.
Nec Ioue tu natus, nec mater imagine tauri
Lusa tua est: * generis falsa est* ea fabula: uerùm
Et ferus, & captus nullius amore iuuenca,

coniecta

genitrix;

Qui

Qui te progenuit, taurus fuit. exige pœnas
 Nise pater: gaudere malis modò prodita nostris
 Mœnia. nam fateor, merui, & sum digna perire
 Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
 Me perimat. cur qui uicisti crimine nostro,
 Insequeris crimen? scelus hoc patriæq; , patriq;
 Officium tibi sit. te uerò coniuge digna est,
 Quæ toruum ligno decepit adultera taurum.

Nisus rex
 in Galya-
 num.

Discordemq; utero fœtum tulit. ecquid ad aures
 Perueniunt mea dicta tuas? an inania uenti
 Verba ferunt, idemq; tuas ingrate, carinas?
 Iam iam Pasiphaen non est mirabile taurum
 Præposuisse tibi: plus tu feritatis habebas.

inuat

Me miseram, properare * iubet, diuisaq; remis
 Vnda sonat, mecumq; simul mea terra recedit.
 Nil agis ò frustra meritorum oblite meorum;
 Insequar inuitum, puppimq; amplexa recuruam
 Per freta longa trahar. uix dixerat: insilit undis
 Consequiturq; rates, faciente Cupidine uires,
 Gnossiacæq; hæret comes inuidiosa carinæ.

Halyæ
 ensalis

Quam pater ut uidit, (nam iam pendebat in auras,
 Et modò factus erat fuluis * Halyæus in alis)
 Ibat, ut hærentem rostro laceraret adunco.
 Illa metu puppim dimisit: & aura cadentem
 Sustinuisse leuis, ne tangeret æquora, uisa est.

Scylla in
 Cirim.

Pluma fuit: plumæ in auem mutata uocatur
 Ciris: & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

Crete sem.

Vota Ioui Minos taurorum sanguine centum
 Soluit, ut egressus ratibus * Curetida terram
 Contigit: & spolijs decorata est regia fixis.

Crene-

Creuerat opprobrium generis, fedumq; petebat
 Matris adulterium monstri nouitate biformis
 Destinat hunc Minos thalami remouere pudorem,
 Multipliciq; domo cæcisq; includere tectis.
 Dædalus ingenio fabra celeberrimus artis,
 Ponit opus turbatq; notas, & limina flexu
 Ducit in errorem uariarum ambage uiarum.
 Non secus acliuidis Phrygius Mæander in undis
 Ludit, & ambiguo lapsu refluitq;, fluitq;,
 Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas,
 Et nunc ad fontes, nunc ad mare uersus apertum
 Incertas exercet aquas ita Dædalus implet
 Innumeras errore uias uixq; ipse reuerti
 Ad limen potuit tanta est fallacia tecti.
 Quo postquam geminam tauri iuuenisq; figuram
 Clausit & Aetæo bis pastum sanguine monstrum
 Tertia sors annis domuit repetita nouenis
 Utq; ope uirginea nullis iterata priorum
 Ianua difficilis filo est inuenta relicto:
 Protinus Aegides rapta Minoide Diam
 Vela dedit comitemq; suam crudelis in illo
 Litore destituit. desertæ, & multa quærenti
 Amplexusq;, & opem Liber tulit utq; perenni
 Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
 Immisit cælo. tenues uolat illa per auras,
 Dumq; uolat, & gemmæ nitidos uertuntur in ignes,
 Consistuntq; loco specie remanente coronæ,
 Qui medius, nixiq; genu est anguemq; tenentis
 Dædalus interea Creten, longumq; perosus
 Exilium, tactusq; loci natalis amore,

labirynthus

cōparatio

 Ariadnæ co-
 ronæ infidus
 celestis.

O Clausus

clausus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
 Obstruat; at calum certè patet: ibimus illa.
 Omnia possideat, non possidet aera Minos.
 Dixit: & ignotas animum dimittit in artes,
 Naturamq; nouat. nam ponit in ordine pennas
 A' minima cæptas, longam breuiore sequente,
 Vt cliuo creuisse putes. sic rustica quondam
 Fistula disparibus paulatim surgit auenis.
 Tunc lino medias, & ceris alligat imas.
 Atque ita compositas paruo curuamine flectit.
 Vt ueras imittetur aues. per Icarus una
 Stabat, & ignarus sua se tractare pericla,
 Ore renidenti, modò quas uaga mouerat aura,
 Captabat plumas, flauam modò pellice ceram
 Mollibat, lusuq; suo mirabile patris
 Impediebat opus. postquam manus ultima cæpto
 Imposita est; geminas opifex librauit in alas.
 Ipse suum corpus, motaq; pependit in aura.
 Instruit & natum: Medioq; ut limine curras
 Icare, ait, moneo: ne, si demissior ibis,
 Vnda grauet pennas; si celsior, ignis adurat.
 Inter utrumque uola: nec te' spectare Booten,
 Aut Helicen iubeo, stricturnq; Orionis ense:
 Me duce carpe uiam. pariter præcepta uolandi
 Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.
 Inter opus, monitusq; genæ maduere seniles,
 Et patriæ tremuere manus. dedit oscula nato
 Non iterum repetenda suo: pennisq; leuatus
 Antè uolat, comitiq; timet, uelut ales. ab alto
 Que teneram prolem produxit in aera nido;

Dædali no
 laus.

esperatio

Horta-

Hortaturq; sequi, damnosasq; erudit artēs;
 Et mouet ipse suas, & nativ respicit alas.
 Hos aliquis tremula dum captat arundine pisces,
 Aut pastor baculo, stitit u'ne innixus arator
 Vidit, & obstupuit, quiq; æthera carpere possent,
 Credidit esse deos. & iam Iunonia Leua
 Parte Samos fuerat, Delosq; Parosq; relicta;
 Dextra Lebyntos erat, secundaq; melle * Calymna: Calydnæ
 Cum puer audaci cœpit gaudere uolatu, Icaru uola-
 Deseruitq; ducem; caliq; cupidine tactus tus, & ca-
 Altius egit iter. rapidi uicinia Solis sus.
 Mollit odoratas pennarum uincula ceras.
 Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos,
 Remigioq; carens non ullas concipit auras:
 Oraq; cærulea patrium clamantia nomen
 Excipiuntur aqua: quæ nomen traxit ab illo.
 At pater infelix, nec iam pater, Icare, dixit,
 Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?
 Icare, dicebat. pennas conspexit in undis,
 Deuouitq; suas artes, corpusq; sepulcro
 Condidit, & tellus à nomine dicta sepulti est. Caros in-
 Hunc miseri tumulto ponentem corpora nati sula.
 Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix,
 Et plausit pennis. testataq; gaudia cantu est,
 Vnica tum uolucris, nec uisa prioribus annis,
 Factaq; nuper auis, longum tibi Dædale crimen.
 Namq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
 Progeniem germana suam, natalibus actis
 Bis puerum senis, animi ad præcepta capax.
 Ille etiam medio spinas in pisce notatas

Talus fer-
 ri, & circi-
 ni iudicior.

Traxit in exemplum, ferroq; incidit acuto
 Perpetuos dentes, & ferræ repperit usum
 Primus, & ex uno duo ferrea brachia nodo

Vinxit * Iunxit, ut æquali spatio distantibus illis
 Altera pars staret, pars altera duceret orbem.

Dædalus inuidit, sacraq; ex arce Mineruæ
 Præcipitem misit, lapsum mentitus. at illum,

Talus in per
 dicem.
 Quæ fauet ingenijs, excipit Pallas, auemq;
 Reddidit, & medio uelauit in aere pennis.

Sed uigor ingenij quondam uelocis, in alas,
 Inq; pedes abiit; nomen, quod & antè, remansit.

predices n.
 sunt acerrimi & uolatus, & cur-
 sus.
 Non tamen hæc altè uolucris sua corpora tollit;
 Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos;

Propter humum uolitat, ponitq; in sepibus oua,
 Antiquiq; memor metuit sublimia casus.

Iamq; fatigatum tellus Aetnæa tenebat

Dædalon: & sumptis pro supplice Cocalus armis
 Mitis habebatur. iam lamentabile Athenæ

Pendere desierant, Thesea laude tributum.
 Tempa coronantur, bellatricemq; Mineruam

Cum Ioue, diisq; uocant aliis; quos sanguine uoto,
 Muneribusq; datis, & acerris turis honorant.

Sparserat Argolicas nomen uaga fama per urbes
 Theseos; & populi, quos diues Achæa cepit,

Huius opem magnis implorauere periclis.
 Huius opem Calydon, quamuis Meleagron haberet,

Sollicita supplex petijt prece. caussa petendi
 Sus erat infestæ famulus, uindexq; Dianæ.

Oeneæ nanque ferunt plenis successibus anni
 Primitias frugum Cereri, suamina Lyæo,

Palladi

Palladios flauæ* latices libasse Minervæ,
 Cæptus ab* agricolis superos peruēnit ad omnes
 Ambitosus honor. solas sine ture relictas
 Præteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
 Tangit & ira deos. at non impunè feremus,
 Quæq; inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
 Inquit: & Oeneios ultorem spreta per agros
 Misit aprum, quāto maiores herbida tauros
 Non habet Epirus,* sed habet Sicula arua minores. Calidonis
 Sanguine, & igne micant oculi. riget horrida ceruix: apri defectio.
 Et setæ densis similes hastilibus horrent; pro, &c.
 Stantq; uelut uallum, uelut alta hastilia, setæ.
 Feruida cum rauco latos stridore per armos
 Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis: Elephantinis.
 Fulmen ab ore uenit: frondens afflatibus ardent
 Is modò crescentes se getes proculcat in herba:
 Nunc matura metit fleturi uota coloni,
 Et Cererem in spicis intercipit area frustra,
 Et frustra expectant promissas horrea menses.
 Sternuntur grauidi longo cum palmite fetus,
 Baccaq; cum ramis semper frondentis oliuæ.
 Sæuit & in pecudes. non hæc pastor' ue, canis' ue,
 Non armenta truces possunt defendere tauri.
 Diffugiunt populi, nec sese in mœnibus urbis
 Esse putant tutos: donec Meleagros, & una
 Lestæ manus iuuenum caluere cupidine laudis.
 Tyndaridæ gemini præstantes, cæstibus alter,
 Alter equo, primæq; ratis molitor Iason,
 Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
 Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Linceus,

Leucippusq; ferox, iaculoq; insignis Acastus,
Et uelox Idas, & iam non fœmina Caneus,
Hippothousq;, Dryasq; & cretus Amyntore Phœ-
Actoridæq; pares, & missus ab Elide Phyleus; (nix.
Nec Telamon aberat, magniq; creator Achillis;
Cumq; Pheretiade, & Hyanteo Iolao
Impiger Eurytion, cursuq; inuictus Echion,
Naritiuq; Lelex, Panopeusq;, Hyleusq;, feroxq;
Hippasus, & primis etiam nunc Nestor in annis,
Et quos Hippocoön antiquis misit Amyclis,
Penelopesq; socer, cum Parrhasio Anceo,
Ampycidesq; sagax, & adhuc à coniuge tutus
Oeclydes, nemorisq; decus Tegeæa Lycæi.
Venit Atlanta, Schœnei pulcherrima uirgo.
Rasilis huic summam mordebat fistula nestem:
Crinis erat simplex nodum collectus in unum.
Ex humero pendens resonabat eburnea leuo
Telorum custos: arcum quoque laeva tenebat.
Talis erat cultus facies, quam dicere uere
Virgineam in puero, puerilem in uirgine posses.
Hanc pariter uidit, pariter Calydonius heros
Optauit renuente Deo, flammæq; latentes
Hausit: & O' felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista uirum. nec plura sinit tempusq;, pudorq;
Dicere maius opus magni certaminis urget.

Sylva to-
pographia.

Sylua frequens trabibus, quã ulla cciderat ætas,
Incipit à plano, deuexaq; prospicit arua.
Quò postquam uenere uiri; pars retia tendunt,
Vincula pars adimunt cadibus, pars pressa sequuntur
Signa pedum, cupiuntq; suum reperire periculum.

Concava

Concaua uallis erat, quò se demittere rini
 Assuerant pluuiæ aqua: tenet ima lacuna
 Lenta salix, uluæq; leues, iunciq; palustres,
 Viminaq;, & longæ parua sub arundine canna.
 Hinc aper excitus medios uolentus in hostes
 Fertur, ut excussus elisis nubibus ignis. obspatio.
 Sternitur in cursu nemus, & propulsa fragorem
 Sylua dat. exclamant iuuenes, protentaq; fontis
 Tela tenent dextra lato uibrantia ferro.
 Ille ruit, spargitque canes, ut quisque furenti
 Obstat, & obliquo latrantes * dissipat ictu. despicit
 Cuspis Echionio primum contorta lacerto
 Vana fuit, truncoque dedit leue uulnus acerno.
 Proxima si nimis mitentis uiribus usa
 Non foret, in tergo uisa est hasura petito:
 Longius ist. auctor teli Pagasæus Iason.
 Phæbe, ait, Ampycides, si te, coluiq;, coloq;,
 Da mihi, quod petitur, certo contingere telo,
 Qua potuit precibus Deus annuit. ictus ab illo est,
 Sed sine uulnere aper: * ferrumq; Diana uolanti
 Abstulerat iaculo: lignum sine acumine uenit. quàm co-
pula pro
quia.
 Ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit. flamma
cōparatio.
 Emicat ex oculis, spirat quoque pectore * flammæ,
 Utq; uolat moles adducto concita neruo,
 Cum petiit aut muros, aut plenas milite turres:
 In iuuenes certo sic impete uulnificus sus
 Fertur, & Eupalamon, Pelagonaq; dextra tuentes
 Cornua prostermit. socij rapuere iacentes,
 At non lethiferos effugit Enasimus ictus
 Hippocoonte satus. trepidantem & terga parantem
O 4 Vertere.

Nektor.

Vertere, succiso liquerunt poplite nerui.
 Forsitan & Pylus citra Troiana perisset
 Tempora; sed sumpto posita conamine ab hasta
 Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis;
 Despexitq; loco tutus, quem fugerat hostem
 Dentibus ille ferox in querno stipite truis
 Imminet exitio, fidensq; recentibus armis
 Orithiyæ magni rostro femur hausit adunco,

Castor, &
Pollux.

At gemini non dum caelestia sidera fratres,
 Ambo conspicui, niue candidioribus ambo
 Vectabantur equis. ambo uibrata per auras
 Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
 Vulnera fecissent, nisi setiger inter opacas
 Nec iaculis isset, nec equo loca peruia sylvas.
 Persequitur Telamon, studioq; incautus eundi

protinus
arborea

*Pronus ab arborea cecidit radice retentus.
 Dum lenat hunc Pelcus, celerem Tegeæa sagittam
 Imposuit neruo, sinuatoq; expulit arcu.

Aper uul-
neratur ab
Atalanta.

Fixa sub aure feri summum distinxit arundo
 Corpus, & exiguo rubescit sanguine setas
 Nec tamen illa sui successu letior ictus,
 Quàm Meleager, erat. primus uidisse putatur,
 Et primus socys uisum ostendisse cruorem,
 Et meritum dixisse feres uirtutis honorem.
 Erubuerunt uiri, seq; exhortantur, & adunt
 Cum clamore animos, iactantq; sine ordine tela.
 Turba nocet iactis, & quos petit, impedit ictus.
 Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
 Discite, fœmineis quid tela uirilia præstent,
 Oïanenes, operiq; meo concedite, dixit:

Ipsa uis licet hunc Latonia protegat armis,
 Inuita tamen hunc perimet dextra Diana.
 Talia magniloquo tumidus memorauerat ore,
 Ancipitemq; manu tollens utraque securim,
 Insliterat digitis primos suspensus in artus.
 Occupat audentem, quaq; est uia proxima letho,
 Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
 Concidit Anceus, glomerataq; sanguine multo
 Viscera lapsa* fluunt, madefactaq; terra cruore est **cadunt**
 Ibat in aduersum proles Ixionis hostem.
 Pirihous, ualida quatiens uenabula dextra.
 Cui procul Aegides, O me mihi carior, inquit, **Theseus.**
 Pars animæ consisle meæ: licet eminus esse
 Fortibus: Anceæo nocuit temeraria uirtus.
 Dixit: & erata torst graue cuspide cornu:
 Cui bene librato, uotiq; potente futuro
 Obstitit esculea frondosus ab arbore ramus.
 Misit & Aesonides iaculum: quod casus ab illo
 Vertit, & in mentum figit latrantis, & inter
 Ilia coniectum, tellure per ilia fixum est,
 At manus Oenide uariat: missisq; duabus,
 Hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
 Nec mora, dum sæuit, dum corpora uersat in orbem,
 Stridentemq; nouo spumam cum sanguine fundit: **Aper confl-**
 Vulneris auctor adest, hostemq; irritat ad iram, **ciur a Mc-**
 Splendidaq; aduersos uenabula condit in armos. **leagro.**
 Gaudia testantur socij clamore secundo,
 Viêtricemq; petunt dextræ contingere dextram,
 Immanemq; feram multa tellure iacentem.
 Mirantes spectant; neque adhuc contingere tutum

Atalanta a
Nonacri ur
be.

Esse putant, sed tela tamen sua quisque cruentat.
Ipse pede imposito, caput exitiabile pressit,
Atque ita, Sume mei spoliū Nonacria iuris,
Vixit, & in partem ueniat me agloria tecum.
Protinus exuias rigida horrentia fetis
Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi latitiæ est cum munere muneris auctor.
Inuidere alij, totoq; erat agmine murmur.
E' quibus ingenti tendentes brachia uoce,
Pone age, nec titulos intercipe fœmina nostros,
Thestiadæ clamant; nec te fiducia formæ
Decipiat, ne sit longè tibi captus amore
Auctor: & huic adimunt munus, ius muneris illi.
Non tulit, & tumida fremdens Manortius ira,
Discite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantum distent: hausi q; nefando
Pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterq; uolentem
Vlcisci, fratrem, fraterna q; fata timentem
Haud patitur dubitare diu: calidumq; prioris
Cede recalfecit consorti sanguine telum.

fratrum Al
theæ ce-
des.

Dona deū templis nato uictore ferebat,
Cum uidet extinctos fratres Althea referri
Quæ, plangore dato, mœstis clamoribus urbem
Implet, & auratis mutauit uestibus atras.
At simul est auctor necis editus, excidit omnis
Luctus, & à lacrymis in pœnæ uersus amorem est.
Stipes erat, quem cum partus enixa iaceret
Thestias, in flammam triplices posuere sorores,
Staminaque impresso fatalia pollice nentes,

Ripes fata-
lis, in quo
Meleagris
uita.

Tempora

Tempora dixerunt eadem, lignoq; , tibiq;
 O modò nate damus. quo postquam carmine dicto
 Excessere deæ; flagrantem mater ab igne
 Eripuit rimum, sparsitq; liquentibus undis.
 Ille diu fuerat penetratilibus abditus imis;
 Serbatusq; tuos, inuenis, seruauerat annos.
 Protulit hunc genitrix, tedasq; , & framina poni
 Imperat, & positos inimicos admouet ignes.
 Tum conata quater flammis imponere rimum,
 Cœpta quater tenuit. pugnat materq; , sororq; ;
 Et diuersa trahunt unum duo nomina* pectus :
 Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri :
 Sæpe suum feruens oculis dabat ira ruborem :
 Et modò nescio quid similis crudele minanti
 Vultus erat; modò quem misereri credere posses.
 Cumq; ferus lacrymas animi siccauerat ardor,
 Inueniebantur lacrymæ tamen. utq; carina,
 Quam uentus, uentoq; rapit contrarius æstus,
 Vim geminam sentit, paretq; incerta duobus
 Thesias haud aliter dubijs affectibus errat,
 * Inq; uices ponit, positamq; resuscitat iram.
 Incipit esse tamen melior germana parente :
 Et consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 Impietate pia est. nam, postquam pestifer ignis
 Conualuit, Rogus iste cremet mea viscera, dixit,
 Vtq; manu dira lignum fatale tenebat,
 Ante sepulcrales infelix astitit aras :
 Pœnarumq; deæ triplices furialibus, inquit,
 Eumenides sacris uultus aduertite uestros.
 Vlciscor, facioq; nefas : mors morte pianda est :

corpus

 animi pie-
 tate affecti
 descriptio.

cōparatio.

Perq;

furis.

In scelus addendum scelus est : in funera funus :
 Per coaceruatos pereat domus impia luctus .
 An felix Oeneus nato uictore fruetur ,
 Thestius orbis erit ? melius lugebitis ambo .
 Vos modò fraterni manes , animaq; recentes
 Officium sentite meum , magnosq; paratas
 Accipite inferias uteri mala pignora nostri .
 Hei mihi , quò rapior ? fratres ignoscite matri .
 Deficiunt ad cœpta manus . mervisse fatemur
 Illum cur pereat : mortis mihi displicet auctor .
 Ergo impunè feret ; uiuusq; , & uictor , & ipso
 Successu tumidus , regnum Calydonis habebit :
 Vos cinis exiguus , gelidâq; iacebitis umbra ?
 Haud equidem patiar . pereat sceleratus , & ille
 Spemq; patris , regnumq; trahat , patriâq; ruinam
 Mens ubi materna est ? ubi sunt pia uota parentum ,
 Et quos sustinui bis mensum quinque labores ?
 O' utiuam primis arsisces ignibus infans ,
 Idq; ego passa forem . uixisti munere nostro :
 Nunc merito moriere tuo . capc præmia facti ,
 Bisq; datam , primùm partu , mox stipite raptò ,
 Redde animam , uel me fraternis adde sepulcris .
 Et cupio , & nequeo quidagam ? modo uulnera fratrum
 Ante oculos mihi sunt , & tantæ cedis imago :
 Nunc animam pietas , maternaq; nomina frangunt .
 Me miseram , malè uincetis , sed uincite fratres ,
 Dummodo quæ dederò uobis solatia , uosq;
 Ipsa sequar , dixit : dextraq; auersa trementi
 Funereum torrem medios coniecit in ignes .
 Aut dedit , aut uisus gemitus est ille dedisse

Stipes, & inuitis correptus ab ignibus arsit.
 Inscius, atque absens flamma Meleagrus ab illa.
 Vritur & cæcis torreris viscera sentit
 Ignibus, ac magnos superat uirtute dolores.
 Quod tamen ignauo cadat, & sine sanguine letho,
 Mæret, & Ancæi felicia vulnera dicit:
 Grandæuumq; patrem, fratresq;, piasq; sorores
 Cum gemitu, sociamq; tori uocat ore supremo;
 Forsitan & matrem. crescunt ignisq;, dolorq;,
 Languescuntq; iterum: simul est extinctus uterq;,
 Inq; leues abiit paulatim spiritus auras,
 Paulatim cana prunam uelante fauilla.
 Alta iacet Calydon; lugent iuuenesq;, senesq;,
 Et uulgus, proceresq; gemunt; scissaq; capillos
 Plangunt hora simul matres Calydonides: * Oeneus
 Puluere canitiem genitor, uultusq; seniles
 Fædat humi fusos, spatiosumq; increpat æuum.
 Nam de matre manus diri sibi conscia facti
 Exegit pœnas, actæ per viscera ferro.
 Non, mihi si centum Deus ora sonantia linguis,
 Ingeniumq; capax, totumq; Heliconæ dedisset,
 Tristia persequerer miserarum uota sororum.
 Immemores decoris liuentia pectora tundunt;
 Dumq; manet corpus, corpus refouentq;, fouentq;:
 Oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressant,
 Affusæq; iacent tumulo; signataq; saxo
 Nomina complexæ, lacrimas in nomina fundunt.
 Quas post, Oeneia tandem Latonia clade
 Exatiata domus, præter Gorgenq;, nûrumq;
 Nobilis

Meleagris
rores in a-
ues Mele-
gides.

Nobilis Alcmena, natis in corpora penis
Alleuat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneaq; ora facit, uersasq; per aera mittit.

Interea Theseus, sociati parte laboris
Functus, Erechteias Tritonidos ibat ad arces.
Clausit iter, fecitq; moras Achelous eunti
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte testis

Cecropide, nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes solidas, obliquaq; uolueres magno

Murmure saxa solent. uidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic

Profuit armentis, nec equis uelocibus esse.
Multa quoque hic torrens niuib; de monte solutis

culmine

Corpora turbineo iuuenilia * uortice mersit.
Tutior est requies, solito dum flumina currant

Limite, dum tennes captet suus aluenus undas.
Annuit Aegides, Vtorq; , Acheloe, domoq; ,

Achelous
Gracia flu-
uius.
spelūcæ flu-
uius de-
scriptio.

Consilioq; tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multicauo, nec leuibus atria tophis

Structa subit: molli tellus erat humida musco:
Summa lacunabant alterno murice concha.

Sole Hype-
rionis filio

Iamq; duas lucis partes * Hyperione mensos,
Discubuere toris Theseus, comitesq; laborum,

Hæc Ixionides, illa Træzenius heros
Parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,

synecdo-
cha.

Quosq; alios parilifuerat dignatus honore
Annus Acarnanum latissimus hospite tanto.

Protinus appositas nudæ uestigia nymphæ
Instruxere epulis mensas: dapibusq; remotis,

In gemma posuere merum. tum maximus heros

Aequora

Aequora prospiciens oculis subiecta, Quis, inquit,
 Ille locus, (digitoq; ostendit) & insula nomen
 Quod gerit illa, doce: quanquam non una uidetur.
 Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus, unū.
 Quinque iacent terræ: spatij discrimina fallunt.
 Quoque minus spretæ factum mirere Dianæ,
 Naiades hæ fuerant: quæ cum bis quinque iuuenços
 Mactassent, rurisq; deos ad sacra uocassent,
 Immemores nostri festas duxere choreas.
 Intumui, quantusq; feror, cum plurimus, unquam
 Tantus eram, pariterque animis immanis, & undis
 A syluis syluas, & ab aruis arua reuulsi,
 Cumq; loco nymphas, memores tum demique nostri,
 In freta prouolui. fluctus nossterq; marisq;
 Continuum diduxit humum, partesq; reuellit
 In totidem, medijs quot cernis Echinadas undis.
 Ut tamen ipse uides, procul, en procul una recessit
 Insula grata mihi: Perimelem nauita dicit.
 Huic ego uirgineum dilectæ nomen ademi.
 Quod pater Hippodamas agrè tulit, inq; profundū
 Propulit è scopulo peritura corpora nata.
 Excepi: nantemq; ferens, O proxima terra
 Regnauaga, dixi, sortite Tridentifer undæ,
 In quo desinimus, quò sacri currimus amnes,
 Huc ades, atque audi placidus Neptune precantem.
 Huic ego, quam porto, nocui: si mitis, & æquus
 Si pater Hippodamas, aut si minus impius esset,
 Debit illius misereri, ignoscere nobis.
 Cui quondam tellu clausa est feritate paterna,
 Affer opem; mersaq; , precor, feritate paterna

Naiades in
 insulas E-
 chinadas.

nā omnes
 fluuij nu-
 men habe-
 re dicun-
 tur.

Da Neptune locum, uel sit locus ipsa licebit.
 Hunc quoq; completar, monit caput equoreus rex,
 Concussitq; suis omnes assensibus undas.
 Extimuit nymphe: nabat tamen ipse, natantis

Perimele in
 insulam.

Pectora tangebam trepido salientia motu.
 Dumq; ea contrecto, totum durescere sensi
 Corpus, & inducta condi præcordia terra.

oppidū in
 stagnum.

Dum loquor, amplexa est artus noua terra natantes,
 Et grauis increuit mutatis insula membris.

herba

Amnis ab his tacit, factum mirabile cunctos
 Mouerat, irridet credentes: utq; deorum
 Spretor erat, mentisq; ferox Ixione natus,
 Ficta refers, nimiumq; putas. Acheole potentes
 Esse deos, dixit; si dant, adimuntq; figuras.
 Obstupuere omnes, nec talia dicta probarunt:

Ante omnesq; Lelex animo maturus, & auro
 Sic ait: IMMENSA est, finemq; potentia celi
 Nō habet; & quidquid superi uoluere, peractū est,
 Quoq; minus dubites, talia contermina quercus
 Collibus est Phrygiis, medio circumdata muro.
 Ipse locum uidi: nam me Pelopeia Pittheus
 Misit in arua, suo quondam regnata parenti.

Haud procul hinc Stagnum est, tellus habitabilis olim
 Nunc celebres mergis, fulicisq; palustribus undas.

Iuppiter huc specie mortalis, cumq; parente
 Venit Atlantiades positus caducifer alis.

Mille domos adiere, locum, requiemq; petentes;
 Mille domos clausere feræ: tamen una recepit

Parua quidem stipulis, & canna tecta palustri.
 Sed pia Baucis anus, pariliq; atato Philemon

Illa sunt annis iuncti iuuenilibus, illa
 Consenuere casa, paupertatemq; ferendo
 Effecere leuem, nec iniqua mente ferendam.
 Nec refert, dominos illic, famulos'ue requiras.
 Tota domus duo sunt: ijdem parentq;, iubentq;.
 Ergo ubi calicolæ paruos tetigere penates,
 Summissoq; humiles intrarunt uertice postes,
 Membra senex posito iussit releuare sedili:
 * Quò superiniiecit textum rude sedula Baucis.
 Inde foco tepidum cinerem dimouit, & ignes
 Suscitât hesternos, folijsq; & cortice sicco
 Nutris, & ad flammâs anima perducit anili:
 Multifidasq; faces, ramaliaq; arida tectò
 Detulit, & minuit, paruoq; admonit aheno.
 Quodq; suus coniux riguo collegerat horto
 Truncit olus folijs. furca leuat ille bicorni
 Sordida terga suis nigro pendentia tigno;
 Seruatoq; diu resecat de tergore partem
 Exiguam, sectamq; domat feruentibus undis.
 Interea medias fallunt sermonibus horas,
 Sentiriq; moram prohibent. erat alueus illie
 Fagineus, dura clauo suspensus ab ansa:
 Is tepidis impletur aquis, artusq; fouendos
 Accipit. in medio torus est de mollibus uluis
 Impositus * lecto, sponda, pedibusq; salignis.
 Vestibus hunc uelant. quas non nisi tempore festo
 Sternere consuerant: sed & hæc uilisq;, uetusq;
 Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
 Accubuere dei mensam succincta, tremensq;
 Ponit anus: mensæ sed erat pes tertius impar.

Quod

rustici appa-
ratus, &
mores.

tectò.

Testa parem fecit, quæ postquam subdita cliuum
Sustulit, æquatam mentha extersere uirenti.

periphrasis
oluz.

Ponitur hîc bicolor sincera bacca Minervæ,
Conditæq; in liquida corna autumnalia face,
Intybaq; , & radix , & lactis massa coacti,
Ouaq; non acri leuiter uersata fauilla.

apparatus
mensæ ru-
sticæ.

Omnia fictilibus . post hæc calatus eodem
Sistitur argento crater , fabricataq; fago
Pocula , quæ caua sunt . flauentibus illita ceris .

Parua mora est , epulasq; foci misere calentes :

Nec longe rursus referuntur uina senectæ,
Dantq; locum mensis paulum seducta secundis .

Hîc nux , hîc mista est rugosis caryca palmis
Prunaq; , & in patulis redolentia mala canistris ,
Et de purpureis collectæ uitibus uua .

Candidus in medio fauus est . super omnia uultus
Accessere boni , nec iners , pauperq; uoluntas .

Interea , quoties haustum cratera repleti

Sponte sua , per seq; uident succrescere uina ,

Attoniti nouitate pauent , manibusq; supinis

Concipiunt Baucisq; preces , timidusq; Philemon ,

Et ueniam dapibus , nullisq; paratibus orant .

Vnicus anser erat , minimæ custodia uillæ ;

Quem dijs hospitibus domini mactare parabant :

Ille celer penna tardos ætate fatigat ,

antitheton

Eluditq; diu , tandemq; est uisus ad ipsos ,

Confugisse deos . superi uetuerenecari :

Dijq; sumus , meritasq; luet uicinia pœnas

Impia , dixerunt ; uobis immunibus huius

Esse mali dabitur : modò uestra relinquitetecta ,

Ac nostros comitate gradus, & in ardua montis
 Ite simul. parent: & dijs præeuntibus ambo
 Membra leuant baculis, tardiq; senilibus annis
 Nituntur longo uestigia ponere cliuo.
 Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
 Missa potest: flexere oculos, & mersa palude
 Cetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
 Dumq; ea mirantur, dum deflent fata suorum,
 Mersa uident, quæruntq; suæ pia culmina uillæ.
 Sola loca stabant. dum deflent fata locorum,
 Illa uetus, dominis & iam casa parua duobus
 Vertitur in templum: furcas subiere columna:
 Stramina flauescunt, aurataq; tecta uidentur,
 Celatq; fores, adopertaq; marmore tellus.
 *Concipiunt Baucisq; preces, timidusq; Philemon,
 Talia cum placido Saturnius edidit ore:
 Dicite iuste senex, & fœmina, coniuge iusto
 Digna, quid optetis? cum Baucide pauca locutus
 Iudicium superis aperit commune Philemon:
 Esse sacerdotes, delubraq; uestra tueri
 Poscimus; &, quoniam concordēs egimus annos,
 Auferat hora duos eadem, nec coniugis unquam
 Busta meæ uideam, nec sim tumulandus ab illa.
 Vota fides sequitur: templi tutela fuere:
 Donec uita data est: annis, æuoq; soluti
 Ante gradus* sacros cum starent fortè. lociq;
 Narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
 Iamq; super geminos crescente cacumine uultus,
 Mutua, dum licuit, reddebat dicta, Valeq;

antiqui pro
comitami-
ni.

casa Bauci-
dis in tem-
plum.

idem uor-
sus paulo
superius.

templi
Philemon]
& Baucis
in arborcs.

Tyana re-
gio Phrigia
contermina
arbore

O'coniux dixere simul, simul abdita texit
Ora frutex. ostendit adhuc Tyaneius illic
Incola de gemino uicinos corpore truncos.
Hac mihi non uani, nec erat, cur fallere uellent,
Narrauere senes. equidem pendentia uidi
Serta super ramos, ponensq; recentia, dixi,
Cura deum dij sint, & qui coluere, colantur.
Dsierat: cunctosq; & res, & mouerat auctor,
Thesea præcipue: quem facta audire uolentem
Mira deum, nixus, cubito Calydonius amnis
heros Talibus alloquitur: Sunt, ò fortissime quorum
Forma semel mota est, & in hoc renouamine mansit:
Sunt quibus in plures ius est transire figuras,
Ut tibi complexi terram maris incola Proteus.
Nam modò te iuuenem, modo te uidere leonem:
Nunc uiolentus aper, nunc, quem tetegisse timerent,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe uideri.
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.

Proteus in
uarias for-
mas.

Nec minus Autolyçi coniux Erisichthone nata
Iuris habet. pater huius erat, qui numina diuina
Sperneret, & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus uiolasse securi
Dicitur, & lucos ferro temerasse uetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus
Vna nemus: uitta mediam, memoresq; tabella,
Sertaq; cingebant, uoti argumenta potentis.
Sæpe sub hac Dryades festa duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine trunci

Circumire

Circumiêre modum, mensuraq; roboris ulnas
 Quinque ter implebat: nec non & cetera tantum cōparatio.
 Sylua sub hac omnis, quantum fuit herba sub illa.
 Nec tamen iccirco ferro Dryopeius illa
 Abstiniuit, famulosq; iubet succidere sacrum Thessalis
impicias.
 Robur; & , ut iussos cunctari uidit, ab uno
 Edidit hæc rapta sceleratus uerba securi:
 Non dilecta deæ solùm, sed & ipsa licebit
 Sit dea, iam tanget frondente cacumine terram.
 Dixit: & obliquos dum telum librat in ictus,
 Contremuit, gemitumq; dedit * Dodonia quercus: decidua,
 Et pariter frondes, pariter pallescere glandes siue, de
 Cæpere, ac longi pallorem ducere rami, uulnere
 Cuius ut in trunco fecit manus impia uulnus,
 Haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
 Quàm solet, ante aras ingens ubi uictima taurus cōparatio:
 Concidit, abrupta cruore è ceruice profundi.
 Obstupuere omnes: aliquisq; ex omnibus audet
 Deterrenere nefas, sæuamq; inhibere bipennem.
 Aspicit hunc, Mentisq; piæ cape præmia, dixit
 Thessalus: inq; uirum conuertit ab arbore ferrum
 Detruncatq; caput: repetitaq; robora cædit.
 Editus è medio sonus est cùm robore talis:
 Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno,
 Quæ tibi factorum pœnas instare iuorum
 Vaticinor moriens, nostri solatia lethi.
 Persequitur scelus ille suum: labefactaq; tandem
 Ictibus innumeris adductaq; funibus arbor
 Corruit, & multam prostrauit pondere syluam.
 Attonitæ Dryades damno nemorumq;, suoq;,

Omnes germanæ Cererem cum uestibus atris
 Merentes adeunt, pœnamq; Eriſichthonis ordæ
 Annuit his, capitisq; ſui pulcherrima motu
 Concuſſit grauidis oneratos meſſibus agros.
 Moliturq; genus pœnæ miſerabile, ſi non
 Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
 Peſtifera lacerare fame. quæ, quatinus ipſi
 Non adeunda deæ, (neq; enim Cereremq;, Famẽq;
 Fata coire ſinunt) montani numinis unam
 Talibus agreſtem compellat Oreada dictis.
 Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
 Trifte ſolum, ſterilis, ſine fruge ſine arbore tellus.
 Frigus iners illic habitat, Pallorq;, Tremorq;,
 Et ieiuna Fames. ea ſe in præcordia condat
 Sacrilegi ſclerata iube: nec copia rerum
 Vincat eam, ſuperetq; meas certamina uires.
 Ne'ue uia ſpatium te terreat; accipe curruſ,
 Accipe quos frenis altè moderere dracones.
 Et dedit. illa dato ſubuecta per aera curru
 Deuenit in Scythiam; rigidiq; cacumine montis
 (Caucason appellant) ſerpentum colla lenauit,
 Quæſitamq; Famem lapidoſo uidit in agro
 Vnguibus: & raris uelentem dentibus herbas.
 Hirtus erat crinis, caua lumina pallor in ore,
 Labra incana ſitu, ſcabri rubigine dentes,
 Dura cutis, per quam ſpectari uiſcera poſſent:
 Oſſa ſub incuruis exſtabat arida lumbis
 Ventrīs erat pro uentre locus: pendere putares
 Peſtus, & à ſpinæ tantummodo crate teneri.
 Auxerat articulos macies, genumq; tumebat
 Orbis,

Famis locus.

Frigus perpetui comites.

Famis deſcriptio.

Orbis, & immodico prodibant tuberc tali.
 Hanc procul ut uidit, (neq; enim est accedere iuxtā
 Ausa) refert mandata deæ: paulumq; morata,
 Quāquā aberat longè, quāquā modò uenerat illuc
 Visatamen sensisse famem: retroq; dracones
 Egit in Aemoniam uersis sublimis habenis.
 Dicta fames Cereris (quamuis contraria semper
 Illius est operi) peragit; perq; aera uento
 Ad iussam delata domum est, & protinus intrat
 Sacrilegi thalamos, altoq; sopore solutum
 (Noctis enim tēpus) geminis amplectitur* ulnis, *alis*
 Seq; uiro inspirat; faucesq; & pectus, & ora
 Afflat, & in uacuis peragit ieiunia uenis.
 Functaq; mandato fecundum deserit orbem,
 Inq; domos inopes, assuetaq; uertitur* antra.
 Lenis adhuc somnus placidis Erisichthōna pennis *arua.*
 Mulcebat; petit ille dapes sub imagine somni, *Erisichthō*
 Oraq; uana mouet, dentemq; in dente fatigat; *nis fames.*
 Exercetq; cibo delusum guttur inani,
 Proq; epulis tenues nequidquam deuorat auras.
 Vt uerò est expulsa quies, furit ardor edendi,
 Perq; auidas fauces, immensaq; uiscera regnat.
 Nec mora, quod pōtus, quod terra, quod educat aer
 Poscit, & appositis queritur ieiunia mensis.
 Inq; epulis epulas quærit: quodq; urbibus esse,
 Quodq; satis poterat populo, non sufficit uni;
 Plusq; cupit, quò plura suam demittit in aluum.
 Vtq; fretum recipit de tota flumina terra,
 Nec satiatur aquis, peregrinosq; ebibit amnes:
 Vtq; rapax ignis non unquam alimenta recusat,

Innumerasq; faces cremat: & quò copia maior
 Est data, plura cupit, turbaq; uoracior ipsa est:
 Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
 Accipiunt, poscuntq; simul. cibus omnis in illo
 Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendo.
 Iamq; fame patrias, alti; uoragine uentris
 Attenuarat opes: sed inatenuata manebat
 Tum quoque dira fames, implacataeq; uigebat
 Flammagula. tandem demisso in uiscera censu,
 Filia restabat non illo digna parente.

Hanc quoq; uendit inops. dominum generosa recusat
 Et uicina suas tendens super æquora palmas,
 Eripe me domino, qui raptæ præmia * nobis
 Virginitatis habes, ait. hæc Neptunus habebat.

Qui, prece non sprete, quamuis * modò uisa sequenti
 Esset hero, formamq; nouat, uultumq; uirilem
 Induit, & * cultus pisces capientibus aptos.

uultus

filia Erisi-
 cthonis in
 uirum.

Hanc dominus spectans, O' qui pendentia paruo
 Aera cibo celas moderator arundinis, inquit,
 Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
 Credulus, & nullos nisi fixos sentiat hamos,
 Quæ modò cum uili turbatis ueste capillis
 Litore in hoc steterat, (nam stantem in litore uidi)
 Dic, ubi sit. neque enim uestigia longius extant.

numen

Illa Dei * munus bene cedere sensit: & à se
 Se queri gaudens, his est rescuta rogantem:
 Quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
 Gurgite ab hoc flexi; studioq; oneratus in hæsi.
 Quoq; minus dubites; sic has Deus æquoris artes
 Adiunet, ut nemo iam dudum litore in isto,

Metamen excepto, nec fœmina constitit ulla.

Credidit, & uerso dominus pede pressit arenam,

Elususq; abiit: illi sua reddita forma est.

Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,

Sæpe pater dominis Triopeida tradit: at illa

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat

Præbebatq; audio non iusta alimenta parenti.

Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem

Materiam, dederatq; graui noua pabula morbo,

Ipse suos artus lacero diuellere morsu

Cæpit, & infelix minuendo corpus alebat.

Quid moror externis? etiam mihi sæpe nouandi

Corporis, ò iuuenes, numero finita potestas.

Nā modò qui nūc sum, uideor; modò flector in anguē

Armenti modò dux uires in cornua sumo:

Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo

Fontis, ipse uides. gemitus sunt uerba secuti.

Metra inue-
rias figuras
unde ada-
gium.

Metra mu-
tabilior.

Achelous
in tres figu-
ras.

P. Ouidij Nasonis

METAMORPHOSEON

LIBER NONVS.

Herculis la-
da cum
Achelloo p
Deianira
nuptijs de-
scriptio.

*Vae gemitus, truncaq; Deo Ne-
ptunius heros*

*Causa rogat frontis: cum sic Caly-
donius amnis*

*Cæpit inornatos redimitus arundi-
ne crines:*

Triste petis munus: quis enim sua prælia victus

Comme-

Commemorare uelit? referam tamen ordine: nec tam
Turpe fuit uinci, quàm contendisse decorum est:

Magna; dat nobis tantus solatia uictor.

Nomine si qua suo tandem peruénit ad aures

Deianira tuas, quondam pulcherrima uirgo,

Multorumq; fuit spes inuidiosa procorum.

Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,

Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.

Dixit & Alcides. alij cessere duobus.

Ille Iouem socerum dare se, famamq; laborum,

Et superata suæ referebat iussa nouerca,

Contra ego, TURPE Deum mortali cedere dixi:

(Non dum erat ille Deus) dominum me cernis aquarum

Cursibus obliquis inter tua regna fluenem.

Nec gener externis hospes tibi missus ab cris,

Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.

Tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno

Odit & omnis abest iussorum pœna laborum.

Nam quòd te iactas Alcmena matre creatum:

Iuppiter aut falsus pater est, aut crimine uerus.

Matris adulterio patrem petis. elige, fictum

Esse Iouem malis, an te per dedecus ortum.

Talia dicentem iam dudum limine toruo

Speccat, & accensa non fortiter imperat iræ,

Verbaq; tot redit: Melior mihi dextera lingua est,

Dummodo pugnando superem, tu uince loquendo.

Congrediturq; ferox. puduit modò magna locutum.

Cedere: reieci uiridem de corpore uestem,

Brachiaq; opposui, tenuiq; à pectore uaras

In statione manus, & pugnae membra parau.

Deianira.

complexio
ne Herculis
superbiam
redarguit.

Herculis
& Acheloi
congressu.

Ille

Ille cauis hausto spargit me puluere palmis,
Inq; uicem fuluæ tactu flauescit arenæ.

Et modò ceruicem, modò crura micantia captat,
Aut captare putes, omnisq; à parte laceßit.

Me mea defendit grauitas, frustra; petebar.

cōparatio. *corū, quæ a*
luctatori-
bus fieri so-
lent, descri-
ptio. Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant: manet illa. suoq; est pondere tuta.
Digredimur paulum, rursusq; ad bella coimus,
Inq; gradu stetimus certi non cedere: eratq;

Cum pede pes iunctus: totoq; ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.

cōparatio. Non aliter uidi fortes concurrere tauros,
Cum pre tium pugnatoto nitidissima saltu
Expetitur coniux. spectant armenta, pauentq;,
regni Nescia quem maneat tanti uictoria * belli.

Ter sine profectu uoluit nitentia contrà
Reicere Alcides à se mea pectora: quartò
Excudit amplexus, adductaq; brachia soluit:
Impulsumq; manu(certum est mihi uera fateri)
Protinus auertit, tergoq; onerosus inhæsit.

Si qua fides(neque enim ficta mihi gloria uoce
Quæritur) imposito pressus mihi monte uidebar.
Vix tamen inserui sudore fluentia multo
Brachia; uix solui duros à corpore nexus.

Instat anhelanti, prohibetq; resumere uires,
Et ceruice mea potitur. tum denique tellus
Pressa genu nostro est, & arenas ore momordi.

Inferior uirtute, meas diuertor ad artes;

Achelous
in anguem
Hydram. Elaborq; uiro longum formatus in anguem:
Qui postquam flexos sinuauit corpus in orbes,

Cumq;

Cumq; fero moui linguam stridore bisulcam
 Risit, & illudens nostras Tirynthius artes,
 Cunarum labor est angues superare mearum,
 Dixit: & ut uincas alios Acheloe dracones,
 Pars quota Lernæa serpens eris unus Echidna?
 Vulneribus fecunda suis erat illa; nec ullum
 De centum. numero caput est impunè recisum.
 Quin gemino ceruix hærede ualentior esset:
 Hanc ego ramosam natis è cede colubris,
 Crescentemq; malo domui, domitamq; reduxi.
 Quid fore te credis, falsum qui uersus in anguem
 Arma aliena moues? quem forma precaria cælat
 Dixerat, & summo digitorum uincula collo
 Inijcit. angebar. ceu guttura forcipe pressus:
 Pollicibusq; meas pugnabam euellere fauces.
 Sic quoque deuicta restabat tertia tauri
 Forma trucid. tauro mutatus membra rebello.
 Induit ille toris à leua parte lacertos,
 Admissumq; trahens sequitur, de pressaq; dura
 Cornua figit humo, meq; alta sternit arena.
 Nec satis hoc fuerat; rigidum fera dextera cornu
 Dum tenet, infregit, truncaq; à fronte reuellit.
 Naiades hoc pomis, & odoro flore repletum.
 Sacrarunt: diuesq; meo bona copia cornu est.
 Dixerat: & nymphe ritu succincta Diane
 Vna ministrarum fusis utrinque capillis
 Incessit, totumq; tulit prædiuite cornu
 Autumnum, & mensas felicia poma secundas.
 Lux subit: & primo feriente cacumina Sole
 Discedunt iuuenes. neque enim dum flumina pacem,
 Et

Lernæ cen
tum capita.

Acheloe
in taurum.

copia cor-
nu.

curfus, Et placidos habeant * lapsus, totaq; residant,
motaque Opperiuntur aquæ. uultus Achelous agrestes,
 Et lacerum cornu medijs caput abdidit undis.
 Hunc tamen ablati domuit iactura decoris:
 Cetera sospes habet. capitis quoque fronde saligna.
 Aut super imposita celatur arundine damnum.

Nessus cru-
or in uene-
rum.

Au uins Ae-
solia in Co-
rlinthiacum
sinum la-
bens.

At te Nesse, ferox eiusdem uirginis ardor
 Perdiderat, uolucris traiectum terga sagitta.
 Nanque noua repetens patrios cum coniuge muros
 Venerat * Eueni rapidas Ioue natus ad undas.
 Vberior solito, nimbis hyemalibus auctus,
 Vorticibusq; frequens erat, atque imperuius amnis,
 Intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
 Nessus adit, membrisq; ualens, scitusq; uadorum;
 Officioq; meo ripa sistetur in illa
 Hæc, ait, Alcide; tu uiribus utere nando.

iecerat

Tradidit Aonius pauidam Calydonida Nesso.
 Pallentemq; metu fluiumq; ipsamq; timentem.
 Mox, ut erat, pharetraq; grauis, spolioq; leonis
 (Nam clauā, & curuos trans ripam * miserat arcus)
 Quandoquidem cæpi. superentur flumina, dixit.
 Nec dubitat, nec, qua sit clementissimus amnis,
 Quærit, & obsequio deferri spernit aquarum,
 Iamq; tenons ripam missos cum tolleret arcus,
 Coniugis agnouit uocem, Nessoq; paranti
 Fallere depositum, Quò te fiducia, clamat,
 Vana pedum uiolenter rapit? tibi, Nesse, biformis
 Diximus; exaudi, nec res intercipe nostras.
 Si te nulla mei reuerentia mouit; at orbes
 Conubitus uetitos poterant inhibere * paterni.

id est, Ixio-
nis patris
hui.

Haud

Haud tamen effugies, quamuis ope fidis equina.
 Vulnere, non pedibus, te consequar. ultima dicta
 Reprobat, & missa fugientia terga sagitta
 Traiicit. extabat ferrum de pectore aduncum,
 Quod simul euulsū est, sanguis per utrunq; foramen
 Emicuit, mistus Lernæi tabe ueneni.
 Excipit hunc Nessus. Neq; enim moriemur inulti,
 Secum ait: & calido uelamina tincta cruore
 Dat munus raptæ, uelut irritamen amoris.

Nesl. cu-
des,

Longa fuit mediij mora temporis, actaq; magni
 Herculis implerant terras, odiumq; nouercæ.
 Victor ab Oechalia Cæneo sacra parabat
 Voto Ioui, cū fama laquax * peruenit ad aures,
 Deianira, tuas, quæ ueris adddere falsa
 Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit,
 Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
 Credit amans, Venerisq; nouæ perterrita fama
 Indulset primò lacrymis, flendoq; dolorem
 Diffudit miseranda suū: mox deinde, Quid autem
 Flemus, ait? pellex lacrymis letabitur istis.
 Quæ quoniā adueniet, pperādū, aliqdq; nouādū est,
 Dum licet, & thalamos non dū tenet altera nostros.
 Conquerar, an sileam? repetā Calydōna, morer ne?
 Excedam testis, * an sic nihil amplius obstem?
 Quid, si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
 (Forte paro facinus) quantumq; iniuria possit,
 Fæmineusq; dolor, * ingulata pellice testis?
 In cursus animus uarios abit. omnibus illis
 Prætulit imbutam Nessæo sanguine uestem
 Mittere, quæ uires defecto reddat amori:

præcessit
fama om-
nia crescit,
atque exag-
gerat.

Deianira
zelotypia.

ac

nulgata

Ignaroq;

Ignaroq; *Lychæ*, quid tradat nescia, luctus
 Ipsa suos tradit, blandisq; miserrima uerbis
 Dona det illa uiro mandat. capit inscius heros,
 Induiturq; humeris *Lernææ* uirus *Echidnæ*.
 Tura dabat primis, & uerba precantia flammis,
 Vinaq; marmoreas patera fundebat in aras:
 Incaluit uis illa mali, resolutaq; flammis
 Herculeos abiit latè diffusa per artus.
 Dum potuit, solita gemitum uirtute repressit.
 Viſta malis postquam est patientia, reppulit aras,
 Impleuitq; suis nemorosam uocibus* *Oeten*.
 Nec mora, lethiferam conatur scindere uestem.
 Quà trahitur, trahit illa cutem, (ſædumq; relatu)
 Aut hæret membris frustra tentata reuelli,
 Aut laceros artes, & grandia detegit ossa.
 Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
 Tincta lacu, stridet, coquiturq; ardente ueneno.
 Nec modus est: sorbent auidæ præcordia flammæ,
 Cæruleusq; fluit toto de corpore sudor,
 Ambusti q; sonant nerui: cæcæq; medullis
 Labe *Tabe liquefactis, tollens ad sidera palmas,
 Cladibus, exclamat, Saturnia pascere nostris?
 Pascere, & hanc pestem spectata crudelis ab alto,
 Corq; serum satia. uel si miserandus & hosti.
 (Hostis enim tibi sum) diris cruciatibus ægram,
 Inuisamq; animam, natamq; laboribus, aufer.
 Mors mihi munus erit. decet hæc dare dona nouerca.
 Ergo ego sædantem peregrino templa cruore
 Busirim domui? seuoq; alimenta parentis
 Anteo eripui? nec me pastoris Iberi

montem
 Theſſaliæ.
 morte, ro-
 go, & ſepul-
 chro Hercu-
 lis clarum.

Herculide
 æ & oſto
 certamina.

Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere mouit
 Vos ne manus ualidi pressistis cornua tauri?
 Vestrum opus Elis habet, uestrum* Stymphalides undæ,
 Partheniumq; nemus uestra uirtute relatus
 Thermodoontiaco calatus balthens auro,
 Pomaq; ab insomni non custodita dracone.
 Nec mihi centauri potuere resistere, nec mi
 Arcadiæ uastator Aper; nec profuit Hydræ
 Crescere per damnum, geminasq; resumere uires.
 Quid? * q; Thracis equos humano sanguine pingues, cum
 Plenaq; corporibus laceris præsepia uidi?
 Visaq; deiecti; dominumq; , ipsosq; peremi?
 His elisa iacet moles Nemeæa lacertis:
 * Cacus & horrendum Tiberino* gurgite monstrum. His ca-
 Hac cælum ceruice tuli. defessa iubendo est cus horr.
 Sæua Iouis coniux: ego sum indefessus agendo. litore
 Sed noua pestis adest; cui nec uirtute resisti,
 Nec telis, armisq; potest, pulmonibus errat
 Ignis edax imis perq; omnes pascitur artus.
 At ualet Eurystheus, & sunt qui credere possint
 Esse deos? dixit, perq; altam saucius Oeten
 Haud aliter graditur, quam si uenabula Taurus
 Corpore fixa gerat, factiq; refugerit auctor.
 Sæpe illum gemitus edentem, sæpe trementem;
 Sæpe retentantem totas infringere uestes
 Sterneptemq; trabes, irascentemq; uideres
 Montibus, aut patrio tendentem brachia cælo.
 Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cauata
 Aspicit: utq; dolor rabiem collegerat omnem,
 Tu'ne Lycha, dixit; feralia dona dedisti?

palis est Ar-
 cadia
 ex qua Era-
 linus fuit.

His ca-
 cus horr.
 litore

cōparatio.

Tu'ne meæ necis auctor eris ? tremuit ille , paueq;
Pallidus , & timidè uerba excusantia dicit .

Dicentem , genibusq; manus adhibere parantem ,

Corripit Alcides ; & terq; quaterq; rotatum

Mittit in Euhoicas tormento fortius undas .

Ille per aerias pendens induruit auras .

osparatio.

Vtq; ferunt imbres gelidis concreescere uentis ,

Inde nives fieri ; niuib; quoque mole rotatis

Astringi , & spissa glomerari grandine corpus :

Sic illum ualidis iactum per inane lacertis ,

Exanguemq; metu , nec quidquam humoris habentē

Lychas in
scopulum.

Inrigidos uersum silices prior edidit ætas .

Nunc quoq; in Euhoico scopulus breuis eminet altè

Gurgite , & humanæ seruat uestigia formæ .

Quem quasi sensurum nautæ calcare uerentur .

Appellantq; Lychan . At tu , Iouis inclyta proles ,

Arboribus cæsis , quas ardua gesserat Oete ,

Inq; pyram structis , arcū , pharetramq; pacem ,

Philotee
Pæantis si-
lium.

Regnaq; uisuras iterum Troiana sagittas

Ferre iubes Pæante satum ; quo flamma ministro

Subdita : dumq; audis comprehenditur ignibus agger ,

Congeriem syluæ Nemeæo uellere summam

Sternis , & imposita clauæ ceruice recumbis ,

Haud alio uultu , quàm si conuicta iaceres

Inter plena meri redimitus pocula sertis .

Iamq; ualens , in omne latus diffusa sonabat ,

Securosq; artus , contemptoremq; petebat

Flamma suum : timuere dei pro uindice * terræ .

mundi

Quos ita (sensit enim) lato saturnius ore

Iuppiter alloquitur : Nostra est timor iste uoluptas

O' superi

O superi totoq; libens mihi pectore grator,
 Quod memoris populi dicor rectorq;, paterq;,
 Et mea progenies uestro buoque tuta fauore est.
 Nam quanquam ipsus datis hoc immanibus actis,
 Obligor ipse tamen. sed cum ne pectora uano
 Fida metu paueant, Oetaas spernite flammæ.
 Omnia qui uicit, uincet, quos cernitis, ignes:
 Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
 Sentiet. æternum est, à me quod traxit, & expers,
 Atque immune necis, nullaq; domabile flamma.
 Idq; ego defunctum terra, cælestibus oris
 Accipiam cunctisq; meum letabile factum
 Dijs fore confido. si quis tamen Hercule, si quis
 Fortè Deo doliturus erit, data præmia nollet:
 Sed meruisse dari sciet, inuitusq; probabit.
 Assensere dei: coniux quoque regia uisa est
 Cetera non duro, duro tamen ultima uultu
 Dicta tulisse Iouis, seq; indoluisse notatam.

Interea quodcunque fuit populabile flamma,
 Mulciber abstulerat: nec cognoscenda remansit
 Herculis effigies, nec quidquam ab iamgine ductum
 Matris habet, tantumq; Iouis uestigia seruat.
 Utq; nouus serpens, posita cum pelle senecta,
 Luxuriare solet, squamaq; nitere re centi:
 Sic ubi mortales Tirynthius exiit artus,
 Parte sui meliore uiget, * maiorq; uideri
 Cæpit, & angusta fieri grauitate uerendus.
 Quem pater omnipotens inter cauanubila raptum
 Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.
 Sensit Atlas pondus; neque adhuc Stheneleius iras

Iuno a Io-
 ne taxatur,
 quod Her-
 culem tem-
 per fuerit
 odio prose-
 cuta.

cōparatio.

meliorq;

emphasis

qua Hercu-
lis magni-
tudo innui-
tur.

*Soluerat Euryfibeus, odiumq; in prole paternum
Exercebat atrox. at longis anxia curis*

*Argolis Alcmena questus ubi ponat aniles,
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cui'ue suos casus, Iolem habet. Herculis illam
Imperio, thalamoq;, animoq; receperat Hyllus,
Impleratq; uterum generoso semine; cum sic*

deā parien-
tibus propi-
tia, quæ &
Lucina ap-
pellatur.

*Incipit Alcmena: Faucant tibi numina saltem,
Corripiantq; moras tunc, cum matura uocabis
Præpositam timidis parientibus * Ilithyiam,
Quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit
Nanque laboriferi cum iam natalis adesset,
Herculis & decimum premeretur sidere signum,
Tendebat grauitas uterum mihi: quodq; ferebam,
Tantum erat, ut posses auctorem dicere * tanti
Ponderis esse Iouem. nec iam tolerare labores
Vlterius poteram. quin nunc quoq; frigidus artus,
Dū loquor, horror habet, parsq; est meminisse doloris
Septem ego per noctes totidem cruciata diebus
Fessa malis, tendensq; ad cælum brachia, magno
Lucinam* ad nexos partus clamore uocabam.*

nixusq;
pares

*Illa quidem uenit, sed præcorrupta, meumq;
Quæ donare caput Iunoni uellet iniquæ,
Vtq; meos audit gemitus, subsedit in illa
Ante fores ara, dextroq; est poplite læuum
Pressa genu, digitisq; inter se pectine iunctis
Sustinuit partus, tacita quoque carmina uoce
Dixit; & inceptos tenuerunt carmina partus.*

Ilithya in
uerulam, ta-
li modo par-
tus impedi-
ri scribit
Plin.

*Nitor & ingrato facio conuicia demens
Vana Ioui, cupioq; mori, moturaq; duros*

Verba

Verba queror filices. matres Cadmeides adsunt,
 Votaq; suscipiunt, exhortanturq; dolentem.
 Vna ministrarum media plebe Galanthis
 Flaua comas, aderat faciendis strenua iussis,
 Officiis dilecta suis. ea sensit iniqua
 Nescio quid Iunone geri: dumq; exit, & intras
 Sape fores, diuam residentem uidit in ara,
 Brachiaq; in genibus digitis connexa tenentem:
 Et, Quæcunq; es, ait domina gratare: leuato est
 Argolis Alcмене, potiturq; puerpera uoto.
 Exiit, iunctasq; manus pauefacta remisit
 Diua potens uteri: uinclis lenior ipsa remissis
 Numine decepto risisse Galanthis fama est.
 Ridentem, pressa q; ipsis dea sua capillis
 Traxit, & è terra corpus releuare uolentem
 Arcuit, inq; pedes mutauit brachia primos.
 Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
 Amisere suum: forma est diuersa priori.
 Quæ, quia mendaci parientem inuerat ore,
 Ore parit; nostraq; domus, uelut antè frequentat
 Dixit, admonitu ueteris commota ministræ
 Ingemuit, quam sic nurus est affata dolentem:
 Te tamen, o genitrix, aliena è sanguine uestro
 Rapta mouet facies: quid, si tibi mira sororis
 Fata meæ referam? quanquàm lacrymæq; dolorq;
 Impediunt, prohibentq; loqui. Fuit unica matri
 (Me pater ex alia genui) notissima forma
 Oechalidum Driope: quam uirginitate carentem,
 Vimq; Dei passam Delphos, delonque tenenti,
 Excipit Andræmon, & habetur coniuge felix.

Galanthis
 in Mustelâ.

Iole Hy III
 Herculi a.
 lij uxo s.

*Est lacus accliuus deuexo margine, formam
Litoris efficiens: summum myræta, coronant.*

*Dryope in
arborcm.*

*Venerat huc Dryope, falorum nescia, quoq;
Indignere magis, nymphis latura coronas:
Inq; sinu puerum, qui non dum impleuerat anum,
Dulce ferebat onus, tepidiq; ope lactis alebat.
Haud procul à stagno Tyrios immitata colores
In spem baccarum florebat aquatica Lotos.*

*Carpserat hinc Dryope, quas oblectamina nato
Porrigeret, flores; & idem factura uidebar:
(Nanque aderam) uidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moueri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
Lotos in hanc nymphe, fugiens ouiscena Priapi,
Contulerat uersos, seruatu nomine, uultus.
Nescierat soror hoc: quæ cum perterrita retrò
Iret, & oratis uellet discedere nymphis;*

*Lotos in ar
borem sui
nominis.*

*Hæserunt radice pedes. conuellere pugnat,
Nec quidquam, nisi summa, mouet. succrescit ab imo
Totaq; paulatim lentus premit inguina cortex.
Vt uidit, conata manu laniare capillos,
Frõde manũ impleuit: frondes caput omne tenebant.
At puer Amphisus (nanque hoc auus Eurytus illi
* Addiderat nomen) materna rigescere sensit
Vbera, nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam * fati crudelis; opemq;
Non poteram tibi ferre, soror: quantunq; ualebam,
Crescentem truncum, ramosq; amplexa morabar:
Et fateor, uolui sub eodem cortice condi.*

*Indide-
rat.
facti*

Ecce uir Andramon, genitorq; miserrimus adsunt,

Et querunt Dryopen, querentibus illis
 Ostendi Loton, tepido dant oscula ligno,
 Assuq; suæ radicibus arboris hærent.
 Nil, nisi iam faciem quod non foret arbor, habebas
 Cara soror, lacrymæ misero de corpore factis
 Irrorant foliis: ac dum licet, oraq; præstant
 Vocis iter, tales effundit in æra questus:
 Si qua fides miseris, hoc me per numina iuro
 Non meruisse nefas: patior sine crimine pœnam,
 Viximus innocuæ, si mentior; arida perdam,
 Quas habeo, frondes, & cæsa securibus, urar.
 Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
 Et date nutrici, nostraq; sub arbore sæpe
 Lac facitote bibat, nostraq; sub arbore ludat;
 Cumq; loqui poterit, matrem facitote salutet:
 Et tristis dicat, Latet hoc in stipite mater:
 Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores,
 Et frutices omne corpus putet esse dearum.
 Care uale coniux, & tu germana, paterq;
 *Et, si qua est pietas, ab acutæ uulnere falcis,
 A' pecoris morsu frondes defendite nostras.
 Et quoniam mihi fas ad uos incumbere non est;
 Erigite huc artus, & ad oscula nostra uenite,
 Dum tangi possum, paruumq; attollite natum.
 Plura loqui nequeo: nam iam per candida mollis
 Colla liber serpit, summoq; cacumine condor.
 Ex oculis remouete manus, sine munere uestro
 Contegit inductus morientia lumina cortex.
 Desierat simul ore loqui, simul esse: diuq;
 Corpore mutato rami caluere recentes.

Qui

solobāt mo
 rientiu ocul
 t., parenti-
 bus, siue

iberis, siue
ceteris pro-
pinquiorib.
claudi.

Iolao repa-
ratur.
uultus.

deflentq;

Ne'ue ne
cem sinat
esse sui
uictoris
inultam
uario

*Dum refert Iole factum miserabile, dumq;
Eurytidos lacrimas admoto pollice siccatur
Alcmene, flet & ipsa tamen; compescuit omnem
Res noua tristitiam. nam limine constitit alto
Penè puer, dubiaq; tegens lanugine malas
Ora reformatus primos Iolauis in annos.
Hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
Vista uiri precibus; quæ cum iurare pararet
Dona tributuram post hunc se talia nulli,
Non est passa Themis. nam iam discordia Thebæ
Bella mouent, dixit, Capaneusq; nisi ab Ioue uinci
Haud poterit, * fientq; pares in uulnera fratres,
Subductaq; suos manes tellure uidebit
Viuus adhuc uates: ultusq; parente parentem
Natus erit facto pius; & sceleratus eodem,
Attonitusq; malis exul mentisq; domusq;
Vultibus Eumenidum, matrisq; agitur umbris;
Donec eum coniux fatale poposcerit aurum,
Cognatumq; latus Phlegæus auferit ensis.
Tum demum magno petet hoc Acheloia supplex
Ab Ioue Callirhoe, natis infantibus annos
Ne'ue ne * Addat, ne ue necem sinat esse ultoris inultam:
Iuppiter his motus priuignæ dona, nurusq;,
Præcipiet, facietq; uiros impubibus annis.
Hæc ubi faticano uenturi prescia dixit
Ore Themis; * uano superi sermone fremebant,
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. queritur ueteres Pallantias annos
Coniugis esse sui; queritur canescere mitis
Iasiona Ceres; repetitum Mulciber æuam*

Poscit

Poscit Erichthonio; Venerem quoque cura futuri
 Tangit, & Anchisæ renouare paciscitur annos.
 Cui studeat, Deus omnis habet; crescitq; fauore
 Turbida seditio: donec sua Iuppiter ora
 Soluit, & , O nostri si qua est reuerentia, dixit,
 Quò ruitis? tantum ne aliquis sibi posse uidetur,
 Fata quoque superet? è fatis Iolaus in annos,
 Quos egit, redyt: fatis iuuenescere debent
 Callirhoe geniti, non ambitione, nec armis.
 Vos etiam quoque hoc animo meliore seratis,
 Me quoque fata regunt: quæ si mutare ualerem;
 Nec nostrum seri curuarent Aeacon anni,
 Perpetuumq; æui florem Rhadamanthus haberet,
 Cum Minoe meo, qui propter * amara senectæ
 Pondera despicitur, nec, quo prius, ordine regnat.

Disia Iouis mouere deos; nec sustinet ullus,
 Cum uideat fessos Rhadamanthon, & Aeacon annis
 Et Minoa, queri; qui dum fuit integer æui,
 Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes.
 Tunc erat inualidus, Deionidemq; inuentæ
 Robore Miletem Phæboq; parente superbum
 Pertimuit; credensq; suis insurgere regnis,
 Haud tamen est patrijs arcere penatibus ausus.
 Sponte fugis Milete tua, celeriq; carina
 Aegæas metiris aquas, & in Aside terra
 Mœnia constituis positoris habentia nomen.
 Hic tibi, dum sequitur patriæ curuamina ripæ
 Filia* Mæandri toties redeuntis eodem,
 Cognita Cyaneæ præstanti corpore nymphea
 Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.

tres Iouis fi
 lij iustitia
 insignes.

multa

Anulus Phœ
 giz ad. sic

quosum, ut
in se ipsum
redire ui-
deatur.

Byblis in exemplo est, ut ament concessa puella.

Byblis, Apollinei correpta cupidine fratris,

Non soror ut fratrem, nec quā debebat, amauit.

Illa quidem primò nullos intelligit ignes,

Nec peccare putat, quòd sæpius oscula iungat,

Quòd sua fraterno circumdet brachia collo:

Mendaciq; diu pietatis fallitur umbra.

Paulatim declinat amor: uisuraq; fratrem

Culta uenit, nimiumq; cupit formosa uideri;

Et si qua est illic formosior, inuidet illi.

Sed non dum manifesta sibi est; nullumq; sub illo

Ignem facit uotum. ueruntamen æstuat intus.

Iam dominum appellat, iam nomina sanguinis odit:

Byblida iam mauult, quàm se nocet ille sororem.

Spes tamen obscenæ animo demittere non est

Ausa suo uigilans: placida resoluta quiete,

Sæpe uidet, quod amat. uisa est quoq; iungere fratri

Corpus, & erubuit quamuis sopita iaceret.

Somnusabit, silet illa diu, repetitq; quietis

Ipsa suæ speciem, dubiaq; ita mente profatur;

Me miseram, tacitæ quid uult ubi noctis imago?

Quàm nolim, rata sit? cur hæc ego somnia uidi?

Ille quidem est oculis, quamuis formosus, iniquis,

Et placet, & possim, si non sit frater, amare,

Et me dignus erat uerum nocet esse sororem.

Dummodo tale nihil uigilans committere tentem.

Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.

Testis abest somno, nec abest imitata uoluptas.

Proh Venus, & tenera uolucer cum matre Cupido,

Gaudia quanta tuli? quàm me manifesta libido

Contigit,

Byblis Cau-
num, suum
fratrem, p-
dice amat.

uirginis, a-
more capta
affectus, &
somnia.

Contingit, ut iacui totis resoluta medullis?
* Ut meminisse iuuat? quamuis brevis illa uoluptas Quam
Noxq; fuit præceptis, & cæptis inuida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine iungi,
Quam bene Caune tuo poteram nurus esse parenti?
Quam bene Caune meo poteras gener esse parenti?
Omnia, dii facerent, essent communia nobis,
Præter auos: tu me uellem generosior esses.
Nescio quam facies igitur pulcherrime matrem.
* Et mihi, quæ malè sum, quos tu, sortita parentes, Hæc
Nil nisi frater eris. quod obest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergo mea uisa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dii melius, dii nempe suas habuere sorores.
Sic Saturnus Opim iunctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
Sunt superis sua iura. quid ad cælestia ritus
Exigere humanos, diuersaq; fœdera tento?
Aut nostro uetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa, toroq;
Mortua componar, positæq; det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse uidebitur illi.
At non Aeolida thalamos timuere sororum.
Vnde sed hos noui? cur hæc exempla parauit?
Quò feror? obscenæ procul hinc discedite flamma.
Nec, nisi quæ fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non reiectura petentem,

Ipsa petam? poteris ne loqui? poteris ne fateri?

Cogit amor; potero: uole, si pudor ora tenebit,

Littera celatos arcana fatebitur ignes,

Hoc placet. hæc dubiam uicit sententia mentem.

In latus erigitur, cubitoq; innixa sinistro,

Viderit, insanos, inquit, fateatur amores.

Hei mihi, quò labor? quem mēs mea concipit ignem?

Et me ditata manu componit uerba trementi.

Dextra tenet ferrum, uacuam tenet altera ceram.

Incipit, & dubitat; scribit, damnatq; tabellas,

Et notat, & delet, mutat, culpaq; probatq;;

Inq; uicem sumptas ponit, positasq; resumit.

Quid uelit, ignorat: quidquid factura uidetur,

Difflicet: in uultu est audacia mista pudori.

Scripta soror, fuerat; uisum est delere sororem

*Verbaq; * correptis incidere talia ceris:*

Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,

Hanc tibi mittit amans. pudet ab, pudet edere nomē

Et, si quid cupiam, queris sine nomine uellem

Possset agi mea caussa meo; nec cognita Byblis

Antè forem, quàm spes uotorum certa fuisset.

Esse quidem lesi poterat tibi pectoris index,

Et color, & macies, & uultus, & humida sepe

Lumina, nec caussa suspiria mota patenti,

Et crebri amplexus, & quæ, si fortè notasti,

Oscula sentiri non esse sororia possent.

Ipsa tamen, quamuis animi graue uulnus habebam,

Quamuis intus erat furor igneus, omnia feci,

(Sunt mihi dii testes) ut tandem sanior essem:

Pugnauiq; diu uolenta Cupidinis arma

Effugere

amantium
leuitas, &
inconstan-
tia.

correctis

Byblidos
epistola.

Effugere infelix : & plus , quàm ferre puellam
 Posse putes , ego duratuli superata fateri
 Cogor , opemq; tuam timidis exposcere uotis .
 Tu seruare potes , tu perdere solus amantem .
 Elige utrum facias . non hoc inimica precatur :
 Sed quæ , cùm tibi sit iunctissima , iunctior esse
 Expetit , & uinclo tecum propiore ligari .
 Iura senes norint ; & quid liceaq; , nefasq; ,
 Fasq; sit , inquirant , legumq; examina seruent :
 Conueniens Venus est annis temeraria nostris .
 Quid liceat , nescimus adhuc , & cuncta licere
 Credimus , et sequimur magnorum exempla deorum .
 Nec nos aut durus pater , aut reuerentia famæ ,
 Aut timor impedit : tantùm absit caussa timendi
 Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus ;
 Est mihi libertas tecum secreta loquendi ,
 Et damus amplexus , & iungimus oscula coràm .
 Quantum est , quod desit ? miserere fatentis amorem ,
 Et non faßuræ , nisi cogeret ultimus ardor :
 Ne uè merere meo subscribi caussa sepulcro ,
 Talia nequidquam perarantem plena reliquit
 Cera manum , summoq; in margine uersus adhæsit .
 Protinus imperssa signat sua crimina gemma ,
 Quam tinxit lacrymis : linguæ defecerat humor .
 Deq; suis unum famulis pudibundauocauit ,
 Et paulùm blandita , Per has fidißime nostro ,
 Dixit , & adiecit longo pòst tempore , fratri .
 Cùm daret , elapsæ manibus cecidere tabellæ .
 Omine turbata est : misit tamen apta minister
 Tempora naßtus adit , traditq; latentia uerba .

hypallago

 ab ætate sua
 dei, ut nihil
 de legibus
 curet.

 ab exem-
 plis.

 pudoris pe-
 riphraßis,

Attonitus

Attonitus subita iuuenis Mæandrius ira
 Troijcit acceptas, lecta sibi parte, tabellas :
 Vixq; manus retinens trepidantis ab ore ministri,
 Dum licet, O uetite & scelerate libidinis auctor
 Effuge, ait : quodd si nostrum tua fata pudorem
 Non traherent tecum ; pœnas mihi morte dedisses.
 Ille fugit pauidus, dominæq; ferocia Cauni
 Dicta refert. palles audita Bybli repulsa,
 Et pauet obsessum glaciali frigore corpus.
 Mens tamen ut redijt, pariter rediere furores ;
 Linguaq; uix tales ic̃to dedit aere uoces :
 Et meritò : quid enim temeraria uulneris huius
 Indicium feci ? quid quæ celanda fuerunt,
 Tam citò commisi properatis uerba tabellis ?
 Antè erat ambiguus animi sententia dictis
 Prætentanda mihi, ne non sequerentur euntem,
 Parte aliqua, * ueli qualis foret aura. notare
 Debueram, tutoq; mari decurrere ; quæ nunc
 Non exploratis impleui linte auentis.
 Nunc feror in scopulos igitur, subuersaq; toto
 Obruor Oceano : nec habent mea uela recursus.
 Quid ? quodd & omnibus certis prohibebar amor.
 Indulgere meo tunc, cùm mihi ferre iubenti
 Excidit, & fecit spes nostras cera caducas ?
 Non ne uel illa dies fuerat ? uel tota uoluntas ?
 Sed potius mutanda dies ? Deus ipse monebat,
 Signaq; certa dabat, si non malè sana fuisssem.
 Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
 Debueram, præsensq; meos aperire furores.
 Vidisset lacrymas, uultus uidisset amantis.

Plura loqui poteram, quàm quæ cepere tabellæ.
 Inuito potui circumdare brachia collo:
 Et si reiicerer; potui moritura uideri,
 Amplectiq; pedes, affusaq; poscere uitam.
 Omnia fecissem, quorum si singula, duram
 Electere non poterant, potuissent omnia, mentem.
 Forsitan & missi sit quedam culpa ministri.
 Non adiit aptè, nec legit idonea, credo,
 Tempora, nec petijt horamq; animumq; uacantem.
 Hæc nocuere mihi. neque enim de tigride natus,
 Nec rigidos silices, solidum ue in pectore ferrum,
 Aut adamantagerit, nec lac bibit ille legne.
 Vincetur: repetendus erit: nec tedia cæpti
 Vlla mei capiam, dum spiritus iste manebit.
 Nam primum: si facta mihi reuocare liceret,
 Non cæpisse fuit: capta expugnare, secundum est.
 Quippe nec ille potest, (ut iam mea uota relinquam)
 Non tamen ausorum semper memor esse meorum.
 Et quia desierim, leuiter uoluisse uidebor,
 Aut etiam tentasse illum, insidijsq; petisse:
 Vel certè non hoc, qui plurimus urget, & urit
 Pectora nostra, Deo, sed uicta libidine credar.
 Denique iam nequeo nil commississe nefandum:
 Et scripsi, & petij: temerata est nostra uoluntas.
 Vt nihil adijciam, non possem innoxia dici.
 Quod superest, multum est in uota, in crimina paruum.
 Dixit: &, (incertæ tanta est discordia mentis)
 Dum pigeat tentasse, libet tentare; modumq;
 Exit, & infelix committit sepe repelli.
 Mox ubi finis abest, patriam fugit ille, nefasq;

ex iis dictis
 colligit me
 lius esse, ut
 in incepto
 persistat.

Inq; peregrina ponit noua mœnia terra,
 Tum uerò mæstam tota Miletida mente
 Defecisse ferunt: tum uerò à pectore uestem
 Diripuit, planxitq; suos furibunba lacertos.
 Iamq; palàm est demens, inconcessamq; fatetur
 Spem Vneris, si quidem patriam inuisosq; penates
 Deferit, & profugi sequitur uestigia fratris.

comparatio.

Vtq; tuo motæ proles Semeleia thyrsos
 Ismaria celebrant repetita triennia Bacchæ,
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubastides uidere nurus: quibus illa relictis
 Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamq; pererrat.
 Iâ Cragon, & Lymiren, Xanthiq; reliquerat undas,

hircum.

Quoq; Chimæra iugo medijs in partibus ignem,
 Pectus, & ora leæ, caudam serpentis habebat,
 Deficiunt syluæ, cùm tu lassata sequendo
 Concidis; & dura positis tellure capillis
 Bybli iaces, frondesq; tuo premis ore caducas.
 Sæpe illam nymphæ teneris Lelegeides ulnis
 Tollere conantur; sæpe ut medeatur amor
 Præcipiunt, surdæq; adhibent solatia menti.
 Muta iacet, uiridesq; suis tenet unguibus herbas
 Byblis, & humectat lacrymarum gramina riuo.

triplex cōparatio.

Naiades his uenam, quæ nunquam arefcere posset,
 Supposuisse ferunt. quid enim dare maius habebant?
 Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
 Vt ue tenax grauida manat tellure bitumen,
 Vtq; sub aduentum spirantis lenè Fauoni
 Sole remollescit, quæ frigore constitit unda,
 Sic lacrymis consumpta suis Phæbeia Byblis

Byblis in fontem.

Vertitur

*Vertitur in fontem, qui nunc quoque uallibus illis
Nomen habet dominæ, nigraq; sub ilice manat.*

*Fama noui centum Cretæas forsitam urbes
Impleffet monstri, si non miracula nuper
Iphide mutato Crete propiora tullisset.
Proxima Gnoſſiaco nam quondam Phæſtia regno
Progenuit tellus ignotum nomine * Lygdum
Ingenua de plebe uirum. nec census in illo
Nobilitate ſua maior; ſed uita, fidesq;
Inculpata fuit. grauidæ qui coniugis aures
Vocibus his monuit, cùm iam propè partus adeſſet:
Quæ uoueam, duo ſunt; minimo ut releuere dolore,
Vtq; marem parias. oneroſior altera ſors eſt;
Et uires fortuna negat. quod abominor, ergo
Edita fortè tuo fuerit ſi fœmina partu,
(Inuitus mando: pietas ignoſce) necetur.
Dixerat: & lacrymis uultum lauere profuſis,
Tam qui mandabat, quàm cui mandata dabantur.
Sed tamen uſque ſuum uanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus, ne ſpem ſibi ponat in arcto.
Certa ſua eſt Lygdo ſententia. iamq; ferendo
Vexerat illa grauem maturo pondere uentrem,
Cùm medio noctis ſpatio ſub imaginè ſomni
Inachis ante torum pompa comitata ſacrorum
Aut ſtetit, aut uifa eſt. inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flauentibus auro,
Et regale decus: cum qua latrator Anubis,
Sanctaq; Bubastis, ucrijsq; coloribus Apis:
Quiq; premit uocem, digitoq; ſilentia ſuadet,
Diſtraq; erant, nunquamq; ſatis quaſitus Oſiris,*

Lyctum

*Iſidis orna-
tus, & comi-
tes.*

*Harpocra-
tes, qui di-
gito ad os*

R

Plenaq;

admoto si-
lentio, in
diebat.

Plenaq; somniferis serpens peregrina uenenis.
Tum uelut excussam somno, & manifesta uidentem
Sic affata dea est: Pars ò Telethusa mearum
Pone graues, mandataq; falle mariti:
Nec dubita, cùm te partu Lucina leuarit.
Tollere quidquid erit. dea sum auxiliaris. opemq;
Exorata fero: nec te coluisse querèris
Ingratum numen. monuit, thalamoq; recessit.
Lata toro surgit; durasq; ad sidera supplex
Cressa manus tollens, rata sint sua uisa, precatur.
Vt dolor increuit, seq; ipsum pondus in auras
Expulit, & nata est ignaro fœmina patri,
Iussit ali mater puerum mentita: fidemq;
Res habuit. neque erat facti nisi conscia nutrix.
Vota pater soluit, nomenq; imponit auitum:
Iphis auus fuerat. gauisa est nomine mater,
Quod commune foret, nec, quenquam falleret illo.
Impercepta pia mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam siue puellæ,
Siue dares puero, fieret formosus uterque.
Tertius int. rea decimo successerat annus,
Cùm pater, Iphi, tibi, flauam despondet Ianthem,
Inter Phæstidas quæ laudatissima formæ
Dote fuit uirgo. Dictæo nata Teleste.
Par atas, par forma fuit: primasq; magistris
Accepere artes clementa ætatis ab iisdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquum
Vulnus utrique dedit: sed erat fiducia dispar.
Coniugium, pactæq; expectat tempora tedæ;
Quemq; uirum putat esse, suum fore credit I anthe.

Iphis

Iphis amat, quo posse frui desperat: & auget
 Hoc ipsum flammis, ardetq; in uirgine uirgo.
 Vixq; tenēs lacrymas, quis me manet exitus? inqt:
 Cognita quā nulli, quā prodigiosa, nouaq;
 Cura tenet Veneris? si dij mihi parcere uellent,
 Perdere debuerant: si non & perdere uellent,
 Naturale malum saltem & de more dedissent.
 Nec uaccam uaccæ, nec aquas amor urit equarum.
 Vrit oues aries: sequitur suum femina ceruicem.
 Sic & aues coeunt: interq; animalia cuncta
 Femina fœmineo correpta cupidine nulla est.
 Vellem nulla forem, non tamen omnia Crete
 Monstra ferat, taurum dilexit * filia Solis,
 Fœmina nempe marem. meus est furiosior illo,
 Si uerum profitemur, amor. tamen illa secuta est
 Spem Veneris; tamen illa dolis, & imagine uaccæ
 Passa bouem est, & erat, qui deciperetur, adulter.
 Huc licet ex toto solertia confluat orbe,
 Ipse licet reuolet ceratis Dædalus alis,
 Quid faciet? num me puerum de uirgine doctis
 Artibus efficiet? num te mutabit, Iamthe?
 Quin animum firmas, teq; ipsa recolligis Iphi?
 Consiliq; inopes, & stultos excutit ignes?
 Quid sis nata, uides, nisi te quoque decipis ipsam.
 Et pete quod fas est, & ama, quod fœmina debes.
 Spes est quæ capiat, spes est qua pascat amantem.
 Hanc tibi res adimit. non te custodia caro
 Arcet ab amplexu, nec cauti cura * mariti.
 Non patris asperitas, nec se negat ipsa roganti:
 Nec tamen est potienda tibi: nec ut omnia fiant,

Pasiphae.

magistri,

Esse potes felix, ut dijq; hominesq; laborent.

una Nunc quoque uotorum pars nulla est* uana meorum

Diq; mihi faciles, quidquid ualuere, dederunt.

socer, & Quod uolo, uult genitor;* uult ipsa, socerq; futurusq;

uult ipse At non uult* Natura, potentior omnibus istis.

fuit. Quæ mihi sola nocet. uenit ecce optabile tempus

ni 1. Hanc Luxq; iugalis adest, & iam mea fiet Ianthæ,

Deus, & me Nec mihi continget, medijs sitiemus in undis.

lior item Pronuba quid Iuno, quid ad hæc Hymenæe uenitis

matura dire Sacra, quibus qui ducat, abest, ubi nubimus ambæ?

mit. Prestit ab his nocem. nec lenius altera uirgo

Aestuât: utq; celer uenias Hymenæe: precatur.

Quod petit hæc, Telethusa timēs modò tēpora differt

Nunc ficto languore moram trahit: omnia sæpe,

Visaq; caussatur. sed iam consumpserat omnem

Materiam ficti, dilataq; tempora tedæ

Institerant, unusq; dies restabat. at illa

Crinalem capiti uittam natæq;, sibiq;

Detrahit; &, passis aram complexa capillis

oppida Ae- Isi Paratonium, Mareoticaq; arua, Pharonq;

gypti, ubi Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum,

potissimū Fer, precor, inquit, opem, nostroq; medere timori

colitur Iſis. Te dea, te quondam, tuaq; hæc insignia uidi,

Cunctaq; cognoui, sonitum, comitesq;, facesq;

Sistrorum, memoriq; animo tua iussa notau.

Quòd uidet hæc lucem, quòd non ego punior ipsa,

Consilium, monitumq; tuum est. miserere duarum,

Auxilioq; iuua. lacrymæ sunt uerba secutæ.

Visa dea est mouisse suas (& mouerat) aras;

Et templi tremuere fores, imitataq; Lunam

Cornua

Cornua fulserunt, crepuitq; sonabile sistrum,
 Non secura quidem, fausto tamen omine leta
 Mater abit templo: sequitur comes Iphis euntem,
 Quàm solita est, maiore gradu: nec candor in ore
 Permanet, & uires augentur, & acrior ipse est
 Vultus, & incomptis breuior mensura capillis.
 Plusq; uigoris adest, habuit quàm femina. nam quæ
 Fœmina nuper eras, puer es date munera templis,
 Nectimida gaudetè fide. dant munera templis:
 Addunt & titulum: titulus breue carmen habebat.
 *Vota puer soluit, quæ fœmina uouerat, Iphis.
 Postera lux radijs* totum patefecerat orbem,
 Cùm Venus, & Iuno, sociusq; Hymenæus ad ignes
 Conueniunt, potiturq; sua puer Iphis Ianthæ.

Iphis in ma-
sculum.

Dona
latum.

ad sacrifici-
cia, quæ im-
nuptijs Ia-
noni, Hy-
menæo, at-
que Veneti
fiebant.

R

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS.

NDÉ per immensum croceo uela-
tus amictu

Aethera digreditur, Ciconumq;
Hymenæus ad oras

Tendit, & Orpēbia nequidquam
uocē uocatur,

Affuit ille quidem, sed nec solentia uerba.

Orpēbia nu-
p̄tia.

Nec

Nec letos uulnus, nec felix attulit omen.
 Fax quoq; , quam tenuit, lacrymoso stridula fumos,
 Usque fuit, nullosq; , inuenit motibus ignes.
 Exitus auspicio grauior. nam nupta per herbas
 Dum nona Naiadum turba comitata uagatur,
 Occidit, in talum serpentis dente recepto.
 Quam satis ad superas postquã Rhodopeius auras
 Desleuit uates, ne non tentares & umbras,
 Ad Styga Tanaria est ausus descendere porta:
 Perq; leues populos, simulacraq; functa sepulcro
 Presephonem adiit, inamœnaq; regna tenentem
 Umbrarum dominum: pulsusq; ad carmina neruis
 Sic ait: O' positi sub terra numina mundi,
 In quem decidimus quidquid mortale creamur,
 Si licet, & falsis positis ambagibus oris
 Vera loqui sinitis, non huc, ut opaca uiderem
 Tartara, descendi, nec uti uillosa colubris
 Terna Medusæi uincirem guttura monstri.
 Causa uicæ est coniux; in quam calcata uenenum
 Vipera diffudit, crescentesq; abstulit annos,
 Posse pati uolui, nec me tentasse negabo:
 Vicit amor. supera Deus hic bene notus in ora est.
 An sit & hîc, dubito: sed & hîc tamen auguror esse:
 Famaq; si ueteris non est mentita rapinæ,
 Vos quoq; iūxit amor. per ego hæc loca plena timoris
 Per Chaos hoc ingens, uasti; silentia regni,
 Eurydices, oro, properata retexi e fata.
 OMNIA debentur uobis: paulumq; morati
 Serius, aut citius sedem properamus ad * unam: *inam*
 Tumdimus huc omnes: hæc est domus ultima: nosq;

Orpheus ad
ad inferos.

Orphæi ora
tio.

iussos

Humanigenis longissima regna tenetis.

Hæc quoque cum^{*} iustos matura peregerit annos

Iuris erit uestri : pro munere poscimus usum.

Quod si fata negant ueniam pro coniuge ; certum est

Nolle redire mihi : letho gaudete duorum.

Talia dicentem , neruosq; ad uerba mouentem ,

Exangues flebant animæ ; nec Tantalus undam

Captauit refugam ; stupuitq; Ixionis orbis ;

Nec carpseriecur uolucres ; urnisq; uacarunt

Belides ; inq; tuo sedisti Sisyphe saxo.

Tu primum lacrymis uictarum carmine fama

Eumenidum maduisse genas : nec regia coniux

Sustinet oranti , nec , qui regit ima , negare :

Eurydicenq; uocant . umbras erat illa recentes

Inter , & incessit passu de uulnere tardo .

Hanc simul , & legem Rhodopeius accipit Orpheus ,

Ne flectat retrò suo lumina , donec Auernas

Exierit ualles , aut irrita dona futura .

Carpitur accliuis permuta silentia trames

Arduus , obscurus , caligine densus opaca ;

Nec procul abfuerant telluris margine summæ ,

Hic ne deficeret metuens , auidusq; uidendi

Flexit amans oculos , & protinus illa relapsa est .

Brachiaq; intendens , prenditq; , & prendere captas ,

Nil nisi cedentes infelix arripit auras .

Iamq; iterum moriens , non est de coniuge quidquam

Quæsta suo . quid enim nisi se quereretur amatam ?

Supremumq; uale , quod iam uix auribus ille

Acciperet , dixit , reuocataq; rursus eodem est .

cōparatio. Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus ,

Quam

Quàm tria qui timidus medio portante catenas
 Colla canis uidit? quem non pavor antè reliquit,
 Quàm natura prior, saxo per corpus oborto:
 Quiq; in se traxit crimen, uoluitq; uideri
 Olenus esse nocens: tuq; ò confusa figuræ
 Infelix Lethæa tuæ: iunctissima, quondam
 Corpora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
 Orantem, frustra; iterum transire uolentem
 Portior arcuerat. septem tamen illa diebus
 Squalidus in ripa Cereris sine munere sedit.
 Cura, dolorq; animi, lacrymæq; alimenta fuere.
 Esse deos Erebi crudeles questus, in altam
 Se recipit Rhodopen, pulsūq; Aquilonibus Hæmū.
 Tertius æquoreis inclusum piscibus annum
 Finierat Titan: omnemq; refugerat Orpheus
 Fœmineam Venerem, seu quod malè ceſſerat illi,
 Sine fidem dederat. multas tamen ardor habebat
 Iungere se uati: multæ doliuere repulsæ:
 Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
 In teneros transferre, mares citraq; iuuentam
 Aetatis breuē uer, & primos carpere flores.
 Collis erat, collemq; super planissima campi
 Area, quam uiridem faciebant graminis herbæ;
 Umbra loco deerat: qua postquam parte resedit
 Dijs genitus uates, & filasonantia mouit;
 Umbra loco uenit, non Chaonis abſuit arbor,
 Non nemus Heliadum, non frondibus esculus altis,
 Nec tiliæ olles, nec fagus, & innuba laurus,
 Et coryli fragiles, & fraxinus utilis hastis,
 Enodisq; abies, curnataq; glandibus illex,

Olenus, &
 Lethæa in
 in lapides.

montes
 Thraciæ.

loci descri-
 ptio, ubi ce-
 nens Or-
 pheus Bac-
 chis diceret
 pius fuit.

Et platanus genialis, acerq; coloribus impar;
 Annicolaq; simul salices, & aquatica lotos,
 Perpetuoq; uirens buxus, tenuesq; myricæ,
 Et bicolor myrtus, & baccis cœrula ficus.

flexipe-
des. Vos quoq; * flexibiles hederæ uenistis & undâ
 Pampinæ uites, & * amictæ uitibus ulmi.

amica Orniq;, & piceæ, pomoq; onerata rubenti
 Arbutus, & lentæ uictoris præmia palma,
 Et succinta comas, hirsutaq; uertice pinus,

Atys in pi-
num. Grata deûm matri. siquidem Cybeleius Atys
 Exiit hac hominem, truncoq; induruit illo.

Affuit huic turbæ metas imitata cupressus,
 Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo,
 Qui citharam neruis, & neruis temperat arcum.

idest, qui
uos in uro
que habet. Nanque sacer nymphis Carthæa tenentibus arua
 Ingens cerrus erat, lateq; patentibus altas

Ipsæ suo capiti præbebat cornibus umbras.

Cornua fulgebant auro: demissaq; in armos

demissa Pendebant terci * geminata monilia collo.

Bulla super frontem paruis argentea loris.

pariliq; Vinc̃ta mouebatur, * parilesq; ætate nitebant

Auribus è gemmis circum cana tempora baccæ.

Isq; metu uacuus, naturaliq; pauore

Deposito, celebrare domus, mulcendaq; colla

Quamlibet ignotis manibus præbere solebat.

Sed tamen ante alios Cææ pulcherrime gentis

Gratus erat, Cyparisse, tibi: pabula ceruum

Ad noua, tu liquidi ducebas fontis ad undis;

Tu modò texebas uarios per cornua flores;

Nunc eques in tergo residens huc letus, & illuc

Mollia

Mollia purpureis frenabas ora capistris.
 Aestus erat, mediusq; dies, Solisq; uapores
 Concaualitorei feruebant brachia Cancris;
 Fessus in herbosa posuit sua corpora terra
 Cernuus, & arborea frigus ducebat ab umbra
 Hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto
 Fixit: & ut saeuo morientem uulnere uidit,
 Velle mori statuit. quæ non solatia Phæbus
 Dixit? & ut leniter, pro materiaq; doleret,
 Admonuit? gemuit ille tamen, munusq; supremum
 Hoc petit à superis, ut tempore lugeat omni.
 Iamq; per immensos egesto sanguine fletus,
 In uiridem uerti cæperunt membra colorem;
 Et mudò qui niuea pendebant fronte capilli,
 Horrida casaries fieri, sumptoq; rigore
 Sidereum gracili spectare cacumine cælum.
 Ingemuit, tristisq; Deus, Lugebere nobis,
 Lugebisq; alios, aderisq; dolentibus, inquit.
 Tale nemus uates attraxerat, inq; ferarum
 Concilio medius turba uolucrumq; sedebat.
 Vt satis impulsas tentauit pollice chordas.
 Et sensit uarios, quamuis diuersa sonarent,
 Concordare modos; hoc uocem carmine mouit.
 Ab Ioue musa parens (cedunt Iouis omnia regno)
 Carmine nostra moue. Iouis est mihi sæpe potestas
 Dicta: prius cecini pleetro grauiore Gigantes,
 Sparsaq; Phlegæis uictricia* fulmina campis
 Nunc opus est leuiore lyra; puerosq; canamus
 Dilectos superis, inconcessisq; puellas
 Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.

Cyparissus
in cupressu

hoc ex mo-
re Ro. qui
funebris si-
gno cupressu
lum anctis
functorum
ædes posue-
runt.

prælia

Iouis amor
& raptus
Ganyme-
dis.

portat
sua ful.
terræ.

Hyacin-
thus in flo-
rem.

alios

Delphi
urbs in me-
dio terrarū
orbe, & uo-
lui umbi li-
dus terræ,
esse perhibe-
tur.

meridies.

Rex superūm Phrygiū quondam Ganymedis amore
Arsit : & inuentum est aliquid : quod Iuppiter esse
Quām quod erat, mallet : nulla tamen alite uerti
Dignatur, nisi quæ* posset sua fulmina ferre.
Nec mora, percussō mendacibus aere pennis
Arripit Iliaden : qui nunc quoque pocula miscet,
Inuitaq; Ioui nectar Iunone ministrat.

Te quoq; , Amyclide. posuisset in æthere Phebus
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.

Quā licet æternus tamen es : quotiesq; repellit
Ver hyemem, pisiiq; aries succedit aquoso,
Tu toties oreris, uiridiq; in cæspite flores.

Te meus ante* omnes genitor dilexit : & orbe
In medio positi caruerunt præside Delphi.

Dum Deus Eurotan, immunitamq; frequentat
Sparten, nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ,
Immemor ipse sui non retia ferre recusat,
Non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
Ire comes : longaq; alit assuetudine flammæ.

Iamq; ferè medius Titam uenientis, & actæ
Noctis erat, spatioq; pari distabat utrinque :
Corpora ueste leuant, & succo pinguis oliuæ
Splende scunt; lati q; ineunt certamina disci.

Quem prius aerias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.
Decidit in solidam longo post tempore terram

Pondus, & exhibuit iunctam cum uiribus artem.
Protinus imprudens, actusq; cupidine lusus
Tollere Tanarides orbem properabat ; at illum
Dura repercussum subiecit in aere tellus

In uulcus, Hyacinthe, tuos. expalluit æquè,
 Quàm puer, ipse; Deus; collapsosq; excipit artus,
 Et modò te refouet, modò tristia uulnera siccant;
 Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
 Nil prosunt artes: erat immedicabile uulnus.
 Vt si quis uiolas, rignosq; papauera in horto.
 Liliaq; infringat fuluis hærentia * uirgis;
 Marcida demittant subitò caput illa grauatum,
 Nec se sustineant, spectantq; cacumine terram:
 Sic uultus moriens iacet, & defecta uigore
 Ipsa sibi oneri ceruix, humeroq; recumbit.
 Laberis Oebalide prima fraudate iuuenta,
 Phæbus ait, uideoq; tuum mea crimina uulnus.
 Tu dolor es. facinusq; meum: mea dextera letho
 Inscribenda tuo est: ego sum tibi funeris auctor.
 Quæ meo culpa tamen? nisi * si lusiße, uocari
 Culpa potest? nisi culpa potest & amasse, uocari?
 Atque utinam pro te uitam, tecumq; liceret
 Reddere. quod quoniam fatali lege uetamur,
 Semper eris mecum, memoriq; hærebis in ore.
 Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt;
 Flosq; nouus scripto gemitus imitabere nostros.
 Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
 Addat in hunc florem, folioq; legatur eodem.

Talia dum uero memorantur Apollinis ore,
 Ecce cruor; qui fusus humi signauerat herbas,
 Desinit esse cruor, Tyrioq; nitentior ostro
 Flos oritur, formamq; capit, quam Lilia, si non
 Purpureus color his, argenteus esset in illis.
 Nō satis hoc Phæbo est; (is enim fuit auctor honoris

cōparatio
 linguis

apostrophe
 ad Hyacin-
 thum affe-
 ctus, dolo-
 ris, & qua-
 relarum ple-
 na.
 sic

Ajax Telo-
 monius, ut
 infra 13. in Hyacin-
 thum con-
 uertus fuit.

Ipsa

ei, siue, Ipse suos gemitus folijs inscribit, & *hya
ea Flos habet inscriptum, funestaq; littera ducta est.
 Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon: honorq;
 Durat in hoc aui, celebrandaq; more priorum
 Annua praelata redeunt Hyacinthia pompa.

*Amathun-
 tis incolæ
 in tauros.*

At si fortè roges fecundam Amathunta metallis
 An genuisse uelit Propœidas: annuat æquè
 Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
 Frons erat: unde etiam nomen traxere Cerastræ.

*Iupiter ho-
 tales.*

Ante fores horum stabat Iouis hospitis ara
 Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
 Aduena uidisset, mactatos crederet illic
 Lactentes uitulos, Amathusiacasq; bidentes.
 Hospes erat cæsus. sacris offensa nefandis
 Ipsa suas urbes, Ophiustaq; arua parabat
 Deserere alma Venus: sed, Quid loca grata, qd urbes
 Peccauere meæ? quod, dixit, crimen illis?
 Exilio pœnam potius gens impia pendat,
 Vel nece, uel si quid medium est, mortisq; fugæq;
 Idq; quid esse potest, nisi uersæ pœna figuræ?
 Dum dubitat, quo mutet eos,, ad cornua uultum
 Flexit, & admonita est hæ illis posse retinqui:
 Grandiaq; intoruos trasformat membra iuuenços.

*Propœides
 in silicem.*

Sunt tamen obscenæ Venerem Propœides ausæ
 Esse negare deam: pro qua sua numinis ira
 Corpora cum forma primò uulgasse feruntur:
 Vtq; pudor cessit, sanguisq; induruit oris,
 In rigidum paruo silicem discrimine uersæ.

*Pygmalio-
 nis odium
 in fœminas*

Quas quia Pygmalion æuum per crimina agentes
 Videret, offensus uitij, quæ plurima menti

Fœminæ

Fœmineæ natura dedit, siue coniuge celebs
 Viuebat, thalamiq; diu consorte careba.
 Interea niueum mira feliciter arte
 Sculpsit ebur, formamq; dedit, qua fœmina nasci
 Nulla potest; operisq; sui concepit amorem.
 Virginis est ueræ facies, quam uiuere credas,
 Et, si non obstat reuerentia, uelle moueri.
 Ars adeò latet: arte sua miratur. & haurit
 Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
 Sæpe manus operi tentantes admouet, an sit
 Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
 Oscula dat, redditq; putat, loquiturq; tenetq;
 Et credit tactis digitos insidere membris,
 Et metuit, pressos ueniat ne liuor in artus.
 Et modò blanditias adhibet, modò grata puelli
 Munera fert illi conchas, teretesq; lapillos,
 Et paruas uolucres. eslores mille colorum,
 Lilia, perpictasq; pilas, & ab arbore lapsas
 Heliadum lacrymas. ornat quoque uestibus artus.
 Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:
 Aureleues bacca, redimicula pectore pendent.
 Cuncta decent: nec nuda minus formosa uidetur.
 Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
 Appellatq; tori sociam, acclinataq; colla
 Molibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
 Festa dies Veneris tota celeberrima Cypro
 * Venerat, & blandis induta cornibus aurum
 Conciderant icte niuea cervice iuuenca,
 Turaq; fumabant; cum munere functus ad aras
 Constitit, & timide, si diu dare cuncta potestis

Venerat:
 auratis or-
 nate cor-
 nua fertis.

*Sit coniux, opto. non ausus eburnea uirgo
Dicere Pygmalion, Similis mea dixit eburnæ
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis
Vota quid illa uelint: & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemq; per æra duxit.*

eburnea sta
tua in uirgi
nem.

*Ut redijt, simulacra suæ petit ille puellæ,
Incubensq; toro dedit oscula: uisa tepere est
Admouet os iterum, manibus quoq; pectora tentat;*

cōparatio.

*Tentatum molescit ebur, positoq; rigore
Subsedit digitis, ceditq;: ut Hymettia Sole
Cera remolescit, tractataq; pollice multas
Vertitur in facies, ipsoq; sit utilis usu
Dum stupet, & dubiè gaudet, falliq; ueretur;
Rursus amans, rursusq; manu sua uota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice uenæ.*

Cyprius
Pigmalion.

*Tum uerò Paphius plenissima concipit heros
Verba, quibus Veneri grates agit: oraq; tandem
Ore suo non falsa premit. dataq; oscula uirgo
Sensit, & erubuit, timidumq; ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cælo uidit amantem.
Coniugio, quod fecit, adest dea. iamq; coactis
Cornibus in plenum nouies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.*

*Editus hac ille est: qui si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam. procul hinc natæ, procul est parentes:
Aut mea si uestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:
Vel, si credetis, facti quoque credite penam.
Si tamen admissum finit hoc natura uideri.*

Gentibus

Gentibus Ismarijs, & nostro gratulor orbi,
 Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,
 Quæ tantum genuere nefas. sit diues Amomo,
 Cinnamâq; , Costumq; suam, sudatâq; ligno
 Tura ferat, floresq; * alios Panchaiatellus; suos
epiphone-
ma.
 Dum ferat & Myrrham. tanti noua non fuit arbor.
 Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 Myrrha, facesq; suas à crimine vindicat isto.
 Stipite te Stygio, tumidisq; afflauit Echidnis
 Etribus una soror. scelus est odisse parentem:
 Hic amor est odio maius scelus. undique lecti
 Te cupiunt proceres, totoq; Oriente iuuentus
 Ad thalami certamen adest: ex omnibus unum
 Elige Myrrha uirum, dum non sit in omnibus unus. Myrra de-
perit paren-
tem.
 Illa quidem sentit, fœdoq; repugnat amor:
 Et secum, quo mente feror? quid molior? inquit.
 Dij, precor, & pietas, sacrataq; iura parentum,
 Hoc prohibete nefas, sceleriq; resistite nostro,
 Si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
 Hanc Venerem pietas: coeuntq; animalia nullo
 Cetera delicto: nec habetur turpe iuuentæ
 Ferre patrem tergo; sit equosua filia coniux;
 Quasq; creauit, init pecudes caper: ipsaq; , cuius
 Semine concepta est, ex illo concipit ales.
 Felices, quibus ista licent. humana malignas
 Cura dedit leges &, quod natura remittit,
 Inuida iura negant. gentes tamen esse feruntur,
 In quibus & nato genitrix, & nata parenti
 Iungitur. & pietas geminato crescit amore.
 Me miseram, quod non nasci mihi contigit illic,

S Fortunaq;

exclamatio
 qua & bru-
 torum in-
 tam com-
 mendat, &
 ciuilem de-
 testatur.

Fortunaq; loci lædor. Quid in ista reuoluor?
 Spes interdictæ discedite. dignus amari
 Ille, sed ut pater est. ergo si filia magni
 Non essem Cinyræ, Cinyre concumbere possem:
 Nunc quia iam meus est, non est meus; ipsaq; dāno
 Est mihi proximitas: aliena potentior essem.
 Ire libet procul hinc, patriq; relinquere fines,
 Dum scelus effugiam: retinet malus* ardor amantē,
 Ut præsens spectem Cinyram, tanquamq; loquarq;
 Osculaq; admoueam, si nil conceditur ultra.
 Ultra autem sperare aliquid potes impia uirgo?
 Et quod* Nec quot confundas & iura, & nomina, sentis?
 Tu ne eris & matris pellex, & adultera patris?
 Tu ne soror nati, genitrixq; uocabere fratris?
 Nec metues* atro crinitas angue sorores,
 Quas facibus sæuis oculos,, atque ora petentes
 Noxia corda uident? at tu, dum corpore non es
 Passa nefas, animo ne concipe, ne ue parentis
 Concubitu uetito naturæ pollue fœdus.
 Velle puta, res ipsa uetat. pius ille, memorq;
 Moris: & ò uellem similis furor esset in illo.
 Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum
 Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa
 Nominibus dictis, cuius uelit esse mariti.
 Illa silet primò, patrisq; in uultibus hærens
 Aestuat, & tepido suffundit lumina rore.
 Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
 Flere uetat, siccataq; genas, atque oscula iungit.
 Myrrha datis nimium gaudet: consultaq; qualem
 Optet habere uirum, Similem tibi dicit. at ille

error

sacro

furiarū pe-
riphrasīs.

Non

Non intellectam uocem collaudat: &, esto
 Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,
 Demisit uultus, sceleris sibi conscia uirgo.

Noctis erat medium, curasq;, & corpora somnus
 Soluerat: at uirgo Cinyrea peruigil igne

Carpitur indomito, furiosaq; uota retractat.

Et modò desperat, modò uult tentare, pudetq;,

Et cupit, &, quid agat, non inuenit. utq; securi

Saucia trabs ingens, ubi plaga nouissima restat,

Quo cadat, in dubio est, omniq; à parte timetur:

Sic animus * uario labefactus uulnere nutat

Huc leuis, atque illuc, momentaq; sumit utroque,

Nec modus, & requies, nisi mors, reperitur amoris

Mors placet: erigitur: laqueoq; innectere fauces

Destinat: &, zona summo de poste deuincta,

Care uale Cinyra, caussamq; intellige mortis,

Dixit, & aptabat palenti uincula collo.

puellæ ar-
 dentis amo-
 re desori-
 ptio.
 cōparatio.

dubio

hypallage.

Murmura uerborum fidas nutricis ad aures

Peruenisse ferunt, limen seruantis alumne.

Surgit anus, reseatq; fores, mortisq; paratæ

Instrumenta uidens spatio conclamat eodem;

Seq; ferit, scinditq; sinus, creptaq; collo,

Vincula dilaniat tum denique flere * uacauit,

Tum dare complexus, laqueiq; requirere caussam

Muta silet uirgo, terramq; immota tuetur,

Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.

Instat anus; canosq; suos, & inania nudans

Vbera, per cunas, alimentaq; prima precatur,

Vt sibi comittat quidquid dolet. illa rogantem

Auersata gemit. certa est exquirere nutrix,

uetauit

sanet

Nec solam spondere fidem. Dic, inquit, opemq;
 Me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
 Seu furore est, habeo quod carmine* fauet, & herbis
 Siue aliquis nocuit, magico lustrabere ritu;
 Ira deum siue est sacris placabimus iram,
 Quid rear ulterius? certè fortuna, domusq;
 Sospes ab incurso est: uiuunt genitrixq;, paterq;
 Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
 Pectore: nec nutrix etiamnum concipit ullum
 Mente nefas, aliquemq; tamen præsentiit amorem:
 Propositiq; tenax, quodcunque est, orat, ut ipsi
 Indicet, & gremio lacrymantem tollit anili.
 Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
 Sensimus, inquit, amas: & in hoc mea (pone timorè)
 Sedulitas erit apta tibi: nec sentiet unquam
 Hoc pater. exiliū gremio furibunda: torumq;
 Ore premens; Discede, precor, miseroq; pudori
 Parce ait. instanti Discede, aut desine, dixit,
 Querere quid doleam: scelus est, quod scire laboras.
 Horret anus, tremulasq; manus annisq;, metuq;
 Tendit; & ante pedes supplex procumbit alumna:
 Et modò blanditur, modò, si non conscia fiat,
 Terret, & indicium laquei; cæptaq; minatur
 Mortis, & officium commissio spondet amori.
 Extulit illa caput, lacrymisq; impleuit obortis
 Pectora nutricis: conataq; sæpe fateri,
 Sæpe tenet uocem, pudibundaq; uestibus ora
 Texit: & O, dixit felicem coniuge matrem.
 Hactenus: & gemuit. gelidos nutricis in artus,
 Ossaq; (sensit enim) penetrat tremor, albaq; toto

uirginis a-
 mantis de-
 sorum pul-
 chre serua-
 tur.

emphasis.

Vertice

*V*ertice canities rigidis stetit hirta capillis :

*M*ultaq; , ut excuteret diros , si posset amores ,

*A*ddidit . at uirgo scit se non falsa moneri :

*C*erta mori tamen est , si non potiatur amore .

*V*ine , ait hæc , potiere tuo , non ausa parente

*D*icere , conticuit : promissaq; numine firmat .

*F*esta piæ Sereris celebrabant annua matres

*I*lla quibus ninea uelata corpora ueste

*P*rimitius frugum dant spiceaserta suarum ,

*P*erq; nouem noctes *V*enerem , tactusq; uiriles

*I*n uetitis numerant . turba *C*inyreis in illa

*R*egis adest coniux , arcanaq; sacra frequentat .

*E*rgo legitima uacuis dum coniuge lectus ,

*N*acta grauem uino *C*inyram malè sedula nutrix ,

*N*umine mentito , ueros exponit amores ,

*E*t faciem laudat . quæsitis uirginis amnis :

*P*ar , ait est *M*yrrihæ . quã postquã adducere iussa est ,

*V*tq; domum redijt , *G*audè mea , dixit , alumna :

*V*icinus . infelix non toto pectore sensit

*L*etitiam uirgo præsagaq; pectora marent ,

*S*ed tamen & gaudet : tanta est discordia mentis .

*T*empus erat , quo cuncta silent : interq; *T*riones

*F*lexerat obliquo plaustrum temone *B*ootes .

*A*d facinus uenit illa suum fugit aurea cælo

*L*una ; tegunt nigræ latitantia sidera nubes ;

*N*ox caret igne suo . primus tegis *I*care uultus :

*E*rigoneq; pio sacrata parentis amore .

*T*er pedis offensi signo est reuocata ; ter omen

*F*unereus bubo lethali carmine fecit .

*I*t tamen : & tenebræ minuunt , noxq; atra pudorem ,

epiphonema in Myrrihæ leuitatem.

nocti inter pestem descriptio.

ausus pestemini omnis.

ambulan-
tium in te-
nebris mos
hypotypo-
sis aliquid
sceleris ag-
gressura.

Nutricisq; manum læua tenet, altera motu
Cæcum iter explorat. thalami iam limina tangit,
Iamq; fores aperit, iam ducitur intus: at illi
Toplite succiduo genua intremuere, fugitq;
Et color, & sanguis, animusq; reliquit cuntem.
Quoq; suo propior sceleri est, magis horret, & ausi
Pœnitet, & uellet non cognita posse reuerti.
Cunctantem longæua manu deducit, & alto
Admotam lecto cùm traderet, Accipe, dixit:
Ista tua est, Cinyra: deuotaq; pectora iunxit.
Accipit obseeno genitor sua uiscera lecto,
Virgineosq; metus leuat, hortaturq; timentem.
Forſitan ætatis quoque nomine, Filia dixit:
Dixit & illa, Pater, sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit, & impia diro
Semina fert utero, Conceptaq; crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat, nec finis in illa est:
Cùm tandem Cinyras auidus cognoscere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine, uidit.
Et scelus, & natam: uerbisq; dolore retentis
Pendenti nitidum uagina diripit ensem.
Myrrha fugit, tenebrisq;, cæcæ munere noctis
Intercepta neci est; latosq; uagata per agros
Palmiferos Arabas, Panchæaq; rura reliquit;
Perq; nouem errauit redeuntis cornua Luna,
Cùm tandem terra requieuit fessa Sabæa:
Vixq; ueri portabat onus. tum nescia uoti,
Atque inter mortisq; metus, & tædia uitæ,
Est tales complexa preces: O si qua patetis
Numina confesſis, merni, nec triste recuso

Supplicium:

Supplicium : sed ne uiolem , uiuosq; superstes ,
 Mortuaq; extinctos , ambobus pellite regnis ;
 Mutataq; mihi uitamq; , necemq; negate .
 Numen confessis aliquod patet : ultima certè
 Vota suos habuere deos . nam crura loquentis
 Terra superuenit ; ruptosq; obliqua per ungues
 Porrigitur radix longi firmamina trunci ;
 Ossaq; robur agunt ; mediaq; manente medulla ,
 Sanguis it in succos , in magnos brachia ramos ,
 In paruos digiti ; duratur cortice pellis .
 Iamq; grauem crescens uterum præcinxerat arbor
 Pectoraq; obruerat , collumq; aperire parabat :
 Non tulit illa moram , uenientiq; obuia ligno
 Subsedit , merfitq; suos in cortice uultus .
 Quæ quanquam amisit ueteres cum corpora sensus .
 Flet tamen , & tepidæ manant ex arbore guttæ .
 Est honor & lacrymis ; stilataq; cortice Myrrha
 Nomen herile tenet , nullosq; tacebitur euo .
 At malè conceptus sub robore creuerat infans ,
 Querebatq; uiam , qua se , genitrice relictâ ,
 Exereret . media grauidus tumet arbore uenter :
 Tendit onus matrem ; neq; habent sua uerba dolores ,
 Nec Lucina potest parientis uoce uocari .
 Nitenti tamen est similis , curuataq; crebros
 Dat gemitus arbor , lacrymisq; cadentibus humet .
 Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes ,
 Admouitq; manus , & uerba * puerpera dixit .
 Arbor agit rimas , & * scisso cortice uinum
 Reddit onus : uagitq; puer : quem mollibus herbis
 Naiades impositum * lacrymis unxere parentis .

Myrra in ar
borem .

hoc tamen
 ad ærobris
 naturâ re-
 fertur : hinc
 te nanque
 sudat flua
 l. 12. c. 19.
 & 16.

puerperis
 profuturâ :
 fisso
 guttus ab æ
 boie stilla
 ribus .

cōparatio. *Laudaret faciem liuor quoque . qualia nanque
 Corpora nudorum tabula pinguuntur Amorum .
 ex incesto
 Cinyra, & Talis erat : sed ne faciat discrimina cultus ,
 Myrthacō Aut huic adde leues , ut illis deme pharetras :
 cubi u na- Labitur occultè , fallitq; uolatilis ætas :
 scitur
 Adonis. Et nihil est annis uelocius . ille sorore
 Natus , auoq; suo , qui conditus arbore nuper
 Nuper erat genitus , modò formosissimus infans ,
 Iam iuuenis , iam uir : iam se formosior ipso est .
 Iam placet & Veneri , matrisq; ulciscitur ignes .
 Nanque pharetratus dum dat puer oscula matri ,
 Inscius extanti distrinxit arundine pectus :
 Læsa manu natum dea reppulit . altius actum :
 Vultus erat specie , primoq; fefellerat ipsam .
 Capta uiri forma , non iam Cythereia curat
 Litora , non alto repetit Paphon æquore cinctam ,
 Piscosamq; Cnidō , grauidaq; Amathunta metallis .
 emphasis ,
 qua quam Abstinet & Cælo : cælo præfertur Adonis .
 formosus
 fuerit Ado- Hūc tenet , huic comes est : assuetaq; sēper in umbra ē
 nis , colligi Indulgere sibi : formamq; augere colendo .
 tur.
 Per iuga , per syluas , dumos , & saxa uagatur
 Nuda genu uestem ritu succincta Diana :
 Hortaturq; canes , tutaq; animalia prædæ .
 uenatio Ve
 neris. Aut pronos lepores , aut celsum in cornua ceruum .
 Aut agitat damas : at fortibus abstinet apris ;
 Raptoresq; lupos , armatosq; unguibus ursos
 Vitat , & armentis saturatos cæde leones .
 Te quoque , ut hos timeas , si quid prodesse monendo
 Posset , Adoni , monet Fortisq; fugacibus esto ,
 Inquit : inaudaces non est audacia tuta ;*

Parce meo iuuenis temerarius esse periclo :
 Ne ueferas , quibus arma dedit natura , laceſſe ,
 Stet* tibi ne magno tua gloria . non mouet etas , mibi
 Nec facile , nec quæ Venerem mouere , leones ,
 Setigerosq; ſues oculoq; , animosq; ferarum
 Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri :
 Impetus eſt fuluis , & ualta leonibus ira :
 Inuiſumq; mibi genus eſt . quæ cauſſa roganti
 Dicam , ait , & ueteris monſtrum mirabile culpa .
 Sed labor inſolitus iam me laſſauit ; & ecce
 Opportuna ſua blanditur populus umbra :
 Datq; torum caſſes . libet hac requieſcere tecum ,
 Et requieuit , homo : preſſitq; & gramen , & ipſum :
 Inq; ſinu iuuenis poſita cernice reclinis
 Sic ait , ac medijs interſerit oſcula uerbis .

Atlanta ue
 locitas .

Forſitan audieras aliquam certamine curſus
 Veloces ſuperaffe uiros , non fabula rumor
 Ille fuit : ſuperabat enim : nec dicere poſſis
 Laude pedum , formæ ne bono præſtantior eſſet .
 Scitanti Deus huic de coniuge , Coniuge , dixit ,
 Nil opus eſt , Atlanta , tibi : fuge coniugis uſum .
 Nectamen effugies , teq; iſſa uina carebis .
 Territa ſorte Dei per opacas innubat ſyluas
 Viuit , & inſtantem turbam uiolenta procorum
 Condicione fugat : Nec ſum potienda , niſi , inquit ,
 Viſta prius curſu : pedibus contendite mecum ,
 Præmia ueloci coniux , thalamiq; dabuntur ;
 Mors prætium tardis : ea lex certaminis eſto .
 Illa quidem immitis : ſed tanta potentia formæ eſt .

epiphonē-
 ma , quo
 procorum te

meritas ex
causatur.

Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui :
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula coniux ?

inuidia-
que

Dixerat, ac nimios iuuenum damnarat amores ;
Ut faciem. & posito corpus uelamine uidit,
Quale meum, uel quale tuum, si fœmina fias,
Obstupuit : tollensq; manus, Ignoscite, dixit,
Quos modò culpani : non dum mihi prœmia nota,
Quæ peteretis, erant. laudanda concipit ignem ;
Et ne quis iuuenum currat uelocius, optat,

uelocissi-
ma, nam
Scythæ plu-
rimum la-
gitando ua-
lens.

* Inuidiamq; timer. Sed cur certaminis huius
Intentata mihi fortuna reliquitur ? inquit :
Audentes Deus ipse iuuat. dum talia secum
Exigit Hippomenes, passu uolat alite uirgo.

cōparatio.

Quæ quanquàm Scythica non segnius ire sagitta
Aonio uisa est iuueni : tamen ille decoris
Mirator magis est cursus facit ipse decorum.
Aura refert ablata citis talaria plantis ;
Tergaq; iactantur crines per eburnea ; quæq;
Poplitibus suberant picto genualia limbo,
Inq; puellari corpus candore ruborem
Traxerat : haud aliter, quàm cùm super atria uelum
Candida purpureum similem dat & inficit umbram.
Dum notat hæc hospes, decursa nouissima meta est :
Et tegitur festa uictrix Atalanta corona.
Dant gemitum uicti, penduntq; ex fœdere pœnas.
Non tamen euentu iuuenum deterritus horum
Constitit in medio : uultuq; in uirgine fixo,
Quid facilem titulum superando quaris inertes ?
Mecum confer, ait seu me fortuna potentem
Fecerit, à tanto non indignabere uinci.

Nanque

Nanque mihi genitor Megareus, * Onchestus at illi, Anche-
 Est Neptunus auus, pronepos ego regis aquarum. Stius illi
 Nec uirtus citra genus est. seu uincar; habebis,
 Hippomene uicto, magnum, & memorabile nomen.
 Talia dicentem molli Schæneia uultu
 Aspicit, & dubitat superari, an uincere malit.
 Atque ita, Quis Deus hunc formosis, dixit, iniquus
 Perdere uult, caraq; iubet discrimine uitæ
 Coniugium petere hoc? non sum, me iudice tanti.
 Nec forma tangor, (poterā tamen hac quoq; tangi)
 Sed quod adhuc puer est nō me mouet ipse, sed ætas.
 Quid? quod inest uirtus, & mens interrita lethi?
 Quid? quod ab æquorea numeratur origine quartus?
 Quid? quod amat, tantiq; putat connubia nostra,
 Ut pereat, si me fors illi * dura negarit? dira
 Dum licet, hospes abi, thalamosq; relinque cruentos:
 Coniugium crudele meum est. tibi nubere nulla
 Nollet, & optari potes à sapiente puella.
 Cur tamen est mihi cura tui, tot iam antè peremptis?
 Viderit intereat, quoniam tot cædæ procerum
 Admonitus non est, agiturq; in tædia uitæ,
 Occidet hic igitur, uoluit quia uiuere mecum?
 Indignamq; necem pretium patietur amoris?
 Non erit inuidiæ uictoria nostra ferenda?
 Sed non culpa mea est, utinam desistere uelles:
 Aut: quoniam es demens, utinam uelocior esses.
 Ah quàm uirgineus puerili uultus in ore est
 Ah miser Hyppomene, nollem tibi uisa fuisssem,
 Viuere dignus eras. quod si felicior essem,
 Nec mihi coniugium fata importuna nagarent;

Vnus eras, cum quo sociare cubilia uellem;
 Dixerat. utq; rudis, primoq; Cupidine tacta,
 Quod facit ignorans, amat, & non sentit amorem.
 Iam solitos p'scunt cursus, populusq; paterq;
 Cum me sollicita proles Neptunia uoce
 Inuocat Hippomenes; Cythereaq; comprecor, ausis
 Adsit, ait, nostris, &, quos dedit, adiunget ignes.
 Detulit aura preces ad me non inuida blandas,
 Motaq; sum, (fateor) nec opis mora longa dabatur;
 Est ager, indigenæ* Damasenum nomine dicunt;
 Telluris Cypriæ pars opima: quam mihi prisci
 Sacrauere senes, templisq; accedere dotem
 Hanc iussere meis. medio nitet arbor in aruo
 Fulua comas, fuluo ramis crepitantibus auro.
 Hinc tria fortè mea ueniens decerpta ferebam
 Aurea poma manu. nulliq; uidenda, nisi ipsi,
 Hipoménem adi, docuiq; quis usus in illis.
 Signa tubæ dederant, cum carcere pronus uterque
 Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
 Posse putes illos sicco freta radere passu,
 Et segetis canæ stantes percurrere aristas.
 Adijciunt animos iuueni clamorq; fauorq;
 Verbaq; dicentum, Nunc nunc incumbere tempus;
 Hippomene propera, nunc uiribus utere totis:
 Pellé moram, uinces. dubium Megareius heros
 Gaudeat, an uirgo magis his Schœneia dictis.
 O quoties cum iam posset transire, morata est,
 Spectatosq; diu uultus inuita reliquit?
 Aridus à lasso ueniebat anhelitus ore,
 Metaq; erat longè: tum denique de tribus unum

Fœtibus

Dama-
seum

habitus cur-
rentis ex-
plicitio.

periphrasis
pomorum.

Fætibus arboreis proles Neptunia misit.
 Obstupuit uirgo, nitidiq; cupidine pomi
 Declinat cursus, aurumq; uolubile tollit.
 Præterit Hippomenes: resonant spectacula plausu.
 Illa moram celeri, cessataq; tempora cursu
 Corrigit, atq; iterum iuuenem post terga relinquit.
 Et rursus pomi iactu remorata secundi
 Consequitur, transitq; uirum. pars ultima cursus
 Restabat: Nunc, inquit, ades dea muneris auctor,
 Inq; latus campi: quò tardus illa rediret,
 Iecit ab obliquo liquidum iuueniliter aurum.
 An peteret, uirgo uisa est dubitare: coegi
 Tollere, & adieci sublato pondera malo,
 Impediq; oneris pariter gravitate, moraq;,
 Ne'ue meus sermo cursu sit tardior ipso,
 Præterita est uirgo: duxit sua præmia uictor.
 Digna'ne, cui grates ageret, cui turis honorem
 Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit;
 Nec mihi tura dedit. subitam conuertor in iram;
 Contemptuq; dolens, ne sim spernenda futuris,
 Exemplo caueo, meq; ipsam exhortor in ambos.
 Tempula deum matri, quæ quondam clarus Echion
 Fecerat ex, uoto, nemorosis abdita syluis
 Transibant: & iter longum requiescere suasit.
 Illic concubitus intempestiua cupido
 Occupat Hippomenen, à numine concita nostro.
 Luminis exigui fuerat prope templa recessus
 Spelunca similis, natio pumice tectus,
 Religione sacer præscia; quò multa sacerdos
 Ligna contulerat ueterum simulacra deorum.

Huius

Hunc init, & uetito temerat! sacraria probro.

Sacra retorserunt oculos: turritaq; mater

An Stigia fontes, dubitauit, mergeret unda.

Pæna leuis uisa est, ergo modò leuia fuluæ

Colla iubæ uelant: digiti curuantur in ungues:

Ex humeris armi fiunt: in pectora totum

Pondus abit: summæ cauda uerruntur arena.

Iram uultus habet: pro uerbis murmura reddunt:

Pro thalamis celebrant syluas: alijsq; timendi

Dente premunt domito Cybelia frenaleones.

Hos tu care mihi, cumq; bis genus omne ferarum,

Quod non terga fugæ, sed pugnae pectora præbet,

Effuge, ne uirtus tua sit damnosa duobus.

Illa quidem monuit; iunctisq; per aera Cynis,

Carpit iter: sed stat monitis contraria uirtus.

Fortè suem latebris uestigia certa secuti

Excuiere canes, syluisq; exire parantem

Fixerat obliquo iuuenis Cinyreius ictu.

Protinus excusit pando uenabula rostro

Sanguine tincta suo, trepidumq;, & tuta petentem

Trux aper insequitur, tososq; sub inguine dentes

Abdidit, & fulua moribundum strauit arena.

Ve cæta leui curru, medias Cytherea per auras

Cypron olorinis non dum * peruenerat alis:

Agnouit longè gemitum morientis, & albas

Flexit aues illuc utq; æthere uidit ab alto

Exanimem, inq; suo iactantem sanguine corpus,

Desiluit, pariterq; sinum, pariterq; capillos

Rupit, & indignis percussit pectora palmis:

Quæstaq; cum fatis, Et non tamen omnia uestri

Hippome-
nes in leo-
nem, &
Atalanta in
leænam.

lues, & apri
Veneri in-
misiob Ado-
nidis mor-
tem.

penetra-
rat.

Iuris erunt, dixit: luctus monumenta manebunt
 Semper Adoni mei: repetitaq; mortis imago
 Annua plangoris peraget simulamina nostri.
 At cruor in florem mutabitur. Antibi quondam
 Fœmineos artus in olentes uertere menthas
 Persephone licuit: nobis Cinyreius heros
 Inuidiæ mutatus erit? sic fata cruorem
 Nectare odorato sparsit. qui tactus ab illo
 Intumuit, sicut * fuluo perlucida celo
 Surgere bulla sollet, nec plena longior hora
 Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
 Qualem, quæ lento calant sub cortice granum
 Punica ferre solent: brevis est tamen usus in illo.
 Nanque malè hærentem, & nimia leuitate caducū
 Excutiunt iidem, qui perflant omnia, uenti.

Menthe in
herbam.

Esparatio.
pluuio

Adonistrāf
formatio.

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER VNDECIMVS.

ducit

ARMINE dum tali syluas, ani-
mosq; ferarum
Threicius uates, & saxa sequentia
*traxit:
Eccenurus Ciconum tecta lymphata
ferinis.

Pectora uelle ribus, tumuli de uertice cernunt.

Orphea percussis sociantem carmina nervis.
 E quibus una, leues iactato crine per auras,
 En, ait, en hic est nostri contemptor: & hastam
 Vatis Apollinei uocalia misit in ora:
 Quæ foliis præsuta, notam sine uulnere fecit.
 Alterius telum lapis est: qui missus in ipso
 Aere concentu uictus, uocisq; lyræq; est:
 Ac ueluti supplex pro tam furialibus ausis,
 Ante pedes iacuit. sed enim temeraria crescunt
 Bella, modusq; abiit, insanaq; regnat Erynnis.
 Cunctaq; tela forent cantu mollita: sed ingens
 Clamor, & inflato Bercynthia tibia cornu,
 Tympanaq; & plausus, & Bacchei ululatus
 Obstrepuere sono ciuharæ. tum denique saxa
 Non exauditi rubuerunt sanguine uatis.
 Ac primum attonitas etiamnum uoce canentis
 Innumeras uolucres, anguesq; agmenq; ferarum
 Menades Orphei titulum rapuere* theatri.
 Inde cruentatis uertuntur in Orphea dextris,
 Et coeunt, ut aues, si quando luce uagantem
 Noctis auem cernunt: structoq; utrinque theatro
 Ut matutina ceruus periturus arena
 Præda canum est, uatemq; petunt, & fronde uirenes
 Coniiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.
 Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
 Pars torquent silices. neu desint tela furori,
 Fortè boues presso subigebant uomere terram;
 Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
 Dura lacertosi fodiebant arua coloni:
 Agmine qui uisofugiunt, operisq; relinquunt

conduplica
 tio indigna
 tioni con-
 ueniens.

Orpheus di
 scribitur a
 Bacchis.

triūphi .

duplex cō-
 paratio .

Arma sui: uacuosq; iacent dispersa per agros
Sarculaq; , rastriq; graues longiq; ligones.

Quæ postquam rapuere feræ cornuq; minaces
Diuulsere boues , ad uatis fata recurrunt ,

Tendentemq; manus , atque illo tempore primum
Irrita dicentem , nec quidquam uoce mouentem

exclama-
tio , queri-
monia , &
cōmisera-
tionis ple-
na. Sacrilegæ perimunt : perq; os , proh Iuppiter , illud
Auditum saxi , intellectumq; ferarum
Sensibus , in uentos anima exhalata recessit .

Te mæstæ uolucres , Orpheu te, turba ferarum ,
Te rigidi filices , tua carmina sæpe secutæ

Fleuerunt syluæ : positis te frondibus arbos

Tonsa comas , luxit lacrymis quoq; flumina dicunt
Increuisse suis ; obscuraq; carbasa pullo

Naiades , & Dryades , passosq; habuere capillos .

Lyra Or-
phci. Membra iacent diuersa locis : caput Hebre , lyramq;
Excipis : & , mirum ; medio dum labitur amne ,

Flebile nescio quid queritur lyra : flebile lingua

syluæ Murmurat exanimis : respondent flebile* ripæ .

Iamq; mare inuictæ flumen popolare relinquunt ,

Et Methymnæ potiuntur litore Lesbi .

exposito Hic ferus* expositum peregrinis anguis arenis

Obstitit,* Os petit , & sparsos stillanti rore capillos

Lambit , & hymniferos inhiat diuellere uultus .

serpens in
lapidem . Tandem Phæbus adest , morsusq; inferre parantem

Arcet , & in lapidem rictus serpentis apertos
Congelat , & patulos , ut eram , indurat hiatus .

Umbra subit terras , quæ loca uiderat antè ,

Cuncta recognoscit : quærensq; per arua piorum

Inuenit Eurydicen , cupidisq; amplexitur : Inis .

Hic modò coniunctis spatiantur passibus ambo,
 Nunc præcedentem sequitur, nunc præuius anteit: thraciæ mu-
lieres in ar-
borea.
 Eurydicenq; suam iam tutò respicit Orpheus.
 Non impunè tamen scelus hoc finit esse Lyæus:
 Amissoq; dolens sacrorum uate suorum,
 Protinus in syluis matres Aedonidas omnes,
 Quæ uidere nefas, torta radice ligauit.
 Quippe pedum digitos, in quantum est quæq; secuta
 Traxit, & in solidam detrusit acumine terram.
 Vtq; suum laqueis quos calidus abdidit auceps, cōparatio.
 Crus ubi commisit uolucris, sensitq; teneri,
 Plangitur, ac trepidans astringit uincula motu:
 Sic quæcunque solo defixa cohæserat harum,
 Externata fugam frustra tentabat. at illam
 Lenta tenet radix, exultantemq; coercet.
 Dūq; ubi sint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
 Aspicit in teretes lignum succedere furas.
 Et conata, femur mærenti plangere dextra,
 Robora percussit. pectus quoque robora fiunt,
 Robora sunt humeri: * porrectaq; brachia ueros lōgos quo-
que bra-
chia ue-
ra pine-
ta
 Esse putes ramos, & non fallere putando.
 Nec satis hoc Baccho ē: ipsos quoq; deserit agros,
 Cum choro meliore, sui* uineta Timoli,
 Pæctolonq; petit. quamuis non aureus illo
 Tempore, nec caris erat inuidiosus arenis.
 Hunc assueta cohors Satyri, Bacchæq; frequentat.
 At Silenus abest. titubantem annisq; meroq;
 Ruricolæ cepere Phryges: uinctumq; coronis
 Ad regem duxere Midam: cui Thracius Orpheus
 Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo. hulus rei.

mementu
stinus l. ii.

temporis de
scriptio.

facta Mida
in aurum.

rument, p
metoay-
niam.

panis peri-
parafis.

panes.

Qui simul agnouit socium, comitemq; sacrorum,
Hospitis aduentu festum genialiter egit
Per bis quinque dies, & iunctas ordine noctes,
Et iam stellarum sublime coegerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum latus in agros
Rex uenit, & inueni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optanti gratum, sed inutile fecit
Muneris arbitrium, gaudens altiore recepto.
Ille male usus donis, ait: Effice, quidquid
Corpore contigero, fuluum uertatur in aurum.
Annuat optatis nuncituraq; munera soluit
Liber, & indoluit, quod non meliora petisset,
Latus abit, gaudetq; malo Berecynthius heros
Pollicitiq; fidem tangendo singula tentat.
Vixq; sibi credens, non alta fronde uirentem
Illice detraxit uirgam: uirga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Massa fit. arentes* Cereris decerpsit aristas:
Aurea messis erat. demptum tenet arbore pomum;
Hesperides donasse putes. si postibus altis
Admouit digitos: postes radiare uidentur.
Ille etiam liquidis palmas ubi lauerat undis;
Vnda fluens palmis Danaën eludere possit.
Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia. gaudenti mensas posuere ministri
Exstructas dapibus, nec* tostæ frugis egentes.
Tum uerò, siue illa sua Cerealia dextra
Munera contigerat, * Cerealia dona rigebant:
Sine dapes auido conuellere dente parabat,

Lamina fulua dapes, admoto dente premebat.
 Miscuerat puris * auctorem muneris undis:
 Fusile per rictus aurum fluitare uideres.
 Attonitur nouitate mali, diuesq; miserq; ;
 Effugere optat opes; & , quæ modò uouerat, odit.
 Copia nulla famem releuat: sitis arida guttur
 Vrit, & inuiso* meritò torquetur ab auro.
 Ad cælumq; manus & splendida brachia tollens;
 Da ueniam Lenææ pater; peccauimus, inquit:
 Sed, miserere, precor. speciosoq; eripe damno.
 Mite deum numen Bacchus peccasse fatentem
 Restituit, factiq; fide data munera soluit.
 Ne' ue malè optato maneat circumlitus auro,
 Vade, ait ad magnis uicinium Sardibus amnem.
 Perq; ingum ripæ labentibus obuius * ulnis
 Carpe uiam, donec uenias ad fluminis ortus:
 Spumigeroq; tuum fonti, qua plurimus exit,
 Subde caput, corpusq; simul, simul elue crimen.
 Rex iussæ succedit aquæ: uis aurea tinxit
 Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
 Nunc quoque iam ueteris percepto semine uenæ
 Arua rigent auro madidis pallentia glebis.
 Ille, perosus opes, syluas, & rura colebat,
 Panaq; montanis habitantem semper in antris.
 Pingue sed ingenium mansit: nocituraq; , ut antè,
 Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
 Nam freta prospiciens latè riget arduus alto
 Tmolus in ascensu, cliuq; extensus utroq;
 Sardibus hinc illinc paruis finitur * Hypæpis.
 Pan ibi dum teneris iactat sua carmina nymphis,

Bacchum
 per meto-
 nymiam &
 uino.

meritus

undis

cur autem
 Pactoli flu-
 minis arc-
 uz.

urbs Lydiæ
 ut sup a in
 Arachne.

Et leue cerata modulatur arundine carmen,
 Ausus Apollineos præ se contemnere cantus.
 Iudice sub* Tmolo certamen uenit ad impar
 Monte suo senior iudex confedit, & aures
 Liberat arboribus. quercu coma cærule tantum
 Cingitur, & pendent circum caua tempora glandes.
 Isq; Deum pecoris spectans, In iudice, dixit,
 Nulla mora est: calamis agrestibus insonat ille:
 Barbaricoq; Midan(aderat nam fortè canenti)
 Carmine delinijt. post hunc sacer ora* resoluit
 Tmolus ad hos Phœbi: uultum sua sylua secuta est.
 Ille caput flauum lauro Parnasside uinctus,
 Verrit humum Tyrio saturata murice Palla:
 Distinctamq; lyram gemmis, & dentibus Indis
 Sustinet à laua: tenuit manus altera plectrum.
 Artificis status ipse fuit. tum stamina docto
 Pollice sollicitat: quorum dulcedine captus
 Pano iubet Tmolus citharæ summittere cannas.
 Iudicium, sanctiq; placet sententia montis
 Omnibus: arguitur tamen, atque iniusta uocatur
 Vnius sermone Midæ. nec Delius aures
 Humanam stolidas patitur retinere figuram:
 Sed trahit in spatium, uillisq; albentibus implet,
 Instabilesq; illas facit, & dat posse moueri.
 Cetera sunt hominis: partem damnatur in unam
 Induiturq; aures lentè gradientis aselli
 Ille quidem calare cupit, turpiq; pudore
 Tempora purpureis tentat uelare tiaris:
 Sed solitus longos ferro refecare capillos
 Viderat hoc famulus: qui cùm nec prodere uisum

Deo Tmo-
li montis.

Pan Apolli-
nem in cer-
tamen vo-
cat.

retorsit

Midæ au-
res in asini
nas,

Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
 Nec posset reticere tamen; secedit, humumq;
 Effodit, & domini quales conspexerit aures,
 Voce refert parua, terrasq; immurmurat hausta:
 Indiciumq; suae uocis tellure regeſta
 Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertis.
 Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
 Caepit, & ut primum pleno maturuit anno
 Prodidit agricolam. leni nam motus ab Austro
 Obruta uerba refert, dominiq; coarguit aures.

cannæ ve-
 calcs.

Vltus abit Tmolo, liquidumq; per aera uectus
 Angustum citra Pontum Nephelidos Helles
 Laomedonteis Latoius astitit aruis.

Dextera Sigai, Rhætei læua profundi
 Ara Panomphæo uetus est sacra Tonanti.

Inde noua primum moliri mœnia Troiæ
 Laomedonta uidet, susceptaq; magna labore
 Crescere difficili, nec opes exposcere paruas.

Cumq; Tridentigero tumidi* genitore profundi
 Mortalem induitur formam, Phrygiæq; tyranno,
 Aedificat muros, pacto pro mœnibus auro.

Stabat opus: pretium rex inficiatur, & addit
 Persidiæ cumulum falsis periuria uerbis.

Non impune feres rector maris, inquit: & omnes
 Inclinauit aquas ad anaxæ litora Troiæ:

Inq; freti formam terræ conuerſit, opesq;
 Abstulit agricolis, & fluctibus obruit agros.

Pœna neque hæc satis est: regis quoque filia monstro
 Poscitur æquoreo: quam dura ad saxa reuinctam
 Vindicat Alcides. promissaq; munera dictos

rectore

Apollo &
 Neptunus
 in homi-
 nes.

Hesiône,
 Laomedon-
 tis filia ab
 Hercule li-
 berata.

Poscit equos : tantiq; operis mercede negata ;
peritura Bis* periura capit superata mœnia Troia .

Nec pars militia Telamon sine honore recessit :

Hestioneq; data potitur . nam coniuge Peleus ,

Clarus erat diua : nec aui magis ille superbit

Nomine , quàm soceri . siquidem Iouis esse nepotem

Contigit haud uni , coniux dea contigit uni .

dea dixit Nanque senex Thetidi Proteus* prædixerat uide ,

rat un- Concipe , mater eris iuuenis , qui fortibus armis

de , Acta patris uincet , maiorq; uocabitur illo .

Ergo nequidquam mundus Ioue maius haberet ,

Quamuis haud tepidos sub pectore senserat ignes ,

Iupiter equoreæ Thetidis connubia uitat ,

Inq; sua Aeacidem succedere nota nepotem

Iussit , & amplexus in uirginis ire marinæ .

ropegi-
phia .

Est sinus Aemoniæ curuos falcatus in arcus

Brachia procurrunt : ubi si foret altior unda ,

Portus erat : summis inductum est æquor arenis :

Litus habet solidum , quod nec uestigia seruet ,

Nec remoretur iter , nec opertum pendeat alga .

Myrtea sylua subest bicoloribus obsita bacis ,

Et specus in medio , natura factus , an arte

Ambiguum , magis arte tamen . quò sæpe uenire

Frenato delphine sedens Theti nuda solebas ,

Illic te Peleus , ut somno uicta iacebas ,

Occupat : & , quoniam precibus tentata repugnas ,

Vim parat , innectens ambobus colla lacertis :

Quòd nisi uenisses uariatis sæpe figuris

Ad solitas artes , auso foret ille potitus .

Sed modò tu uolucris , uolucrum tamen ille tenebat :

Nunc

Theris in

uarias figu

ras .

Nunc grauis arbor eras, hærebat in arbore Peleus.
 Tertia forma fuit maculose tigridis : illa
 Territus Aeacides à corpore brachia soluit.
 Isq; deos pelagi uino super æquore fuso,
 Et pecoris fibris, & fumo turis adorât;
 Donec Carpathius, medio de gurgite uates.
 Aeacide, dixit, thalamis potiere petitis.
 Tu modò, cùm gelido sopita quiescit in antro,
 Ignaram laqueis, uincloq; innecto tenaci.
 Nec te decipiat centum mentita figuras:
 Sed p̄me quidquid erit, dū, quod fuit antè, reformet.
 Dixerat hæc Proteus, & condidit æquore uultum,
 Admisitq; suos in uerba nouissima fluctus.
 Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
 Hesperium temone frētum, cùm pulchrâ relicto
 Nereis ingreditur consueta cubilia* fluctu.
 Vix bene uirgineos Peleus inuaserat artus,
 Illa nouat formas, donec sua membra teneri
 Sensit, & in partes diuersas brachia tendi.
 Tum demū ingemuit, Neq; ait, sine numine uincis.
 Exhibita estq; Thetis. confessam amplectitur heros,
 Et potitur uotis, ingentiq; implet Achille.
 Felix & nato, felix & coniuge Peleus,
 Et cui, si demas iugulari crimina Phoci,
 Omnia contigerant. fraterno sanguine fontem,
 Expulsumq; domo patria Trachina tellus
 Accipit. hîc regnum sine ui, sine cæde regebat
 Lucifero gimitore satus, patriumq; nitorem
 Ore ferens Ceyx, illo qui tempore mæstus,
 Dissimilisq; sui fratrem lugebat adempum.

Atlanticæ
 mare, in
 quo Sol cõ
 di uidetur:
 ponto

Peleus

Quò postquam Aeacides, fessus curaq; uiaq;
 Venit, & intrauit, paucis comitantibus, urbem,
 Quosq; greges pecorum, quæ secū armenta trahebat,
 Haud procul à muris sub opaca ualle reliquit:
 Copia cum facta est adeundi tecta tyranni.

obscuram
 pacis signū

* Velamenta manu prætendens supplice, qui sit,
 Quoq; satus, memorat, tantum sua crimina talat,
 Meniturq; fugæ caussam: petit urbe, uel agro
 Se inuet. hunc contrà placido Trachinius ore
 Talibus alloquitur: Medie quoque commoda plebi
 Nostra patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus;
 Adijcis huic animo monumenta potentia, clarum
 Nomen, auumq; Iouē, nec tempora pende precando.

notato

Quod petis, omne ferēs: tuaq; hæc pro parte* uocato
 Quali acunque uidis: utinam meliora uideres.
 Et flebat. Moueatur tantos quæ caussa dolores,

Polymachus
 in. 3. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1. 1. 1.
 1. 1. 1. 1. 1. 1.

Et Peleus, comitesq; rogant quibus ille profatur:

Forſitan hanc uolucrē, rapto quæ uinit, et omnes
 Terret aues, ſemper pennas habuiſſe putatis.

Nir fuit. & tanta eſt animi conſtantia, quantum

Dedalion
 in accipi-
 trem.

Acer erat, belloq; ferox, ad uimq; paratus,

Nomine Dedalion, illo genitore creatus,

Qui uocat Auroram, cæloq; nouiſſimus exit.

Culta mihi pax eſt, facis mihi cura tuende,

Coniugijq; fuit: ſtatri fera bella placebant.

Illius uirtus gentes, regerq; ſubegit;

Quæ nunc Thisbeas agit at mutata columbas.

Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima forma

Mille* procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.

Procos
 habuit

Fortè reuertentes Phæbus, Maiaq; creatus,

Ille

Ille suis Delphis, hic uertice Cyllenæo,
 Videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
 Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
 Non fert ille moras: uirgaq; mouente soporem
 Virginis os tangit: tactu iacet illa potenti,
 Vimq; Dei patitur. Nox calum sparserat astris:
 Phæbus anum simulat, præreptaq; gaudia sumit.
 Ut suamaturus compleuit tempora uenter,
 * Alipedis de stirpe Dei uersuta propago
 Nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne,
 Qui facere assuërat patriæ non degener artis
 Candida de nigris, & de candentibus atra.
 Nascitur è Phæbo (nanque est enixa gemellos)
 Carmine uocali clarus, citharaq; Philammon.
 Quid peperisse duos, & dijs placuisse duobus,
 Et forti genitore, & progenitore tonante
 Esse satam prodest? an ob st quoque gloria multis?
 Obfuit huic certè, quæ se præferre Dianæ
 Sustinuit, faciemq; deæ culpauit. at illi
 Ira ferox mota est: Factisq; placebimus, inquit.
 Nec mora, curruauit cornu, neruoq; sagittam
 Impulit, & meritam traiecit arundine linguam.
 Lingua iacet, nec uox, tentataq; uerba sequuntur;
 Conantemq; loqui, cum sanguine uitare liquit.
 Quã miser * amplexans ego tunc, patrioq; dolorem (ò pie-
 Corde tuli, fratriq; pio solatia dixi. t. 25)
 Quæ pater haud aliter, quã cautes murmura Ponti, cōparatio.
 Accipit, & natam delamentatur ademptam,
 Ut uerò ardentem uidit, quater impetus illi
 In medio fuit ire rogos; quater inde repulsus

Mercurius
 viciat Chio
 nem.
 Apollo in
 anum.

Mercurij.

Autolycus
 fur maxi-
 mus.

Chione
 Diana in-
 terfecta.

Concita membra fuga mandat, similisq; iuuenco
 Sicula trabronum pressa cervice gerenti,
 Quā uia nulla * fuit. iam tum mihi currere uisus
 Plus homine est, alasq; pedes sumpsisse putares.
 Effugit ergo omnes, ueloxq; cupidine lethi
 Vértice Parnasi potitur. miseratus Apollo,
 Cūm se Dedalion saxo misisset ab alto,
 Fecit auem, & subitis pendentem sustulit alis,
 Oraq; adunca dedit, curuos dedit unguibus hamos,
 Virtutem antiquam, maiores corpore uires.

Et nunc accipiter, nulli satis æquus, in omnes
 Sæuit aues, alijsq; dolens sit causa dolendi.

Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat

De consortē suo, cursu festinus anhelō,
 Aduolat armenti custos Phocæus Anetor,
 Et, Peleu, Peleu, magnæ tibi nuntius adsum
 Cladis, ait. quodcumque ferat, iubet edere Pelens.

Pendet & ipse metu * trepidus Trachinius heros.

Ille refert: Fessos ad litora curuo iuuenkos

Appuleram, medio cūm sol altissimus orbe

Tantum respiceret, quantum superesse uideret:

Parsq; bouū fuluis genua inclinarat arenis,

Latarumq; iacens campos spectabat aquarum:

Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:

Nant alij, celsoq; extant super æquora collo.

Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro;

Sed trabibus densis, lucoq; umbrosa uetusto.

Nexeides, Nereusq; tenent. hos nauita templi

Edidit esse deos, dum retia litore siccant.

Innēta palas huic est, densis obfessa salictis;

Quam

Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
 Inde fragore gravi* strepitus, loca proxima terret
 Bellua uasta lupus, syluisq; palustribus, exit,
 Oblitus & spumis, & crasso sanguine, rictus
 Fulmineos, rubra suffusus lumina flamma.
 Qui quanquam scuit pariterq;, rabieq;, fameq;,
 Acrior est rabie. neque enim ieiunia curat
 Cæde bouum, diramq; famem finire: sed omne
 Vulnerat armentum, sternitq; hostiliter omnes.
 Pars quoque de nobis funestro saucia morsu:
 Dum defensamus, letho est data. sanguine litus,
 Vndaq; prima rubet, * demugitæq; paludes.
 Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
 Dum superest aliquid, cuncti coeamus ad arma,
 Arma capesamus, coniunctaq; tela feramus.
 Dixerat agrestis: nec Pelea damna mouebant:
 Sed memor admissi Nereida colligit orbam,
 Damna suo inferias extincto mittere Phoco.
 Induere arma uiros, uiolentiq; sumere tela
 Rex iubet Oetæus: cum queis simul ipse parabat
 Ire: sed alcyone coniux excita tumultu
 Profilit, & non dum totos ornata capillos,
 Disiicit hos ipsos, colloq; * infixa mariti,
 Mittat ut auxilium sine se, uerbisq;, precatur,
 Et lacrymis, animasq; duas ut seruet in una.
 Aeacides illi: Pulchros regina, piosq;
 Pone metus; plena est promissi gratia uestri.
 Non placet arma mihi contra noua monstra mouere:
 Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris
 Arce locus summa, fessis loca grata carinis.

strepitâs

Lupi ra-
bies.mugitu bo-
um repleta

infusa

topogra-
phia.
loci

Ascendunt

Ascendunt illuc, stratosq; in littore tauros
 Cum gemitu aspiciunt, uastatoremq; cruento
 Ore ferum, longos infectum sanguine uillos.
 Inde manus tendens in aperti litora ponti,
 Cæruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
 Orat, opemq; ferat: nec uocibus illa rogantis
 Flectitur Aeacidæ. Thetis hanc pro coniuge supplex
 Accepit ueniam. sed enim irreuocatus ab acri
 Cæde, lupus perstat dulcedine sanguinis asper:
 Donec inherentem laceræ cervice iuuentæ

pariter- Marmore mutauit, corpus, * præterq; colorem:
 que Omnia seruaui: lapidis color indicat illum
 lupus in la Iam non esse lupum, iam non debere timeri.
 pidem.

Nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
 Fata sinunt: Magnetæ adit uagus exul, & illic
 Sinit ab Aemonio purgamina cædis Acasto

Interea fratrisq; sui, fratremq; secutis

Ceyxin cō Anxia prodigijs turbatus pectora Ceyx,
 fultū Apol Consulat ut sacras hominum oblectamina sortes,
 linem. Ad Clarium parat ire Deum. nam templa profanus
 ad oracula Inuia cum Phlegysis faciebat Delphica Phorbas.
 Clarij A- Consilij tamen antè sui fidiſſima certam
 pellinis.

Tefacit, Alcyone: cui protinus intima frigus
 Ossa receperunt, buxoq; simillimus ora
 Pallor obit, lacrymisq; genæ maduere profusis
 Ter conata loqui, ter fletibus ora rigauit:
 Singultuq; piæ interrumpente querelas,
 Quæ mea culpa tuam, dixit, carissime mentem
 Verit ubi est, quæ cura mei prior esse solebat?
 Iam potes Alcyone securus abesse relicta?

Iam uia longa placet? iam sum tibi carior absens?
 At puto per terras iter est, tantumq; dolebo,
 Non etiam metuum, curæq; timore carebunt.
 Aequora me terrent, & Ponti tristis imago.
 Et laceras nuper tabulas in litore uidi;
 Et sæpe in tumultis sine corpore nomina legi
 Ne'ue tuum fallax animum fiducia tangat,
 Quod socer* Hippotades uibi sit; qui carcere fortes
 Contineat uentos, & cum uelit, æquora placet:
 Cum semel emissi tenuerunt æquora uenti,
 Nil illis uetitum est: incommendataq; tellus
 Omnis, & omne fructum est cali quoq; nubila uexant,
 Excutiuntq; feris rutilos concursibus ignes.
 Quo magis hos noui, (nam noui, & sæpe paterna
 Parua domo uidi) magis hos reor esse timendos.
 Quod tua si flecti precibus sententia nullis
 Care potest coniux, nimiumq; es certus eundi;
 Me quoque tolle simul: certè iactabimur undæ:
 Nec, nisi quæ patiar, metuum, pariterq; feremus
 Quidquid erit, pariter super æquora lata feremur.

Talibus* Aeolidis dictis, lacrymisq; mouetur
 Sidereus coniux, (nec enim minor ignis in ipso est)
 Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
 Nec uult Alcyonem in partem adhibere pericli:
 Multaq; respondit timidum solantia pectus.
 Non tamen iecirco causam probat: addidit illis
 Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
 Longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi iuro
 Per patrios ignes (si me modò fata remittant)
 Antè reuersurum, quàm Luna bis impleat orbem.

Aeolus

Hippotades

Troiani ne

pos.

folmina ex

nubis col-

lisione ge-

nerari scri-

bit Arist.

Aeoli filia

Ceycis na
uigatio ad
Clariū ora
culum.

His ubi promissis spes est admota recursus,
Protinus eductam naualibus equore tingi,
Aptariq; suis pinum iubet armamentis.
Qua rursus uisa, ueluti præsaga futuri,
Horruit Alcyone, lacrymasq; emisit obortas,
Amplexusq; dedit, tristiciq; miserrima tandem
Ore, Vale, dixit, colapsaq; corpore toto est.

gemigan-
tium hypo-
typosis.

At iuuenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos,
Aequaliq; ictu scindunt freta. sustulit illa
Humentes oculos; stantemq; in puppe recurua,
Concussaq; manu dantem sibi signa maritum
Prima uidet, redditq; notas. ubi terra recessit
Longius, atque oculi nequeunt cognoscere uultus,

mauem ex
pinu arbo-
re factam,

Dum licet, insequitur fugientem lumine * pinum,
Hæc quoque, ut haud poterat spatium sumnota uideri
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.

Ut nec uela uidet, uacuum petit anxia lectum,
Seq; toro ponit. renouat lectusq;, locusq;
Alcyones lacrymas; & quæ pars admonet, absit.
Portubus exierant, & mouerat aura rudentes:

Obuertit lateri pendentes nauita remos,
Cornuaq; in summa locat arbore, totaq; malo
Carbasa deducit, uenientesq; excipit auras.

Aut minus, aut certè medium non amplius æquor

signi maxi-
mæ tempe-
statis fulu-
re.

Puppe secabatur, longeq; erat utraque tellus,
Cum mare sub noctem tumidis albescere * cepit
Fluctibus. & præceps spirare ualentius Euris,

sētīt sub
ducite

Ardua iam dudum demittite cornua, rector
Clamat, & antennis totum * subnectite uelum,

Hic iubet : impediunt aduersæ inssa procellæ :
 Nec sinit audiri uocem fragor æquoris ullam .
 Sponte tamen properant , alij subducere remos ,
 Pars munirelatus , pars uentis uela negare .
 Egerit hic fluctus , æquorq; refundit in æquor .
 Hic rapit antennas : quæ dum sine lege geruntur .
 Aspera crescit hyems ; omniq; à parte feroces
 Bella gerunt uenti , fretaq; indignantia miscent .
 Ipse paucet ; nec se , quis sit status , ipse fatetur
 Scire ratis rector , nec quid iubeat 'ue uelit'ue .
 Tanta mali moles , tantoq; potentior arte est .
 Quippe sonant clamore uiri , stridore rudentes ,
 Undarum in cursu grauis unda , tonitribus æther .
 Fluctibus erigitur , cælumq; æquare uidetur
 Pontus , & inductas aspergine tangere nubes :
 Et modò , cùm fuluas ex imo uertit arenas ,
 Concolor est illis , Stygia modò nigrior unda :
 Sternitur interdum , spumisq; sonantibus albet .
 Ipsa quoque his agitur uicibus Trachinia puppis :
 Et nunc sublimis ueluti de uertice montis
 Despicere in ualles , imumq; Acheronta uidetur :
 Nunc ubi demissam curuum circumstetit æquor ,
 Susplicere inferno summum de gurgite cælum .
 Sæpe dat ingentem fluctu* latus* icta fragorem :
 Nec leuius pulsata sonat , quàm ferreus olim
 Cùm lacerat aries , ballista'ue concutit arces .
 Vtq; solent , sumptis in cursu uiribus , ire
 Pectore in arma , feri , protentaq; tela leones :
 Sic ubi se uentis commiserat unda coortis ,
 ibat in arma ratis , multoq; erat altior illis .

tempesta-
 tis elegans
 descriptio .

epiphona-
 ma, quo tẽ
 pestatis uis
 declaratur .
 tur .

synecdo-
 che poeti-
 ca .
 cõparatio .

cõparatio .

Iamq; labant cunci, spoliataq; tegmine ceræ
 Rima patet, præbetq; uiam lethalibus undis.
 Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
 Inq; fretum credas totum descendere cælum,
 Inq; plagas cæli tumefactum scandere pontum.
 Vela madent nimbis, & cum cælestibus undis
 Aequoreæ miscentur aquæ. caret ignibus æther,
 Cacaq; nox premitur tenebris hyemisq;, suisq;.

minātia Discutiunt tamen has, præbentq; * micantia lumen
 Fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undæ.

cōparatio. Dat quoque iam saltus intra caua texta carinæ
 Fluctus. & ut miles numero præstantior omni
 Cūm sæpe* assilijt defensæ mœnibus urbis,

assiluit Spe potitur tandem, laudisq; accensus amore
 Inter mille uiros murum tamen occupat unus:

*maximæ
 mam deci-
 ma quæq;
 unde fieri
 maxima di-
 citur. vide
 Pol. in mit.* Sic ubi pulsarunt celsi latera ardua fluctus,
 Vastius insurgens* decimæ ruit impetus undæ:
 Nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
 Quàm uelut in captæ descendat mœnia nauis.
 Pars igitur tentabat adhuc inuadere pinum:

Pars maris intus erat. trepidat haud segnius omnes,
 Quàm solet urbs, alijs murum fodientibus extrâ,
 Atque alijs murum, trepidare, tenentibus intus.

Deficit ars, animiq; cadunt: totidemq; uidentur,
 Quot ueniunt fluctus, ruere, atq; irrumperere mortes.

Non tenet hic lacrymas: stupet hic: uocat ille beatos,
 Funera quos maneant: hic uotis numen adorat,

fraterq; Brachiaq; ad cælum, quod non uidet, irrita tollens,
 Poscit opem: subeunt illi* materq; parensq; ;

Huic cū pignoribus domus, & quod cuiq; relictū est.

Alcyone

Alcyone Ceyca mouet : Ceycis in ore
 Nulla ; nisi Alcyone est : & cū desideret unam .
 Gaudet abesse tamen . patriæ quoque uellet ad oras
 Respicere , inq̃ ; domum supremos uertere uultus :
 Verū , ubi sit , nescit , tanta uertigine pontus . acclamatio
 Feruet , & inducta piceis è nubibus umbra
 Omne latet cælum , duplicataq̃ ; noctis imago est .
 Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbor ;
 Frangitur & regimen : ſpolijsq̃ ;* animoſa ſuperſtes superbit
 Unda , uelut uiſtrix , ſinuataq̃ ; deſpicit undas ; cōparatio .!
 Nec leuius , quā ſi quis Athon Pindūq̃ ; reuulſos
 Sede ſua totos in apertum uerteret aquor ,
 Præcipitata cadit : pariterq̃ ; & pondere , & ictu
 Mergit in ima ratem : cum qua pars magna uirorum
 Gurgite preſſa graui , neque in aera reddita* fato loquitur ut
Stoicus . qui
omnia fato
fieri aſſer-
uit .
 Functa ſuo eſt . aliꝝ partes , & membra carinæ
 Trunca tenent . tenet ipſe manu , qua ſceptra ſolebat ,
 Fragmina nauigij Ceyx : ſocerumq̃ ; , patremq̃ ; ,
 Inuocat , heu , fruſtra , ſed plurime nantis in ore
 Alcyone coniux . illam meminitq̃ ; , refertq̃ ; :
 Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus
 Optat , & exanimis manibus tumuletur amicis .
 Dum natat , abſentem , quoties ſinit hiſcere fluctus ,
 Nominat Alcyonem , ipſisq̃ ; immurmurat undis .
 Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
 Frangitur , & rupta merſum caput obruit unda .
 Lucifer obſcurus , nec quem cognoscere poſſes ,
 Illa nocte fuit : quoniamq̃ ; excedere cælo
 Non licuit , denſis texit ſua nubibus ora .
 Aeolis interea tantorum ignara malorum

Dinumerat noctes : & iam , quas induat ille ,
Festinat uestes ; iam quas , ubi uenerit ille ,
Ipsa gerat : reditusq; sibi promittit inanes .

Alcyones
nota pro
Ceyce .

Omnibus illa quidem superis pia tura ferebat :
Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat ;
Proq; uiro , qui nullus erat , ueniebat ad aras :
Utq; foret sospes coniux suus , utq; rediret ,
Optabat , nullamq; sibi praeferret . at illi
Hoc de tot uotis poterat contingere solum .

At dea non ultrà pro functo morte rogari
Sustinet : utq; manus funestas arceat aris ,
Iri meæ , dixit , fidißima nuntia uocis ,
Vise soporiferam Somni uelociter aulam ,
Extinctiq; iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonen ueros narrantia casus .
Dixerat : induitur uelamina mille colorum
Iris , & arquato cælum curuamine signans
Teßta petit iussi sub nube latentia regis .

Somni, lo-
ciq; de-
scriptio, de
qua Helio-
dus in
Theogonia

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu ,
Mons caueus , ignaui domus , & penetralia Somni :
Quò nūquam radijs oriens , medius 'ue , cadens'ue
Phœbus adire potest . nebulae caligine mistæ
Exhalantur humo , dubiaq; crepuscula lucis .

galli peri-
xiphras .

Non* uigil ales ibi cristati cantibus oris
Euocat Auroram , nec uoce silentia rumpunt

ob defen-
sum Capi-
tolium .

Solliciti'ue canes , canibus'ue* sagacior anser .

Cauius l. s.

Non fera , non pecudes , non moti flamine rami ,

Humanae'ue sonum reddunt conuicia lingua .

Muta quies habitat : saxo tamen exit ab imo

Riuus aquae Lethes ; per quem cum murmure labens

inuitas

Inuitat somnos crepitantibus unda lapillis.
 Ante fores antri secunda papauera florent,
 Innumeraq; herbae: quarum de lacte soporem
 Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
 Ianua ne uerso stridorem cardine reddat,
 Nulla domo tota est, custos in limine nullus.
 * At medio torus est hebeno sublimis in antro
 Plumens, unicolor, pullo uelamine testus,
 Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
 Hunc circa passim uarias imitantia formas
 Somnia uana iacent totidem, quot messis aristas,
 Sylua gerit frondes, eiectas litus arenas.
 Quò simul intranit, manibusq; obstantia uirgo
 Somnia dimouit, uestis fulgore reluxit
 Sacra domus; tarda q; Deus grauitate iacentes
 Vix oculos tollens, iterumq; iterumq; relabens,
 Summa q; percutiens nutanti pectora mento,
 Excussit tandem sibi se; cubitoq; leuatus,
 Qui ueniat, (cognonit enim) scitatur. at illa,
 Somne, quies rerum, placidissime Somne deorum,
 Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
 Fessa ministeriis mulces, reparasq; labori;
 Somnia, quæ ueras æquant imitamine formas,
 Herculeam Trachina iube sub imagine regis
 Alcionem adeant, simulacra q; naufraga fingant.
 Imperat hoc Iuno. postquam mandata peregit,
 Iris abit: neque enim ulterius tolerare soporis
 Vim poterat: labiq; ut somnum sensu in artus,
 Effugit, & remeat; per quos modò uenerat arcus.
 At pater è populo natorum mille suorum

In
 pullus nã
 que color
 somnium
 allicite.

profopopa
 ia.

scite, qui
 enim curis
 prematur.
 dormire nō
 possunt.

Morpheus
in multas
formas.

Excitat artificem, simulatoremq; figuræ
Morphea. non illo iussos solertius alter
Exprimit incessus, uultumq; , somnumq; loquendi:
Adjicit & uestes, & consuetissima quæque
Verba. sed hic solos homines immitatur: at alter
Fit fera fit uolucris, fit longo corpore serpens.
Hunc Icelon superi, mortale Phobetora uulgus
Nominat. est etiam diuersæ tertius artis
Phantasos. ille in humum, saxūq; , undāq; , trabemq;
Quæq; uacant anima, fallaciter omnia transit:
Regibus hi, ducibusq; suos ostendere uultus
Nocte solent: populos alij, plebemq; pererrant.
Præterit hos senior. cunctisq; è fratribus unum
Morphea, qui peragat Taumantidos edita, Somnus
Eligit & rursus molli languore solutus,
Deposuitq; caput, stratoq; recondidit alto.
Ille uolat, nullos strepitus facientibus alis,
Per tenebras, intraq; moræ breue tempus in urbem
Peruenit Aemoniam: positisq; è corpore pennis
In faciem Ceycis abit: sumptaq; figura
Luridus, exanimi similis, sine uestibus ullis
Coniugis ante torum misera stetit. uida uidetur
Barba uiri, madidisq; grauis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens stetu super ora profusa
Hæc ait: Agnoscis Cæycaq; miserrima coniux?
An mea mutata est facies nece? respice: nosces,
Inueniesq; tuo pro coniuge coniugis umbram.
Nil opis, Alcyone, nobis tua uota tulerunt:
Occidimus: falsò tibi me promittere noli.
Nubibus Aegæo deprendit in æquore nauem

Auster,

Auster, & ingenti iactatam flamine soluit :
Oraq; nostra, tuum frustra clamantia nomen,
Implerunt fluctus. non hæc tibi nuntiat auctor
Ambiguus, non ista uagis rumoribus audis :
Ipse ego fatatibi præsens mea naufragus edo.
Surge age, dalacrymas, lugubriaq; indue: nec me
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adiicit his uocem Morpheus, quam coniugis illa
Crederet esse sui: fletus quoque fundere ueros
Visus erat: gestumq; manus Ceycis habebat.
Ingemit Alcyone lacrymas, mouet atque lacertos
Per somnum, corpusq; petens, amplectitur auras:
Exclamatq;, Mane, quò te rapis? ibimus unà.
Voce sua, specieq; uiri turbata, soporem
Excudit: & primò si sit, circumspicit illic,
Qui modò uisus erat: (nam moti uoce ministri
Intulerant lumen) postquam non inuenit usquam,
Percutit ora manu, laniatq; à pectore uestes,
Pectoraq; ipsa ferit, nec crines soluere curans
Scindit: & altrici quæ luctus caussa roganti,
Nulla est Alcyone, nulla est, ait; occidit unà
Cum Ceyce suo solantia tollite uerba:
Naufragus interiit: uidit, agnouiq;, manusq;
Ad discedentem cupiens retinere tetendi.
Umbra fuit: sed & umbra tamen manifesta uiriq;
Veramei. non ille quidem, si queris, habebat
Assuetos uultus, nec, quo prius, ore nitebat.
Pallentem, nudumq;, & adhuc humente capillo
Infelix uidi. stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit, uestigia si qua supersint.

conduplicatio, mulieris, grauius
 fimo dolore affectus.
 eueniens.

a nadipto
As.

Hoc erat, hoc animo quod diuinante timebam,
 Et, ne me fugiens uentos sequerere, rogabam,
 At certè uellem, quoniam periturus abibas,
 Me quoque duxisses. fuit ah, fuit utile, tecum
 Ire mihi. neque enim uitæ de tempore quidquam
 Non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
 Nunc absens perij, iactor quoque fluctibus absens,
 Et sine me te Pontus habet. crudelior ipso
 Sit mihi mens pelago, si uitam ducere nitar
 Longius. & tanto pugnem superesse dolori.
 Sed neque pugnabo, nec te miserande relinquam:
 Et tibi nunc saltem ueniam comes: inq; sepulcro
 Si non urna, tamen iunget nos littera: si non
 Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
 Plura dolor prohibet: uerboq; interuenit omni
 Plangor, & attonito gemitus à corde trahuntur.

Manè erat, egreditur tectis ad litus, & illum
 Mesta locum repetit, de quo spectarat euntem.
 Dumq; moratur ibi, dumq; hinc retinacula soluit,
 dixit Hoc mihi discedent dedit oscula litore, * dicit,
 Dumq; notata oculis reminiscitur acta, fretumq;
 Prospicit; in liquida spatia distante tuetur
 Nescio quid quasi corpus aqua: primoq;, quid illud
 Effet erat dubium. postquam paulum appulit unda,
 Et quamuis aberat, corpus tamen esse liquebat:
 Quis foret ignorans, quia naufragus, omine mota est:
 Et tanquã ignoto lacrymas daret, Heu miser, inquit,
 Quisquis es, & si qua est coniux tibi. fluctibus actum
 Fit propius corpus: quod quò magis illa tuetur,
 Hoc minus, & minus est mentis. iã iãq; propinquat
 Admotum

Admotum terræ, iam quod cognoscere posset,
 Cernit. erat coniux. Ille est exclamat, & unda
 Ora, comas, uestem, lacerat: tendensq; trementes
 Ad Ceyca manus, Sic ò carissime coniux,
 Sic ad me miserande redis? ait. Adiacet undis
 Facta manu moles, quæ primas æquoris undas
 Frangit, & incursus quæ prædelassat aquarum.
 Insilit huc, mirumq; fuit potuisse: uolabat:
 Percutiensq; leuem modò natis aera pennis,
 Stringebat summas ales miserabilis undas.
 Cumq; uolat, mæsto similem, penumq; querelæ
 Ora dedere sonum, tenui crepitantia rostro.
 Ut uerò tetigit mutum; & sine sanguine corpus,
 Dilectos artus amplexa recentibus alis,
 Frigida nequidquam duro dedit oscula rostro,
 Senferit hoc Ceyx, an uultum motibus undæ
 Tollere sit uisus: populus dubitabat. at ille
 Senferat: & tandem, superis miserantibus ambo
 Alite mutantur. fatis obnoxius ipsæ
 Tunc quoq; mansit amor: nec coniugiale solutum est
 Fædus in alitibus: coeunt, fiuntq; patentes:
 Perq; dies placidos hyberno tempore septem
 Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.
 Tum uia tuta maris: uentos custodit, & arcet
 Aeolus egressu, præstatq; nepotibus æquor.

Hos aliquis senior circum freta lata uolantes
 Spectat, & ad finem seruatos laudat amores.
 Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoq; dixit—
 Quem mare carpentem, substrictaq; crura gerentem
 Aspicias (ostendens spatiosum in guttura mergum)

Ceyx. &
 Alciones in
 aues.

Regia progenies : & si descendere ad ipsum
 Ordine perpetuo quaris sunt huius origo
 Ilus , & Assaracus raptusq; Ioui Ganymedes ,
 Lamedonq; senex , Priamusq; nouissima Troiæ
 Tempora sortitus . frater fuit Hectoris iste :
 Qui nisi sensisset prima noua fata iuuenta ,
 Forsitan inferius non Hectoris nomen haberet :
 Quamuis est illum proles enixa Dymantis :
 Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida

Nympha,
 ex qua Pri-
 mus Aesac-
 con sulce-
 pit.

Fertur * Alixothoë gracili conata bicorni .

Oderat hic urbes , nitidaq; remotus ab aula

Secretos montes , & inambitiosa colebat

Rura ; nec Iliacos cætus , nisi rarus adibat .

Non agreste tamen , nec inexpugnabile amoris

Hesperie Pectus habens , syluas captatam sæpe per omnes

Aspicit * Eperien patria Cebrenida ripa

duplex cō-
 paratio. Iniectos humeris siccantem Sole capillos .

Visa fugit nymphe , ueluti perterrita fuluum

Cerua lupum , longeq; lacu deprensa relicto

Accipitrem fluminalis anas . quam Troius heros

Insequitur , celeremq; metu celer urget amore ;

Ecce latens herba coluber , fugientis adunco

Dente pedem strinxit , uirusq; in corpore liquit ,

Cum uita suppressa fuga est , amplectitur amens

me te

Ex animem , clamatq; , Piget , * piget esse secutum :

Sed non hoc timui : nec erat mihi uincere tanti .

Perdidimus miseram nos te duo . uulnus ab angue ,

A me caussa data est . ego sum sceleratior illo :

Qui tibi morte mea mortis solatia mittam .

Dixit : & è scopulo , quem rauca subederat unda ,

Decidit

Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
 Molliter excepit, nantemq; per equora pennis
 Texit: & optatæ non est data copia mortis.
 Indignatur amans se inuitum uiuere cogi,
 Obstariq; animæ misera de sede uolenti
 Exire: utq; nouas humeris assumpserat alas,
 Subuolat, atque iterum corpus super æquora mittit
 Pluma leuat casus: furit Aëacus, inq; profundum. Aëacus in
 Pronus abit: lethiq; uiam sine fine retentat. mergum.
 Fecit amor maciem: longa internodia crurum:
 Longa manet ceruix: caput est à corpore longè:
 Aequor amat, nomenq; manet quia mergitur illi. illo.

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER DVODECIMVS.

ESCIVS assumptis Priamus pa-
ter Aesacon alis
Viucere, lugebat : tumuloquoque
nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus He-
ctor inanes.

Defuit officio Paridis praesentia tristi,

Post

Græcorum
expeditio
contra Tro-
ianos.

Post modò qui rapta longum cum coniuge bellum

Attulit in patriam : coniuratæq; sequuntur

Mille rates gentisq; simul commune Pelasgæ.

Nec dilata foret uindicta, nisi æquora sæui

In uia fecissent uenti, Bæotaq; tellus

Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.

Hic patrio de more Ioui cùm sacra parassent.

Vt uetus accensis incanduit ignibus ara,

Serpere cæruleum Denai uidere draconem

In platanum, cœptis quæ stabat proxima* sacris.

castris.

Nidus erat uolucrum bis quattuor arbore summa :

Quas simul, & matrem circum sua damna uolantem

Corripuit serpens, auida q; recondidit aluo.

Calchas.

Obstupuere omnes, at ueri prouidus augur

Thestorides, Vincemus, ait gaudete Pelasgi :

Troia cadet : sederit nostri mora longa laboris.

Atque nouem uolucres in belli digerit annos.

serpens in
lapidem.

Ille ut erat uirides amplexus in arbore ramos,

Fit lapis, & seruat serpentis imagine saxum.

Permanet Aonijs Nereus uiolentus in undis,

Bellaq; non transfert : & sunt qui parcere Troiæ

Neptunum credant : quia mœnia fecerat urbis.

cerua pro
Iphigenia
supposita.

At non Thestorides : neque enim nescit ue taret ue

Sanguine uirgineo placandum uirginis iram

Esse deæ. postquam pietatem publica caussa,

Rexq; patrem uicit, castumq; datura cruorem

Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris :

Victa dea est, nubemq; oculis obiecit : & inter

Officium, turbamq; sacri, uocesq; precantum

Supposita fertur mutasse Mycenida cerua.

Ergo

Ergo ubi, qua decuit, lenita est cede Diana,
Et pariter Phæbes, pariter maris ira recessit.

Accipiunt uentos à tergo mille carinæ,

Multaq; perpeſſæ Phrygia potiuntur arena,

Famæ do-
mus deſcri-
ptio.

Orbe locus medio eſt inter terrasq; , fretumq; ,

Cæleſtesq; plagas triplicis conſinia mundi :

Vnde quod eſt uſquam quamuis regionibus abſit,

Inſpicitur, penetratq; cauas uox omnis ad aures.

locum Fama tenet, ſummaq; * domum ſibi legit in arce :

Innumerosq; aditus, ac mille foramina tectis

Addidit, & nullis incluſit limina portis.

Nocte dieq; patet : tota eſt ex ære ſonanti :

Tota fremit, uocesq; refert, iteratq; quod audit.

Nulla quies intus, nullaq; ſilentia parte.

Nec tamen eſt clamor, ſed parua murmura uocis :

duplex cõ-
paratio.

Qualia de pelagi (ſi quis procul audiat) undis

Effſe ſolent : qualem'ue ſonum, cùm Iuppiter atræ

Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.

Atria turba tenet, ueniunt leue uulguſ, euntq; :

Virg. 4.

Aen. Tam
ficti, pra-
uiq; tenax,
quam nũ-
cia veri.

Miſtaq; cum ueris paſſim commenta uagantur

Millia rumorum, confuſaq; uerba uolutant.

E' quibus hi uacuas implent ſermonibus aures,

Hi narrata ferunt aliò, meſſuraq; ficti

Creſcit, & auditis aliquid nouus adiſcit auctor.

Illic Credulitas, illic temerarius Error,

Famæ co-
mities.

Vanaq; Lætitia eſt, conſternatiq; Timorus,

Seditioq; recens, dubioq; auctore Suſurri.

Ipſa, quid in cælo rerum, pelagoq; geratur,

Et tellure, uidet totumq; inquiri in orbem.

Eccerat hæc notum, Graias cùm milite forti

Aduentare

*Aduentare rates : neque inexpectatus in armis
 Hostis adest : prohibentq; aditas , litusq; tuentur
 Troës : & Hectorea primus fataliter hasta
 Protefilæ cadis : commissaq; præliamagno
 Stant Danaïs , fortesq; animæ , nec cognitus Hector ,
 Nec Phryges exiguo , quid Achaica dextera possit ,
 Sanguine senserunt . & iam Sigæa rubebant
 Litora : iam letho , proles Neptunia . Cycnus
 Mille viros dederat ; iam curru stabat Achilles ,
 Totaq; Peliacæ sternebat cuspidis ictu
 Agmina : perq; acies aut Cycnū , aut Hectora quærēs .
 Congreditur Cycno . decimum dilatus in annum
 Hector erat . tum colla ingo canentia pressos
 Exhortatus equos , currum direxit in hostem :
 Concutiensq; suis uibrantia tela lacertis ,
 Quisquis es , O iuuenis , dixit , solamen habeto
 Mortis , ab Aemonio quod sis ingulatus Achille .
 Haftenus Aeacides . uocem grauis hasta secuta est .
 Sed quanquam certe nullus fuit error in hasta ,
 Nil tamen emissi profecit acumine ferri :
 Utq; hebeti pectus tantummodo contudit ictu .
 * Nate dea (nam te fama prænouiimus) inquit
 Ille , quid à nobis uulnus miraris abesse ?
 (Mirabatur enim) non hac , quam cernis equinis
 Fulua iubis , cassis , nec onus caua parma sinistra
 Auxilio mihi sunt . decor est quæsius ab istis . (omne
 Mars quoq; ob hoc capere arma solet . remouebitur
 Tegminis officium : tamen indistrictus abibo .
 Et aliquid non esse satum Nereide , sed qui
 * Nereaq; , & natus , & totum temperat æquor*

Protefilæ
cades.

Cycni , &
Achillis cer
tamen.

salutatio ,
cui subest
tacita iro-
nia : Fru-
stra iactas
tuos paren-
tes deos .
cū & ego
dijs sum ge-
nitus .

Neptuni pe-
riphrasis.

Dixit.

distin-
guere
cōparatio.

Dixit : & hasurum clypei curuamine telum
Misit in Aeacidem , quod & æs , & proxima rupit
Terga nouena bouum , decimo tamen orbe moratū est .
Excipit hoc heros , rursusq; trementia furti
Telam manu torsti : rursus sine uulnere corpus ,
Sincerumq; fuit . nec tertia cuspis apertum ,
Et se præbentem ualuit* distringere Cycnum .
Haud secus exarsit , quàm circo taurus aperto ,
Cum sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas uestes , elusaq; uulnera sentit .
Num tamen exciderit ferrum , considerat , hastæ .
Hærebat ligno . Manus est mea debilis ergo ?
Quasq; , ait , antè habuit uires , effudit in uno ?
Nam certè ualuit , uel cum Lyrnesia primum
Mœnia deiæci , uel cū Tenedonq; , suoq;

Solus
Echio-
nias

* Eetioneas impleni sanguine Thebas :
Vel cū purpureus populari cade Caycus
Fluxit , opusq; meæ bis sensit Telephus hastæ .
Hic quoque tot cæsis , quorum per litus acervos
Et feci , & uideo , ualuit mea dextra , ualetq; .
Dixit , & antè actis ueluti malè crederet , hastam
Misit in aduersum Lycia de plebe Menæten ;
Loricamq; simul , subiectaq; pectora rupit .
Quo plangente grauem moribundo pectore terram ,
Extrahit illud idem calido de uulnere telum ,
Atq; ait : Hæc manus est , hæc , qua nō uicinus , hastæ
Ut in hoc* iisdem . sit in hoc , precor , exitus idem
Sic fatur , Cycnumq; petit ; nec fraxinus errat
Inq; humero sonuit non euitata sinistro .
Inde uelut muro , solidaq; à caute , repulsa est .

Quæ

Quà tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum
 Viderat, & frustra fuerat gaudis Achilles.
 Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menææ.
 Tum uerò præceps curru fremebundus ab alto
 Desilit, & nitido securum comminus hostem
 Ense petens, parmam gladio, galeamq; cauari
 Cernit, & in duro ladi quoque corpore ferrum.
 Haud tulit ulterius: gladioq; aduersa reducto
 Ter, quater ora uiri capulo, & caua tempora pulsat;
 Cadentemq; sequens instat, turbatq; , ruitq; :
 Attonitoq; negat requiem. pavor occupat illum
 Ante oculos natant tenebræ, retroq; ferenti
 Auersos passus, medio lapis obstitit aruo.
 Quem super impulsus resupino corpore Cycnum
 Vi multa uertit, terræq; affixit Achilles.
 Tum clypeo, genibusq; premens præcordia duris,
 Vincla trahit galeæ: quæ presso subdita mento
 Elidunt fauces, & respiramen, iterq;
 Eripiunt animæ. uictum spoliare parabat:
 Arma relictæ uidet: corpus Deus æquoris albam
 Contulit in uolucrem, cuius modò nomen habebat.
 Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
 Attulit, & positæ pars utraque substitit armis.
 Dumq; uigil Phrygios seruat custodia muros,
 Et uigil Argolicas seruat custodia fossas,
 Festa dies aderat, qua Cycni uictor Achilles
 Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ.
 Cuius ut imposuit profecta calentibus aris,
 Et dis acceptus penetrauit in æthera nidor,
 Sacra tulere suam. pars est data cetera mensis.

Cycnus re-
 cumbens
 mutator in
 anem.

Nil nil

Discubueret toris procures, & corpora tosta
 Carne replent, uinoq; leuant curasq; , sitimq; ,
 Non illos citharæ, * non illos carmina uocum,
 Longaq; multifori delectat tibia buxi:
 Sed noctem sermone trahunt: uirtusq; loquendi
 Materia est: pugnas referunt hostisq; , suasq; :
 Inq; uices adita, atque exhausta pericula sepe
 Cōmemorare iuuat. quid enim loqueretur Achilles?
 Aut quid apud magnū potius loqueretur Achillē?
 Proxima præcipuē domito uictoria Cycno
 In sermone fuit uisum* mirabile cunctis:
 Quod inuenis corpus nullo penetrabile telo,
 Inuictumq; à uulnere erat, ferumq; terebat.
 Hoc ipse Aeacides, hoc mirabantur Achiui;
 Cū sic Nestor ait: Vestro fuit unicus æuo
 Contemptor ferri, nulloq; forabilis ictu
 Cycnus; at ipse olim patientem uulnera mille
 Corpore non laso Perrhæbum Canea uidi:
 Canea Perrhæbum, qui factis inclytus, Othryn
 Incoluit. quoq; id mirum magis esset in illo,
 Fœmina natus erat. monstri nouitate mouentur
 Quisquis adest; narretq; , rogant. quos inter Achilles
 Dic agè (nam cunctis eadem est audire uoluntas).
 O facunde senex, cui prudentia nostri,
 Quis fuerit Cæneus: cur in contraria uersus:
 Qua tibi militia, cuius certamine pugna
 Cognitus: a quo sit uictus, si uictus ab ullo est.
 Tum senior: Quamuis obstet mihi tarda uetustas,
 Multaq; me fugiant primis spectata sub annis;
 Plura tamen memini, nec quæ magis hæreat ulla

miserabile

Cæneus in
uulnerabi-
lis.inefficta le
mis iactan-
as; hoc e-
nim vitio
ea atas la-
borat.

Pectore

Pectore res nostro est inter belliq; , domusq;
Acta tot . ac si quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operam multorum reddere : uixi
Annos bis centum . nunc tertia uiuitur ætas .

Clara decore fuit proles Elateia Cenis
Thessalidum uirgo pulcherrima, perq; propinquas,
Perq; tuas urbes(tibi enim popularis Achille)
Multorum frustra uotis optata procorum .
Tentasset Peleus thalamos quoque forsitan illos :
Sed iam aut contigerant illi connubia matris ,
Aut fuerant promissa tuæ . nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos , secretaq; litora carpens
Aequorei uim passa Dei est . ita fama ferebat .

Vtq; nouæ Veneris Neptunus gaudia cepit
Sint tua uota licet , dixit , securæ repulsæ :
Elige quid uoueas . eadem quoque fama ferebat .
Magnum , Cænis ait , facit hæc iniuria uotum ,
Tale pati iam posse nihil : da , fæminæ ne sim
Omnia præstiteris . grauiore nouissima dixit
Verba sono , poteratq; uiri uox illa uideri ,
Sicut erat . nam iam uoto Deus æquoris alti
Annuerat : dederatq; super , ne saucius ullis
Vulneribus fieri , ferro ue occumbere posset .
Munere letus abit : studijs uirilibus æuum
Exigit Atracides , Peneïeq; arua pererrat .

Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus ,
Nubigenasq; feros , positis ex ordine mensis ,
Arboribus tecto discumbere iusserat antro .
Aemonij proceres aderant , aderamus & ipsi :
Festaq; confusa resonabat regia turba .

Necoris æ
tas .

Cænis fæ
mina in ui
rum , qui
Cæneuse
dictus .

Perithoas
pater .

Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumant;
Cinctaq; adest uirgo matrumq; nurumq; caterua,
Præsignis facie. felicem diximus illa
Coniuge Pirithoum; quod plene fefellimus omnem.

Nam tibi sæuorum sæuissime Centaurorum

Centauri
nuptias Pi-
rithoi in-
terturbant.

Euryte, quàm uino pectus, tam uirgine uisa
Ardet, & ebrietas geminata libidine regnat.

Protinus euerse turbant conuiuia mensæ:

Raptaturq; comis per uim noua nupta prehensis.

Eurytus Hippodamen, alij, quam quisque probabat.

Aut poterat, rapiunt. captæq; erat urbis imago.

Fæmineo clamore sonat domus. ocyus omnes

Surgimus, & primus, Quæ te uecordia, Theseus,

Euryte, pulsat, ait; qui, me uiuente, laceffas

uiolasq; Pirithoum, * uiolasq; duos ignarus in uno?

Ne ue ea magnanimus frustra memorauerit heros,

Summouet instantes, raptamq; furentibus aufert.

Ille nihil contrà: neque enim defendere uerbis

Talia facta potest: sed uindictis ora proteruis

Insequitur manibus, generosaq; pectora pulsat.

Fortè fuit iuxta signis extantibus asper

Antiquus crater: quem uastum uastior ipse

Theseus
Aegei fi-
lius, Sustulit * Aegides, aduersaq; misit in ora.

Sanguinis ille globos pariter, cerebrumq; merumq;

Vulnere, & ore uomens. madida resupinus arena,

Calcitrat. ardescunt germani cæde bimembres,

Certatimq; omnes uno ore arma, arma loquuntur:

Vina dabant animos: & prima pocula pugna

Missa uolant, fragilesq; cadi, curuiq; lebetes,

Res epulis quondam, tum bello, & cadibus aptæ.

Primus

Primus Ophionides Amicus penetralia donis
 Haud timuit spoliare suis, & primus ab æde
 Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
 Elatumq; altè, ueluti qui candida tauri
 Rumpere sacrificia molitur cola securi,
 Ille sit fronti Lapithæ Celadontis, & ossa
 Non cognoscendo confusa reliquit in ore.
 Exsilire oculi desiectisque osibus oris.
 Acta retrò naris, medioque est fixa palato.
 Hunc pedo conuulso mensæ Pelleus acernæ
 Straui humi pelates deiecto in pectora mento:
 Cumq; atromistos spumantem sanguine dentes,
 Vulnere tartareas geminato misit ad umbras.
 Proximus ut steterat, spectans altaria uultu
 Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
 Cumq; suis Gryneus immanem sustulit aram
 Ignibus, & medium Lapiharum iecit in agmen?
 Oppressitq; duos, Brotean, & Orion. Orio
 Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
 Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ:
 Non impunè feres, teli modò copia detur,
 Dixerat Exadius: teliq; habet instar, in alta
 Quæ fuerant pinu, notui cornua cerui.
 Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo,
 Eruiturq; oculos: quorum pars cornibus hæret;
 Pars fluit in barbam, concretaq; sanguine pendet.
 Ecce rapit medijs flagrantem Rhætus ab aris
 * Primitium torrem, dextraque a parte Charaxi
 Tempora persfregit fuluo protecta capillo.
 Corrupti rapida, ueluti seges arida flamma

60 paratid

Thesalia
 mulieresco
 nomine in
 fames fue-
 runt, quod
 essent uene-
 fica, & in-
 cantatrices.

Pruni-
tium

Arserunt crines, & uulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit: ut dare ferrum
Ignem rubens plerunque solet, quod forcipe curua
Cum faber eduxit, lacubus demittit: at illud
Stridet, & in tepida submersum sibilat unda.
Saucius hirsutis auidum de crinibus ignem
Excudit: inq; humeros limen tellure reuulsum
Tollit onus plaustri: quod ne permittat in hostem
Ipsa facit granitas. socium quoque saxea moles
Opprescit spatio stantem propiore Cometen.
Gaudia nec retinet Rhætus Sic comprecor, inquit,
Cetera sit fortis castrorum turba tuorum.
Semicremoq; nouat repetitum stipite uulnus:
Terq;, quaterq;, graui iuncturas uerticis ictu
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Euagrū, Coritumq;, Dryantaq; transit.
E' quibus ut prima tectus lanugine malas
Procubuit Coritus: Pueroque gloria fuso
Parta tibi est? Euagrus ait. nec dicere Rhætus
Plura sinit, rutilasq; ferox in aperta loquentis
Condedit ora uiri, perque os in pectora flammæ.
Te quoque, sæue Drya, circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
Exitus. assidue successu cædis ouantem,
Quæ iuncta est humero ceruix, sude figis obusta.
Ingemuit, duroq; sudem uix osse reuellit
Rhætus, & ipse suo madefactus sanguine fugit:
*Arneus Fugit & * Orneus, Lycidasq;, & saucius armo*
*Chau-- Dexteriore Medon, cum Pisenore * Thaumās.*
mas. Quiq; pedum nuper certamine uicerat omnes

Mermeros, accepto tum uulnere tardius ibat :
 Et Pholus, et* Menaleus, et Abas prædator aprorū, Menelas
 Quiq; suis frustra bellum diſſuaſerat augur
 Aſtylos . ille etiam metuenti uulnera Neſſo,
 Ne fuge, ad Herculeos, inquit ſeruaberis arcus .
 At nō Euryñous, Lycidasq; , et Aræus, et Imbreus
 Effugere necem : quos omnes dextra Dryantis
 Perculit aduerſos . aduerſum tu quoque quamuis
 Terga fugæ dederas, uulnus Cænee tulifti .
 Nam graue reſpiciens inter duo lumina ferrum,
 Quà naris fronti committitur, accipis, imæ .
 In tanto fremitu cunctis ſine fine iacebat
 Sopitus uenis, & inexperrectus Aphyppnas,
 Languentiq; manu carcheſia muſta tenebat,
 Fuſus in Oſſæ uilloſis pellibus urſæ .
 Quem procul ut uidit frustra nulla arma* mouentē,
 Inſerit amento digitos, Miſcendaq; , dixit,
 Cum Styge uina bibes, Phorbas . nec plura locutus
 In iuuenem torſit iaculum : ferrataq; collo
 Fraxinus, ut caſu iacuit reſupinus, adaſta eſt .
 Mors caruit ſenſu, plenoq; è gutture fluxit
 Inq; toros, inq; ipſa niger carcheſia ſanguis .
 Vidi ego Petræum conantem* euellere terra
 Glandiferam quercum : quam dū complexibus ambit.
 Et quatit huc, illuc, labefaſtaq; robora pulſat,
 Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petræi
 Pectora cum duro luctantia robore fixit .
 Pirithoi cecidiſſe Lycum uirtute ferebant;
 Pirithoi uirtute Chromin : ſed uterq; minorem
 Victori titulum, quàm Dictys, Helopsq; dederunt.

alludit for-
 taſſe ad Cæ-
 ſaris lepi-
 dum apo-
 phthegma
 quod Pont-
 ponio oſtē-
 tanti uul-
 nus, quod
 in ore acco-
 perat, dixit
 Ne unquā
 fugiens re-
 ſpexeris .
 ſequentē

tollere

*Fixus Helops iaculo est, quod tempora peruia fecit;
Et missum à dextra laeuam penetrauit ad anrem.
Dictys ad ancipiti dilapsus acumine montis.
Dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps, & pondere corporis ornum
Ingentem fregit, suaq; induit ilia fractæ.*

*Phareus Vltor adest * Phereus, saxumq; è monte reuulsum*

Mittere conatur. mittentem stipite querno

Occupat Aegides, cubitiq; ingentia fregit

*bello Ossa: nec ulterius dare corpus inutile * letho*

Aut uacat, aut curat: tergoq; Bianoris alti

Insilit, haud solito quenquam portare nisi ipsum:

Opposuitq; genu costis; prensamq; sinistra

Cæsariem retinens, uultum, minitantiq; ora

Robore nodoso, præduraq; tempora fregit.

*Lyceten Robore Nedymnum, iaculatoremq; * Lycespen*

Sternit, & immissa proctetum pectora barba

Hippason, & summis extantem Riphea syluis;

Thereaq; , Aemonys qui prensos montibus ursos

Ferre domum uiuos, indignantesq; solebat.

Haud tulit utentem pugnae successibus ultra

Thesea Demoleon: solidoq; reuellere dumo

Annosam pinum magno molimine tentat.

Quod quia non potuit, præfractam misit in hostem.

Sed procul à telo Theseus ueniente recessit

Pallados admonitu: (credi sic ipse uolebat)

Non tamen arbor iners cecidit. nam Crantoris alti

Abscudit iugulo pectusq;, humerumq; sinistrum.

Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,

Quem Dolopum rector bello superatus Amyntor

Aeacida

Neacidæ dederat pacis pignusq; , fidemq; .
Hunc procul ut fœdodistectum uulnere Peleus
**Viderat, Inferias iuuenum gratissime Crantor*
Accipe, ait: ualidoq; in Demoleonta lacerto
Fraxineam misit mentis quoque uiribus hastam:
Quæ lãterum cratem perrupit, & osibus hærens
Intremuit. trahit ille manu sine cuspidè lignum.
Id quoq; uix sequitur: cuspis pulmone retenta est.
Ipse dolor uires animo dabat: æger in hostem
Erigitur, pedibusq; uirum conculcat equinis.
Excipit ille ictus galea, clypeoq; sonantes,
Defensatq; humeros, pretentaq; sustinet arma:
Perq; armos uno duo pectora perforat ictu.*
Ante tamen letho dederat Plegræon, & Hylen
*Eminus Hiphinoum collato Marte, *Clanimq; .*
Additur his Dorylas, qui temporat testã gerebat
Pelle lupi, sæuiq; uicem præstantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego, (nam uires animus dabat) Aspice, dixi, Accipe;*
Quantum concedat nostro tuã cornua ferro:
Et iaculum torsi: quod cùm uitare nequiret,
Opposuit dextram passuræ uulnera fronti.
Affixa est cum frontæ manus. fit clamor. at illum
Hærentem Peleus & acerbo uulnere uictum
(Stabat enim propior) mediam ferit ense sub aluunt.
Prosilijt, terraq; ferox sua uiscera traxit,
Tractaq; calcauit, calcataq; rupit, & illis
Crura quoque impedit, & inani concidit aluo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit;
Si modò naturæ formam concedimus illi.

Crator Pe-
 leo obfes
 ab Amyn-
 tore datus.
 Vidit, at

perforat

Danim-
 que

Barba erat incipiens : barbae color aureus : aurea

Ex humeris medios coma dependebat in armos :

Gratus in ore uigor : ceruix , humeriq; , manusq;

cycnis : Pectora artificum laudatis proxima* signis :

Ex qua parte uir est . neque equi mendosa sub illo

Deteriorq; uirgo facies . da colla : caputq; ,

Castore dignus erit ; sic tergum sessile , sic sunt

Pectora celsa toris . totus pice nigrior atra :

Candida cauda tamen : color est quoq; cruribus albus .

Multa illum petiere sua de gente , sed una

Abstulit Hylonome : qua nulla decentior inter

Semiferas altis habitauit faemina syluis .

amans Hæc & blanditijs , & * amando , & amare fatendo

Cyllaron una tenet . cultus quoque , quantus in illis

Esse potest membris : ut sit coma pectine leuis ;

Vt modò rore maris , modò se uiola'ue , rosa'ue

Implicet ; interdum canentia lilia gestet ;

Bisq; die lapsis Pagasæ uertice syluæ

Fontibus ora lauet . bis flumine corpora tingat ,

Nec nisi quæ deceant , electarumq; ferarum

Aut humero , aut lateri prætendat uellera læuo .

Par amor est illis : errant in montibus unâ

Antra simul subeunt : & tum Lapitheia tecta

Intrarant pariter , pariter fera bella gerebant .

Auctor in incerto est : iaculum de parte sinistra

Venit , & inferius , quâ collo pectora subsunt ,

Cyllare , te fixit , * paruo cor uulnere læsum

Corpora cum toto post tela educta refrixit .

Protinus Hylonome morientes excipit artus ,

Impositaq; manu uulnus fouet , oraq; ad ora

nā ex phy
sicorū sen-
tentia cor
ne mini-
mum qui-
dē uulnus
pati pōt.

Admonet

Admouet atque anima fugienti obfistere tentat,
 Ut uidet extinctum,* dictis, quæ clamor ad aures dixit,
 Arcuit ire meas, telo, quod inhæserat illi,
 Incubuitque, moriēsque suum complexa maritum est.
 Ante oculos stat & ille meos, qui sæua leonum
 Vinxerat inter se connexis uellera nodis
 Phæocomes, hominemque simul protectus, equumque;
 Codice qui misso, quem uix inga bina mouerent
 Iuncta, Phonoleniden summo de uertice fregit.
 Fracta uolubilitas capitis latissima: perque os,
 Perque canas, nares, oculosque, auresque cerebrum
 Molle fluit, ueluti concretum uimine querno
 Lac solet: ut ne liquor rari sub pondere cribri
 Manat, & exprimitur per densa foramina succus.
 Ast ego, dum parat hic armis nudare iacentem,
 (Scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
 Ilia demisi. Chthonius quoque: Teleboasque
 Ense iacent nostro. ramum prior ille bifurcum
 Gesserat, hiciaculum: iaculo mihi uulnera fecit:
 (Signa uides) apparens adhuc uetus inde cicatrix.
 Tunc ego debueram capienda ad Pergama mittit.
 Tunc poteram magni, si non superare, morari
 Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
 Aut puer, Hector erat nunc me mea deficit ætas.
 Quid tibi uictorem gemini Periphanta Pyreti?
 Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oecli
 Fixit in aduerso cornum sine cuspide uultu.
 Veste Pelethronius Macareus in pectus adactō
 Strauit. Erigdupum. m' emini & uenabula condi
 Inguine Nessei manibus coniecta Cymeli.

Cyllarus
 cum uxo;
 re occubuit

duplex cō
 paratio.

fenum inq
 res obliq-
 ua.

Nec tu credideris tantum cecinisse futura
 Ampycidem Mopsun: Mopsi iaculante biformis
 Occubuit, frustra; loqui tentauit Odites,
 Ad mentum lingua, mento; ad guttura fixo.
 Quinq; neci Cæneus dederat, Stiphelumq; , Bromūq; ;
 Antimachumq; , Helimūq; , securiferūq; , Pyracmō.
 Vulnera non memini: numerum, nomenq; notauī.
 Prouolat Emathij spolijs armatus Alesi,
 Quem dederat leibo membris, & corpore Latreus
 Maximus. huic ætas inter iuuenemque, senemque;
 Vis iuuenilis erat. uariabant tempora cani.
 Qui clypeo, gladioq; , Macedoniaq; sarissa
 Conspicius, faciemq; obuersus in agmen utrunque.
 Armaque concussit, certumq; equitauit in orbem.
 Verbaq; tot fudit uacuas * animosus in auras:
 Et te, * Cæni, feram? nam tu mihi fœmina semper;
 Tu mihi Cænis eris: nec te natalis origo.
 * Commouit, mentemq; subit, quo præmia facto,
 Quaq; uiri falsam speciem mercede pararis?
 Quid sis nata, uide, uel quid sis passa, columque;
 I, cape cum calathis, & stamina pollice torque:
 Bella relinque uiris. iactanti talia Cæneus
 Extentum cursu missa latus eruit hasta,
 Quà uir equo comissus erat. furit ille dolore;
 Pellei Nudaq; * Phylei iuuenis ferit ora sarissa.
 Non secus hec resilit, quàm tecti à culmine grando;
 Aut si quis paruo feriat caua* tympana saxo.
 Comminus agreditur, lateriq; recondere duro
 Luctatur gladium: gladio loca perui non sunt.
 Haud tamen effugis, medio iugulaberis ense:

Quando=

annosus

Te, Cæni

feriam?

Commo=

nuit

cocubitus

cum Ne-

pruno ex-

probatio.

Pellei

duplex co-

paratio.

tempora

Quandoquidē mucro est hebes, inquit: & in latus ensē
 Obliquat, longaq; amplectitur ilia dextra.
 Plaga facit gemitus in corpore marmoris icti,
 Fractaq; dissilijt percusso lamina collo.
 Ut satis illaesos miranti praeiuit artus,
 Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
 Tentemus: capuloq; tenuis demisit in armos
 Ensem fatiferum, cacamq; in uiscera mouit,
 Versauitq; manum, uulnusq; in uulnere fecit.
 Ecce ruunt uasto trepidi clamore bimembres,
 Telaq; in hunc omnes unum mittuntq;, feruntq;.
 Tela retusa cadunt: manet imperfossus ab omni
 *Inq; cruentatus Cæneus Elateius ictu.
 Fecerat attonitos noua res. Heu dedecus ingens.
 Monychus exclamat, populus superamur ab uno,
 Vixq; uiro: quanquā ille uir est; nos, segnibus actis, correctio.
 Quod fuit ille, sumus. quid mēbra immania prosunt?
 Quid gemine uires? & quid fortissima rerum
 In nobis duplex natura animalia iunxit?
 Nec nos matre dea, nec nos Ixione natos
 Esse reor; quis tantus erat, Iunonis ut altæ
 Spem caperet: nos seminari superamur ab hoste.
 Saxa, trabesq; super, totosq; inuoluite montes
 Viuacemq; animam missis elidite syluis:
 Sylue præmat fauces; & erit pro uulnere pondus.
 Dixit & insanis deiectam uiribus Austri
 Fortè trabem nactus ualidum coniecit in hostem:
 Exemplumq; fuit: paruoq; in tempore nudus
 Arboris* Othrys erat, nec habebat* Pelion umbras.
 Obrutus immani cumulo sub pondere Cæneus
 Aestuat

tmesis.

correctio.

 montes
 Thessalix
 notissimi.

*Aestuât arboreo, coniectaq; robora duris
Fert humeris. sed enim postquam super ora, caputq;
Creuit onus, nec habet, quas ducat spiritus auras,
Deficit interdum: modò se super aera frustra
Tollere conatur, iactasq; euoluere sylvas,*

*Idam digi-
to ostēdit.*

Interdumq; mouet: ueluti, quam cernimus (ecce)*

Ardua si terræ quaiatur montibus Ide.

*Exitus in dubio est: alij sub inania corpus
Tartara detrusum sylvarum mole ferebant.*

*Mopsus ne-
gat.
Caneus in-
uenit.*

Abnuît Ampycides: medioq; exaggere fuluis

Vidit auem pennis liquidas exire sub auras,

Quæ mihi tunc primum fuerat conspecta uolucris.

Hanc ubi lustrantem leni sua castra uolatu

Mopsus, & ingenti circum clamore sonantem

Aspexit, pariterq; animo est, oculisq; secutus:

O salue, dixit, Lapithææ gloria gentis

Maxime uir quondam, sed auis nunc unica, Caneus.

Credita res auctore suo est: dolor addidit iram,

Oppressumq; agrè tulimus tot ab hostibus unum:

Nec prius abstulimus ferro exercere dolorem,

Quàm data pars letho, partem fuga, noxq; remouit.

Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros

Prælia Tlepolemus, Pylîo referente, dolorem

Præteriti Alcide tacito non pertulit ore:

Atque ait; Herculeæ mirum est obliuia laudis

Ætati bis senior: certè mihi sæpe referre

Nubigenas domitos à se pater ipse solebat.

Tristis ad hæc Pylîus: Quid me meminisse malorum

*restrin-
gere*

*Cogis, & obductos annis * rescindere luctus?*

Inq; tuum genitorem odium, offensasq; fateri?

Ille,

Ille quidem maiora fide quoque gessit, & orbem
 Impleuit meritis: quod uellem posse negare.
 Sed neque Deiphobum, nec Polydamata, nec ipsum
 Hectora laudamus. quis enim laudauerit hostem?
 Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
 Strauit, & immeritas urbes Elinq; Pylumq;
 Diruit inq; meos ferrum: flammâq; penates
 Impulit: utq; alios taceam, quos ille peremit:
 Bis sex Neleidae fuimus conspecta iuuentus;
 Bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
 Viribus: atque alios uinci potuisse ferendum est:
 Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras
 Sumere quas uellet, rursusq; reponere sumptas
 Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
 Hic ubi nequidquam est formas uariatus in omnes,
 Vertitur in faciem uolucris, quæ fulmina curuis
 Ferre selet pedibus diuinum gratissima regi.
 Viribus usus auis pennis, rostroq; * redunco.
 Hamatisq; uiri laniauera unguibus ora.
 Tendit in hunc nimium certos Tirinthus arcus
 Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
 Pendentemq; ferit, leteri quâ iungitur ala.
 Nec graue uulnus erat: sed rupti uulnere nerui
 Deficiunt, motumq; negant, uiresq; uolandi.
 Decidit in terram non concipientibus auras
 Infirmis pennis: & * quæ leuis hæserat alæ
 Corporis affixi pressa est grauitate sagitta,
 Perq; latus summum iugulo est exacta sinistro.
 Num uideor debere tuis, præconia rebus
 Herculis, ò Rhodia * ductor pulcherrima classi?

Herculis
cinora.

Periclyme
nus in ua-
ritas figu-
ras.

periphrasis
aquilæ.

reducto,

qua

rektor

Ne

*Ne tamen ulterius, quàm fortia facta silendo,
Ulciscar fratres, solida est mihi gratia tecum.*

nam, ut ait
Homerus,
ab ore Ne
storis mel
le suauior
profuebat
oratio.

*Cycnei-
da*

Hæc postquam dulci Neleüs edidit ora,

A' sermone senis repetito munere Bacchi

Surrexere toris: nox est data cetera somno.

At Deus, æquoreas qui cuspide temperat undas,

In uolucrum corpus nati Stheneleida uersum*

Mente dolet patria, sænumq; perosus Achillem

Exercet memores plus quàm ciuilitas iras.

Iamq; ferè tracto duo per quinquennia bello,

Talibus intonsum compellat Smynthea dictis:

O' mihi de fratris longè carissime natis,

Irrita qui mecum posuisti mœnia Troia,

Ecquid, ubi Asiacas casuras aspicias arces,*

Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros

Millia cesa doles? ecquid, ne persequar omnes,

Hectoris umbra subit circum sua Pergama tracti?

*Cur: *Cum tamen ille ferox, belloq; cruentior ipso*

Vixit adhuc operis nostri populator Achilles?

Det mihi se; faxo, triplici quid cuspide possim,

Sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti

Non datur; occulta nec opinum perde sagitta.

Annuat, atque animo pariter patruiq; , suoq;

Delius indulgens, nebula uelatus in agmen

Peruenit Iliacum, mediaq; in cæde uirorum

Rara per ignotos spargentem cernit Achiuos

Tela Parin: fassusq; Deum, Quid spicula perdis

Sanguine plebis? ait: si qua est tibi aura tuorum,

*Vertere in Aeaciden, * cæsos ulciscere fratres.*

læsosque Dixit, & ostendens sternentem Troica ferro

Corpora

a beneuolē
tia exordiū
bas iā iā

ironia.

Corpora Peliden, arcus obuertit in illum.
 Certaq; lethifera direxit spicula dextra.
 Quo Priamus gaudere senex post Hectora posset,
 Hoc fuit. Ille igitur tantorum uictor Achille
 Victus es à timido Graiæ raptore maritæ.
 At si fœmineo fuerat tibi Marte cadendum,
 Thermodoontiaca malles cecidisse bipenni.
 Iam timor ille Phrygum, decus, & tutela Pelasgi
 Nominis Aeacides, caput insuperabile bello
 Arserat: armarat Deus idem, idemq; cremarat.
 Iam cinis est, & de tam magno restat Achille
 Nescio, quid, paruam quod non bene cõpleat urnam
 At uiuit, totum quæ gloria compleat orbem.
 Hæc illi mensura uiro respondet, & hæc est
 Par tibi Pelide. nec inania Tartara sentit.
 Ipse entiam, ut, cuius fuerit, cognoscere posses,
 Bella mouet clypeus, deq; armis arma feruntur.
 Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
 Non minor Atrides, non bello maior, & æuo,
 Poscere, non alij. soli Telamone creato,
 Laerteq; fuit tantæ fiducia laudis,
 A se Tantalides onus, inuidiamq; remouit,
 Argolicosq; duces mediis considerare castris
 Iussit, & arbitrium litis traiecit in omnes.

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVSTERTIVS.

CONSEDERE duces, & vulgi
stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus se-
ptemplicis Ajax:
Viq; erat impatiens iræ, Sigēta
toruo

Litora prospexit, classēq; in litore, vultu:
Intendensq;

*Intendensq; manus, Agimus, proh Iuppiter, inquit,
Ante rates caussam, & mecum confertur Vlysses.*

Aiacis in
conciones
Graecorum
oratio.

At non Hectoreis dubitavit cedere flammis,

Quas ego sustinui, quas hac à classe fugavi.

Tutius est igitur fictis contendere uerbis.

Quàm pugnare manu sed nec mihi dicere promptū,

Nec facere est isti: quantumq; ego Marte feroci,

Inq; acie ualeo; tantum ualet iste loquendo.

Nec memoranda tamen uobis mea facta, Pclasgi,

Esse reor: (uidistis enim) sua narret Vlysses,

Qua sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.

Præmia magna peti fateor: sed demit honorem

Aemulus Aiaci. non est tenuisse superbum,

** Sit licet hoc ingens, quidquid sperauit Vlysses.*

Scilicet

Ipsè tulit pretium iam nunc certaminis huius:

Quòd cum uictus erit, mecum certasse feretur.

Atque ego, si uirtus in me dubitabilis esset,

Nobilitate potens essem, Telamone creatus.

Mœnia qui forti Troiana sub Hercule cepit,

Litora;q; intrauit Pegasæa Colcha carina.

Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic

Reddit, ubi Aeoliden saxum graue Sisyphon urget.

Aeacus in
dex infer-
rum.

Aeacon agnouit summus, prolemq; fatetur

Iuppiter essem suam. sic à Ioue tertius Ajax.

Nec tamen hæc series in causam proffit Achiui,

Si mihi cum magno non sit communis Achille.

Frater erat, fraterna peto. quid sanguine cretus

Sisyphio, furtisq;, & fraude simillimus illi,

Inseris Aeacidis alienæ nomina gentis?

An quòd in arma prior, nulloq; sub indice uenit,

originis
pudorem
aperte Vlyf
fi obijcit.

*Arma neganda mihi? potiorq; uidebitur illis,
 Vltima qui cepit, detrectauitq; furore
 Militiam ffecto: donec solertior isto,
 Et sibi inutilor, timidi commenta retexit
 Naupliades animi, uitataq; traxit ad arma?
 Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla.
 Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
 Obtulimus quia nos ad prima pericula, simus?
 Atq; utinam aut uerus furor ille, aut creditus esset.
 Nec comes hic Phrygias unquam uenisset ad arces
 Hortator scelerum. non te Pæantia proles
 Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
 Qui nunc, ut memorat, syluestribus abditus antris,
 Saxa moues gemitu, Laertiadaq; precaris
 Quæ meruit: quæ, si dii sunt, non uana precaris:
 Et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,
 * Et pars una ducum, quo successore sagittæ
 Herculis utuntur, fractus morboq; , fameq; ,
 Venaturq; , aliturq; aubus, uolucresq; petendo
 Debita Troianis exercet spicula fatis.
 Ille tamen uiuit, quia non comitatur Vlysses.
 Vellet & infelix Palamedes esse relictus:
 Viueret, aut certè lethum sine crimine haberet.
 Quem malè conuicti nimium memor iste furoris
 Prodere rem Danaum finxit, fictumq; probauit
 Crimē, & ostendit, quod iam præfoderat, aurum
 Ergo aut exilio uires subduxit Achiuīs,
 Aut necce: sic pugnat, sic est metuendus Vlysses.
 Qui licet eloquio fidum quoque Nestora uincat;
 Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen*

Esse

ironia, indi-
gnationis
pressa.

amplifica-
tio miseria-
rum Philo-
ctetæ.

Heu
Philoctetis
fabula ex-
tat apud So-
phoclen.

Palamedis
caedes.
Virg. Aen.

Mem. II. 8.

Esse rear nullum : qui cū imploraret *Vlyssēm*
Vulnere tardus equi, fessusq; senilibus annis,
 Proditus à socio est. non hæc mihi crimina fingi,
 Scit bene *Tydides* : qui nomine sæpe uocatum
 Corripuit trepidoq; fugam exprobrauit amico.
 Aspiciunt oculis superi inortalia iustis.
 En eget auxilio, qui non tulit : utq; reliquit,
 Sic linquendus erat. legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios. adsum, uideoq; trementem
 Pallentemq; metu, & trepidantem morte futura;
 Opposui molem clypei, textiq; iacentem,
 Seruauiq; animam (minimū est hoc laudis) inertem.
 Si perstas certare : locum redeamus ad illum.
 Redde hostes, uulnusq; tuum, solitumq; timorem
 Post clypeumq; late, & mecum contende sub illo.
 At postquam eripui : cui standi uulnera uires
 Non dederant, nullo tardatus uulnere fugit.
Hector adest, secumq; deos in prælia duci:
 Quaq; ruit, non tu tantūm terreris *Vlyssē*,
 Sed fortes etiam. tantum trahit ille timoris.
 Hunc ego sanguineæ successu cædis ouantem
 Eminus ingenti resupinum pondere fudi:
 Hunc ego poscentem, cum quo concurreret unus,
 Sustinui : sortemq; meam uouistis *Achiui*:
 Et uestre ualuere preces. si quæritis huius
 Fortunam pugne, non sum superatus ab illo.
 Ecce ferunt Troes ferrumq; , ignesq; , Ionemq;
 In Danaas classes : ubi : tunc facundus *Vlyssēs* ?
 Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
 Spem uestri reditus. date pro tot nauibus arma.

epiphane-
 na.

solus Ajax
classe
Græcorum
ab hostiū
ignibus
Proexit.

Hœm. 11.
15.
Virgil. 2.
Aen.

Arma A-
chillis in-
comodo fu-
tura Vlyssi
ostendit.

descriptio
clypei A-
chillis est
apud Ho-
merum 11.
28.

*Quòd si uera licet mihi dicere, quæritur istis,
Quã mihi, maior honos; coniunctaq; gloriæ nostra est:
Atque Ajax armis, non Aiaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhæsum, imbellemq; Dolona,
Priamidemq; Helenum rapta cum* Pallade captum.
Luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam uilibus arma:
Diuidite, & pars sit maior Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaco, qui clàm, qui semper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestabitq; latentem.
Sed neque Dulichius sub Achillis casside uertex
Pondera tanta feret: nec non onerosa, grauisq;
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis:
Nec clypeus, uasli calæus imaginem mundi,
Conueniet timidæ, natæq; ad furta sinistræ.
Debilitatum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donauerit error Achiui;
Cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste.
Et fuga, quo sola cunctos timidissime uincis,
Tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
Adde, quòd iste tuus, tam rarè prælia passus,
Integer ea clypeus: nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, nouus est successor hebendus.
Deniq; quid uerbis opus est? spectemur agendo,
Arma uiri fortis medios mittantur in hostes:
Inde iubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamone solus, uulgiq; secutum
Vltima murmur erat, donec Laertius heros*

Astitit,

*Astitit : atque oculos paulum tellure moratos
 Sustulit ad proceres , expectatoq; resoluit
 Ora sono : neque abest facundis gratia dictis :
 Sime a cum uestris ualuisse uota , Pelasgi :
 Non foret ambiguus tanti certaminis haeres ;
 Tuq; tuis armis , nos te poteremur , Achille .
 Quem quoniam non aequa mihi , uobisq; negarunt
 Fata ; (manuq; simul , ueluti lacrymantia , terfit
 Lumina (quis magnum melius succedat Achilli .
 Quam per quem magnus Danaïs successit Achilles ?
 Huic modò ne proffit , quod , ut est , hebes esse uidetur ;
 Ne 'ue mihi noceat , quod uobis semper Achivi
 Profuit ingenium : meaq; hæc facundia , si qua est .
 Quæ nunc pro domino , pro uobis sæpe locuta est ,
 Inuidia careat : bona nec sua quisque recuset .
 Nam genus , & proauos , & quæ non fecimus ipsi ,
 Vix ea nostra uoco . sed enim quia rettulit Ajax
 Esse Iouis pronepos , nostri quoq; sanguinis auctor
 Iupiter est totidemq; gradus distamus ab illo
 Nam mihi Laertes pater est , * Arceſius illi ,
 Iuppiter huic : neq; in his quisquã dānatus , et exsul .
 Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
 Altera nobilitas . Deus est in utroque parente .
 Sed neque materno quò sum gernerofior ortu ,
 Nec mihi quòd pater est fraterni sanguinis inſons ,
 Proposita arma peto . meritis expendite cauſſam ;
 Dummodo quòd Telamon , Peleusq; fuerunt ,
 Aiæcis meritum non sit ; nec sanguinis ordo ,
 Sed uir tutis honor ſpolijs quærat in istis .
 Aut ſi proximitas , primusq; requiritur haeres ,*

oratio Vlyſſis.

aduersariis perstringit.

Acriſius

Peleum.
Achillis patrem notat,
qui , fratre occiſo.
in exilio ab
Aeaco parricidius pulſus eſt.

Est genitor Pelcus, est Pyrrhus filius illi.

Quis locus Aiaci? Phthia hæc, Scyron'ue ferantur.

Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:

arma Non petit ille tamen: num, si petat, auferat* illa?

Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;

Plura quidem feci, quam quæ comprehendere dictis

In promptu mihi sit: rerum tamen ordine ducar,

Præscia uenturi genitrix Nereia lethi

Dis simulat cultu natum; & deceperat omnes,

In quibus Aiacem, sumptæ fallacie uestis.

Arma ego sæmineis animum motura uirilem,

Mercibus inserui. neque adhuc proiecerat heros

Virgineos habitus, cum parmam, hastamq; tenenti

Nata dea, dixi, tibi se peritura reseruant

Pergama: quid dubitas ingentem euertere Troiam?

Inieciq; manum, fortemq; ad fortia misi.

Ergo opera illius, mea sunt. ego Telephon hasta

Pugnantem domui, uictum, orantemq; refeci.

Quod Thebæ cecidere, meum est: me credite Lesbon,

Me Tenedon, Chrysenq;, & Cillæ, Apollinis urbes,

Et Scyron cepisse: mea concussa putate

Procubuisse solo Lyrnessiam mœnia dextra.

Utq; alios taceam, qui sæuum perdere posset

Hæctora nempe dedi: per me iacet inclytus Hæctor.

Illis hæc armis, quibus est inuentus Achilles,

Arma peto: uiuo dederam: post fata reposito

Ut dolor unius Danaos peruēnit ad omnes,

Aulidaq; Euboicam complerunt mille carinæ,

Expectata diu nulla, aut contraria classi

Flamina* erant: duræq; iubent Agamemnona sortes

Immeritam

nide Statii

▲ hilleida

a causis e-

nim effe-

ctus separa

xi non pōt.

Hæctoris in

ter. tus.

Sunt

Immeritam seuæ natam mactare Dianæ.
 Denegat hoc genitor, diuisq; irascitur ipsis,
 Atque in rege tamen pater est. ego mitte parentis
 Ingenium uerbis ad publica commoda uerti.
 Nunc equidem fateor: fassoq; ignoscat Atrides,
 Difficilem tenui sub iniquo iudice caussam.
 Hunc tamen utilitas populi, fraterq; , datiq;
 Summa mouet sceptri laudē ut cum sanguine penset.
 Mittor & ad matrem, quæ non* hortanda, sed astu
 Decipienda fuit. quò si Telamonius isset;
 Orba suis essent etiam nunc lintea uentis.
 Mittor & Iliacas audax orator ad arces;
 V isaq; , & intrata est aleæ mihi curia Troiæ;
 Plenaq; adhuc erat illa uiris. interritus egi,
 Quam mihi mandarat communis Græcia, caussam;
 Accusoq; Parin, prædamq; , Helenamq; reposco,
 Et moueo Primam, Priamoq; Antenora iunctum.
 At Paris, & fratres, & qui rapuere sub illo,
 Vix tenuere manus (scis hæc Menelae) nefandas:
 Primaq; lux nostri tecum fuit illa pericil.
 Longa referre mora est, quæ consilioq; , manuq;
 Vtiliter feci spatiosi tempore belli.
 Post acies primas urbis se mœnibus hostes
 Continuere diu: nec aperti copia Martis
 Vlla fuit: decimo demum pugnauius anno.
 Quid facis interea, qui nil, nisi prælia, nosti?
 Quis tuus usus erat? nam, si mea facta requiris,
 Hostibus insidior: fossas munimine cingo:
 Consolor socios, ut longi tædia belli
 Mente ferant placida: doceo, quo simus aiendi,
 T Armandiq;

Iphigenia
 immolata.

oranda,

Legatio
 Vlyssis ad
 Priamum.

Armandiq; modo : mittor , quo postulet usus .

aliud com memorat in Græcos merum . *Ecce Iouis monitu deceptus imagine somni*

Rex iubet incepti curam dimittere belli .

Ille potest auctore suam defendere uocem :

ironia, qua significat . *Non sinat hoc Ajax , delendaq; Pergama postcat ,*

Quodq; potest , pugnet : cur non remoratur ituros ?

Aiacem . *Cur non arma capit ? det quod uaga turba sequatur .*

nulla præditum eloquentia . *Nō erat hoc nimium nunquam nisi magna loquenti .*

illud prohibere nō potuisse . *Quid , quod & ipse fugit ? uidi , puduitq; uidere ,*

Cū tu terga dares , inhonestaq; uela parares .

Nec mora , Quid facitis ? quæ uos dementia , dixi ,

Concitat , ò socij , captam dimittere Troiam ?

Quid' ue domum fertis decimo , nisi dedecus , anno ?

Talibus , atque alijs , in quæ dolor ipse disertum

Fecerat , auersos profuga de classereduci .

Conuocat Atrides socios terrore pauentes ,

Nec Telamoniades etiam nunc hiscere quidquam

Audet : & ausus erat reges incessere dictis

Thersites , etiam per me haud impune proteruus :

Erigor , & trepidos ciues exhortor in hostes ,

refundo . *Amisamq; mea uirtutem uoce* reposco .*

Tempore ab hoc , quodcunque potest fecisse uideri

Fortite iste , meum est , qui dantem terga retraxi .

Denique de Danaïs quis te laudat' ue , petit' ue ?

At sua Tydides mecum communicat acta ,

Me probat , & socio semper confidit Vlysse .

Et aliquid , de tot Graiorum millibus unum

A' Diomede legi : nec me fors ire iubebat .

Sed tamen & spreto noctisq; , hostisq; periclo ,

Ausum eadem , quæ , nos , Phrygia de gente Dolonæ

Interimo

Interimo, non ante tamen, quàm cuncta coegi
 Prodere, & edidici, quid perfida Troia pararet. metony-
mia.
 Omnia cognoram, nec, quid specularer, habebam;
 Et iam promisso poteram cum laude reuerti.
 Haud contentus eo, petij tentoria Rhesi, Rhesus ab
Vlyss: in-
terfectus.
 Inq; suis ipsum castris, comitesq; peremi:
 Atque ita captiuo uictor, uotisq; potitus,
 Ingredior curru lætos imitante triumphos.
 Cuius equos pretium pro nocte poposcerat hostis, ironicos;
 Arma negate mihi: fueritq; benignior Ajax.
 Quid Lycij referam Sarpedonis agmina ferro Sarpedon.
 Deuastata meo? cum multo sanguine fudi
 Ceranon, * Iphitidenq; , Alastoraq; , Chromiumq; , Hippas-
denque,
Pherida
 Alcandrumq; , Haliumq; , Noemonaq; , Pritanimq; ;
 Exi ioq; dedi cum * Chersidamante Thoona, mante
 Et Charopen, fatisq; immitibus * Eunomon actum; Ennomō
 Quiq; minus celebres nostra sub mænibus urbis
 Procubuerunt manu. sunt & mihi uulnera, ciues,
 Ipso pulchra loco: nec uanis credite uerbis:
 Aspicite en: uestemq; manu diduxit: & hæc sunt
 Pectora semper, ait, uestris exercita rebus
 At nihil impendit per tot Telamonius annos
 Sanguinis in socios, & habet sine uulnere corpus.
 Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
 Arma tulisse refert contra Troasq; , Iouemq; ?
 Confiteorq; tulit. neque enim benefacta malignè
 Detrectare meum est; modò ne communia solus
 Occupet, atq; aliquem uobis quoq; reddat honorem.
 Reppulit Actorides sub imagine tutus Achilles
 Troas ab arsuris cum defensore carinis. Horn IL
16.

*Ausum etiam Hec̃toreis' solum concurrere telis
Se putat, oblitus regisq̃, ducisq̃, meiq̃,
Nonus in officio, & prælatus munere sortis.*

ironicos.

*Sed tamen euentus uestræ, fortissime, pugna
Quis fuit? Hec̃tor abit uiolatus uulnere nullo.*

metapho-
ra, quæ ma-
xime Achil-
les comen-
datur.

confutatio
argumenti

Aiacis, qui
dixerat, inu-
lta Vlyssi
anima, quod
ea gerere
non posset.

*Me miserum, quanto cogor meminisse dolore
Temporis illus, quo Graiũ murus Achilles
Procubuit; nec me lacrymæ, luctusq̃, timorq̃;
Tardarunt, quin corpus humo sublimè referrem
His humeris: inquam, humeris ego corpus Achillis
Et simul arma tuli, quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi quæ ualeant in talia pondera uires:
Est animus certè uestros sensurus honores.*

Scilicet iccirco pro nato cærule mater

Ambitiosa suo fuit, ut cælestia dona

Artis opus tantæ, rudis, & sine pectore miles

Indueret? neque enim clipei cælamina nouit,

Oceanum, & terras, cumq̃; alto sidera cælo,

Pleiadasq̃; Hyadasq̃; immunēq̃; æquoris Arcton.

Diuersasq̃; urbes, nitidumq̃; Orionis ensẽ.

Postulat, ut capiat, quæ non intelligit, arma.

Quid, quod me duri fugientem munera belli

Arguit incepto serum accessisse labori?

Aiacem in
odium ad-
ducit.

Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?

Si simulasse uocas crimen: simulauimus ambo

Simora pro culpa est: ego sum maturior illo.

Me pia detinuit coniux, pia mater Achillem:

Primaq̃; sunt illi data tempora, cetera uobis.

Haud timeo, si iam nequeam defendere crimen

Cum tanto commune uiro, deprensus Vlyssis

Ingenio

Ingenio tamen ille, at non *Aiacis* *Vlysses*.
 Ne' ue in me stolidæ conuicia* fundere lingua
 Admiremur eum; nobis quoque digna pudore
 Obijcit. an falsò *Palamedem* crimine turpe est
 Accusasse mihi, nobis damnasse decorum?
 Sed neque *Naupliades* facinus defendere tantum,
 Tamq; patens ualuit: nec uos audistis in illo
 Crimina; uidistis, pretioq; obiecta patebant.
 Nec *Pæantiaden* quòd habet *Vulcania* *Lemnos*,
 Esse reus merui: * crimen defendite uestrum,
 (Consensistis enim) nec me suasse negabo,
 Vt se subtraheret belliq; , uixq; labori.
 Tentaretq; feros requie * lenire dolores.
 Paruit, & uiuit. non hæc sententia tantum est
 Fida, sed & felix, cùm sit, facit esse fidelem.
 Quem quoniam uates delenda ad *Pergama* poscunt,
 Ne mandate mihi: melius *Telamonius* ibit,
 Eloquioq; uirum, morbisq; ira; furentem
 Molliet, aut aliqua perducet callidus arte.
 Antè retrò *Simois* fluet, & sine frondibus *Ide*
 Stabit, & auxilium promittet *Achaïa* *Troia*,
 Quàm, cessante meo pro uestris pectore rebus,
Aiacis stolidi *Danaïs* solertia profit.
 Sis licet infestus sociis, regi; , mihiq;
 Dure *Philoctete*, licet exercere, meumq;
 Deuoueas sine fine caput, cupiasq; dolenti
 Me tibi fortè dari, nostrumq; haurire cruorem,
 Vtq; tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
 Te tamen aggrediar, mecumq; reducere nitar;
 Tamq; tuis potiar (faueat fortuna) sagittis,

reddere
 entymema
 ostendit non mi-
 nus principi-
 bus turpe
 fuisse, *Palamede*
 damnare,
 quam si
 acculare.

factum

finire

alludit ad
 fabulã *Sophoclis*.

Quàm

periphrasis
Heleni uat-
tis egregij,
de quo Vir-
gilius 3.
Aen.

conferat

Troum,

Oilei filius
periphrasis
Thoantis,
Aetolorum
principis,
qui cū 40.
nauibz ad
bellū Tro-
ianum est
est profe-
ctus.

Quàm sum Dardanio, quem cepi, uate potitus,
Quàm responsa deūm, Troianaq; fata retexi,
Quàm rapui Phrygiæ signum penetrale Mineræ
Hostibus è medijs: & se mihi* comparat Ajax.

Nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo
Fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni
Verba uiri? cur hic metuit? cur audet Vlysses
Ire per excubias, & se committere nocti?

Perq; feros enses non tantum mœnia* Troiæ.
Verum etiam summas arces intrare, suaq;
Eripere æde deam, raptamq; efferre per hostes?
Quæ nisi fecissem: frustra Telamone creatus
Gestasset læua taurorum tergora septem.

Illā nocte mihi Troiæ uictoria parta est:
Pergamā tunc uici, cū uinci posse coegi.
Desine Tydiden uultuq;, & murmure nobis
Ostentare meum: pars est sua laudis in illo.

Nec tu cū socia clypeum pro classe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.

Qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
Esse, nec indomitæ deberi præmia dextre:
Ipse quoq; hæc peteret moderatior* Ajax,
Eurypylusq; ferox, claroq; * Andromone natus,
Nec minus Idomeneus, patriaq; creatus eadem
Meriones, peteret maioris frater Atridæ.

Quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
Consiliis cessere meus. tibi dextera bello
Vtilis: ingenium est, quod eget moderamine nostro.

Tu uires sine mente geris: mihi cura futuri est.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum

Eligit

Eligit Atrides. tu tantum corpore* prodes polles.
 Nos animo. quantoq; ratem qui temperat, anteit
 Remigis officium; quanto dux milite maior;
 *Tanto ego te supero. nec non in corpore nostro Tantum
 Pectora sunt potiora manu: uigor omnis in illis.
 At uos, ò proceres, uigilidate præmia uestro;
 Proq; tot annorum curis, quas anxius egi,
 Hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 Iam labor in fine est: obstantia fata remoui:
 Altaq; posse capifaciendo, Pergama cepi.
 Per spes nunc socias, casuraq; mœnia Troium,
 Perq; deos oro, quos hosti nuper ademi,
 Per si quid superest, quod sit sapienter agendum,
 Si quid adhuc audax, ex præcipitiq; petendum est,
 Si Troiæ fatis aliquid restare putatis,
 Este mei memores: aut, si mihi non datis arma,
 Huic date. & ostendit signum fatale Mineræ.
 Mota manus procerum est: & quid faciundia posset
 Tum patuit: fortisq; uiri tulit arma disertus.
 Hectora qui solus, qui ferrum, ignemq; Iouemq;
 Sustinuit toties, unam non sustinet iram:
 Inuictumq; uirum uicit dolor. arripit enssem:
 Et, meus hic certè est, an & hunc sibi poscit & lysses
 Hoc, ait utendum est in me mihi: quiq; cruore
 Sæpe Phrygum maduit, omini nunc cade madebit,
 Ne quisquam Aiace[m] possit superare, nisi Ajax.
 Dixit: & in pectus tum demum uulnera passum,
 Quà patuit ferro, lethalem condidit enssem.
 Nec ualuere manus infixum educere telum:
 Expulit ipse cruor: rubefactaq; sanguine tellus
 Purpureum

Ajax spon-
 te ingradiū
 incumbit.

Atax in
Hyacin-
thum.

*Purpureum uiridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de uulnere natus.
Littera communis medijs pueroq; , uiroq;*

Inscripta est folijs. hæc nominis, illa querela.

periphrasis
Lemni in-
sulæ.

Victor ad Hypsipyles patriam, clariq; Thoætis

*Et ueterum terras infames cæde uirorum
Transierat, tandem portu, uotoq; potitus
Vela dat, ut referat Tirynthia tela sagittas.*

*Quæ postquam ad Graios domino comitante reuexit
Impositaq; fero est tandem manus ultima bello,
Troia simul, Priamusq; cadunt: Priameaq; coniux
Perdedit infelix hominis post omnia formam,
Externasq; nouo latratu terruit auras.*

Cassandra
Phœbi sa-
cerdos

*Longus in angustum quæ clauditur Hellespontus,
Ilion ardebat, neque adhuc confederat ignis;
Exiguumq; senis Priami Iouis ara cruorem
Conbiberat; tractisq; comis* antistita Phæbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum signa deorum,
Dum licet, amplexas, succensaq; templa tenentes
Inuidiosa trahunt uictores præmia Graij.*

Astyanax
precipita-
tur.

*Mittitur Astyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro se, proauitaq; regna tuentem
Sæpe uidere patrem monstratum à matre solebat.
Iamq; uiam suadet Boreas, flatuq; secundo*

uelis

Carbasa mota sonant: iubet uti nauita uentis
Troia uale, rapimur, clamant, dantq; oscula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conscendit classem, miserabile uisu,
In medijs Hecube natorum inuenta sepulcris.*

Prensantem

Prensantem tumulos, atque oscibus oscula dantem
 Dulichiae traxere manus. tamen unius hausit,
 Inq; sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
 Hectoris in tumultu canum de uertice crinem
 Inferias inopes, crimen lacrymasq; reliquit.
 Est, ubi Troia fuit, Phrygiae contraria tellus
 Bistonis habitata uiris: Polymnestoris illic
 Regia diues erat, cui te commisit alendum
 Clam, Polydore, pater Phrygijsq; remouit ab armis.
 Consilium sapiens, sceleris nisi praemia magnas
 Adiecisset opes, animi irritamen auari.
 Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius ense
 Rex Thracum, iuguloq; sui demisit alumni:
 Et, tanquam tolli cum corpore crimina possent,
 Exanimen è scopulo subiectas misit in undas
 Litore Threicio classem religarat Acrides,
 Dum mare padatum, dum uentus mitior esset.
 Hic subito, quantus, cum uiueret, esset solebat,
 Exit humo late rupta, similisq; minanti
 Temporis illius uultum referebat Achilles,
 Quo ferus iniusto petijt Agamemnona ferro.
 Immemoresq; mei disceditis, inquit, Achiui?
 Obrutaq; est mecum uirtutis gratia nostrae?
 Ne facite: utq; meum non sit sine honore sepulcrum,
 Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
 Dixit: & immiti socijs parentibus umbræ
 Rapta sinu matrix, quam iam propè sola fouebat,
 Fortis, & infelix, & plus, quàm fœmina, uirgo
 Ducitur ad tumulum, diroq; fit hostia busto.
 Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris

anadiposis
 ad commi-
 serationem

Polymne-
 stor, Poly-
 dorum pue-
 rum occi-
 dit.

Achillis
 umbra
 ingrati-
 tudinis Græ-
 ccs accusat

Polixena,
 ad sacri-
 ficiu.

hyppallage

Vtque

muliebris
fortitudinis
exemplum.hypotypo-
sis honeste
cadentis.

Admota est, sensitq; sibi fera sacra parari;
 Vtq; Neoptolemum stantem, ferrumq; tenentem,
 * Inq; suo uidit figentem lumina uultu.
 Vtere iamdudum generoso sanguine, dixit:
 Nulla mora est: aut tu iugulo, uel pectore telum
 Conde meo: (iugulumq; simul, pectusq; retexit)
 Scilicet haud ulli seruire Polyxena uellem.
 Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
 Mors tantum uellem matrem mea fallere posset.
 Mater obest, minuitq; necis mihi gaudia: quamuis
 Non mea mors illi, uerum sua uita gemenda est.
 Vos modò, ne Stygios adeam non libera manes,
 Este procul, si iusta peto, tactuq; uiriles
 Virgineo remouete manus. acceptior illi,
 Quisquis is est, quem cade mea placare paratis,
 Liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
 Verba mouent oris; Priami uos filia regis
 Nunc captiua rogat, genitrici corpus inemptum
 Reddite, ne'ue auro redimat ius triste sepulcri,
 Sed lacrymis: tunc, cum poterat, redimebat & auro.
 Dixerat. at populus lacrymas, quas illa tenebat,
 Non tenet. ipse etiam flens, inuitusq; sacerdos
 Præbita coniecto rupit præcordia ferro.
 Illa super terram defecto poplite labens,
 Pertulit intrepidus ad fata nouissima uultus.
 Tunc quoque cura fuit partes uelare tegendas
 Cum cadere, castiq; decus seruare pudoris.
 Troades excipiunt, deploratosq; recensent
 Priamidas, & quid dederit domus una cruoris.
 Teq; gemunt, uirgo, teq;, o modò regia coniux,

Regia

Regia dicta parens, Asiae florentis imago,
 Nunc etiam praeda mala fors : quam uictor Vlysses
 Esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu
 Ediderat. dominum matri uix repperit Hector.
 Quae corpus complexa animae tam fortis inane,
 Quas toties patrie dederat, natisq; uiroq;
 Huic quoq; dat lacrymas; lacrymas in uulnera fundit,
 Osculaq; ore regit, consuetaq; pectora plangit,
 Canitiemq; suam concreto in sanguine uertens
 Plura quidem, sed & haec laniato pectore dixit :

Nata, tuæ (qdenim superest?) dolor ultime matris,
 Nata iaces, uideoq; tuum mea uulnera pectus.

Et ne perdiderim quenquam sine cæde* meorum, uirorum

Tu quoque uulnus habes. at te quia femina, rebar

A'ferro tuam, cecidisti & femina ferro :

Totq; tuos idem fratres, te perdidit idem

Exitium Troiae, nostriq; orbator Achilles.

At postquam cecidit Paridis, Phæbiq; sagittis,

Nunc certè, dixi, non est metuendus Achilles.

Tunc quoque mi metuendus erat. cinis ipse sepulchri

In genus hoc scuit, tumulo quoque sensimus hostem.

Aeacidae fecunda fui. iacet ilion ingens,

Euentuq; graui finita est publica clades.

Sed finita tamen : soli mihi Pergama restant :

Incursumq; meus dolor est modò maxima rerum

Tot generis : natisq; potens, nuribusq;, uiroq; ,

Nunc trahor exul, inops, tumultis auulsa meorum,

Penelopæ munus : quæ me, data pensa, trahentem

Matribus ostendens Ithacis, Hæc Hectoris illa est

Clara parens, hæc est, dicet. Primeia coniux.

hæc sunt de
 iumpia ex
 Euripidis
 Heuba.

dissolutum

anastrophe
pathetica ad
Polixenā.

annosa

ironia.

Thraciæ
monii.

corpus Po-
lydori, de
quo Virg.
Aen. 3.

Postq; tot amissos tu nunc, quæ sola leuabas
Maternos luctus, hostilia busta piasti.

Inferias hosti peperisti, quò ferrea restò?

Quid ue moror? quò me seruas* damnoſa ſenectus?

Quò dii crudeles, niſi uti noua funera cernam,

Viuacem differtis anum? quis poſſe putaret

Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici?

Felix morte ſua eſt: nec te, mea nata, peremptam

Aſpiciſcit, & uitam pariter, regnumq; reliquit,

At puto funeribus dotabere regia uirgo,

Condeturq; tuum monumentis corpus auitis.

Non hæc eſt fortuna domus: tibi munera matris

Contingent fletus, peregrinaq; hauſtus arenæ.

Omnia perdidimus: ſuper eſt, cur uiuere tempus

In breue ſuſtineam, proles gratiſſima matri,

Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe uirili,

Has datus* Iſmario regi Polydorus in oras.

Quid moror interea crudelia uulnera lymphis

Abluere, & ſparſos immiti ſanguine uultus?

Dixit: & ad litus paſſu procedit anili

Albentes laterata comas, Date Troades urnam,

Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:

Aſpiciſcit eiectum Polydori in litore corpus,

Factaq; Threicijs ingentia uulnera telis.

Troades exclamant: obmutuit illa dolore,

Et pariter uocem, lacrymasq; introrſus obortas

Deuorat ipſe dolor. duroq; ſimillima ſaxo

Torpet, & aduerſa figit modò lumina terra:

Interdum toruos extollit ad æthera uultus:

Nunc poſiti ſpectat uultum, nunc uulnera nati,

Vulnera

Vulnera præcipuè, : seq; armat, & instruit ira.
 Qua simul exarsit, tanquam regina maneret,
 Vlcisci statuit, pœtæq; in imagine tota est.
 Vtq; furit catulo lactante orbata leona,
 Signaq; nacta pedum sequitur, quæ non uidet hostẽ:
 Sic Hecube. postquam cum luctu miscuit iram,
 Non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 Vadit ad artificem diræ Polymnestora cadis,
 Colloquiumq; petit. nam se monstrare relictum
 Velle latens ili, quod nato redderet, aurum.
 Credidit Odrysius, prædæq; assuetus amore,
 In secreta uenit. tum blando callidus, ore
 Tolle moras Hecube, dixit, da munera nato:
 Omne fore illius quod das, quod & antè dedisti.
 Per superos iuro: spectat truculenta loquentem,
 Falsaq; iurantem, tumidaq; exæstuat ira.
 Atque ita correpto, captiuarum agmina matrum
 Inuocat, & digitos in perfida lumina condit,
 Expilatq; genis oculos: facit ira * ualentem:
 Immergitq; manus, fœdataq; sanguine fonti
 Non lumẽ (neq; enim superest) loca luminis haurit.
 Clade sui Thracum gens irritata tyranni
 Troada telorum, lapidumq; incessere iactu
 Cæpit. at hæc missum rauco cum murmure saxum
 Morsibus insequitur: rictuq; ad uerba parato
 Latrauit conata loqui. locus extat, & ex re
 Nomen habet. ueterumq; diu memor illa malorum,
 Tum quoque Sithonios ululauit mæsta per agros.
 Illius Troasq; suos, hostesq; Pelasgos,
 Illius fortuna deos quoque mouerat omnes,

cōparatio.
 qua ira &
 indignatio
 Hecubæ o-
 stenditur.

hyppallage
 potentẽ:

Polymne-
 storis exca-
 catio.

[Hecuba in
 canem.

Sic omnes, ut & ipsa Ious coniuxq; , sororq;
Euentus Hecubam meruisse negauerit illos.

Nō uacat Aurora, quāquā iisdē fauerat armis,
Cladibus, & casu Troiaq; , Hecubaq; moueri.
Cura deam propior, luctusq; domesticus angit
Memnonis amissi; Phyrgeus quem lutea campis
Vidit Achillea pereuntem cuspide mater:

Aurora, *Vidit: & ille color, quo matutina rubescunt*
Memnonis *Tempora, palluerat, latuitq; in nubibus æther.*
matris, iuti *At non impositos supremis ignibus artus*
læ ac rubi- *Sustinuit spectare parens; sed, crine soluto,*
cundæ peri *Sicut erat, magni genibus procumbere non est*
phrasis. *Dedignata Iouis, lacrymisq; has addere nocēs:*

Aurora dea- *Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,*
rum omniū *(Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)*
infima. *Diua tamen ueni, non ut delubra, diesq;*
Des mihi sacrificos, caliturasq; ignibus aras.

Si tamen aspicias, quantum tibi fœmina præstem,
Tum cū luce noua noctis confinia seruo,
Præmia danda putes: sed non ea cura, neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.

Memnonis orba mei uenio: qui fortia frustra
Pro patruo tulit arma suo, primisq; sub annis
Occidit à forti (sic dū uoluistis) Achille.
Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem
Summe deūm rector, maternaq; uulnera leni.

Memnonis *Iuppiter annuerat, cū Memnonis arduus alto*
cineres in *Coruit igne rogas, nigriq; uolumina fumi*
arem. *Infecere diem: ueluti cum flumina natas*
Exhalant nebulas, nee Sol admittitur infra.

Atra favilla uolat, glomerataq; corpus in unum
 Densatur, faciemq; capit, sumitq; colorem,
 Atque animum ex igni. leuitas sua prauit alas
 Et primò similis uolucris, mox uera uolucris
 Insonuit pennis: pari er sonuere sorores
 Innumeræ, quibus est eadem natalis origo.
 Terq; rogiu lustrant,* & consonus exit in auras ter
 Ter plangor: quarto seducunt castra uolatu.

*Tunc duo diuersa populi de parte feroces Cum
 Bella gerunt, rostrisq;, & aduncis unguibus iras
 Exercent, alasq;, aduersaq; pectora lassant:
 Inferiaq; cadunt cineri cognata sepulto
 Corpora: seq; uiro forti meminere creatas.
 Præpetibus subitis nomen facit auctor ab illo:
 Memnonides dictæ, cum Sol duodena peregit
 Signa, parentali morituræ morte rebellant.
 Ergo alijs latrasse Dymantida flebile uisum est;
 Luctibus est Aurora suis intenta, piasq;
 Nunc quoque dat lacrymas, & toto rorat in orbe.

Aurore la-
crymæ in
iocum.

Non tamen euersam Troiæ cum mœnibus esse
 Spē quoque fata sinunt sacra, & sacra altera patrē
 Fert humeris uenerabile onus Cythereius heros:
 De tantisq; opibus prædam prius eligit illam,
 Ascaniumq; suum: profugaq; per æquora classe
 Fertur ab Antandro, scelerataq; litora Thracium,
 Et Polydoreo manantem sanguine terram
 Linqvit: & utilibus uentis, æstuq; secundo
 Intrat Apollineam socis commitantibus urbem.
 Hunc Anius, quo rege homines antistite Phæbus
 Rite colebatur, temploq;, domoq; recepit,

Aeneæ pia-
tas in patris
tem.

Virg. 3.
Aen. Rex
Anus, rex

dem homi
num, Phœ
bique sacer
dos.

creatas
piorum ho
minū mos.

ēplphone-
me sensis
grauitati
maximecō
ueniens.

Anij filia-
rum tactu
omnia in-
fruges mu-
tati.
Agamen-
non.

*Urbeſq; oſtendit, delubraq; nota, duasq;
Latona quondam ſtirpes pariente * retentas.
Ture dato flammis, uinoq; in tura profuſo,
Caſarumq; boum fibris de more crematis,
Regia teſta petunt: poſitisq; tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc prius Anchifeſ: O' Phœbi leſte ſacerdos
Fallor? an & natum, cum primū hęc mēia uidi,
Biſq; duas natas, quantum reminifcor, habebas?
Huic Anius niueis circumdata tempora uittis
Concutiens, & triſtis, ait: Non falleris heros
Maxime: uidiſti natorum quinque parentem,
Quē nunc(tanta homines rerum incōſtantia uerſat)
Penē uides orbem. quod enim mihi filius abſens
Auxilium? quem diſta ſuo de nomine tellus
Andros habet, pro parte locumq;, & regna tenētē:
Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
Fœminæ ſtirpi uoto maiora, fideq;
Munera. nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemq; meri, baccamq; Mineruæ
Transformabantur. diueſq; erat uſus in illis.
Hoc ubi cognouit Troiæ populator Atrideſ,
(Ne non ex aliqua ueſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum uiribus uſus
Abſtrahit inuitas gremio genitoris; alantq;
Imperat Argolicam cæleſti munere gentem.
Effugiunt quò quæq; poteſt: Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Mileſ adeſt, &, ni dedantur, bella minatur.
Viſta metu pietas conſortia corpora pœnæ*

Reddidit

*Reddidit: & timido posses ignoscere fratri.

Deditit:

Non hic Aenas, non qui defenderet Andron,
Hector erat, per quos decimum durastis in annum,

Iamq; parabantur captiuis uincla lacertis:

Illæ attollentes etiamnum libera cælo

Brachia, Bacche pater fer opem, dixere. tulitq;

Anij filia
in colum-
bas.

Muneris auctor opem: (si miro perdere more

Ferre uocatur opem) nec qua ratione figuram

Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possum,

Summa mali nota est: pennas sumpsere, tuæq;

Coniugis in uolucres* niueas abiere columbas.

multas

Talibus, atque aliis postquam conuiuia dictis

Implerunt, mensa somnum petiere remota:

Cumq; die surgunt, adeuntq; oracula Phæbi.

Qui petere antiquam matrem, cognataq; iussit

Litora. prosequitur rex, & dat munus ituris,

Anchisæ sceptrum, chlamidem, pharetramq; nepoti,

Craterem Aeneæ, quem quondam miserat illi

Hospes ab Aemoniis Therses* Ismenius oris.

Miserat hunc illi Therses, fabricauerat Alcon

Thebanus
ab limeno
Bœotio flu-
uio:

Myleus, & longo calauerat argumento,

Urbs erat, & septem posses ostendere portas:

Hæ pro nomine erant, & quæ foret illa, docebant.

Ante urbem exequiæ, tumuliq; ingensq; rogiq;

Effusæq; comas, & apertæ pectora matres

Significant luctum: nymphae quoque flere uidentur,

Siccatosq; queri fontes. sine frondibus arbor

Nuda riget: lambunt arentia saxa capellæ.

rodunt

Ecce facit medijs natas ab Orione Thebis,

Hanc non fæmineum iugulo dare pectus aperto,

ferro Illam demisso per fortia pectora * telo

Pro populo cecidisse suo, pulcrisq; per urbem

Funeribus ferri, celebriq; in parte cremari,

*ex fauillis
duoiuuenes*

Tum de uirginea geminos exire fauilla,

Negenus intereat, iuuenes, quos fama Coronas

Nominat, & cineri materno ducere pompam.

Hactenus antiquo signis fulgentibus ære

Summus inaurato crater erat asper acantho:

Nec leuiora datis Troiani dona remittunt:

Dantq; sacerdoti custodem tuis acerram,

Dant pateram, claramq; auro gemmisq; coronam

Inde recordati Teucros à sanguine Teucris

Ducere principium, Cretam tenuere, lociq;

Iouem :

Ferre diu nequiere* luem, centumq; relictis

Vrbibus, ausonios optant contingere portus.

Sæuit hyems, iactatq; uiros: Strophalūq; receptos

*nomē uni-
us Harpya-
rum.*

Portubus insidis exterruit ales * Aello

Et iam Dulichios portus, Ithacamq;, Samumq;,

Vlyſis Neritiasq; domos, regnum falacis * Vlysei

Præte- * Præter erant uecti: certatam lite deorum

reunt Ambraciam, mersi; uident sub imagine saxum

Iudicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est:

*iudex Am-
bracius in
saxum.*

Vocalemq; suaterram Dodonida quercu,

Chaonios sinus: ubi nati rege Molosso

filij Molos Impia subiectis fugere incendia pennis.

si in aues.

Proxima Phæacum felicibus obsita pomis

Rura petunt. Epiros ab his, regnataq; uati

Buthrotos Phrygio, simulataq; Troia tenetur.

Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli

Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant

Sicaniam.

Sicaniam.tribus hæc excurrit in equora linquis.

Equibus imbriferos est uersa Pachynos ad austros: tria Siciliae promontoria.

Mollibus expositū Zephyris Lilybaon: ad Arctos

Aquoris expertes spectat, Coreamq; Peloros.

Hanc subeunt Teucricæ remis, æstuq; secundo:

Sub noctem potitur Zancleæ classis arena.

Scylla latus dextrum, læuum irrequieta Carybdis

Infestat. uorat hæc raptas, remouitq; carinas:

Illa feris atram canibus succingitur aluum,

Virginis oragerens, & (si non omnia uates

Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore uirgo.

Scylla i. monstrum

Hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis

Ad pelaginympas, pelagi gratissima nymphis

Ibat, & elusos iuuenum narrabat amores.

Cui dum pectendos præbet Galatea capillos,

Talibus alloquitur, referens suspiria dictis:

spectandos

Te tamen, ò uirgo, genus haud immitte uirorum

Expetit; utq; facis, potes his impunè negare:

repetens

At mihi, cui pater est Nereus, quam cerula Doris

Galatææ & Acidis amoris.

Enixa est, quæ sum turba quoque tuta sororum,

Non nisi perluctus licuit Cyclopi amor

Effugere: & lacrymæ uoce impediere loquentis.

Quas ubi marmoreo deterisit pollice uirgo,

Et solata deam est, Refer, à carissima, dixit,

Nè ue tui causam tege (sum tibi fida) doloris.

Nereis his contrà refecuta Crateide natam est,

Acis erat Fauno, nympaq; Simeithide cretus,

Si methi filia.

Magna quidem patrisq; sui, matrisq; uoluptas,

Nostra tamen maior. nam me sibi iunxerat uni

P. liber, & oëtoris iterum natalibus ætis

Signarat

Signarat teneras dubia lanugine malas.

Hunc ego, me Cyclops nullo cum sine petebat.

*Nec, si quæsieris odium Cyclopi, amor'ne
Acidis in nobis fuerit præstantior, edam.*

*Par utrunque fuit. proh quanta potentia regni
Est, Venus, alma tui. nempe ille imitis, & ipsis
Horrendus sylvis, & uisus ab hospite nullo*

Polyphemus.

*Impunè, & magni cum dijs contemptor Olympi,
Quid sit amor, sentit, nostriq; cupidine captus
Vritur, oblitus pecorum, antrorumq; suorum.*

emphasi pul-
chia & ca-
pillorū Poli-
phemi ma-
gnitudo, &
dentitas in-
nuitur.

*Iamq; tibi formæ, iamq; est tibi cura placendi,
Iam rigidos pectus rastris Polypheme capilos:
Iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
Et spectare feros in aqua, & componere uultus.
Cædis amor feritasq; sitisq; immensa cruoris
Cessant; & tutæ ueniunt, abeuntq; carinæ.*

auguriorum
petitissimi.
periphrasis.

*Telemus interea Siculum delatus in æquor,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem polyphemon adit: Lumenq; quod unum
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Ulysses.
Risit: & O' uatum stolidissime falleris, inquit:
Altera iam rapuit. sic frustra uera monentem
Spernit, & aut gradiens ingenti litora passu
Degrauat, aut fessus sub opaca reuertitur antra.*

topogra-
phia.

*Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrunque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus ascendit Cyclops, mediusq; resedit:
Lanigeræ pecudes, nullo ducente, secutæ.*

corporis
magnitudi-
nem pi

*Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
Ante pedes posita est antennis apta ferendis,*

Sumptaq;

Sumpraq; arundinibus compacta est fistula centum.
Senserunt toti pastoria sibila montes,
Senserunt undæ. latitans ego rupe, meiq;
Acidis in gremio residens procul, auribus hausit
Talia dicta meis, auditaq; uerba notavi:
Candidior folio ninei Galatea ligustri,
Floridior prato, longa procerior aluo,
Splendidior uitro, tenero lasciuior bædo,
Leuior assiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æstiuâ gravior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uua,
Mollior & cycni plumis, & lacte coactio,
Et, si non fugias, riguo formosior horto.
Sæuior indomitis eadem Galatea iuuentis,
Durior annosa quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis uirgis, & uitibus albis,
His immobilior scopulis, uiolentior amne,
Laudato pauone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, fœta truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
Et (quod præcipuè, si possem, demere uellem)
Non tantum ceruo clavis latratibus actio,
Verum etiam uentis, uolucrisq; fugacior aura.
At bene si noris, pigeat fugisse, morasq;
Ipsa tuas damnes, & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis uiuo pendentia saxo
Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma grauantia ramos:
Sunt auro similes longis in uitibus uuæ,

nusi indi-
cat.

Polyphemi
cantile-
na, Galatææ
laudes con-
sinens.

opes Poly-
phemi.

Sunt

Sunt & purpureæ : tibi & hæc seruamus , & illas .
 Ipsa tuis manibus syluestri nata sub umbra
 Mollia fraga leges . ipsa autumnalia corna ,
 Prunaq; non solum nigro liuentia succo ,
 Verum etiam generosa , nouasq; imitantia ceras .
 Nec tibi castaneæ , me coniuge , nec tibi deerunt

Arborei * *Arbuti fœtus : omnis tibi seruiet arbor .*

Hoc pecus omne meum est : multe quoq; uallibus errant
 Multas sylua tegit : multe stabulantur in antris .

Nec ; si forte roges , possem tibi dicere , quot sunt .

Pauperis est numerare pecus . de laudibus harum

Nil mihi credideris : præsens potes ipsa uidere ,

circum- *Vt uix* * *justineant distentum cruribus uber .*

eant *Sunt fœtura minor tepidis in ouilibus agni :*

Sunt quoque par ætas alijs in ouilibus hædi .

Lac mihi semper adest niueum : pars inde bibenda

Seruatur : partem liquefacta coagula durant .

Nec tibi deliciæ faciles , uulgataq; tantum

Munera contingent , damæ , leporesq; , capræq; ,

Parq; columbarum , demptus'ue cacumine nidus :

Inueni geminos , qui tecum ludere possint

Inter se similes , uix ut dignoscere possis ,

Villosæ catulos in summis montibus ursæ .

amatores a *Inueni , & dixi : Domine seruabimus istos .*

micæ , *Iam modò cæruleo nitidum caput exere ponto ,*

Dominas *Iam Galatea ueni , nec munera despice nostra .*

uocant . *Certè ego me noui , liquidæq; in imagine uidi*

Nuper aquæ : placuitq; mihi mea forma uidenti .

Aspice , sim quantus non est hoc corpore maior

Iuppiter in calo . (nam uos narrare soletis

Nescio

Nescio quem regnare Iouem) coma plurima toruos colligit p-
 Prominet in uultus, humerosq; ut lucus, obumbrat. los, & setas,
 Nec, mea quòd duris horrent densissima setis nre non &
 Corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor; poculum fi
 Turpis equus, nisi colla iubæ flauentia uelent: bi ornamen
 Pluma tegit uolucres: ouibus sua lana decori est: to. & deco
 Barba uiros, hirtæq; decent in corpore setæ. ri esse.
 Vnum est in media lumen mihi fronte, sed instar
 Ingentis clypei, quid? non hæc omnia magno
 Sol uidet è cælo? Solis tamen unicus orbis.
 Adde, quòd in uestro genitor meus æquore regnat.
 Hunc tibi dosoceram. tantum miserere, precesq;
 Supplicis exaudi: tibi enim succumbimus uni
 Quiq; Iouē, & cælū sperno, & penetrabile fulmen,
 Nerei, te* uereor. tua fulmine senuior ira est. ueneror
 Atque ego contempus essem patientior huius,
 Si fugeres omnes: sed cur, Cyclope repulso,
 Acinamas? præfersq; meis amplexibus Acin?
 Ille tamen placeatq; sibi, placeatq; licebit
 Quod nollem, Galatea, tibi: modò copia detur,
 Sentiet esse mihi tanto pro corpore uires.
 Viscera uiua traham, diuulsaq; membra per agros,
 Perq; tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
 Vror enim, læsusq; exæstuat acrior ignis;
 Cumq; suis uideor, translata uiribus Aetnam
 Pectore ferre meo: nec tu Galatea mouëris.
 Talia nequidquam questus) nam cuncta uidebam)
 Surgit; &, ut taurus uacca furibundus adempta, exparatio.
 Stare nequit, syluaq;, & notis saltibus errat:
 Cum ferus ignaros, nec quidquam tale timentes

Acis in flu-
miam

Me uidet, atque Acim, Videoq; exclamat, & ista
 Vltima sit, faciam, Veneris concordia uestra.
 Tantaq; uox, quantam Cyclops iratus habere
 Debit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
 At ego uicino patefacta sub æquore mergor.
 Terga fugæ dederat conuersa Simethius heros:
 Et, Fer opem Galatea, precor, mihi ferte parentes,
 Dixerat, & uestris periturum admittite regnis.
 Insequitur Cyclops, partemq; è monte reuulsam
 Mittit: & extremus quamuis peruénit ad illum
 Angulus è saxo, totum tamen obruit Acim;
 At nos (quod fieri solum per fata licebat)
 Fecimus, ut uires assumeret Acis auitas.
 Puniceus de * mole cruor manabat, & intra
 Temporis exiguum rubor euanescere cæpit.
 Fitq; color primo turbati fluminis imbre,
 Purgaturq; mora. tum moles* tacta dehiscit,
 iacta Vinaq; per rimas, * proceraq; surgit arundo,
 Osq; cauum saxi sonat exultantibus undis.
 Miraq; res subito media tenus extitit aluo
 Inflexis * Incinctus iuuenis* flexis noua cornua cannis:
 Qui, nisi quòd maior, quòd toto cæculus ore est,
 Acis erat: & sic quoque erat tamen Acis in amnem
 Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.
 Desierat Galatea loqui; cætuq; soluto
 Discedunt, placidisq; natant Nereides undis.
 Scylla redit: neque enim medio se credere ponto
 Audet, & aut bibula sine uestibus errat arena,
 Aut, ubi lassata est, seductos naçta recessus
 Gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda.

more

propera-
taque
Inflexis
cinctus

Scylla se-
ted.

Ecce fretum scindens alti nouus incola ponti
 Nuper in Euboica uersis Anthedonemembris
 Glaucus adest, uisaq; cupidine uirginis ardet.
 * Et quæcunque putat fugientem posse morari,
 Verba refert. fugit illa tamen, ueloxq; timore
 Peruenit in summum positi prope litora montis.
 Ante fretum est ingens apicem collectus in unum
 Longa sub arboribus conuexus ad æquora uertex.
 Constitit hic, & tuta loco monstrum'ne, Deus'ne
 Ille sit ignorans: admiraturq; colorem,
 Cesariemq; humero: subiectaq; terga tegentem,
 Ultimaq; excipiat quod tortilis inguina piscis.
 Sensit, & innitens. quæ stabat proxima, moli,
 Non ego prodigium, nec sum fera bellua, uirgo;
 Sed Deus, inquit, aquæ. nec maius in æquore Proteus
 Ius habet, aut triton, Athamantiadesq; Palemon.
 Antè tamen mortalis eram: sed scilicet altis
 Deditus æquoribus, tantùm exercebar in illis.
 Nam modè ducebam ducentia retia pisces:
 Nunc in mole sedens moderabar arundine linum.
 Sunt uiridi prato confinia litora, quorum
 Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
 Quas neque cornigeræ morsu læsere iuuençæ,
 Nec placidæ carpsistis oues hirtæ uel capellæ.
 Non apis inde tulit* collectos sedula flores;
 Non data sunt capiti genialia farta, nec unquam
 Falciferæ sequere manus. ego primus in illo
 Cæspite consedi, dum lina* madentia sicco
 Utq; recenserem captiuos ordine pisces,
 Insuper exposui, quos aut in retia casus,

His

loci præci-
 pitio accè-
 dati descri-
 ptio.

piscatoris
 periphrasis
 topegia-
 phia.

collecto
 semine

manātia
 metonymia

Aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.

modò Res similis fictæ: sed quid mihi fingere prodest?*

Gramine cunctato cæpit mea præda moueri,

Et motare latus, terraq; , ut in æquore, niti.

*lepida agno
minatio -*

Dumq; moror, mirorq; simul, fugit omnis inundas

Turba suas, dominumq; nouũ, litusq; , relinquunt.

Obstupui, dubitoq; diu, caussamq; requiro,

Num deus hoc aliquis, num succus fecerit herbæ.

Quæ tamen has, inquam, uires habet herbæ? manuq;

Pabula recerpsti, decerptaq; dente momordi.

Vix bene combiberant ignotos guttura succos,

Cùm subito trepidare intus præcordia sensi,

*Glaucus in
Deum ma
rinum.*

Alteriusq; rapi naturæ pectus amore.

Nec potui restare diu: repetendaq; nunquam

Terra uale, dixi, corpusq; sub æquore mersti.

Dij maris exceptum socio dignantur honore:

Vtq; mihi, quæcunque feram, mortalia demant,

Oceanum, Tethynq; rogant. ego lustror ab illis,

Et purgante nefas nouies mihi carmine dicto

Pectora fluminibus iubeor supponere centum.

Nec mora, diuersis lapsi de partibus amnes

Totaq; uertuntur supra caput æquora nostrum.

redeunt, Quæ postquam redijt, alium me corpore toto,*

Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.

Hactenus acta tibi possum memoranda referre,

Hactenus & memini: nec meus mea cetera sensit.

Hanc ego tum primum uiridem ferugine barbam,

Cæsariemq; meam, quam longa per æquora uerro,

Ingentesq; humeros, & cærule brachia uidi,

Cruraq; pinnigero curuata nouissima pisce.

Quid

Quid tamen hæc species, quid dijs placuisse marinis,
Quid iuuat esse Deum; si tu non tangeris istis?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. furit ille, irritatusq; repulsa
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

Aa 2

P. Ouidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS QVARTVS.

A m que giganteis iniectam fauci-
bus Aetnam,
Aruaq; Cyclopum, quid rastra,
quis usus aratri
Nescia, nec quiquam iunctis debentia bobus,

periphrasi s
maris.

Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:

Liquerat

Liquerat & Zanclem, aduersaq; mœnia Rhegi;
 Naufragumq; fretum, gemino quod litore pressum
 Ausonia, Sicalaq; tenet confinia terra.
 Inde manu magna Tyrrhena per æquora uectus
 Herbiferos adiit colles, atque atria Glaucus
 Sole satæ Circes uariarum plena ferarum.
 Quam simul aspexit, dicta, acceptaq; salute,
 Diua Dei miserere, precor, nam sola leuare
 Tu potes, hunc, dixit, (uidear modò dignus) amorē.
 Quanta sit herbarum Titani potentia nulli,
 Quàm mihi, cognitus, qui sum mutatus ab illis.
 Ne ue mei non nota tibi sit caussa furoris,
 Litore in Italico Messenia mœnia contra
 Scyla mihi uisa est. pudor est, promissa, precesq;
 Blanditiasq; meas, contemptaq; uerba referre.
 At tu sine aliquod regnum est in carmine, carmen
 Ore moue sacro: siue * expugnatio herba est,
 Vtere tentatis operosa uiribus herbae.
 Nec medeare mihi, sanesq; hæc uulnera, mando,
 Fineq; nil opus est: partem ferat illa caloris.
 At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
 Talibus ingenium: seu caussa est huius in ipsa,
 Sen Venus indicio facit hoc offensa paterno)
 Talia uerba refert: Melius sequerere uolentem.
 Optantemq; eadem, pariliq; Cupidine captam.
 Dignus eras, ultro * poteras certe; rogari:
 Et si spem dederis, mihi crede rogaberis ultro:
 Ne dubites, adsiq; * tuæ fiducia formæ.
 En ego cùm dea sim, nitidi cùm filia Solis,
 Carmine cùm tantum, tantum quoq; gramine possim

Glauci ad
 Circe mora
 tio.

narratio.

expugnā
 tior

Circes ue-
 neficia.

potius

meæ

*Vt tua sim, uoueo. spernentem sperne : sequenti
 Redde uices ; unoq; duas ulciscere facto.
 Talia tentanti, Prius, inquit, in æquore frondes,
 Glaucus, & in summis nascentur montibus algæ,
 Sospite quàm Scylla nostri mulentur amores.
 Indignata dea est : & lædere quatenus ipsum
 Non poterat, nec uellet amans, irascitur illi,
 Quæ sibi prælata est : Venerisq; offensa repulsa,
 Protinus horrendis infamia pobula succis
 Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet :
 Cæruleaq; induitur uelamina, perq; ferarum
 Agmen adulantum media procedit ab aula :
 Oppositumq; petens contra Zancleia saxa
 Rhegion, ingreditur feruentes æstibus undas.
 In quibus, ut solida ponit uestigia terra,
 Summaq; decurrit pedibus super æquora siccis :
 Paruus erat gurges curuos sinuatus in arcus,
 Grata quies Scyllæ, quò se referebat ab æstu
 Et maris, & cæli, * medio cùm plurimus orbe
 Sol erat, & minimas à uertice fecerat umbras.
 Hunc dea præuiliat, portentificisq; uenenis
 Inquinat : hîc * fusos latices radice nocenti
 Spargit, & obscurum uerborum ambage nouorum
 Ter nouies carmen magico demurmurat ore.
 Scyllæ uenit, mediaq; tenus descenderat aluo,
 Cùm sua fœdari latrantibus inguina monstris
 Aspicit : ac primò non credens corporis illas
 Esse sui partes, refugitq; , abigitq; , timetq;
 Ora proterua canum : sed quos fugit, attrahit undâ.
 Et corpus quærens femorum, crurumq; pedumq;
 Cerbe-*

incantatio
 nes ab He
 cate matre
 acceptas

periphrasis
 ætæ.

loci descri-
 ptio.

periphrasis
 meridi-
 diei.

pressos

hyppallage

Scillæ in
 guina in-
 canes.

Cerberæos rictus pro partibus inuenit illis.

Statq; canum rabies, subiectaq; terga ferarum

Inguinibus truncis, uteroq; extante coercet.

Fleuit amans Glaucus, nimiumq; hostiliter usæ

Viribus herbarum fugit conubia Circes.

Scyla loco mansit, cumq; est data copia primum,

In Circes odium socijs spoliavit Vlysses.

Mox eadem Teucras fuerat mersura carinas,

Ni prius in scopulū, qui nunc quoq; saxcus, extat, Scylla in
saxum.

Transformata foret; scopulum quoque nauita uitat,

Hunc ubi Troianæ remis, auidamq; Carybdim

Euicere rates, cum iam prope litus adesset

Ausonium, Libycas uento referuntur ad oras.

Excipit Aenean illic animoq; domoq;

Non bene dissidium Phrygi latura mariti

Sidonis; inq; pyra sacri sub imagine facta

Incubuit ferro, deceptaq; decipit omnes.

Rursus arenosæ fugiens noua mœnia * terræ

Ad sedes Erycis, fidumq; relatus Acesten,

Sacrificat, tumulumq; sui genitoris honorat.

Quasq; rates Iris Iunonia penè cremarat,

Solui, & Hippotadæ regnum, terrasq; calenti

Sulphure fumantes, * Acheloidumq; relinquit

Sirenū scopulus; orbataq; præside pinus

In arimen, Prochytenq; legit, steriliq; locatas

Colle Pythecusas habitantum nomine dictas:

Quippe deum genitor fraudem, & periuria quodam

Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosæ

In deforme uiros animal mutauit: ut iidem

Dissimiles homini possent, similesq; uideri:

Aeneæ er-
rores, & na-
uigatio.

Carthagi-
nis.

Virgil. 5.
Aen.

Achelo-
iadūq;

Cercopæa
in Simias.

*Membraq; contraxit: naresq; à fronte remissas
Contulit, & rugis peraravit anilibus ora:
Totaq; uelatos flauenti corpora uillo
Misit in has sedes: nec non prius abstulit usum
Verborum, & natæ dira in periuria linguae:*

Neapolim, Posse queri tantum rauco stridore reliquit.

quæ & Par
thenopes
ab una Si
renarum il
li sepulta
dicitur.

*Has ubi præterij, & * Parthenopeia dextra*

Mœnia deseruit, læua de parte canori

Aeolidæ tumulum, & loca facta palustribus undis

Litora Cumarum, uinacisq; antra Sibyllæ

Intrat: & ut manes adeat per auerna paternos,

Orat. at illa diu uultum tellure moratum

Erexit: tandemq; Deo furibunda recepto,

Magna petis, dixit, uir factis maxime, cuius

Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes

Pone tamen Troiane metum: potiere petitis,

Elysiæq; domos, & regna nouissima mundi,

*Me duce, cognosces, * simulacraq; cura parentis.*

I N V I A uirtuti nulla est uia. dixit: & auro

Fulgentem ramum sylua Iunonis Auernæ

Monstrauit, insitq; suo diuellere trunco.

Paruit Aeneas: & formidabilis Orci

Uidit opes, atauosq; suos, umbramq; senilem

Magnanimi Anchisæ: didicit quoque iura locorum,

Quæq; nouis essent adeunda pericula bellis.

Inde ferens lassos aduerso tramite pastus,

Cum duce Cumæ fallit sermone laborem.

Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit,

Seu dea tu præsens, seu dijs gratissima, dixit,

Numinis instar eris semper mihi: meq; fatebor

Muneris

ex eorum
opinione
ad dicit, qui
aiunt homi
nem ex ani
ma, corpo
re, ac timu
lacio con
sulare, ani
mamq; ca
lum petere.
corpus red
di terræ, si
mulacrum
ad inferos
descendit.

Muneris esse tui, quæ me loca mortis adire,
 Quæ loca me uisa uoluisti euadere mortis.
 Pro quibus acris meritis euectus ad auras
 Tempia tibi statuam, tribuam tibi turis honores.
 Respicit hunc uates, & suspirantibus haustis,
 Nec dea sum, dixit, nec sacri turis honore
 Humanum dignare caput, ne nescius erres.
 Lux aterna mihi, carituraq; sine dabatur,
 Si mea uirginitas Phæbo patuisset amanti.
 Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis
 Me cupit, Elige, ait, uirgo Cumæ, quid optes:
 Optatis potiere tuis. Ego, pulueris hausti
 Ostendens cumulum, quot haberet corpora puluis,
 Tot mihi natales contingere uana rogavi.
 Excidit, ut peterem iuuenes quoq; protinus. annos
 Hos tamen ille mihi, dabat, æternamq; iuuentam,
 Si Venerem paterer. contempto munere Phæbi
 Innuba permaneo, sed iam felicior ætas
 Terga dedit, tremuloq; gradu uenit ægra senectus:
 Quæ patienda diu est: nam iam mihi sæcula septem
 Acta uides: superest, numeros ut pulueris æquem.
 Tercentum messes, tercentum musta uidere.
 Tempus erit, cum de tanto me corpore paruum
 Longa dies, faciet, consumptaq; membra senectæ
 Ad minimum redigentur onus: nec amata uidebor,
 Nec placuisse Deo. Phæbus quoque forsitan ipse
 Vel non agnoscet, uel dilexisse negabit:
 Usque adeo mutata ferar: nulliq; uidenda,
 Voce tamen noscar: uocem mihi fata relinquent.
 Talia conuexum per iter memorante Sybilla.

Aeneæ con-
 gressus cū
 Sybilla Cu-
 mana.

Sibyllæ Cu-
 manæ ætas
 prerogata
 Phæbo.

iuuentutis
 periphtasis:

Sibylla in
 uocem

Sedibus Euboicam Stygijs emerfit in urbem

Caiera nu-
trix Aeneæ.

Virg. Aen.

7.

Troïus Aeneas: sacriq; ex more litatis,

Litora adit non dum nutricis habentia nomen.

Hic quoque substiterat post tedia longa laborum

Neritius Macareus, comes experientis Ulyssæi:

Desertum quondam medijs in rupibus Aetnae

Achame-
nides de

quo Virg.

3. Aen.

Noscit Achamenidem, improvisoq; repertum

Viuerè miratus, Quis te casus ue, Deus ue

Seruat Achamenide? cur, inquit, barbara Graiun

Prora uehit? petitur uestra quæ terra carina?

Talia quærenti iam non hirsutus amictu,

conserto

*Iam suus, & spinis concreto * tegmine nullis*

Fatur Achamenides: Iterum Polyphemon, & illos

Aspiciam fluidos humano sanguine rictus,

ni Hac mihi si potior domus est, Ithaciq;, carina:*

Si minus Aeneam ueneror genitore: nec unquam

totus hic

locus de

sumptus

est, ex lib.

9. Odyf.

Esse satis potero (præstem licet omnia) gratus.

Quòd loquor, & spiro, calumq;, & lumina Solis

Aspicio, (possum ne ingratus, & immemor esse?)

Ille dedit: quòd non anima hæc cyclopi in ora

Vénit, & ut lumen iam nunc uitale relinquam,

Aut tumulo, aut certè non illa condar in aluo.

Quid mihi tunc animi, si non timor abstulit omnem

Sensum, animūq; fuit, cū uos petere alta relictus

Aequora conspexit? uolui inclamare, sed hosti

Proderè me timui. uester quoque clamor Ulyssis

Penè rati nocuit. uidi, cū monte reuulsum

hinc Poly

phemi ma

gnitudinē

tollige.

Immanem scopulum medias permisit in undas.

Vidi iterum, ueluti tormenti uiribus acta;

Vasta giganteo iaculantem saxa lacerto.

Et ne deprimeret fluctus'ue, lapis'ue carinam
 Pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
 Ut uerò fuga nos ab acerba morte reduxit,
 Ille quidē totam gemebundus obambulat Aetnam,
 Prætentatq; manusyluas, & luminis orbus
 Rupibus incursat, sædataq; brachia tabo
 In mare protendens gentem execratur Achiuam,
 Atque ait: O si quis referat mihi casus Vlyssē,
 Aut aliquem ex socijs, in quem mea sæuiat ira,
 Viscera cuius edam, cuius uiuentia dextra
 Membra mea laniem, cuius mihi sanguis inundet
 Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus:
 Quam nullū, aut leue sit damnum mihi lucis adēptæ?
 Hæc, & plura ferox. me luridus occupat horror
 Spectantem uultus etiamnum cæde madentes,
 Crudelesq; manus, & inanem luminis orbem,
 Membraq; & humano cōcretam sanguine barbam.
 Mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris:
 Et iam prensurum, iam nunc mea uiscera rebar
 In sua mersurum: menti q; hærebat imago
 Temporis illius, quo uidi bina meorum
 Ter, quater affligi sociorum corpora terræ:
 Cum super ipse iacens hirsuti more leonis
 Visceraq;, & carnes, cumq; albis ossa medullis,
 Semianimesq; artus auidam condebat in aluum.
 Me tremor inuasit: stabam sine sanguine mæstus,
 Mandentemq; uidens, eiectantemq; cruentas
 Ore dapes, & frustra mero glomerata uomentem.
 Talia fingebam misero mihi fata parari:
 Perq; dies latitans multos, omnemq; tremiscens

amplificat
 calamita-
 tem quam
 a circumstā-
 tijs.

Polyphē-
 mu, homi-
 nes deuot-
 at.

moriendi fi-
gura Gra-
ca.

*Ad strepitum, mortemq; timens, cupidusq; * moriri,
Glande famem pellens, & mista frondibus herba,
Solutus, inops, expes, letho, pœnaq; relictus,
Haud * Hanc procul aspexi longo post tempore nauem,
Oranq; fugam gestu, ad litusq; cucurri:
Et moui: Grauiusq; ratis Troiana recepit.*

errores V-
lysis.

*Aeolon ille refert Tusco regnare profundo.
Aeolon Hippotaden cohibentem carcere uentos.
Quos bonis inclusos tergo memorabile munus:
Dulichium sumpsisse ducem, flatuq; secundo
Lucibus isse nouem, & terram aspexisse petitam.
Proxima post nonam cum sese Aurora moueret,*

captos

Homerus
Odyf. 10.

*Inuidia socios, prædæq; cupidine * uictos
Esse ratos aurum, dempsisse ligamina uentis,
Cum quibus isse retro, per quas modo uenerat undas,
Aeolijq; ratem portus repetisse tyranni.*

Antipha-
tes Lestrygo-
num rex.

*Inde Lami ueterem Læstrygonis, inquit, in urbem
Venimus, Antiphates terra regnabat in illa.*

*Missus ad hanc ego sum numero comitante duorum:
Vixq; fuga quaesita salus, comitiq;, mihiq;.
Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo fugientibus instat & agmen*

*Conciat Antiphates. coeunt, & saxa, trabesq;
Coniiciunt, merguntq;, uiros, merguntq; carinas.*

undecim
numero na-
ues perijsse
Hom. in 10
Odyf. 24.
et c.

*Vna tamen, quæ nos, ipsumq; uehebat Vlysssem,
Fugit, & amissa sociorum parte, dolentes,
Multaq; conquesti terris allabimur illis (da est,
Quas procul hinc cernis, pcul hinc (mihi crede) uidē*

Insula

Insula uisa mihi. tuq; , ò iustissime Troïum ,
 Nate, (neque enim , finito Marte , uocandus ,
 Hostis es Acnea) moneo , fuge litora Circes .
 Nos quoque Circeò religata in litore pinu
 Antiphata memores , immansuetiq; Cyclopis
 Ire negabamus , uel tecta ignota subire .
 Sorte sumus lecti : sors me , fidumq; Politen ,
 Eurylocum simul , nimijq; Elpenora uini ,
 Bisq; nouem socios Circeà ad mœnia misit .
 Quæ simul attigimus , stetimusq; in limine tecti ,
 Mille lupi , mistiq; lupis , ursiq; , leaq;
 Occursu fecere metum : sed nulla timenda ,
 Nullaq; erat nostra factura in corpore uulnus .
 Quin etiam blandas mouere per aera caudas ,
 * Nostraq; adulantes comitant uestigia ; donec
 Excipiunt famulæ , perq; atria marmore tecta
 Ad dominam ducunt . pulchro sedet illa recessu
 * Sublimi folio , pallamq; induta nitentem .
 Insuper aurato circumuelatur amictu .
 Nereides , nymphæq; simul , quæ uellera metis
 Nulla trahunt digitis , nec filia sequentia ducunt ,
 Gramina disponunt , sparsosq; sine ordine flores
 Secernunt calathis , uariasq; colorbus herbas .
 Ipsa , quod hæ faciunt opus , exigit : ipsa , quis usus ,
 Quo'ue sit in folio , quæ sit concordia mistis ,
 Nonit , & aduertens pensas examinat herbas .
 Hæc ubi nos uidit , dicta , acceptaq; salute ,
 Diffudit uultus , & reddidit omnia uotis .
 Nec mora , misceri tosti iubet hordeagrani ,
 Mellaq; , uimq; meri , & cum lacte coagula passo :

Nosque
 alluden-
 tes

Solenni
 Circes au-
 la, & pedis-
 lequæ .

neq; enim
 pharmaca,
 nisi ponde-
 rentur, re-
 cte compo-
 ni possunt.

Quiq;

Quiq; sub hac lateant furtim dulcedine, succos
Adjicit. accipimus sacra data pocula dextra.

Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit uirga summos dea dira capillos;

Vlysis fo-
ni in por-
cos.

(Et pudet, & referam) setis horroscere cæpit,
Nec iam posse queri, pro uerbis edere rancum
Murmur, & in terram toto procumbere uultu;

epiphone-
ma.

Osq; meum sensi pando occallescere rostro,
Colla tumere toris: & qua modò pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa uestigia feci;
Cumq; cadem passis (tantum medicamina possunt)
Claudor in antra. Suis solum caruisse figura

Eurylocus
non muta-
tur a Circe.
Mercurius
pæcis nun-
tius.

Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit:

Quæ nisi uitasset, pecoris pars una maneret
Nunc quoque setigeri: nec tantæ cladis ab illo
Cercior, ad Circen ultor uenisset Vlysses.

Pacifer huic dederat florem Cyllenius album:
Moly uocant superi: nigra radice tenetur.

Tutus eo, monitisq; simul celestibus intrat
Ille domus Circes: & ad insidiosa uocatus

Pocula, conantem uirga mulcere capillos
Reppulit, & stricto pauidam deterruit ense.

Inde fides, dextræq; datæ, thalamoq; receptus
Coniugij dotem sociorum corpora poscit.

Spargimur ignotæ succis melioribus herbae,

synecdo-
che.

*Percutimurq; caput conuersæ uerbere uirga,
Verbaq; dicuntur dictis contraria uerbis.

Vlysses uin-
dicat socijs
suis pristi-
nas formas

Quò magis illa canit, magis hòc tellure leuati
Erigimur: setæq; cadunt, bifidosq; relinquit

Rima pedes: redeunt humeri, & subiuncta lacertis

Brachia

Brachia sunt. flentem flentes complectimur illum,
 Heremusq; ducis collo: nec uerba locuti
 Vlla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
 Annua nos illic tenuit mora, multaq; præsens
 Tempore tam longo uidi, multa auribus hausi,
 Hoc quoque cum multis, quòd clàm mihi rettulit una
 Quattuor è famulis ad talia sacra paratis.
 Cum duce nanque meo Circe dum sola moratur.
 Illa mihi niueo factum de marmore signum
 Ostendit iuuenile, gerens in uertice picum,
 Aede sacra positum, multisq; insigne coronis.
 Quis foret, & quare sacra coleretur in aede,
 Cur hanc ferret auem, quærenti, & scire uolenti,
 Accipe, ait, Macareu, dominaq; potentia quæ sit,
 Hinc quoque disce, tu dictis adijce mentem.

Picus in Ausonijs, proles Saturnia, terris
 Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
 Forma uiro, quam cernis, erat, licet ipse decorem
 Aspicias, fictaq; probes ab imagine ueram.

Par animus formæ: nec adhuc spectasse tot annos
 Quinquennem poterat Graiã quater edere pugnam.

Ille suos Dryadas Latijs in montibus ortas

Verterat in uultus: illam fontana petebant

Numina, Naiades, quas Albula, quasq; Numici,

Quas Anienis aquæ, cursuq; breuissimus Almo;

Nar'ue tulit præcept, & opacæ Farfarus unda,

Quæq; colunt Scythicæ stagnum nemorale Diana,

Finitimosq; lacus. spretis tamen omnibus, unam

Ille colit nympham, quam quondam in colle Palati

Dicitur ancipiti peperisse Venilia Iano.

Picus Latijs
 rex.
 colorem

Venilia Ia
niantiquif
fimi uxor,
Canens p
pter excel-
lentem ca-
mendiperi-
tiam.

Hæc ubi nubilibus primum maturuit annis.

Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est,

Rara quidem facie, sed rarior arte canendi:

Vnde Canens dicta est. sylvas, & saxa mouere,

Et mulcere feras, & flumina longa morari

Ore suo, uolucresq; uagas retinere solebat.

Quæ dum fæminea modulatur carmina uoce,

Exierat tecto Laurentes Picus in agros,

Indigenas fixurus apros; tergumq; premebat

Acris equi; leuaq; hastilia bina gerebat

Phæniceam fuluo chlamydem comprehensus ab auro.

Venerat in sylvas & filia Solis easdem,

Vtq; nouas legeret fecundis collibus herbas,

Nomine dicta suo Circeæ reliquerat arua.

Circe amat
Picum.
emphasis,
qua Pici
pulchritu-
do colligi-
tur.

Quæ simul ac iuuenem uirgulis abdita uidit,

Obstupuit: cecidere manu, quas legerat herbas;

Flammaq; per totas uisa est errare medullas.

Vt primum ualido mentem collegit ab æstu,

Quid cuperet, fassura fuit: ne posset adire

Cursus equi fecit, circumfususq; satellites.

hypallage.

Non tamen effugies uento rapiare licebit,

Si modò me noui, si non euanuit omnis

Herbarum uirtus, nec me mea carmina fallunt.

Dixit: & effigiem nullo cum corpore falsi

Finxit apri, præterq; oculos transcurrere regis

Iussit, & in densum trabibus nemus ire uideri

Plurima quæ sylua est, & equo loca peruia nō sunt,

Haud mora, continuò præde petit inscius umbram

Picus, equiq; celer spumantia terga reliquit:

Spemq; sequens uanam, sylua pedes errat in alta

Concipit

Concipit illa preces, & uerba precantia dixit,
 Ignotosq; deos ignoto carmine adorat,
 Quo solet & niueæ uultum confundere Luna,
 Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
 Tunc quoque cantato densatur carmine cælum,
 Et nebulas exhalat humus; cæcisq; uagantur
 Limitibus comites. & abest custodia regis
 Nacta locum, tempusq; , Per ò tua lumina, dixit,
 Quæ mea ceperunt, perq; hanc pulcherrime formã,
 Quæ facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris
 Ignibus, & socerum qui præuidet omnia, Solem
 Accipe, nec durus Titanida despice Circem.
 Dixerat; ille ferox ipsamq; , precesq; repellit:
 Et, quæcunque es, ait, non sum tuus: altera captum
 Me tenet, & teneat per longum, comprecor, æuū:
 Nec Venere externa socialia fœdera ledam,
 Dum mihi Ianigenam seruabunt fata Canentem.
 Sæpe retentatis precibus Titania frustra,
 Non impunè feres, neque, ait, reddere Canenti:
 Læsaq; quid faciat quid amans, quid fœmina, disces
 Rebus, ait: sed amans, & læsa, & fœmina Circe est,
 Tum bis ad occasum, bis se conuertit ad ortum:
 Ter iuuenem baculo tetigit, tria carmina dixit,
 Ille fugit, sed se solito uelocius ipse
 Currere miratus, penas in corpore uidit.
 Seq; nouam subitò Latij accedere syluis
 Indignatus auem, duro fera robora rostro
 Figit, & iratus longis dat uulnera ramis.
 Purpureum chlamydis penna traxere colorem:
 Fibula quod fuerat, uestemq; momorderat aurum,

uota, qui-
 bus a diis
 quod cupie-
 bat, impe-
 traret.

Aspice.

uide Sero-
 niū 7. Ae-
 neid i hūc
 locum, Pi-
 cas equum
 domitor.

Picas a
 Circe mu-
 tatur in a-
 nem sui no-
 minis.

Pluma fit, & fuluo ceruix præcingitur auro,
Nec quidquam antiquum Pico, nisi nomina restant.

Pici focii
In anima-
lia.

Interea comites, clamato sæpe per agros
Nequidquam Pico, nullaq; in parte reperto,
Inueniunt Circen; (nam iam tenuauerat auras,
Passaq; erat nebulas uentis, ac Sole resolui)
Criminibusq; premunt ueris, regemq; reposcunt,
Vimq; ferunt, sæuisq; parant incessere telis.

Erebōq;

Chaonq;

Illa nocens spargit uirus, succosq; ueneni,
Et noctem, noctisq; deos* Ereboq;, Chaoq;
Conuocat, & longis Hecaten ululatus orat.

madue-
runt

Exiliere loco, dictu mirabile, syluæ,
Ingemuitq; solum, uicinaq; palluit arbor,
Sparsaq; sanguineis* rubuerunt pabula guttis:
Et lapides nisi mugitus edere raucos,
Et latrare canes, & humus serpentibus atris
Squallere, & tenues animæ uolitare uidentur.

clietum,

Attonitum monstris uulgus pauet. illa* pauentum
Ora uenenata tetigit mirantia uirga:
Cuius ab attactu uariarum monstra ferarum
In iuuenes ueniunt: nulli sua mansit imago.

Sparsese-
rat

* Presserat occiduus Tartessus litora Phæbus,
Et frustra coniux oculis, animoq; Canentis
Expectatus erat. famuli, populusq; per omnes
Discurrunt syluas; atque obuia lumina portant.

Tartessu;
ulterioris
Hispania,
uirs.

tristitia con-
festa hy-
pocyposis.

Nec satis est nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem: facit hæc tamen omnia, seq;
Proripit, ac latos errat uesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina uiderunt inopem somniq;, cibiq;

Per

Per iuga, per ualles, quâ sors ducebat, euntem.
 Vltimus aspexit fessam luētūq; , uiaq;
 Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
 Illic cum lacrimas ipsos modulata dolores
 Verba sono tenui mærens fundebat: ut olim
 Carmina iam moriens canit exequialia Cynus.
 Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
 Tabuit, inq; leues paulatim euannit auras.
 Fama tamen signata loco est: quem ritè Canentem
 Nomine denymphæ ueteres dixere coloni.
 Talia multa mihi longum narrata per annum,
 Visaq; sunt Késides, & desuetudine tardi
 Rursus inire fretum, rursus dare uela iubemur:
 Ancipitesq; uias, & iter Titania uastum
 Dixerat, & sæui restare pericula ponti.
 Pertimui, fateor, nactusq; hoc litus, adhæsi.

Finierat Macareusq; : urna Acneia nutrix
 Condita marmoreo tumulo breue carmen habebat.
 Hic me Caietam notæ pietatis alumnus
 Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremauit.
 Soluitur herbofo religatus ab aggere funis,
 Et procul insidias, infamataq; relinquunt
 Tecta deæ, lucosq; petunt, ubi nubilus umbra
 In mare * cum fulua prorumpit Tybris arena:
 Faunigenæq; domo potitur, nataq; Latini,
 Non sine Marte tamen, bellum cum gente feroci
 Suscipitur: pactaq; furit pro coniuge Turnus.
 Concurrat Latio Tyrrhenia tota, diuq;
 Ardua sollicitis uictoria quæritur armis.
 Auget uterq; suas externo robore pires:

Cycni præ
 uidentes,
 quid in mor
 te boni
 sit, cum cæ
 tu, & uolu
 ptate mo
 riuntur.
 Cicero l. 1.
 Tusc.
 Canens in
 auram, ac lo
 co nomen
 dedit.

Caietæ se
 pulchrum.
 Virgil. 7.
 Acn.

conuulsa

Aeneas Ita
 liam ingres
 sus cum Ru
 tilis dimi
 cat,

*Et multi Rutulos, multi Troiana tuentur
Castra: neque Aeneas Euandri ad mœnia frustra.*

Diomedes
Tidei Aeto-
liæ regis fi-
lius,
Turnus

Rutulorū
rex contra
Aeneam.

Auxilium-
que petit

*At Venulus frustra profugi Diomedis ad urbem
Venerat. ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat, dotaliaq; arua tenebat,
Sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
* Auxilium petijt: uires Aetolius heros
Excusat, nec se, aut soceri committere pugnae
Velle sui populos, aut, quos è gente suorum
Armet, habere ullos. ne ue hæc commenta putetis,
(Admonitu quanquàm luctus renouentur amari)*

Ilion,
* Ilios, & Danaas pauperunt Pergama flammæ,

disiecit

*Naryciusq; heros à uirgine, uirgine raptæ,
Quam meruit pœnam solus, * digessit in omnes:
Spargimur, & uentis inimica per æquora rapti*

Diomedis
errores.

*Fulmina, noctem imbres, iram cæliq; , marisq;
Perpetimur Danai, cumulumq; Capharea cladis.*

*Nec ue morer referens tristes ex ordine casus,
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda uideri.*

*Me tamen armifera seruatum cura Mineruæ
Fluctibus eripuit. patrijs sed rursus ab agris
Pellor, & antiquo memores de uulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantosq; per alta labores
Aequora sustinui, tantos terrestribus armis,
Vt mihi felices sint illi sæpe uocati,*

*Quos communis hyems, importunusq; Caphareus
Mersit aquis, uellemq; horum pars una fuisse.
Vltima iam passi comitas, belloq; , fretoq; ,
Deficiunt, finemq; rogant erroris, at Agmon*

Feruidus ingenio, tum uerò & cladibus asper,
 Quid superest, quod iam patientia * nostra recuset
 Ferre uiri? dixit. quid habet Cytherea, quod ultra,
 (Velle puta) faciat? nam dum peiora timentur,
 Est locus in uoto: sors autem ubi pessima rerum est,
 Sub pedibus timor est securaq; summa malorum.
 Audiat ipsa, licet, & quod facit, oderit omnes
 Sub Diomede uiros: odium tamen illius omnes
 Spernimus, & magno stat magna potentia nobis:
 Talibus iratam Venerem Pleuronius Agmon
 Instimulat uerbis, * ueteremq; resuscitat iram.
 Dicta placent paucis. numeri maioris amici
 Armona corripimus. cui respondere uolenti
 Vox pariter, uocisq; uia est tenuata, comæq;
 In plumas abeunt; plumis quoque colla teguntur,
 Pectoraq;, & tergum: maioris brachia pennas
 Accipiunt, cubitiq; leues* sinuantur in alis.
 Magna pedis digitos pars occupat; oraq; cornu
 Indurata rigent, sinemq; in acumine ponunt.
 Hunc Lycus, hunc Idas, & cū Rethenore Nycteus,
 Hunc miratur Abas; & dum mirantur, eandem
 Accipiunt faciem, numerusq; ex agmine maior
 Subuolat, & remos plausis circumuolat alis.
 Si* uolucrum quæ sit dubiarum forma requiris:
 Ut non cynnorum; sit albis proxima cynnis,
 Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
 Arua gener teneo minima cum parte meorum.
 Hactenus Oenides. Venulus Calidonia regna,
 *Peucetiosq; sinus, Messapiaq; arua relinquit.
 In quibus antra uidet, quæ multa nubila sylua,

uestra

ad preces enim confu-
mus, cum
deteriora ti-
memus.

Pleuron
urbs Acto-
lia.

stimulus

que
focii Dio-
medis in a-
ues Diome-
des.

curuan-
tur

Iolis,

uide Plin.
li. 10. c. 44.

Puteolos
que

Pan.

Et leuibus guttis Manantia semicaper Pan
Nunc tener: at quodam tenuerunt tēpore nymphæ.
Apulus has illa pastor regione fugatas

Apulus pi-
stor in olea
stram.

Terruit, & primò subita formidine mouit.
Mox ubi mens redijt, & contempere sequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas:
Improbat has pastor, saltuq; imitatus agresti
Addidit obscenis conuicia rustica dictis:
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor.
Arbor enim est: succoq; licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ bacchis oleaster amaris
Exhibet: asperitas uerborum cessit in illas.

Turnus in
Acne. m.

Hinc ubi legati rediere negataferentes
Arma Aetola sibi, Rutuli sine uiribus illis
Bella infauſta gerunt: multumq; ab utraque cruoris

periphrasis
nauum,
quæ ex pi-
neis tabulis
conficiun-
tur.

Parte datur. fert ecce auidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignesq; timent, quibus unda pepercit.
Iamq; picem, & ceras, alimenta; cetera flammæ
Mulciber urebat. perq; alium ad carbasa malum
Ibat, & incuruæ fumabant tranſtra carinæ:
Cum memor has pinus Idæo uertice caſas
Sancta deum genitrix tinnitibus æthera pulſæ
Aëris, & inflati compleuit murmure buxi:
Perq; leues domitis inueſta leonibus auras,

hypallage.
ipse enim
ſacrilegus
intelligitur

Irrita ſacrilega iaſtas incendia dextra
Turne, ait eripiam, nec, me patiente, cremabit
Ignis edax nemorum partes, & membra meorum,
Intonuit dicente dea: tonitrumq; ſecuti
Cum ſaliente graues ceciderunt grandine nimbi:
Aëraq; , & timidum ſubitus concurſibus æquor.

Aſtræi

Ætæi turbant, & eunt in prælia fratres.
E' quibus alma parens unius uiribus usa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis:
Fertq; rates pronas, medioq; sub æquore mergit.
Robore mollito, lignoq; in corpora uerso,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ:
In digitos abeunt, & crura natantia remi;
Quodq; sinus fuerat, latus est, medijsq; carina
Subdita nauigijs spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt:
Cæruleus, ut fuerat, color est: quasq; antè timebant
Illas uirgineis exercent lufibus undas
*Naiades æquoræ: * summisq; in montibus ortæ*
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblité quàm multa pericula sæpe
Pertulerint pelago. iactatis sæpe carinis
Supposuere manus, nisi si qua uehebat Achiuos.
Cladis adhuc Phrygiæ memores, odere Pelasgos,
Neritiæq; ratis uiderunt fragmina latis
Vultibus: & latis uidere rigescere puppem
Vultibus Alcinoi, saxumq; increfcere ligno.
Spes erat in nymphas animata classe marinas
Posse metu monstri Rutulum desistere bello:
Perstat: habetq; deos pars utraq;: quodq; deorū est
Instar, habent animos. nec iam dotalia regna,
Nec sceptrum soceri, nec te, Lauinia uirgo,
Sed uicisse petunt: deponendiq; pudore
Bella gerunt. tandemq; Venus uictricia nati
Arma uidet, Turnusq; cadit: cadit Ardea, Turno
Sospite dicta potens. quam postquam barbarus ensis

periphrasis
 funiū, qui-
 bus naues
 ad terram
 religantur.
 Naues Ae-
 nea in
 Nymphas.

durisq;ue

nauis, ab Al-
 cinco Vlyf-
 si data in
 icopulum.

Turnus ab
 Aenea uin-
 citur.

*Abstulit, & trepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tum primum cognita præpes*

*Ardea in a
nem,*

*Subuolat, & cineres plausis euerberat alis,
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia, captam*

illa Quæ deceant urbem, nomen quoque mansit in ipsa
Vrbis: & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.*

*Iamq; deos omnes, ipsamq; Aeneïa uirtus
Iunonem ueteres finire coegerat iras:*

*Cum benefundatis opibus crescentis Iuli,
Tempestiuus erat calo Cythereius heros.*

*Ambieratq; Venus superos: colloq; parentis
Circumfusa sui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore, dure pater, nunc sis mitissimus, opto:*

*Aeneaq; meo, qui te de sanguine nostro
Fecit auum, quamuis paruum, des optime numen,
Dummodo des aliquod. satis est inamabile regnum*

semel,

Aspexisse simul, Stygios semel isse per amnes.*

Assensere dei; nec coniux regia uultus

Immotos tenuit, placatoq; annuit ore.

Tum pater, Est is, ait, cælesti numine dignus:

Quæ; petis pro quoq; petis, cape nata quod optas.

Fatus erat. gaudet, gratesq; agit illa parenti:

*corrus Ve
nexis a co-
lulis trah
singitur.*

Perq; leues auras iunctis inuecta columbis

Litus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit

In freta flumineis uicina Numicius undis.

*Aeneas in
ter deos in
digies.*

Hunc iubet Aeneæ quæcunque obnoxia morti

Abluere, & tacito deferre sub aquora cursu.

Corniger exequitur Veneris mandata: suisq;

Quidquid in Aenea fuerat mortale, repurgat,

respergit Et respersit aquis: pars optima restitit illi.*

Lustratum

Lustratum genitrix diuino corpus odore
 Vnxit, & ambrosia cum dulci nectare mista
 Contigitos, fecitq; Deum: quem turba Quirini
 Nuncupat indigetem, temploq;, arisq; recepit.
 Inde sub Ascanij ditione binominis Alba,
 Resq; Latina fuit. successit Syluius illi:
 Quos satus antiquo tetuit repetita Latinus
 Nomina cum sceptro clarus subit* Alba Latino
 Epitulus ex illo: post hunc Capetusq;, Capysq;,
 Sed Capys antè fuit: regnum Tiberinus ab illis
 Cepit: & in Tusci demersus fluminis undis
 Nomina fecit aquæ. de quo Romulusq;, feroxq;
 Acrota sunt geniti. Remulus maturior annis
 Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
 Frater suo sceptrum moderatior Acrota forti
 Tradit Auentino: qui, quo regnarat, eodem
 Monte iacet positus, tribuitq; uocabula monti.
 Iamq; Palatinæ summam Proca gentis habebat.
 Rege sub hoc Pomona fuit: qua nulla Latinas
 Inter Hamadryadas coluit solertius hortos,
 Nec fuit arborei studiosior altera fœtus:
 Vnde tenet nomen. non syluas illa, nec amnes,
 Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
 Nec iaculo grauis est, sed adunca dextera falce:
 Qua modò luxuriem premit, & spatiantia passim
 Brachia compescit: fisso modò cortice, lignum
 Inserit, & succos alieno præstat alumno.
 Nec sentire sitim patitur, bibulæq; recuruas
 Radicis fibras labentibus irrigat undis.
 Hic amor, hoc studiū, Veneris quoq; nulla cupido ē.

regum Al-
banorum
catalogus.

ecce

periphrasis
Albule.
qui postea
Tiberis est
dictus.

Auentinus
mons.

Pomona
pomorum
dea, a po-
nus dicta

*Vin tamen agrestum metuens, pomaria claudit
Intus, & accessus prohibet, refugitq; uiriles.
Quid non & Satyri saltatibus apta iuuentus
Fecere? & pinu præcincti cornua Panes?
Silenusq; suis semper iuuenilior annis,*

*Sylva- Quiq; * Deus fures uel falce, uel inguine terret,
nusque Ut potirentur ea? sed enim superabat amando
periphra- Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.
siapi. O quoties habitu duri messoris aristas
Corbe tulit, ueriq; fuit messoris imago.*

*Vertumnus Tempora sæpe gerens, fano religata recenti,
in uariis Defectum poterat gramen uersare uideri.
formas. Sæpe manu stimulos rigida portabat, ut illum
Iurasses fessos modò disiunxisse iuuenços.
Falce data frondator erat, uitisq; putator.
Induerat scalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piscator arundine sumpta.
Denique per multas aditum sibi sæpe figuras
Repperit, ut caperet spectatæ gaudia formæ.*

*Ille etiam picta redimitus tempora mitra,
Innitens baculo positus per tempora canis
Vertumnus Assimulauit anum, cultosq; intrauit in hortos.
in anum. Pomaq; mirata est, Tantoq; * potentior, inquit,
peritior Omnibus es nymphis, quas continet Albula ripis,
Salue uirginei flos intemerate pudoris.
Paucaq; laudata dedit oscula, qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebaq; incurua resedit,
Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
Vlmus erat contrà speciosa nitentibus uuis:
Quam socia postquam pariter cum uite probauit,*

At sistaret, ait, cælebs sine palmite truncus,
 Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
 Hæc quoque, quæ iuncta vitis requiescit in ulmo,
 Si non iuncta foret, terræ acclinata iaceret.
 Tu tamen exemplo non tangeris arboris huius:
 Concubitusq; fugis, nec te coniungere curas.
 Atque utinam uelles. Helene non pluribus esset
 Sollicitata procis, nec quæ* Lapitheia monit
 Præleia, nec coniux timidi,* ac audacis Vlyssæi.
 Nunc quoque cum fugias, auerferisq; petentes,
 Mille uiri cupiunt, & semideiq;, deiq;,
 Et quæcunque tenent Albanos numina montes
 Sed tu, si sapias, si te bene iungere, anumq;
 Hanc audire uoles, quæ te plus omnibus illis,
 Plus, quàm credis, amo, uulgares reijce tædas;
 Vertumnumq; tori socium tibi delige. pro quo
 Me quoq; pignus habe. neq; enim sibi notior ille est,
 Quàm mihi, nec toto passim uagus errat in orbe:
 Hæc loca magna colit: nec, uti pars magna procorum,
 Quam modò uidit, amat: tu primus, & ultimus illi
 Ardor eris soli; suos tibi* deuouet annos.
 Adde, quòd est, iuuenis quòd naturale decoris
 Munus habet; formasq; aptè fingetur in omnes,
 Et: quod erit iussus, (iubeas licet omnia) fiet.
 Quid quòd amatis idè? quòd quæ tibi poma coluntur,
 Primus habet, lataq; tenet tua munera dextra?
 Sed neque iam fætus desiderat arbore demptos,
 Nec quas hortus alit cum succis mitibus herbas,
 Nec quidquam, nisi te. miserere ardentis & ipsum
 Quod petit, ore meo præsentem crede precari,
 Vltioresq;

Hippoda-
 mia, de qua
 supra l. 12.

hic in bonâ
 partem ac-
 cipitur.
 nam pr mi
 tia frugū
 Vertumno
 dicabantur.

*Vltioresq; deos, & pectora dura perosam
Idaliam, memoremq; time Rhamnusidis iram.*

senes enim
iccirco pru-
dentiores
videntur.
ob multa-
rum rerum
peritiam.

*Quoq; magis caueas, (etenim mihi multa uetustas
Scire dedit) referam tota notissima Cypro
Facta, quibus flecti facile: & mutescere possis.*

Viderat à ueteris generosam sanguine Teucris

Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus:

Viderat, & totis perceperat ossibus ignes:

Luctatusq; diu, postquam ratione furorem

Vincere non potuit, supplex ad limina uenit:

Et modo nutrici miserum confessus amorem,

Ne sibi dura feret, per spes orauit alumnae:

Et modò de multis alicui blanditus amicis

Sollicita petijt perpensum uoce fauorem.

Sæpe ferenda dedit blandis sua uerba tabellis;

Interdum madidas lacrymarum rore coronas

hypotypo-
sis eorum,
quibus a-
matores
utuntur, ut
amatis po-
tiantur.

antitheton.

Postibus intendit, posuitq; in limine duro

Molle latus, tristisq; seræ conuicia fecit.

hædis

Sæuior illa freto surgente, cadentibus Austris,

Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,

Et saxo, quod adhuc uiuum radice tenetur,

Spernit, & irridet, factisq; immitibus addit

Verba superba ferox, & spe quoque fraudat amantē.

Non tulit impatiens longi tormenta doloris

Iphis, & ante fores hæc uerba nouissima dixit:

Vincis Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem

Vlla ferenda mei: lætos mollire triumphos,

Et Paana uoca, nitidaq; incingere lauro.

enim

*Vincis, * ait, moriorq; libens. age ferrea gaude.*

Certè aliquid laudare mei cogèris, eriq;

Quo tibi si gratus, meritumq; fatebere nostrum.
 Non tamen antè tui mihi curam excessisse memento,
 Quàm uitâ: geminaq; simul mihi luce carendum est.
 Nec tibi fama mei uentura est nuntia lethi.
 Ipso ego, ne dubites, adero, præsensq; uidebor,
 Corpore ut ex animi crudelia lumina pascas.
 Si tamen ò superi mortalia facta uideris,
 Este mei memores: nihil ultra lingua precari
 Sustinet: & longo facite ut narremur in æuo:
 Et quæ dempsistis, uitæ, date tempora famæ.
 Dixit: & ad postes ornato sæpe coronis
 Humentes oculos, & pallida brachia tollens.
 Cùm foribus laquei religaret uincula summis,
 Hæc tibiserta placent, crudelis, & impia, dixit:
 Inseruitq; caput: sed tum quoque uersus ad illâ est:
 Atque onus infelix elisa fauce pependit.
 Icta pedum motu, trepidantum, & multa gementi
 Visa dedisse sonum est, ad aperta q; ianua factum
 Prodidit. exclamant famuli, frustra q; leuatum
 (Nam pater occiderat) referunt ad limina matris,
 Accipit illa sinu, complexa q; frigida nati
 Membra sui, postquam miserarum uerba parentum
 Edidit, & matrum miserarum facta peregit,
 Funera ducebat mediam lacrymosa per urbem,
 Lurida q; arfuro portabat membra pheretro.
 Fortè uix uicina domus, quâ flebilis ibat
 Pompa, fuit: duræ q; sonus plangoris ad aures
 Venit Anaxaretes, quam iam * Deus ultor aberat.
 Motatamen, Videamus, ait, miserabile funus,
 Et patulis inijt tectum sublime fenestris.

Iphis amo-
 ris impati-
 tia laqueo
 uitâ finit.

Nemesias
 perbis ul-
 trix.

Vixq;

Anaxarete
puella in sa-
xum.

*Vixq; bene impositum lecto prospexerat Iphim,
Diriguere oculi, calidusq; è corpore sanguis
Inducto pallore fugit: conataq; retrò
Ferre pedes, hæsit; conataq; auertere uultus,
Hoc quoque non potuit; paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro iam pridem corpore, saxum.
Né ue ea ficta putes, dominae sub imagine signum
Seruat adhuc Salamis: Veneris quoq; noë templū
Prospicientis habet. Quorum memor, ò mea, lentos
Pone, precor, fastus, & amanti iungere nymphe.
Sic tibi nec uernum nascentia frigus adurat
Poma, nec excutiant rapidi florentia uenti.*

Venus
Prospiciēs.

Vertūnus
in iuuenē.
cōparatio.

*Hæc ubi nequidquā formas Deus aptus in omnes,
Edidit, in iuuenem redijt, & anilia demit
Instrumenta sibi, talisq; apparuit illi,
Qualis ubi oppositas nitidissima Solis imago
Euicit nubes, nullaq; obstante reluxit:
Vimq; parat: sed ui non est opus: inq; figura*

Grata

ad reges Al-
banos, in-
termittanar-
ratione mu-
tationum
Vertumni.
seddit.

** Capta dei nymphe est, & mutua uulnera sensit.*

edidit
Liuus l. 1.
ab urbe con-
cita.

*Proximus Ausonias iniusti miles Amuli
Rexit opes: Numitorq; senex amissa nepotem
Munere regna capit: festisq; Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiū, paterq; Sabini
Bella gerunt: arcisq; uia Tarpeia reclusa
Dignam animam pœna congestis exuit armis.
Inde sati Curibus tacitorum more luporum
Ore premunt uoces, & corpora uicta sopore
Inuadunt, portasq; petunt, quas obijce firma
Clauserat Iliades: unam tamen ipsa reclusit,
Nec strepitum uerso Saturnia cardine fecit.*

Sola

Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit :
 Et clausura fuit, nisi quòd rescindere nunquam
 Djs licet acta deum. Iano loca iuncta tenebant
 Naiades Ausoniæ gelido rorantia fonte.
 Has rogat auxilium. nec nympha iusta petentem
 Sustinuere deam : uenasq; , & flumina fontis
 Elicuere sui. non dum tamen inuia Iani
 Ora patentis erant, nec iter præcluserat unda.
 Lurida supponunt fecundo sulphura fonti ,
 Inceduntq; cauas fumante bitumine uenas .
 Viribus his , alijsq; uapor penetrauit ad ima
 Fontis , & Alpino modò quæ certare rigori
 Audebatis aquæ , non ceditis ignibus ipsis
 Flammifera gemini fumant aspergine postes ,
 Portaq; nequidquam rigidis promissa Sabinis
 Fonte fuit præstructa nouo , dum Martius arma
 Indueret miles . quæ postquam Romulus ultro
 Obtulit , & strata est tellus Romana Sabinis
 Corporibus , strata estq; suis ; generiq; cruorem
 Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis .
 Pace tamen si fli bellum , nec in ultima ferro
 Decertare placet , Tatiumq; accedere regno .
 Occiderat Tatiùs ; populisq; æquata duobus
 Romule iura dabas : posita cùm casside Mauors
 Talibus affatur diuùmq; , hominumq; parentem
 Tempus adest, genitor, (quoniam fundamine magno
 Res Romana ualet , & præside pendet ab uno)
 Præmia iam promissa mihi , dignoq; nepoti .
 Soluere , & ablatum terris imponere celo .
 Tu mihi consilio quondam præsentè deorum

hæc fabu-
 la delecti-
 bitur .
 Fast.

aqua fri-
 gida in ca-
 lidas.

uide Liu.
 & Dionys.
 Halyc.

Nam

(Nam memoro, memoriq; animo pia uerba notauī)

Vnus erit, quem tu tolles ad sidera celi,

Dixisti .rata sit uerborum summa tuorum .

Annuit omnipotens , & nubibus aera cæcis

urbem Oculuit , tonitruq; , & fulgure terruit* orbem .

Romulus Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ ,

in Deum Innixusq; hastæ , pressos temone cruento

Quirinum Impavidus conscendit equos Gradius , & *ictæ

Verberis increpuit , pronumq; per aera lapsus

Constitit in summo nemorosi colle Palati :

Reddentemq; suo non regia iura Quiriti

Abstulit Iliaden corpus mortale per auras

comparatio. Dilapsum tennes : ut lata plumbea funda

Missæ solet medio glans intabescere cælo .

Pulchra subit facies , & puluinaribus altis

Dignior est , qualis trabeati forma Quirini .

Flebat ut amissum coniux , cùm regia Iuno

Irin ad Hersiliam descendere limite curuo

Imperat , & uacuas sua sic mandata referre ,

O' & de Latio , ò & de gente Sabina

Præcipuum matrona decus , dignissima tanti

Antè fuisse uiri coniux , nunc esse Quirini ,

Siste tuos fletus ; & si tibi cura uidendi

Coniugis est , duce me lucum pete , colle Quirino

Qui uiuret , & templum Romani regis obumbrat .

Paret , & in terram pictos delapsa per arcus

Hersiliam iussis compellat uocibus Iris

Illa uerecundo nix tollens lumina uultu ,

O' dea (nanque mihi , nec quæ sis , dicere promptū est :

Et liquet esse deam) duc , ò duc , inquit , & offer

Coniugis

Coniugis ora mihi: quem si modò posse uidere
Fata semel dederint, cælum accepisse uidebor.
Nec mora, Romuleos cum uirgine Thumanthæa
Ingreditur colles. ibi sidus ab æthere lapsum
Decidit in terras: à cuius lumine flagrans
Hersiliæ crinis cum sidere cessit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit, & priscum pariter cum corpore nomen
Muatæt, Oramq; uocat: q; nūc dea iūcta Quirino est

Hersilia,
Romuli cō
iux, in Orā
deam.

Cc

P. Quidij

P. Ouidij Nasonis
METAMORPHOSEON

LIBER DECIMVS QVINTVS

VAERITVR interea, quis tanta
pondera molis
Sustineat, tantoq; queat succedere
regi.
Destinat imperio clarum prænun-
tia ueri

Fama Numam. non ille satis cognosse Sabina

Gentis

Gentis habet ritus: animo maiora capaci
 Concipit, & , quæ sit rerum natura, requirit.
 Huius amor curæ patria, Curibusq; relictis,
 Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
 Grata quis Italicis auctor posuisset in oris
 Mænia querenti, sic è senioribus unus
 Rettulit indigenis, ueteris non insciuis æui:
 Dives ab Oceano bobus Ioue natus Iberis
 Litora felici tenuisse Lacinia cursu
 Fertur, & , armento teneras errante per herbas,
 Ipse domum magni, nec inhospita tecta Crotonis
 Intrasse, & requie longum releuasse laborem:
 Atque ita discedens æuo dixisse, nepotum
 Hic locus urbis erit. promissaq; uera fuerunt.
 Nam fuit Argolico generatus Alemane quidam
 * Mycilus, illius dijs acceptissimus æui
 Hunc super incumbens pressum grauitate soporis
 Clauiger alloquitur: Patrias agè desere sedes,
 Et pete diuersi lapidosas Aesaris undas.
 Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
 Postea discedunt pariter somnusq; , Deusq; .
 Surgit Alemonides tacitaq; recentia mente
 Visa refert, pugnatq; diu sententia secum.
 Numen Abire iubet: prohibet discedere leges:
 Pœnaq; mors posita est patriam mutare uolenti.
 Candidus Oceano nitidum caput addiderat, Sol,
 Et caput extulerat densissima sidereum nox:
 Visus adesse idem Deus est, cademq; monere,
 Et, nisi paruerit, plura, & grauiora minari
 Pertimuit, patriumq; simul transferre parabas

Numa Pō-
 pilius secū-
 dus
 Rom. rex.

Lacinium
 Itulæ pro-
 montoriū
 est inter
 Hadriari-
 cum mare,
 & Ionium.
 Mysce-
 lus
 Mycilus, ca-
 pitis reus
 factus.

periphrasie
 notis.

tollens

suffragia la-
ra per lapil-
los.

nigri lapilli
in cādidos.

■ Lacede-
monis con-
ditum.

Pythagoræ
dogmata.

In sedes penetrale nouas. fit murmur in urbe,
Spretamurq; agitur legum reus: utq; peracta est
Causa prior, crimenq; patens sine teste probatum,
Squalidus ad superos* tendens reus ora, manusq; ,
O'cuius calum bis sex fecere labores,
Fer precor, inquit, opem: nā tu mihi criminis auctor
Mos erat antiquis, niueis, atrisq; lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpa.
Tunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ simul effudit numerandos uersa lapillos,
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidaq; Herculeo sententia numine facta
Soluì Alemonidem grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: uentisq; fauentibus æquor
Nauigat Ionium, Lacedæmoniumq; Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentiumq; Neatum,
Thurinosq; sinus, Temesēnq; , & Iapygis arua.
Vixq; pererratis quæ spectant litora terris,
Inuenit Aesarei fatalia fluminis ora,
Nec procul hinc tumultum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus: iussaq; ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certa primordia fama
Esse loci, positæq; Italî in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius; sed fugerat unâ
Et Samon, & dominos; odioq; tyrannidis exul
Sponte erat: isq; licet cali regione remotus,
Mente deos adiit: & quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.

Cumq;

Cùmq; animo & uigili perspexerat omnia cura,
 In medium discenda dabat : cœtumq; * silentium,
 Dictaq; mirantum magni primordia mundi,
 Et rerum caussas, & quid natura, docebat :
 Quid deus, unde niues, quæ fulminis esset origo,
 Iuppiter, an uenti discussa nube tonarent :
 Quid quateret terras, qua sidera lege mearent :
 Et quodcunque latet. primusq; animalia mensis
 * Arguit imponi; primus quoque talibus ora
 Docta quidem soluit, sed non & credita uerbis :
 Parcite mortales dapibus temerare nefandis
 Corpora : sunt fruges, sunt deducuntia ramos
 Pondere poma suo, tumidæq; in uitibus uuæ :
 Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
 Molliriq; queant, nec uobis lacteus humor
 Eripitur, nec mella Thymi redolentia flore .
 Prodiga diuitias, alimenta;q; mitia tellus
 Suggestit, atq; epulas sine cæde, & sanguine præbet.
 Carne feræ sedant ieiunia, nec tamen omnes :
 Quippe equus, & pecudes, armetq; gramine uiuunt .
 * At quibus ingenium est immanis uetumq; feruorq;, In
 Armeniæ tigres, iracundi; leones,
 Cumq; lupis ursi dapibus cum sanguine gaudent,
 Heu quantum scelus est in uiscere viscera condi :
 Congestioq; auidum pinguescere corpore corpus,
 Alieriusq; animantem animantis uiuere letho .
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra creat, nil te, nisi tristitia mandere sæno
 Vulnera dente iuuat, * ritusq; referre Cyclopus ?
 Nec, nisi perdideris alium, placare uoracis,

alludit ad
 Pythago-
 reotumino
 rê, qui pro
 æstimato
 captu solec-
 tia cerum
 tempus ta-
 cebat Gel.
 lib. i c. 9.

Arcuit

Pythago-
 re, ab esu
 carniū de-
 hortantis
 oratio.

epitheton
 terræ aptis-
 simum.

at turpi.

rietusq;

ab honesto, turpe
nanque homini est
imitari & feras, & fac
uos Cyclo-
pum mon-
res.
Actas Au-
rea,

Et malè morati poteris ieiunia uentris?

*At uetus illa etas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis,
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.*

*Tunc & aues tutè mouere per aera pennas,
Et lepus impavidus medijs errauit in aruis:*

*Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo.
Cuncta sine insidijs, nullamq; timentia fraudem
Plenaq; pacis erant. postquam non utilis auctor
Victibus inuidit, (quisquis fuit ille deorum)*

*Corporeasq; dapes auidam demersit in aluum,
Fecit iter sceleris. primoq; è cæde ferarum*

Incaluisse potest maculatum sanguine ferrum*

*Idq; satis fuerat: nostrumq; petentia lethum
Corpora missa neci salua pietate fatemur*

Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.

Longius inde nefas abiit, & prima putatur

Hostia sus meruisse mori: quia semina pando

Eruerit rostro, spemq; interceperit anni.

Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras

Dicitur ultoris, nocuit sua culpa duobus:

Quid meruistis oues placidum pecus, inq; tuendos

Natum homines? pleno quæ fertis in ubere nectar,

Mollia quæ nobis uestras uelamina lanas

Præbetis, uitaq; magis, quam morte iuuatis.

Quid meruere boues, animal sine fraude, doloq;

Innocuum, simplex, natum tolerare labores?

Immemor est demum, nec frugum munere dignus,

Qui potuit, curui dempto modò pondere aratri,

Ruricolam mactare suum, qui trita labore

illa

Illa, quibus toties durum renouauerat aruum,
 Tot dederat messes, percussit colla securi.
 Nec satis est, quòd tali nefas committitur: ipsos
 Inscriptere deos sceleri, numenq; * supernum
 Cede laboriferi credunt gaudere iuuenti.
 Victima labe carens, & præstantissima forma
 (Nam placuisse nocet) uittis præsignis, & auro
 Sistitur ante aras, auditq; ignara precantem,
 Imponiq; suæ uidet inter cornua fronti,
 Quas coluit, fruges: percussa; sanguine cultros
 Inficit in liquida præuisos forsitan unda.
 Protinus ereptas uiuenti poctore fibras
 Inspiciunt, mentesq; deum scrutantur in illis,
 Vnde fames homini uetitorum tanta ciborum est?
 Audetis uesci genus ò mortale? quod oro;
 Ne facite, & monitis animos aduertite nostris:
 Cumq; boum dabitur cesorum membra palato,
 Mandere uos uestros scite, & sentite colonos.
 Et quoniam Deus ora mouet, sequar ora mouentem
 Rite deum: Delphosq; meos, ipsumque recludam
 Aethera: & angustæ reserabo oracula mentis.
 Magna, nec ingenijs inuestigata priorum,
 Queque diu latuere, canam. inuat ire per alta
 Astra: inuat terris, & inerti sede relicta.
 Nube uehi, ualidique humeris insistere Atlantis;
 Palantesq; homines passim, ac rationis egentes
 Despectare procul, trepidosq;, obitumq; timentes
 Sic exhortari, * sortemque euoluere fati.

Ioui sacrificiū
 abatur
 iuuentus.

insignis

fibre pecu
 dæ.

attentionē
 facit, cum
 pollicetur
 se de diui-
 nis dispu-
 taturum.

Seriemq;

O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
 Quid Styga, quid tenebras, & nomina uana timetis,

Euphor-
bus in Py-
thagoram.

palingene-
sia Pytha-
gora
Menelaei pe-
riphraſis.

ſimilitudi-
ne colligit
ſubſtantia
quidem ua-
rias ſuſci-
pere for-
mas, ſed ta-
men non in-
terire.

volun-
tur
eadem ue-
niens.
temporis
exempto
omnia in
continuo el-
ſe flexu.

Materiem uatum. falſiq; pericula mundi?

Corpora, ſiue roguſ flamma, ſeu tabe uetuſtas

Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.

Morte carent animæ, ſemperq; priore relicta

Sede, nouis domibus uiuunt, habitentq; receptæ.

Ipſe ego (nam memini) Troiani tempore belli

Panithoides Euphorbus eram, cui peſtore quondam

Hæſit in aduerſo grauis hæſta minoris Atridæ.

Cognoui clypeum læuæ geſtamina noſtræ,

Nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.

Omnia mutantur: nihil interit. errat, & illinc

Huc uenit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus

Spiritus; eq; feris humana corpora tranſit,

Inq; ſeras noſter, nec tempore deperit ullo.

Vtq; nouis facilis ſignatur cera figuris,

Nec manet, ut fuerat, nec formas ſeruat eaſdem,

Sed tamen ipſa eadẽ eſt: animam ſic ſemper eandem

Eſſe, ſed in uarias doceo migrare figuras.

Ergo, ne pietas ſit uicta cupidine uentris,

Parcite: uaticinor, cognatas cæde nefanda

Exturbare animas: nec ſanguine ſanguis alatur.

Et quoniam magno feror æquore, plenaq; uentis

Vela dedit: nihil eſt toto quod perſtet in orbe.

Cuncta fluunt, omnisq; uagans formatur imago.

*Ipſa quoque aſſiduo * labuntur tempora motu,*

Non ſecus ac flumen. neque enim conſiſtere flumen,

Nec leuis hora poteſt. ſed ut unda impellitur unda,

*Urgeturq; * prior ueniente, urgetq; priorem:*

Tempora ſic fugiunt pariter, pariterq; ſequuntur,

Et noua ſunt ſemper. nam quod fuit ante relictu eſt,

Fitq;

Fitq; quod haud fuerat : momentaq; cuncta nouatur
 Cernis & emensas in lucem tendere noctes ,
 Et iubar hoc nitidum , nigræ succedere nocti .
 Nec color est idem cælo . cum lassâ quiete
 Cuncta iacent media , cumq; albo lucifer exit
 Clarus equo : rursusq; alius , cum præuia lucis
 Tradendum Phæbo * Pallantis inficit . orbem .
 Ipse Dei clypeus , terra cum tollitur ima ,
 Manè rubet , terraq; rubet cum conditur ima ,
 Candidus in summo est , melior natura quod illic
 Aetheris est , terræq; procul contagia fugit .
 Nec par , aut eadem nocturnæ forma Dianæ
 Esse potest usquam , semperq; hodierna sequente ,
 Si crescit , minor est : maior , si contrahit orbem ,
 Quid ? non in species scedere quattuor annum
 Aspicias , ætatis peragentem imitamina nostræ ?
 Nam tener , & lactens , pueriq; simillimus ævo
 Vere nouo est . tunc herba * nitens , & roboris expers
 Turget , & insolida est , spe delectat agrestes .
 Omnia tum florent , florumq; coloribus almus
 Ludit ager : neque adhuc uirtus in frondibus ulla est .
 Transit in Aestatem post Ver robustior annus
 Fitq; ualens iuuenis . neque enim robustior ætas
 Vlla , nec uberior , nec , quæ magis ardeat , ulla est .
 Excipit Autumnus , posito feruore iuuentæ
 Maturus , mitisq; inter iuuenemq; , senemq;
 Temperie medius , sparsus quoque tempora canis .
 Inde senilis Hyems tremulo uenit horride * passu ,
 Aut spoliata suos , aut quos habet , alba capillos
 Nostra quoque ipsorum semper requieq; sine ulla

Aurora .
 Pallantis
 gig. filia .
 Sol idem
 nō manet .

Luna sem-
 per crescit .
 aut decre-
 scit .
 quattuor æ-
 tatis .
 & anni par-
 tes .

recens
 V E R .

Aestas .

Autūnus .

Hyems .
 uisu

Corpora uertuntur; nec, quod fuimus' ue. sūmus' ue,
Cras erimus: fuit illa dies, qua semina tantum,

primo Spesq; hominū * primæ materna habitauimus aluo.
matrisq; Artifices Natura manus admouit; & angī

*hominisge-
neratio, &
progressus.*

Corpora uisceribus distentæ condita matris

Noluit, eq; domo uacuas emisit in auras.

Editus in lucem iacuit sine uiribus infans:

Mox quadrupes, rituq; tulit sua membra ferarum

Paulatimq; tremens, & non dum poplite firmo

Constitit, adiutisq; aliquo conamine neruis.

Inde ualens. ueloxq; fuit, spatiumq; iuuentæ

Transit, & emeritis medijs quoque temporis annis,

Labitur occidua per iter decline senectæ.

*Erotonia-
res, de quo
Cicero in
Cat. maio.
more*

Subruit hæc æui, demoliturq; prioris

Robora: fletq; * Milon senior, cum spectat inanes

Illos, qui fuerant solidarum* morte ferarum

Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.

Flet quoque, ut in speculo rugas conspexit aniles

Tyndaris, & secum, Cur sit bis rapta, requirit.

*Helenæ for-
ma ætate
deterior.*

TEMPVS edax rerum, tuq; inuidiosa uetustas

Omnia destruitis, uitiataq; dentibus æui

Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Hæc quoq; nō perstant, quæ nos Elementa uacamus:

Quasq; uices peragant, (animos adhibete) docebo.

*elementa
quattuor.*

Quattuor æternus genitalia corpora mundus

Continet: ex illis duo sunt onerosa, suoq;

Pondere in inferius tellus, atque unda feruntur:

Et totidem gravitate carent, nullog; premente

*elemento-
rum muta-
tiones.*

Alta petunt aer, atque aere purior ignis.

Quæ quanquàm spatio distant, tamen omnia fiunt

Ex ipsis, & in ipsa cadunt : resolutaq; tellus
 In liquidas rarefcit aquas : tenuatus in auras
 Aëraq; humor* abit: dempto quoque pondere, rursus *habet*;
 In superos aer tenuissimus emicat ignes *seu, adit*
 Inde retrò redeunt, idemq; retexitur ordo.
 Ignis enim densum spissatus in aera transit :
 *Hinc in aquas : tellus glomerata cogitur unda : *Hic*
 Nec species sua cuique manet: rerumq; nouatrix
 Ex alijs alias reparat natura figuras.
 Nec perit in* tanto quidquam, mihi credite, mundo, *toto*
 Sed uariat, faciemq; nouat : nasciq; uocatur *nasci, &*
 Incipere esse aliud, quàm quod fuit antè; moriq; *mori quid.*
 Desinere illud idem, cùm sint huc forsitan illa,
 Hæc translata illuc : summa tamen omnia constant. *corruptio*
 Nil equidem durare diu sub imagine eadem *unius gene*
 Crediderim : sic ad ferrum uenistis ab auro *ratio est al*
 Secula : sic toties uersa est fortuna locorum. *terius.*
 Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
 Esse fretum : uidi factas ex æquore terras :
 Et procul à pelago cone hæ iacuere marinæ,
 Et uetus inuenta est in montibus anchora summis.
 Quodq; fuit campus, uallem de cursus aquarum
 Fecit : & eluuiæ mons est deductus in æquor.
 Eq; paludosa siccis humus aret arenis :
 Quæq; sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
 Hîc fontes natura novos emisit, & illic
 Clausit, & antiquis tam multa tremoribus orbis,
 Flumina prosiliunt, aut exsiccata residunt.
 Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
 Existit procul hinc, alioq; renascitur orbe.

fonte sapa
 oriantur,
 ubi sylue
 succiden-
 tur, arboræ

etiam, ut
scribit Plin-
nius lib. 2.
cap. 80

Emissū

Anigrus flu-
uius e dul-
ci fictus
est amarus
Hypanis
dulci ama-
rus
meminit
Plin. lib. 2.
cap. 85.
regiones
quædam a
loco genui
no abruptæ

Tertio mo-
tus.
ex planitie
montes.

utium pe-
riphrasia.

*Sic modò combibitur, tectò modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris,
*Et Mysum capitisq; sui ripaq; prioris
Penituisse, aliaq; ferunt nunc ire Caicum.
Nec non Sicanias voluens Amasenus arenas
Nunc fluit, interdum suppressis fontibus aret.
Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis,
Fundit Anigrus aquas, postquã (nisi uatibus omnis
Eripienda fides) illic lauere bimembres
Vulnera clauigeri, quæ fecerat Herculis arcus,
Quid? nõ & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus uitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosq;
Et Phænissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.
Leucada continuam ueteres habuere coloni:
Nunc freta circumeunt. Zancle quoque iuncta fuisse
Dicitur Italia, donec confinia pontus
Abstulit, & media tellurem reppulit unda.
Si quaris Helicen, & Buran Achæidas urbes;
Inuenies sub aquis, & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.
Est prope Pittheam tumulus Træzena sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus. nam, res horrenda relatu,
Vis fera uentorum cæcis inclusa cauernis
Expirare aliqua cupiens, luctataq; frustra
Liberiore frui calo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec peruia flatibus esset,
Extentam tumefecit humum: ceu spiritus oris
Tendere uesticam solet, aut direpta bicornis*

Terga

Terga capri. tumor ille loci permansit, & alti
 Collis habet speciem, longoq; induruit ævo.
 Plurima cùm subeant audita, aut cognita nobis,
 Pauca super referam. quid? non & lymphæ figuras
 Datq; capitq; novas? medio tua, corniger Ammō,
 Unda die gelida est, ortuq;, obituq; calefcit.
 Admotis* Athamantis aquis accendere lignum
 Narratur, minimos cùm Luna recessit in orbes.
 Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
 Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
 *Cratis, & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
 Elector similes faciunt, auroq; capillos
 Quodq; magis mirū est, sunt qui non corpora tantū
 Verū animos etiam valeant mutare, liquores
 Cui non audita est obscenæ Salmacis unda,
 Aethiopesq; lacus? quos si quis facibus hausit,
 Aut furit, patitur mirum grauitate soporem.
 Clitorio quicunque sitim de fonte leuarit,
 Vina fugit gaudetq; meris abstemius undis.
 Seu uis est in aqua calido contraria uino
 Siue, quod indigenæ memorant, Amitaone natus
 Prætidæ attonitas postquam per carnē, & herbas
 Eripuit furijs, purgamina mentis in illas
 Misit aquas: odiumq; meri permansit in undis.
 Huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis:
 Quem quicunque parum moderato gutture traxit,
 Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
 Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixere priores
 Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto,
 Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Ammonis
fons.

Plin. l. 2. c.
103.

fluuij Gala
bria.

periphrasis
lethæig:
CICOTIUS.
quo Vitru-
uius l. 8.

Lyncestis.
de quo Eli-
nius l. 2. c.
103.

aqua noctu
peniciosa.
interdum sa-
lutaris.

Sic

Sic alias, aliasq; lacus, & flumina uires

Plin. l. 4. ca.
33

*Concipiunt: tempusq; fuit, quo nauit in undis
Nunc sedet Ortygiæ. tinuit concursibus Argo*

Symplega-
des

*Vndarum sparsas Symplegadas elisarum,
Quæ nunc immotæ perslant, uentisq; resistunt.*

Aetna, Sici-
lia mōs no-
tissimus.
eius perpe-
tuo ardet.

*Nec, quæ sulphureis ardet fornacibus, Aetna
Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper.*

*Nam siue est animal Tellus, & uiuit, habetq;
Spiramenta locis flammam exhalantia multis,*

*Spirandi mutare uias; quotiesq; mouetur,
Has finire potest, illas aperire cauernas.*

*Siue leues imis uenti cohibentur in antris,
Saxaq; cum saxis, & habentem semina flammæ*

*Materiam iactant, ea concipit ictibus ignem,
Antra relinquentur sedatis frigida uentis:*

Siue bitumina rapiunt incendia uires,

flammis

*Lutea' ue exiguis ardescunt sulphura * fumis,*

Nempe ut terra cibos, alimentaq; pinguia flammæ

Non dabit, absumptis per longum uiribus æuum,

Naturæq; suum nutrimentum deerit edaci,

Non feret illa famem, desertaq; deseret ignes.

Esse uiros fama est in Hyperborea Pallene,

Homines
in aues.

Queis soleant leuibus uelari corpora plumis,

Cum Tritoniacam nouies subiere paludem,

Haud equidē credo, sparsæ quoquē membra uenena

Scythicae
mulieres.
in aues.

Exercere artes Scythides memorantur easdem

Si qua fides rebus tamen est addenda probatis,

Non'ne uides quæcunque mora, fluidoq; calore

Corpora tabuerint, in parua animalia uerti?

Virgil. l. 4.
Geor.

1 quoque, delectos mactatos obrue tauros,

(Cognita

(Cognita res usu) de putri uiscere passim
 Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum
 Rura colunt, operiq; fauent, in spemq; laborant.
 Pressus humo bellator æquus crabronis origo est.
 Concaua litoreo si demas brachia cancro,
 Cetera supponas terræ, de parte sepulta
 Scorpheus exhibit, caudaq; minabitur unca.
 Quæq; solent canis frondes intexere filis,
 Agrestes tineæ (res obseruata colonis)
 Ferali mutant cum papilione figuram.
 Semina limus habet uirides generantia ranas.
 Et generat truncas pedibus, mox apta natando
 Crura dat: utq; eadem sint longis saltibus apta,
 Posterior superat partes mensura priores.
 Nec catulus partu, quem reddidit Vrsa recenti,
 Sed malè uina caro est: lambendo mater in artus
 Fingit, & in formam, quantam capit ipsa, reducit,
 Non ne uides quos cera tegit sex angula, fœtus
 Melliferarum apium sine membris corpora nasci,
 Et serosq; pedes, serasq; assumere pennas?
 Iunonis uolucrum, quæ cauda sidera portat,
 Armigerumq; Iouis; Cythereidasq; columbas
 Et genus omne auium medijs è partibus oui,
 Ni sciret, fieri quis nasci posse putaret.
 Sunt qui cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
 Mutari credant humanas angue medullas,
 Hæc tamen ex alijs generis primordia ducunt:
 Vna est, quæ reparet, seq; ipsa resemet ales.
 Assyrii Phœnica uocant: nec fruge, nec herbis,
 Sed turis lacrymis, & succo uiuit amomi.

Apes ex ca
daucere
bubulo.

ex Equo
Crabrones
Scorpius &
Cancro.

Tineæ in
Papilionæ.

Rana ex li
mo

caro in Vo
sum. Plin.
l. 3. c. 36.

Apes pri
mo sine pe
dibus.

aues ex o
ui medio.

Anguis ex
hominis
spina. Plin.
l. 10. c. 66.

Phoenix
ex seipso
Plinius l.
10. c. 2.

Hæc

Hæc ubi quinque suæ compleuit sæcula uitæ,
 Ilicis in ramis, tremulæq; cacumine palme,
 Vnguibus, & duro nidum sibi construit ore.
 Quò simul ac casias, & nardi lenis aristas,
 Quassaq; cum fulua substrauit cinnama myrrha,
 Se super imponit, finitq; in odoribus æuum.
 Inde ferunt totidem qui uiuere debeat annos,
 Corpore de patrio paruum Phænica renasci.
 Cum dedit huic ætas uires, oneriq; ferendo est,
 Ponderibus uidi ramos leuat arboris altæ,
 Fertq; pius cunasq; suas, patriumq; sepulchrum,
 Perq; leues auras Hyperionis urbe potitus
 Anteforas sacras * Hyperionis * æde reponit,
 Si tamen est aliquid miræ nouitatis in istis,
 Alternare uices, & quæ modò fœmina tergo
 Passa marem est, nunc esse marem, miremur Hyenæ.
 Id quoque, quod uentis animal nutritur, & aura,
 Protinus assimilât, tetigit quoscunque colores.
 Victa racemifero Lycas dedit India Baccho:
 E' quibus, ut memorant, quidquid uestica remisit,
 Vertitur in lapides, & congelat aere tacto.
 Sic & Corallium, quo primum contigit auras
 Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.
 Desinet antè dies, & in alto Phæbus anhelos
 Aequore tinget equos, quàm consequar omnia dictis.
 In species translata nouas sic omnia uerti
 Cernimus, atque alias assumere robora gentes,
 Concidere has. sic magna fuit, censuq; uirisq;
 Perq; decem potuit tantum dare sanguinis annos;
 Nunc humilis ueteres tantummodo Troia ruinas,

Et pro

templo So-
 lis. Pl. l. 5.
 c 9.

Hyena.

Camelion.
 Lynces.

Corallium

rerum, re-
 gnorumq;
 mutatio
 res.

Et pro diuitis tumulos ostendit auorum.

Clara fuit Sparte, magnæ uiguerunt Mycenæ,

Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces.

Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ:

Oedipodionia quid sunt, nisi nomina Thebæ?

Quid Pandionia restant; nisi nomen, Athenæ?

Nunc quoq; Dardaniæ fama est consurgere Romæ,

* Apenninigenæ quæ proxima Tybridis undis

Molle subingenti rerum fundamina ponit.

Hæc igitur formam crescendo mutat, & olim

Immensi caput orbis erit, sic dicere uates,

Faticinasq; ferunt sortes: quantumq; recordor,

Dixerat Aeneæ, cùm res Troiana labaret,

Priamides* Helenus flenti, dubioq; salutis:

Nate dea, si nota satis præsagia nostræ

Mentis habes, non tota cadet te sospite Troia.

Flamma tibi, ferrumq; dabunt iter: ibis, & una

Pergama rapta feres, donec Troiaeq; tibiq;

Externum patrio contingat amicus aruum:

Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,

Quanta nec est, nec erit, nec uisa prioribus annis.

Hanc alij procures per sæcula longa potentem,

Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli

Efficiet: quo cùm tellus erit usa, fruentur

Aethereæ sedes, calumq; erit exitus illi.

Hæc Helenum cecidisse penatigero Aenæ,

Mente memor refero, cognataq; mœnia lætor

Crescere, & utiliter Phrygibus uicisse Pelasgos.

Ne tamen oblitis ad metam tendere longè

Expatiemur equis; calum, & quodcunq; sub illo est

Da immutat

ROMA
in Apennini
no monte
nascens.

uates opti-
mus Virg.
Aen. 8.

Augustus
Cæsar ge-
nus refere-
bat ad Ae-
canium
Aenææ fa-
lium.

epilogus.
quo colligit
omnino
carnibus
uelandum
non esse.

metonymia
exclamatio

quàm

ab utili.

vide Calist.
l. 16. ca. 11.

mitia

Numadeo-
rum cultū
instituit.

*Immutat formas, tellusq; , & quidquid in illa est.
Nos quoq; pars mundi, quoniā non corpora solum,
Verū etiam uolucres anima sumus, inq; ferinas
Possumus ire domos, pecudumq; in pectora condi;
Corpora, quæ possunt animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo iunctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta esse, & honesta sinamus;
Nèue Thyestæis cumulemus uiscera mensis.
Quàm malè consuescit, quàm se parat ille cruore
Imptus humano, uituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures:
Aut qui uagitus similes puerilibus hædum
Edentem ingulare potest: aut alite uesci,
Cui dedit ipse cibos. quantum est quod desit in istis
Ad plenum facinus? * quis transitus inde paratus?
Bos arer, aut mortem senioribus imputet anis:
Horriferum contra Borean onis arma ministret;
Vbera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosq; artesq; dolosas
Tollite, nec uolucres uiscera fallite uirga:
Nec* formidatis ceruos includite pennis:
Nec celate cibus uncos fallacibus hamos:
Perdite si qua nocet: uerū hæc quoq; perdite tātū:
Ora uacent epulis, alimenta; * congrua carpant.
Talibus atque aliis instructo pectore dictis,
In patriam remeasse ferunt, ultroq; petitem
Accepisse Numam populi Latialis habenas,
Coniuge qui felix nympha, ducibusq; Camænis
Sacrificos docuit ritus, gentemq; feroci
Assueiam bello, pacis traduxit ad artes.*

Qui postquam senior regnumq; , æuumq; peregit,
 Extinctum Latiaq; nurus, populusq; , patresq; ,
 Defleuere Numam: nam* coniux, urbe relicta,
 Vallis Aricina densis late abdita syluis,
 Sacraq; Orestea gemitu, questuq; Dianæ
 Impedit. ab quoties nymphe nemorisq; , lacusq; ,
 Ne faceret, monuere, & consolantia uerba
 Dixerunt. quoties flenti* Theseius heros,
 Siste modum, dixit: nec enim fortuna querenda
 Sola tua est: similes aliorum respice casus;
 Mitius ista feres. utinamq; exempla dolentem
 Non mea te possent releuare: sed & mea possunt.
 Fando aliquē Hippolytum uestras si contingit aures
 Credulitate patris, sceleratæ & fraude nouerca
 Occubuisse neci; mirabere, uixq; probabo.
 Sed tamen ille ego sum: me pasiphaëia quondam
 Tentatum frustra patrium temerare cubile,
 Quod uoluit, finxi uoluisse, & , crimine uerso,
 Indicij ne metu magis , offensa ne repulsæ
 *Arguit: immeritumq; pater proiecit ab urbe
 Hostiliq; caput prece detestatur eun: is.
 Pittheam profugo curru Træzena petebam,
 Iamq; Corinthiaci carpebam litora ponti,
 Cum mare surrexit, cumulusq; immanis aquarum
 In montis speciem curuari, & crescere uisus
 Et dare mugitus, summoq; cacumine findi.
 Corniger hic taurus raptis expellitur undis,
 Pectoribusq; tenus molles erectus in auras,
 Naribus. & patulo partem maris euomit ore.
 Corda pauent comitum, mihi mens interrita mansit

eorum opli-
 nonem se-
 quitur, qui
 sen iunt.
 Numam a
 Pythagora
 institutum
 fuisse.
 Aegeria.

Hippolytus
 Thelei fi-
 lius.

Phædræ
 Hippolyti
 nouerca.

Damna-
 uit, meri-
 tumq; ni-
 bil pater
 eicit ur-
 be.

Hippolyti
mois.

*Exilijs contenta suis, cum colla feroces
Ad freta conertunt, arrectisq; auribus horrent
Quadrupedes, monstriq; metu turbantur, & altis
Præcipitant currus scopulis. ego ducere uana
Frena manu spumis albetibus oblita luctor,
Et retrò lentas tendo resupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies superasset equorum,
Ni rota, perpetuum quæ circumueritur axem,
Stipitis occursum fracta, & disiecta fuisset.
Excitior curru: lorisq; tenentibus artus
Viscera uiua trahi, nervosq; in stirpe teneri,
Membra rapi partim, partim repensa relinqui,
Ossa grauem dare fracta sonum, fessamq; uideres
Exhalare animam, nullasq; in corpore partes
Noscere quas posses: unumq; erat omnia uulnus.*

Non
Aescula-
pius redu-
cit Hippo-
lytum ab
inferis.

** Num potes, aut audes cladi componere nostræ
Nympha tuam? uidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum foui Phlegetontide corpus in unda:
Nec, nisi Apollineæ ualido medicamine prolis,
Reddita uita foret. quam postquam fortibus herbis,
Atque ope Pæonia, Dite indignante, recepi;
Tum mihi, ne præsens augerem muneris huius
Inuidiam, densas obiecit Cynthia nubes:
Utq; forem tutus, possemq; impune uideri,
Addidit ætatem, nec cognoscenda reliquit
Ora mihi: Cretenq; diu dubitauit habendam
Traderet, an Delon: Delo, Cretaq; relictis,
Hic posuit, nomenq; simul, quod possit equorum
Admonuisse, iubet deponere: Quiq; fuisti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eslo.*

Hippolytus
in Virbiū.

Hoc nemus inde colo de dijsq; minoribus unus
Numine sub domina lateo, atque assentior illi.

Non tamen Aegeria luctus aliena leuare
Damna ualent, montisq; iacens radicibus imus
Liquitur in lacrymas; donec pietata dolentis
Mota soror Phæbigelidum de corpore fontem
Fecit & æternas artus tenuauit undas.

Aegeria in
fontem.

At nymphas tetigit noua res, & Amazone natus
Haud aliter stupit, quàm cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam* motis aspexit in aruis
Sponte sua primùm, nulloq; agitante moueri,
Sumere mox hominis, terræq; amittere formam,
Oraq; ueneturis aperire recentia fatis.

hanc histo-
riam Cice-
ro. l. 2. de dē
uin. scribit.
medijs

Indigene dixere Tagen, qui primus Etruscum
Edocuit gentem casus aperire futuros.

lancea in ar-
borem.
Plut. in Ro-
mulo.

Utq; Palatinis hærentem collibus olim,
Cum subito uidit frondescere Romulus hastam,
Quæ radice noua, non ferro stabat adacta,
Et iam non telum, sed lentæ uiminis arbor
Non expectatas dabat admirantibus umbras.

Cippus cor-
natus:
Valerius
Maximus
l. 5. cap. 6.

Aut sua flumineâ cum uidit Cippus in unda
Cornua. uidit enim, falsamq; in imagine credens
Esse, fidem, dignis ad frontem sæpe relatis,
Quæ uidit, tetigit: nec iam sua lumina damnans
Restitit, ut uictor domito ueniebat ab hoste:

Ad Calumq; oculos, & eodem cornua tollens,
Quidquid, ait, superi monstro portenditur isto,
Seu letum est aliquid, patriæ, populoq; Quirini;
Siue minax, mihi sit: uiridiq; è cespite factas
Placat odoratis herbosas ignibus aras,

metony-
ma

Vinaq; dat pateris, maclatarumq; bidentum
Quid sibi significant trepidantia consulit exta.

en Etruria
nāq; haru-
spices euo-
cabantur.

Quæ simul aspexit Tyrrhenæ gentis haruspex,
Magna quidem rerum molimina uidit in illis,
Non manifesta tamen. cū merò sustulit acre

anadiplosis
lata prædi-
centis.

A'pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex, ait, ò salue: tibi enim, tibi, Cippe, tuisq;
Hic locus, & Latiae parebunt cornibus arces.

Tu modò rumpe moras, portasq;, intrare patentes
Appropera: sic fata iubent. nanque urbe receptus
Rex eris & sceptro tutus potiere perenni.

Cippi in
patriam pic-
tas.

Rettulit ille pedem, toruamq; à mœnibus urbis
Auertens faciem. Procul ò procul omina, dixit,
Talia dī pellant: multo ego iustius æuū

Exul agam, quàm me uideant Capitolia regem

pacali
cornua
auro

Dixit: & extemplo populumq;, grauēq; senatum
Conuocat, antè tamen* capitis noua cornua fronde
Velat, & aggeribus factis à milite forti
Insistit, priscoq; deos de more precatus.

leges serui-
les.

Est, ait, hic unus, quem uos nisi pellitis urbe,
Rex erit: is qui sit, signo, non nomine dicam:
Cornua fronte gerit, quem uobis indicat augur.

Si Romam intrarit, * famularia iura daturum.

Ille quidem potuit portas irrumpere apertas,
Sed nos obstitimus, quamuis coniunctior illo

Nemo mihi est. uos urbe uirum prohibete Quirites,
Vel, si dignus erit grauib; uincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.

obparatio.

Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurys,
Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus

Acquorei

Aequorei faciunt, si quis procul audiat illos :
 Tale sonat populus. sed perconfusa* frementis
 Verba tamen uulgi uox eminet una, Quis ille est?
 Et spectant frontes, prædictaq; cornua quærunt.
 Rursus ad hos Cippus, Quæq; poscitis, inq; habetis:
 Et, dempta capiti populo prohibente corona,
 Exhibuit gemino præsignia tempora cornu.
 Demisere oculos omnes, gemitumq; dedere,
 Atque illud meritis clarum (quis credere possit?)

tremen-
 tis
 hypotypo-
 posis ad-
 murras
 tis populi.

Inuiti uidere caput, nec honore carere
 Alterius passi festam imposuere coronam.
 At proceres, quoniam muros intrare uetaris,
 Ruris honorati tantum tibi, Cippe, dedere,
 Quantum depresso subiectis bobus aratro
 Complecti posses ad finem lucis ab ortu :
 Cornuaq; * auratis miram referentia formam
 Postibus insculpunt longum mansura per æuum.

senatorum
 liberalitas.

gratis

inuocatio.

Pandite nunc Musæ præsentia numina uatum,
 (Scitis enim, nec uos fallit spatiosa uetustas)

Vnde Coroniden circumflua Tybridis alti

Insula Romuleæ sacris * arcefferit urbis.

adiecerit

Dira lues quondam Latias uitiauerat auras,
 Pallidaq; exsanguis quælebant corpora morbo.

pestilentia.

Funeribus fessi postquam mortalia cernunt

Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum;

Auxilium cæleste petunt: mediamq; tenentis

Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi;

Delphi um-
 bilicus ter-
 ra.

Vtq; saluifera miseris succurrere rebus

Sorte uelit, tantæq; urbis mala finiat, orant.

Et locus, & laurus, & quas habet ipse pharetras.

oraculum.

Intremuere simul : cortinaq; reddidit imo
 Hanc adyto uocem , pauesactaq; corpora mouit :
 Quod peris hinc , propiore loco Romane petisses :
 Et pete nunc propiore loco : nec Apolline uobis ,
 Qui minuat luctus , opus est , sed Apolline nato.
 Ite bonis auibus , prolemq; accersite nostram .

explo-
rant

Inssa Dei prudens postquam accepere senatus ,
 Quam colat , * explorat , iuuenis Phœbeius urbem ,
 Quiq; petant uentis Epidauria littore , mittunt .

certant

addicere

Quæ simul incurua missi tetigere carina ,
 Concilium , Graiosq; patres adiere ; darentq; ,
 Orare , Deum , qui præsens funera gentis
 Finiat Ausoniæ * certas ita dicere sortes .

noctis defi-
 nitio , non
 enim nihil
 aliud est ,
 quam tenæ
 umbra
 Aesculapij
 insignia.

Dissidet , & uariat sententia : parsq; negandum
 Non putat auxilium : multi retinere , suamq;
 Non emittere opem , nec numina tradere suadent .
 Dum dubitant , seram pepulere crepuscula lucem ,
 Umbraq; telluris tenebras induxerat orbi :

Cum Deus in somnis opifer consistere uisus
 Ante tuum , Romane , torum , sed qualis in æde
 Esse solet : baculumq; tenens agreste sinistra
 Cesariem longæ dextra deducere barbæ ,
 Et placido tales emittere pectore uoces :

Pone metus , ueniam , simulacraq; nostra relinqua :
 Hunt modò serpentem , baculum qui nexibus ambit .
 Perspice , & usque nota , uisum ut cognoscere possis :
 Vertar in hunc , sed maior ero ; tantusq; uidebor ,

debent

In quantum uerti cælestia corpora * possunt
 Extemplo cum uoce Deus , cum uoce , Deoq;
 Somnus abit , somniq; fugam lux alma secuta est .

Postera

Postera sidereos Aurora fugauerat ignes :
 Incerti quid agant procures ad templa petiti
 Conueniunt operosa Dei : quaq; ipse morari
 Sede uelit , signis caelestibus indicet , orant .
 Vix bene desierant , cum cristis aureus altis
 In serpente Deus prænuntia sibila misit ,
 Aduentuq; suo signumq; , arasq; , foresq; ,
 Marmoreumq; solum , fastigiaq; aurea mouit :
 Pectoribusq; tenus media sublimis in æde
 Constitit , atque oculos circumtulit igne micantes .
 Territa turba pauet : cognouit numina castos
 Eunctus uitta crines albente sacerdos :
 Et Deus est , Deus est : animis , linguisq; fauete
 Quisquis adest , dixit . sis ò pulcherrime uisus
 Vtiliter , populosq; iuues tua sacra colentes .
 Quisquis adest , uisum ueneratur numen : & omnes
 Verba sacerdotis referunt geminata , piumq;
 Aeneadæ præstant & uoce , & mente fauorem .
 Annuit his , motisq; Deus rata pignora cristis ,
 Et repetita dedit uibrata sibila lingua .
 Tum gradibus nitidis elabitur , oraq; retro
 Flectit , & antiquas abiturus respicit aras ,
 Assuetasq; domos , habitataq; templa salutat ,
 Inde per iniectis adopertam floribus ingens
 Serpit humum flectitq; sinus , mediamq; per urbem
 Tendit ad incuruo munitos aggere portus .
 Restitit hîc ; agmenq; suum , turbaq; sequentis
 Officium placido uisus dimittere uultu .
 Corpus in Ausonia posuit rate . numinis illa
 Sensit onus ; pressaq; Dei gravitate , carina

Aescula-
pius in ser-
pentem .

Aescula-
pius Romæ
accertitur .

condupli-
catio repen-
tinumquid
annuncian-
tis aptissi-
ma.

periphrasis
finit, qui
bus naues
ad terram
alligantur.

*Aeneadae gaudent, caesoq; in litore tauro
Torta coronatae solvunt retinacula navis.*

Impulerat levis aura ratem : Deus eminet altè.

*Impositaq; premens puppim ceruice recurvam
Ceruleas despectat aquas : modicisq; per æquor
Ionium Zephyris sextæ Pallantidos ortu
Italiam tenuit : præterq; Lacinia templa
Nobilitata dea, Scyllæaq; litora fertur.*

leuibus-
que Am-
phissia

*Linqvit lapygiam, * levisq; Amphrysia remis
Saxa fugit : dextra prærupta Ceraunia parte,
Romechiumq; legit, Caulonaq;, Naryciamq;
Euincitq; fretum, Siculiq; angusta Pelori,
Hippotadaq; domos regis, Temesesq; metalla,
* Leucosiãq; petit, tepidiq; rosaria Pæsti.*

Leuco-
riumque

*Inde legit Capreas, promontoriumq; Mineræ,
Et Surrentino generosos palmitè colles,
Herculeamq; urbem, Stabiasq;, & in otia natam
Parthenopen, & ab hac Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lenticiferumq; tenetur
Linternum, multamq; trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisq; frequens Sinuessæ colubris,
Minturnæq; graves, & quam tumulauit alumnus.
Antiphataq; domus, Trachisq; obsessa palude,
Et tellus Circeæ, & spissi litoris* Antium,
Huc ubi ueliferam nautæ aduertère carinam,
(Asper enim iam pontus erat) Deus explicat orbes,
Perq; sinus crebros, & magna uolumina labens
Templa parentis init flauum tangentia litus.
Aequore placato patrias Epidaurius aras
Linqvit, & hospitio iuncti sibi numinis, usus*

Ancon.

Litoream tractu squamæ crepitantis arenam
 Sulcat, & innixus moderamine navis, in alta
 Puppe caput posuit: donec Castrumq; , sacrasq;
 Iauini sedes, Tyberinaq; ad ostia uenit.
 Huc omnes populi passim, matrumq; , patrumq;
 Obuia turba ruit, quæq; ignes Troica seruat,
 Vesta, tuos, lætoq; Deum clamores saluant.
 Quæq; per aduersas navis cita ducitur undas,
 Turasuper ripas, aris ex ordine factis,
 Parte ab utraque sonant, & odorant aera fumis:
 Istaq; coniectos incalfacit hostia cultros.
 Iamq; caput rerum, Romanam intrauerat urbem &
 Erigitur serpens, summoq; accliuiâ malo
 Colla mouet, sedesq; sibi circumspicit aptas.
 Scinditur in geminas partes circumfluis amnis.
 (Insula nomen habet) laterum à parte duorum
 Porrigit æquales media tellure lacertos.
 Huc se de* Latia pinu Phœbeius anguis
 Contulit, & finem, specie cæleste resumpta,
 Luctibus imposuit, uenitq; salutifer urbi,
 Hic tamen accessit delubris aduena nostris:
 Caesar in urbe sua Deus est: quem Marte, togaq;
 Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
 Resq; domi gestæ, properataq; gloria rerum
 Insidus uertere nouum, stellamq; comantem,
 Quàm sua progenies. nec enim de Cæsaris actis
 Vllum maius opus, quàm quòd patere extitit huius:
 Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
 Perq; papyriferi septemflua flumina Nili
 Victrices egisse rates, Numidasq; rebeles,
 Cyniphiumq;

Aesculap
 pius Romæ
 uenit.

late

Cometæ po
 riphraſis.
 Iulii Cæſa
 ris geſta.

Cyniphiumq; Iubam, Mithridateisq; tumentem
 Nominibus Pontum populo adiecisse Quirini,
 Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
 Quam tantum genuisse uirum, quo præsides rerum
 Humano generi superi fauistis abunde?

Ne foret hic igitur mortali semine cretus
 Ille Deus faciendis erat. quod ut aurea uidit

Aeneæ genitrix, (uidit quoque triste parari
 Pontifici lethum, & coniurata arma moueri)

Veneris ora
 tio pro lu-
 no.

Palluit, & cunctis, ut cuique erat obuia, diuis
 Aspice, dicebat, quanta mihi mole parentur
 Insidiæ, quantaq; caput cum fraude petatur,
 Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.

Sola'ne semper ero iniustis exercita curis?
 Quam modo Tydidæ Calydonia uulneret uestigia,

Nunc malè defensæ confundant mœnia Troiæ,
 Quæ uideam natum longis erroribus actum

lactariq; freto sedesq; intrare silentium,
 Bellaq; cum Turno gerere, aut, si uera fatemur,

Cum Iunone magis. quid nunc antiqua recordor

Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
 Non sinit. in me acui sceleratos cernitis enses:

Quos prohibete, precor, facinusq; repellite, ne ue
 Cæde sacerdotis flammæ extinguite Vestræ.

Talia nequidquam toto Venus anxia cælo

Verba iacit, superosq; mouet. qui rumpere quāquam
 Ferrea non possit ueterum decreta *sororum;

Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.

Arma ferunt inter nigris crepitantia nubes,
 Terribilesq; tubas, auditaq; cornua cælo

Parcarum
 prodigia.
 que Cæ-

Præueniisse

Præmonuisse nefas. Solis quoque tristis imago
 Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
 Sæpe faces uisæ mediis ardere sub astris;
 Sæpe inter nimbos gutte cecidere cruenta.
 Cæculus & uultum ferrugine Lucifer atra
 Sparsus erat, sparsi lunares sanguine currus
 Tristia mille locis Stygius dedit omnia bubo:
 Mille locis lacrymauit ebur, cantusq; feruntur
 Auditi, sanctis & uerba minantia lucis.
 Victima nulla litat; magnosq; instare tumultus
 Fibra monte; cæsumq; caput reperitur in extis.
 Inq; foro, circumq; domos, & templa deorum
 Nocturnos ululasse canes, umbrasq; silentium
 Errauisse ferunt, motamq; tremoribus urbem.
 Non tamen insidias, uenturaq; uincere fata
 Præmonitus potuere deum: stricteq; feruntur
 In templum gladij. nec enim locus ullus in urbe
 Ad facinus, diramq; placet, nisi Curia, cadem.

Tum uerò Cytherea manu percussit utraque
 Pectus: & ætherea molitur condere nube,
 Qua prius infesto Paris est ereptus Atrida,
 Et Diomedeos Aeneas fugerat enses.
 Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum
 Nata mouere paras? intres licet ipsa sororum
 Tecta trium: cernes illic molimine uasto
 Ex ære, & solido rerum tabularia ferro,
 Quæ neque concussum cæli, neque fulminis iram:
 Nec metuant ullas tuta, atque æterna ruinas.
 Inuenies illic* incisa adamante perenni
 Fata tui generis: legi ipse, animoq; notavi.

laris morte
 portende-
 sint.

aus pessi-
 mi omnis
 bubo.

Cæsar in
 Curia a cō-
 iuratis in-
 terficiatur.

fatorum: se-
 ries in ade-
 quante.
 inclusa

Et referam, ne sis iam nunc ignara futuri.
 Hic sua compleuit, pro quo Cytherea laboras,
 Tempora, perfectis quos terræ debuit annis.
 Ut Deus accedat calo, templisq; colatur,

Augustus. Tu facies, natusq; suus: qui nominis hæres
 Impositum feret unus, casiq; parentis
 Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 Illius auspicijs obsesse mœnia pacem
 Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum:
 Emathijq; iterum* madescent cæde Philippi:
 Et magnum Siculis nomen superabitur undis,

madescent

Cleopatra
periphrasis

Romaniq; ducis coniux Aegyptiata dæ
 Non bene fisa cadet: frustra q; erit illa minata
 Seruitura suo Capitolia nostra Canopo.
 Quid tibi barbariem, gentesq; ab utroq; iacentes
 Oceano numerem? quodcunque habitabile tellus
 Sustinet, huius erit: pontus quoque seruiet illi.

Suet. in Au-
gusto c. 32.

imitissimus

coniuge

Pace data terris, animum ad ciuilia uertet
 Iura suum, legesq; feret* iustissimus auctor,
 Exemploq; suo mores reget: inq; futuri
 Temporis ætatem, uenturorumq; nepotum
 Prospiciens, prolem sancta de* uirgine natam
 Ferre simul, nomenq; suum curasq; iubebit.
 Nec, nisi cum senior similes æquauerit annos
 Aethereas sedes; cognataq; sidera tanget.

Vi. 70. æta-
tis anno ui-
tæ in oscu-
lis Liviæ ef-
flauit.Suet. Iulius
in stellam.

Hanc animam interea cæso de corpore raptam
 Fac inbar ut semper Capitolia nostro, forumq;
 Deus ab excelsa prospectet Iulius æde.

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
 Constitit alma Venus, nulli cernenda, suiq;

Cæsaris

Cæsaris eripuit membris, nec in aera solui
 Passa recentem animam, cælestibus intulit astris.
 Dumq; tulit, * numen capere, atque ignescere sensit, *lumen*
 Emisitq; * simul: simul euolat altius illa, *sinu:*
 Flammiiferumq; trahens spatioso limite crinem
 Stella micat, natiq; uidens benefacta, fatetur
 Esse suis maiora, & uinci gaudet ab illo.
 Hic sua præferri quanquam uetat acta parentis,
 Libera fama tamen, nullisq; obnoxia iussis
 Inuitum præfert, unaq; in parte repugnat.
 Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus:
 Aegea sic Theseus, sic Pelea uincit Achilles.
 Denique ut exemplis ipsos æquantibus utar,
 Sic & Santurnus minor est Ioue. Iuppiter arces
 Temperat æthereas, & mundi regna triformis:
 Terra sub Augusto est: pater est, & rector uterque
 Dii, precor, Aeneæ comites, quibus ensis, & ignis
 Cesserunt, dijq; indigetes, genitorq; Quirini
 Urbis, & inuicti genitor Gradiue Quirini,
 Vestaq; Casareos inter sacra penates,
 Et cum Casarea tu Phæbe domestice Vesta
 Quiq; tenes altus Tarpeas Iuppiter arces,
 Quosq; alios uatîfas appellare, piûmq; est,
 Tarda sit illa dies, & nostro serior æuo,
 Qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
 Accedat calo, faueatq; precantibus absens

1. Cæsarem
 a filio Au-
 gusto rei
 gentium
 magnitudi-
 ne superari
 exemplis
 probat.

I Amq; opus exegi, quid nec Iouis ira, nec ignes, peroratio.
 Nec poterit ferrum, nec edax abolere uetustas
 Cum uolet illa dies, quæ nil, nisi corporis huius

Ius habet, incerti spatium mihi finiat æui.

Parte tamen meliore mei super alta perennis

Astra ferar, nomenq; erit indelebile nostrum.

Quaq; patet domitis Romana potentia terris,

Ore legar populi; perq; omnia sæcula fama,

Si quid habent ueri Vatum præsagia, uiuam.

FINIS.

Venetijs apud Io. Cryphium,

M D L X X X.

Ne unquam fugiens
reppereris...

perenniter sperne, equant
vidde uicet.

86
—
92
93
94
95
96

10

